

Uluslararası

21. Yüzyılda

Türk Dünyası

ve Sosyal Bilimler

Sempozyumu

Bildiri Özet Kitabı

11-12 NİSAN 2025 - ANKARA

SOPED
Sosyal Politikalar ve Ekonomik Derneği

UMAY YAYINEVİ

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA
TÜRK DÜNYASI VE SOSYAL BİLİMLER
SEMPOZYUMU BİLDİRİ ÖZET KİTABI**

Editörler:

Prof. Dr. Paşacan KENCAYEVA

Doç. Dr. Sevinç SADIQOVA

Dr. Öğr. Üye. Hasan KIZILDAĞ

YAYIN NU: 20

SEMPOZYUM SERİSİ: 01

**T.C. KÜLTÜR ve TURİZM
BAKANLIĞI SERTİFİKA NU:**

78536

ISBN: 978-625-97320-9-1

KAPAK:

Avrasya Akademisyenler Birliği
Derneği

Kütüphane Kartı

1. Basım, 221 s., Dizin yok, Kaynakça yok.

Türü : Sempozyum Bildiri Özetleri Kitabı.

Samsun, 2025.

Anahtar Kelimeler

1. Türk Dünyası, 2. Sosyal Bilimler, 3. Kültür

DOI NUMARASI:

10.5281/zenodo.15732785

REDAKSİYON:

Öğr. Gör. Zülal SÖĞÜT

Kitabın bütün yayın hakları Umay Yayınevi'ne aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Kitabın bütünü benzerlik tespit yazılımıyla taranmıştır.

Web Sitesi:

<https://umayyayinevi.com>

E-POSTA:

umayyayinevi@gmail.com

iletisim@umayyayinevi.com

Adres:

55200, Atakum/SAMSUN

Atıf: Kencayeva, P., Sadıqova, S. ve Kızıldağ, H. (2025). *Uluslararası 21. Yüzyılda Türk Dünyası ve Sosyal Bilimler Sempozyumu Bildiri Özet Kitabı*. Umay Yayınevi.

**ULUSLARARASI 21. YÜZYILDA TÜRK DÜNYASI VE SOSYAL
BİLİMLER SEMPOZYUMU BİLDİRİ ÖZET KİTABI**

11-12 NİSAN 2025 – ANKARA

Editörler:

Prof. Dr. Paşacan KENCAYEVA

Doç. Dr. Sevinç SADIQOVA

Dr. Öğr. Üye. Hasan KIZILDAĞ

Redaktör:

Öğr. Gör. Zülal SÖĞÜT

ÖN SÖZ

Avrasya Akademisyenler Birliği Derneği olarak, bilimsel düşünceye katkı sunmak, kültürel mirasımızı derinlemesine anlamak ve bu mirası çağdaş bilimsel yöntemlerle yorumlayarak geleceğe taşımak amacıyla çıktığımız bu yolda, kuruluşumuzun ilk yılında gerçekleştirdiğimiz ve halkbilimine dair tartışmaları içeren çalışmamızla anlamlı bir başlangıç yapmıştık. Şimdi ise vizyonumuzu genişleterek uluslararası bir sempozyumla süreci daha ileri bir noktaya taşıyor, bilimsel üretimimize yeni bir boyut kazandırıyoruz.

Derneklerin toplumsal etkisini yitirdiği, akademik dünyanın ise yeni sözler üretmekten giderek uzaklaştığı bir dönemde; üyelerimizin özverili çabaları, katılımcılarımızın inancı ve kararlılığı sayesinde bu önemli organizasyonu hayata geçirmiş bulunuyoruz. Bu sempozyum, yalnızca bir etkinlik değil; aynı zamanda akademik bir direncin, bir iradenin ve bir bilincin ifadesidir.

Düzenlediğimiz bu sempozyum, Türk Dünyası araştırmalarına küçük bir katkı olarak değerlendirilebilir. Ancak bu mütevazı adım, bizim açımızdan hem kurumsal varlığımızın tescili hem de uluslararası akademik platformda söz sahibi olma hedefimizin ilk somut göstergesi olarak büyük bir anlam taşımaktadır. Türk Dünyası'nın kültürel, dilsel, tarihsel ve sosyolojik zenginliğini bilimsel zeminde tartışmaya açmak; bu mirası disiplinler arası bir yaklaşımla değerlendirmek, araştırmacılar arasında köprüler kurmak ve geleceğe dair ortak bir hafıza oluşturmak bizler için asli bir görevdir.

Bu sempozyum vesilesiyle, sadece akademik bir birikimi paylaşmıyor, aynı zamanda farklı coğrafyalardan gelen akademisyenler arasında bilgi alışverişi, ortak projeler ve uzun vadeli iş birlikleri için bir zemin hazırlıyoruz. Katılımcılarımızın farklı bakış açıları, disiplinler arası katkıları ve kültürel çeşitliliği, bu organizasyonun zenginleşmesini sağlamakta; bilimsel tartışmaların kapsamını genişletmektedir.

Avrasya Akademisyenler Birliği Derneği olarak bizler, yalnızca bir etkinlik düzenlemekle yetinmiyor, aynı zamanda akademik üretimi teşvik eden, genç araştırmacıların yetişmesini destekleyen, bilgiye erişimi

demokratikleştiren, kültürlerarası diyaloğu önceleyen bir anlayışla hareket ediyoruz. Bugün burada tohumlarını ektiğimiz bu bilimsel ortamın, ilerleyen yıllarda daha büyük sempozyumlarla, daha geniş katılımlarla ve daha derinlikli akademik çalışmalarla büyüyerek gelişeceğine yürekten inanıyoruz.

İlk günden beri yanımızda olan, bize inanan ve bu çabaya katkı sunan tüm hocalarımıza, akademisyenlerimize, araştırmacılarımıza ve gönüllülerimize içtenlikle teşekkür ederiz. Onların inancı, bizim gayretimizle birleştiğinde ortaya çıkan sinerjinin, gelecekte çok daha büyük başarıları beraberinde getireceğine kuşkumuz yoktur.

Nice sempozyumlarda, nice bilimsel çalışmalarda birlikte olma umuduyla...

Saygılarımızla,

Avrasya Akademisyenler Birliği Derneği Başkanı

Prof. Dr. Kürşat ÖNCÜL

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	ii
Kurullar	x
Sempozyum Programı.....	xv

Bildiri Özet Metinleri

Miad Hakimov: Özbek Çeviri Edebiyatının Ünlü İsmi	1
Təzkiyəçilik Ənənələrinin Tarixi Kökləri.....	4
Giyim Sektoründe Son Dönem Türk Motifləri Üzerine Bir Değerlendirme	8
Kapu'dan Sıradanlığa: Saraylı Kadınlar.....	10
Antroponimik Terminlərin Azərbaycan Və Özbək Dillərində Müqayisəsi	12
Qərbi Azərbaycan Mətbəx Mədəniyyətinin Bərpası Maddi- Mənəvi Dəyərlərimizin Öyrənilməsi Kontekstində	14
İran Türklüğü ve Göçebe Kültürün Önemi.....	16
Yahya Kemal ve Çolpan Şiirlerinin Üslup Özellikleri	19
Türk Dillerinde Mastarın Gelişiminde Eski Uygur Dönemi	24
Geçiş Dönemi Ritüelleri Açısından Türk Dünyası	27
Türk Dünyası'nda Kültürel İletişimin Geleceği: Stratejik Bir Yaklaşım.....	29
Tarih Öğretmeninde Oluşması Gereken Temel Mesleki Yeterliliklerin Özü	34
Uluğbek Hamdam Eserlerinde "Yusufnâme" Teması	37
Önceden Tasarlanmış Dijital Ortam İcra Bağlamı.....	40

Gazneliler'e Kadar Türk-Hint Dünyası Oluşumu (Ms I-VII Yy.)	43
Azərbaycan'ın Türk Halklarıyla Ortak Değerleri: Mimari Eserlerde Kitabelerin Rolü	45
Türk Dünyası Kültürel Entegrasyonu Çalışmaları: 'Türk Dünyası Kültür Başkenti Uygulaması Örneği'	48
Azərbaycan və Özbək Türkcələrində Antonim Sözlərin Müqayisəsi	53
Karabağ Folklorunda Doğum Ritüelleri ve Halk İnançları: Geleneksel Uygulamalar ve Kültürel Temeller	55
Xx. Əsr Ədəbiyyat Dərsliklərində Türkiyə Ədəbiyyatının Tədrisi Tarixi.....	58
Ali Şir Nevâî'nin <i>Bedâyi' Ul-Bidâye</i> Divanı – Türk Divanlarının Kimliklendirilmesinin İlk Örneği	61
Abb Kadın Sığınma Evinde Kalanların 2023-2024 Karşılaştırılması.....	64
Kadın Danışma Merkezlerine Başvuran Kadınların Beklentileri: Ankara Örneği	67
Türk Kozmoloji Mitlerinde Kaos ve Kosmos: Evren Ejder Simgesi	70
Arkeoloji Bulguların Işığında Nahçıvan'ın Orta Çağ Kültürü.....	74
Günümüzde Türklerin Milli Dil ve Kimlik Sorunları.....	81
İ.Əfəndiyevin Yaradıcılığında Vətən-Qarabağ Mövzusu	84
Çağdaş Türk Sanatında Mitolojik Bir Figür: Simurg	86
Keşfi ve Arkeolojik Bulguları ile Kuzey Suriye'de Antik Bir Kent: Ugarit.....	88
Yapay Zekâ Çağında Halk Biliminin Yeri ve İşlevi	91

Buhran Devirlerinde Yeni Arayışlar: Ata Dinine/Tengriciliğe/Türk Şamanizmi'ne Dönülebilir Mi?	94
Mustafa Kemal Pasha in Urdu Literature	96
The Role of The Mediator Language in Second Language Teaching: Facilitator or Barrier?-Based on The Book <i>Teaching Persian Language (Talim-E-Lisan-E-Farsi)</i> from The Ottoman Period-.....	98
Gençlikte Çevrim İçi Kalma Zorunluluğu: Algoritmalar, Yorgunluk ve Sessizlik Arzusu	100
The Obligation to Stay Online in Youth: Algorithms, Fatigue, and The Desire for Silence	100
Kaygının Normalleşmesi: Gençlikte Başarı Kültürü ve İçselleştirilmiş Rejimler	103
The Normalization of Anxiety: Success Culture and Internalized Regimes Among Youth	103
Osmanlı Devleti'nde Bir Kimlik Tespit Yöntemi Olarak Kişi Betimlemeleri (1500-1750)	106
İmir Memmedli'nin Şiirinde Temalar ve Anlam Dünyası.....	109
Mirzə İbrahimov'un Təhlillərində Molla Pənah Vəqif.....	112
Kültür ve Şehir Paydasında Bir Yer: Eskişehir.....	114
Turgut Özakman ve Hamza Hakimzade Niyazi'nin Oyunlarında Özgürlük ve Hürriyet Kavramı.....	116

Teaching Business English at The University Levels: Challenges and Solutions	119
Azerbaycan ve Özbekistan Arasında Modern Kültürel İlişkiler	121
Doğu Türkistan Topraklarında Bir Varoluş Mücadelesi: Kırgız Kadın Edebiyatı	124
Saidiye Hanlığı ve Hocalar Devri Çağatayca Eserleri.....	126
Meslek Folkloru Bağlamında Kuyumcular: Eskişehir Örneği	128
Mekânın Kültürel Dönüşümü Bağlamında Davet Evleri.....	130
The Importance of Using Linguistic Methods in Translation.....	132
I. Türkoloji Kurultayı'nın Azerbaycan'da Alfabenin Gelişimine Etkisi	134
Abay Kunanbayev'in Yaratıcı Rolü	136
Şəmkirdə Aşkarlanmış Süleymanşah Bin Qılıc Arslan Dövrünə Aid Mis Fəls	139
Özbekistan Medyasında Türkoloji Bilimlerinin Tanıtım Meseleleri.....	142
Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Hazırlanan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Türk Kültürü Bağlamında İncelenmesi.....	144
Arnavutluk Türk Dünyasının Bir Parçası.....	147
Zengezur Koridoru: Türk Dünyasının Geleceğe Açılan Kapısı.....	150
Geleneğe Dönüş: Türk Kültüründe Su ve Türkiye’de Kuraklık Sorununa Geleneksel Çözüm Önerileri.....	152
Köy Enstitülerinin Muhalifleri: Kimler, Neden Köy Enstitülerine Karşı Çıktılar	155

Nevruz Geleneklerinde Semeni: Ritüel ve Simgesel Anlamlar	158
Türk Dünyası Siyasetinde Kadın Temsillerin Yeri.....	163
Nurullah Genç Şiirlerinde Klasik Türk Edebiyatının Gelenekleri.....	166
Anaokulu Çocukları İçin Yarışmaları Organize Etmek: Çocuklar ve Ebeveynlerin Girişimlerini Destekleme Yöntemi.....	169
Birinci Türkoloji Kongresi'nde Bilim İnsanlarının Rolü.....	171
Birinci Türkoloji Kongresi Katılımcılarından Aleksey Stepanoviç Başkirov'un Hayatı.....	174
Kazakistan'da İlkokul Öğrencilerinin Ortaokula Olumlu Geçiş Süreci	177
Təsəvvüf Ədəbiyyatının Görkəmli Nümayəndəsi Əhməd Yəsəvi	179
Uktur Haşimov'un Roman Yaratıcılığı	181
Yapılan Araştırmalara Göre Türgiş Kağanlığının Tarihi	183
Selim İleri Hikayelerinde Çocuk Psikolojisi.....	185
Türkçe ve Özbekçede Emotiv Deyimsel Boşluklar	188
Hüseyin Nihal Atsızın Şiirlerinde Türk Milliyetçiliği	191
Orhan Kemal'in Hikayelerinde Folklorik Unsurlar.....	193
Kutb Harezmî'nin "Hüsrev ve Şirin" Mesnevisinde Atasözleri	196
Orhan Kemal'in "Aile ve Çocuk" ve "Kitap Satmaya Dair" Hikayelerindeki Çocuk Tipleri.....	198
Selahattin Batu'nun "Güzel Helena" Trajedisinde Savaş Teması	200
Füruzan Hikayelerinde Kadınlar Dünyası.....	203

Yavuz Bahadıroğlu'nun "Buhara Yanıyor" Romanında Tarihî Şahısların Görüntüsü	206
Orhan Asena'nın "Hürrem Sultan" Adlı Oyununda Osmanlı Tarihinin Yansıması	209
Cahit Sıtkı Tarancı'nın Estetik Dünyası: Şiir ve Sanat Üzerine Düşünceler	211
Yapay Zeka ve Türk Müziği: Yaratım ve Koruma Perspektifleri	214
Medya Kültürü ve İdeoloji Ekseninde Kızılıçık Şerbeti ve Kızıl Goncalar Dizisi İncelemesi	216
İran ve Türk Masalları	218
Ahıska Şehbenderi Asaf Talat Bey'in Çalışmaları ve Ahıska Halkının Durumu 1922-1923	220

KURULLAR

SEMPOZYUM BAŞKANI
Prof. Dr. Kürşat ÖNCÜL Eskişehir Osmangazi Üniversitesi TÜRKİYE

DÜZENLEME KURULU
Doç. Dr. Sergey ZAHARİYA Komrat Devlet Üniversitesi MOLDOVA
Prof. Dr. Rıza ALMUKHAN Kazak Milli Sanatlar Üniversitesi KAZAKİSTAN
Prof. Dr. Paşacan KENCAYEVA Taşkent Şarkşinaslık Üniversitesi ÖZBEKİSTAN
Dr. Öğr. Üye. Quabiz MOHAMMAD Jamia Millia Üniversitesi HİNDİSTAN
Prof. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET Eskişehir Osmangazi Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Burul SAGINBAYEVA Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi KIRGIZİSTAN
Prof. Dr. Abdıldacan AKMATALİYEV Millî Bilimler Akademisi AZERBAYCAN
Prof. Dr. Kürşat ÖNCÜL Eskişehir Osmangazi Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Veysel ŞAHİN Fırat Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Almaz ULVİ BİNNATOVA Milli İlimler Üniversitesi AZERBAYCAN
Prof. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ Karadeniz Teknik Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Tınısbek KONIRATBAYEV Ahmet Yesevi Üniversitesi KAZAKİSTAN

Prof. Dr. İbrahim ERDAL Yozgat Bozok Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Abdullah TEMİZKAN Ege Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Alpaslan DEMİR Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Mustafa GÖKÇE Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Eylem DERELİ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Sevinç SADIQOVA Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi AZERBAYCAN
Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR Ankara Büyükşehir Belediyesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Tuba TOMBULOĞLU Yıldırım Beyazıt Üniversitesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Canan SEVİNÇ Necmettin Erbakan Üniversitesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Dilek TÜRKİYILMAZ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üye. Ahmet AYTAÇ Aydın Adnan Menderes Üniversitesi TÜRKİYE
Dr. Öğr. Üye. Nurzhan ABİSHOV Ahmet Yesevi Üniversitesi KAZAKİSTAN
Öğr. Gör. Dr. Ulanbek ALİMOV Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi KIRGIZİSTAN
Öğr. Gör. Dr. Cıldız ALİMOVA Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi KIRGIZİSTAN
Öğr. Gör. Dr. Halil ÇETİN Ahmet Yesevi Üniversitesi KAZAKİSTAN
Öğr. Gör. Dr. Arzu KİYAT Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi KIRGIZİSTAN

SEMPOZYUM SEKRETERİ
Öğr. Gör. Zülal SÖĞÜT Eskişehir Osmangazi Üniversitesi TÜRKİYE

BİLİM KURULU
Prof. Dr. Kürşat ÖNCÜL Eskişehir Osmangazi Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Rıza ALMUKHAN Kazak Milli Sanatlar Üniversitesi KAZAKİSTAN
Prof. Dr. Paşacan KENCAYEVA Taşkent Şarkşinaslık Üniversitesi ÖZBEKİSTAN
Dr. Öğr. Üye. Quabiz MOHAMMAD Jamia Millia Üniversitesi HİNDİSTAN
Prof. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET Eskişehir Osmangazi Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Burul SAGINBAYEVA Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi KIRGIZİSTAN
Prof. Dr. Abdıldacan AKMATALİYEV Millî Bilimler Akademisi AZERBAYCAN
Prof. Dr. Celil BOZKURT Düzce Üniversitesi, TÜRKİYE
Prof. Dr. Veysel ŞAHİN Fırat Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Almaz ULVİ BİNNATOVA Milli İlimler Üniversitesi AZERBAYCAN
Prof. Dr. Kemal ÜÇÜNCÜ Karadeniz Teknik Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Tınısbek KONIRATBAYEV Ahmet Yesevi Üniversitesi KAZAKİSTAN
Prof. Dr. İbrahim ERDAL Yozgat Bozok Üniversitesi TÜRKİYE

Prof. Dr. Abdullah TEMİZKAN Ege Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Eylem DERELİ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Alpaslan DEMİR Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Mustafa GÖKÇE Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi TÜRKİYE
Prof. Dr. Tuğçe ERDAL Yozgat Bozok Üniversitesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Sevinç SADIQOVA Azərbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi AZERBAYCAN
Doç. Dr. Serkan YORGANCILAR Ankara Büyükşehir Belediyesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Sergey ZAHARİYA Komrat Devlet Üniversitesi MOLDOVA
Doç. Dr. Tuba TOMBULOĞLU Yıldırım Beyazıt Üniversitesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Canan SEVİNÇ Necmettin Erbakan Üniversitesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Dilek TÜRKYILMAZ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Muhammed İbrahim YILDIRIM Erciyes Üniversitesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Tülay YÜREKLİ Adnan Menderes Üniversitesi TÜRKİYE
Doç. Dr. Şeyda SAYILIR Osmangazi Üniversitesi TÜRKİYE
Dr. Öğretim Üyesi Yusuf KILIÇARSLAN Bandırma 17 Eylül Üniversitesi TÜRKİYE

Uluslararası 21. Yüzyılda Türk Dünyası ve Sosyal Bilimler Sempozyumu Sempozyum Programı

1. Gün: (11.04.2025) Yüz Yüze Oturumlar

Açılış Oturumu	
09.30 – 09.40	Sempozyum Açılış Konuşması: Prof. Dr. Kürşat Öncül
09.40 – 09.50	Sempozyum Açılış Konuşması: Prof. Dr. Paşacan Kencayeva
09.50 – 10.00	Sempozyum Açılış Konuşması: Doç. Dr. Serkan Yorgancılar

1. Oturum	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Eylem Dereli
10.00 – 10.15	Prof. Dr. Ferzane Devletabadi - İran Türklüğü ve Göçebe Kültürün Önemi
10.15 – 10.30	Prof. Dr. Jülide Akyüz Orat - Kapu'dan Sıradanlığa: Saraylı Kadınlar
10.30 – 10.45	Doç. Dr. Serkan Yorgancılar - Kadın Danışma Merkezlerine Başvuran Kadınların Beklentileri: Ankara Örneği
10.45 – 11.00	Doç. Dr. İbrahim Ethem Arıoğlu - Türk Dünyası Kültürel Entegrasyonu Çalışmaları: Türk Dünyası Kültür Başkenti Uygulaması Örneği
11.00 – 11.15	Soru-Cevap ve Tartışma

11.15 – 11.30 Çay-Kahve Arası

2. Oturum	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Ferzane Devletabadi
11.30 – 11.45	Doç. Dr. Esra Bilge Savcı - Önceden Tasarlanmış Dijital Ortam İcra Bağlamı
11.45 – 12.00	Doç. Dr. Bülent Öztürk - Türk Dünyası'nda Kültürel İletişimin Geleceği: Stratejik Bir Yaklaşım
12.00 – 12.15	Dr. Öğr. Üye. Ergin Altunsabak - Yapay Zekâ Çağında Halk Biliminin Yeri ve İşlevi
12.15 – 12.30	Dr. Öğr. Üye. Aslı Kahraman Çınar - Keşfi ve Arkeolojik Bulguları ile Kuzey Suriye'de Antik Bir Kent: Ugarit
12.30 – 12.45	Soru-Cevap ve Tartışma

12.45 – 14.00 Yemek Arası

3. Oturum	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Aslı Büyükokutan Töret
14.00 – 14.15	Prof. Dr. Aslı Büyükokutan Töret - Seyyid Sultan Şücaaddin Veli Ocağı'nda Sultan Nevruz Cemi
14.15 – 14.30	Öğr. Gör. Zülal Söğüt - Giyim Sektöründe Son Dönem Türk Motifleri Üzerine Bir Değerlendirme
14.30 – 14.45	Öğr. Gör. Tuğçe Coşkun - Meslek Folkloru Bağlamında Kuyumcular: Eskişehir Örneği
14.45 – 15.00	Öğr. Gör. Tuğçe Özdemir - Mekânın Kültürel Dönüşümü Bağlamında Davet Evleri
15.00 – 15.15	Soru-Cevap ve Tartışma

15.15 – 15.30 Çay-Kahve Arası

4. Oturum	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Jülide Akyüz Orat
15.30 – 15.45	Dr. Nursel Demirden - Geleneğe Dönüş: Türk Kültüründe Su ve Türkiye’de Kuraklık Sorununa Geleneksel Çözüm Önerileri
15.45 – 16.00	Doç. Dr. Çetin Aykurt - II. Mahmud’un Reformları Kapsamında Hariciye Nezâreti’nin Kuruluşu
16.00 – 16.15	Dr. Öğr. Üye. Zeynep Kösteloğlu - Kültür ve Şehir Paydasında Bir Yer: Eskişehir
16.15 – 16.30	Dr. Özlem Seyhan - Köy Enstitülerinin Muhalifleri: Kimler, Neden Köy Enstitülerine Karşı Çıktılar
16.30 – 16.45	Doktorant Dilay Nakış - Türk Dünyası Siyasetinde Kadın Temsillerin Yeri
16.45 – 17.00	Soru-Cevap ve Tartışma

17.00 – 18.00 Genel Değerlendirme

2. Gün: (12.04.2025) Çevrimiçi Oturumlar: Grup 1

1. Oturum	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Almaz Ülvi Binnatova
10.00 – 10.15	Prof. Dr. Almaz Ülvi Binnatova - Tazkirəçilik Ənənələrinin Tarixi Kökləri
10.15 – 10.30	Prof. Dr. Mahirə Nağıqızı Hüseynova - Antroponimik Terminlərin Azərbaycan Və Özbək Dillərində Müqayisəsi
10.30 – 10.45	Doç. Dr. Dayanat Musayev - Tarih Öğretmeninde Oluşması Gereken Temel Mesleki Yeterliliklerin Özü
10.45 – 11.00	Dr. Öğr. Üye. Zuhraxon Komilova - Turgut Özakman ve Hamza Hakimzade Niyazi’nin Oyunlarında Özgürlük ve Hürriyet Kavramı
11.00 – 11.15	Soru-Cevap ve Tartışma

11.15 – 11.30 Çay-Kahve Arası

2. Oturum	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Paşacan Kencayeva
11.30 – 11.45	Prof. Dr. Abdurahim Mannonov - Miad Hakimov: Özbək Çeviri Edebiyatının Ünlü İsmi
11.45 – 12.00	Doç. Dr. Dilafruz Muhıddinova - Uluğbek Hamdam Eserlerinde "Yusufnâme" Teması
12.00 – 12.15	Foziljon Rajabov - Nurullah Genç Şiirlerinde Klasik Türk Edebiyatının Gelenekleri
12.15 – 12.30	Dilnoza Abdulxayeva - Selim İleri Hikayelerinde Çocuk Psikolojisi
12.30 – 12.45	Sadoqat Nigmatullayeva - Cahit Sıtkı Tarancı’nın Estetik Dünyası: Şiir ve Sanat Üzerine Düşünceler
12.45 – 13.00	Soru-Cevap ve Tartışma

13.00 – 13.30 Yemek Arası

3. Oturum	Oturum Başkanı: Prof. Dr. Abdurahim Mannonov
13.30 – 13.45	Prof. Dr. Paşacan Kencayeva ve Arş. Gör. Nigora Azızova - Yahya Kemal ve Çolpan Şiirlerinin Üslup Özellikleri
13.45 – 14.00	Mahfuza Shamsimatova - Kutb Harezmi’nin “Hüsrev ve Şirin” Mesnevisinde Atasözleri
14.00 – 14.15	Dilrabo Tursunova - Türkçe ve Özbekçe de Emotiv Deyimsel Boşluklar
14.15 – 14.30	Leyla Doğan - Orhan Kemal’in Hikayelerinde Folklorik Unsurlar

14.30 - 14.45	Nurjahon Amirova - Orhan Asena'nın "Hürrem Sultan" Adlı Oyununda Osmanlı Tarihinin Yansıması
14.45 - 15.00	Soru-Cevap və Tartışma

15.00 – 15.15 Çay-Kahve Arası

4. Oturum	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Dilafruz Muhıddınova
15.15 – 15.30	Doç. Dr. Oysara Madaliyeva - Ali Şir Nevâî'nin Bedâyi' Ul-Bidâye Divanı – Türk Divanlarının Kimliklendirilmesinin İlk Örneği
15.30 – 15.45	Doç. Dr. Feruza Djumanazarovna - Gazneliler'e Kadar Türk-Hint Dünyası Oluşumu (MS. I-VII yy.)
15.45 – 16.00	Malika Baxodirova - Orhan Kemal'in "Aile ve Çocuk" ve "Kitap Satmaya Dair" Hikayelerindeki Çocuk Tipleri
16.00 – 16.15	Malikabonu Sadullayeva - Selahattin Batu'nun "Güzel Helena" Trajedisinde Savaş Teması
16.15 – 16.30	Nozima Karımova - Yavuz Bahadıroğlu'nun "Buhara Yanıyor" Romanında Tarihî Şahısların Görüntüsü
16.30 – 16.45	Marjonabonu Rajabova - Füzuzan Hikayelerinde Kadınlar Dünyası
16.45 – 17.00	Soru-Cevap və Tartışma

17.00 – 17.30 Genel Değerlendirme

2. Gün: (12.04.2025) Çevrimiçi Oturumlar: Grup 2

1. Oturum	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Sevinc Sadıqova
10.00 – 10.15	Prof. Dr. Mirvari İsmaylova - Qərbi Azərbaycan Mətbəx Mədəniyyətinin Bərpası Maddi- Mənəvi Dəyərlərimizin Öyrənilməsi Kontekstində
10.15 – 10.30	Doç. Dr. Aysel Ahmedova - Türk Dillerinde Mastarın Gelişiminde Eski Uygur Dönemi
10.30 – 10.45	Doç. Dr. Meleyke Memmedova - Karabağ Folklorunda Doğum Ritüelleri ve Halk İnançları: Geleneksel Uygulamalar ve Kültürel Temeller
10.45 – 11.00	Doç. Dr. İradə Kərimova - Azərbaycan Ədəbi Dilinin Arxaik Qrammatikası XVII-XVIII Əsrlər Türkdilli Mənbələrdə
11.00 – 11.15	Soru-Cevap və Tartışma

11.15 – 11.30 Çay-Kahve Arası

2. Oturum	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Afaq Zeynalova
11.30 – 11.45	Doç. Dr. Habiba Aliyeva - Azərbaycan'ın Türk Halklarıyla Ortak Değerleri: Mimari Eserlerde Kitabelerin Rolü
11.45 – 12.00	Doç. Dr. Könül Nərimanqızı Həsənova - Azərbaycan Və Özbək Türkcələrində Antonim Sözlərin Müqayisəsi
12.00 – 12.15	Doç. Dr. Nazilə Abdullazadə - XX. Əsr Ədəbiyyat Dərsliklərində Türkiyə Ədəbiyyatının Tədrisi Tarixi
12.15 – 12.30	Doç. Dr. Sevinc Sadıqova - Mahmud Kaşğarının Divanı Luğət İt-Türk" Əsəri və Azərbaycan Dili
12.30 – 12.45	Soru-Cevap və Tartışma

12.45 – 13.30 Yemek Arası

3. Oturum	Oturum Başkanı: Doç. Dr. İradə Kərimova
13.30 – 13.45	Doç. Dr. Afaq Zeynalova - Oğuz Qrupu Türk Dillərində Bədii Üslubun Normativ İnkişaf Xüsusiyyətləri. (İ.Həsənoğlu Və Y.Əmrə Əsərləri Kontekstində)
13.45 – 14.00	Öğr. Gör. Firangiz Rafizadə - Azərbaycan və Özbəkistan Arasında Modern Kültürel İlişkiler
14.00 – 14.15	Arş. Gör. Aynur Ceferova - I. Türkoloji Kurultayı'nın Azərbaycan'da Alfabenin Gelişimine Etkisi
14.15 – 14.30	Uzm. Sayalı Cəfərova - Təsəvvüf Ədəbiyyatının Görkəmli Nümayəndəsi Əhməd Yəsəvi
14.30 – 14.45	Uzm. Valida Şikəliyeva - Uktur Həşimov'un Roman Yaratıcılığı
14.45 – 15.00	Soru-Cəvap və Tərtişmə

15.00 – 15.15 Çay-Kahve Arası

4. Oturum	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Toğrul Halilov
15.15 – 15.30	Doç. Dr. Toğrul Halilov - Arkeoloji Bulguların Işığında Nahçıvan'ın Orta Çağ Kültürü
15.30 – 15.45	Doç. Dr. Yegane Kəhramanova - Günümüzde Türklerin Milli Dil və Kimlik Sorunları
15.45 – 16.00	Doç. Dr. Yegənə Qasimova - İ.Əfəndiyevin Yaratıcılığında Vətən-Qarabağ Mövzusu
16.00 – 16.15	Dr. Öğr. Üye. Ülker Bahşıyeva - Mirzə İbrahimov'un Təhlillərində Molla Pənah Vəqif
16.15 – 16.30	Soru-Cəvap və Tərtişmə

16.30 – 17.00 Genel Değerlendirme

2. Gün: (12.04.2025) Çevrimiçi Oturumlar: Grup 3

1. Oturum	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Birol Azar
10.00 – 10.15	Doç. Dr. Birol Azar - Geçiş Dönemi Ritüelleri Açısından Türk Dünyası
10.15 – 10.30	Dr. Öğr. Üye. Sudan Altun - İmir Memmedli'nin Şiirinde Temalar ve Anlam Dünyası
10.30 – 10.45	Öğr. Gör. Dr. Gökcan Çelik - Doğu Türkistan Topraklarında Bir Varoluş Mücadelesi: Kırgız Kadın Edebiyatı
10.45 – 11.00	Öğr. Gör. Dr. Seçkin Uysal - Saidiye Hanlığı ve Hocalar Devri Çağatayca Eserleri
11.00 – 11.15	Soru-Cəvap və Tərtişmə

11.15 – 11.30 Çay-Kahve Arası

2. Oturum	Oturum Başkanı: Arş. Gör. Türkan Mahmudzadə
11.30 – 11.45	Arş. Gör. Türkan Mahmudzadə - Abay Kunanbayev'in Yaratıcı Rolü
11.45 – 12.00	Dr. Aygün Musaqızı Memmedova - Şəmkirdə Aşkarlanmış Süleymanşah Bin Qılıç Arslan Dövrünə Aid Mis Fəls
12.00 – 12.15	Dr. Asanov Eldar Enverovich - Özbəkistan Medyasında Türkoloji Bilimlərinin Tanıtım Məsələləri
12.15 – 12.30	Dr. Hacı Narımanoğlu Abdulla - Zengezur Koridoru: Türk Dünyasının Geleceğe Açılan Kapısı
12.30 – 12.45	Dr. Sevinç Aşurkızı Kasımova - Nevruz Geleneklerinde Semeni: Ritüel ve Simgesel Anlamlar
12.45 – 13.00	Soru-Cəvap və Tərtişmə

13.00 – 13.30 Yemek Arası

3. Oturum	Oturum Başkanı: Dr. Cüneyt Dinler
13.30 – 13.45	Dr. Cüneyt Dinler - Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Kapsamında Hazırlanan 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının Türk Kültürü Bağlamında İncelenmesi
13.45 – 14.00	Dr. Entela Muço - Arnavutluk Türk Dünyası'nın Bir Parçası
14.00 – 14.15	Uzm. Demirbağ Snejana Stepanovna - Anaokulu Çocukları İçin Yarışmaları Organize Etmek: Çocuklar ve Ebeveynlerin Girişimlerini Destekleme Yöntemi
14.15 – 14.30	Uzm. Nermin Rehimova - Birinci Türkoloji Kongresi Katılımcılarından Aleksey Stepanoviç Başkirov'un Hayatı
14.30 - 14.45	Uzm. Santay Azizbekovna Tleubayeva ve Uzm. Laura Shaikhislamovna Seitzhanova - Kazakistan'da İlkokul Öğrencilerinin Ortaokula Olumlu Geçiş Süreci
14.45 – 15.00	Soru-Cevap ve Tartışma

15.00 – 15.15 Çay-Kahve Arası

4. Oturum	Oturum Başkanı: Öğr. Gör. Aray Cetin
15.15 – 15.30	Dr. Öğr. Üye. Hussain Ghasempour ve Dr. Kubra Masoomi - The Role of The Mediator Language in Second Language Teaching: Facilitator or Barrier? -Based on The Book Teaching Persian Language (Talin-E-Lisan-E-Farsi) from The Ottoman Period
15.30 – 15.45	Öğr. Gör. Aray Cetin - Teaching Business English at The University Levels: Challenges and Solutions
15.45 – 16.00	Öğr. Gör. Turkan Khalilsoy - The Importance of Using Linguistic Methods in Translation
16.00 – 16.15	Öğr. Üye. Hasan Saiyaf - Mustafa Kemal Pasha in Urdu Literature
16.15 – 16.30	Dr. Yusuf Emrah İlik - Çok Etnikli, Çok Dilli Eğitim Modeli: Afganistan ve Kazakistan Karşılaştırması
16.30 – 16.45	Soru-Cevap ve Tartışma

16.45 – 17.15 Genel Değerlendirme

2. Gün: (12.04.2025) Çevrimiçi Oturumlar: Grup 4

1. Oturum	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üye. Hasan Kızıldağ
13.30 – 13.45	Dr. Öğr. Üye. Hasan Kızıldağ - Buhran Devirlerinde Yeni Arayışlar: Ata Dinine/ Tengriciliğe/Türk Şamanizmi'ne Dönülebilir Mi?
13.45 – 14.00	Doç. Dr. Şeyda Büyükcan Sayılır - Türk Kozmoloji Mitlerinde Kaos ve Kozmos: Evren Ejder Simgesi
14.00 – 14.15	Dr. Öğr. Üye. Serkan Polat - Osmanlı Devleti'nde Bir Kimlik Tespit Yöntemi Olarak Kişi Betimlemeleri (1500-1750)
14.15 – 14.30	Hüseyin Erarslan - Nihal Atsızın Şiirlerinde Türk Milliyetçiliği
14.30 - 14.45	Soru-Cevap ve Tartışma

14.45 – 15.00 Çay-Kahve Arası

2. Oturum	Oturum Başkanı: Dr. Öğr. Üye. Ahmet Aytaç
15.00 – 15.15	Doç. Dr. Serdar Şimşek - Manas Destanı ile İlgili Araştırmalardaki Sorunlar Üzerine Bazı Tespitler

15.15 – 15.30	Dr. Öğr. Üye. Ahmet Aytaç ve İrem Nur Birmo - Çağdaş Türk Sanatında Mitolojik Bir Figür: Simurg
15.30 – 15.45	Zeynep Aydın - Medya Kültürü ve İdeoloji Ekseninde Kızılık Şerbeti ve Kızıl Goncalar Dizisi İncelemesi
15.45 – 16.00	Dr. Öğr. Üye. Merve Yalçınkaya - Gençlikte Çevrim İçi Kalma Zorunluluğu: Algoritmalar, Yorgunluk ve Sessizlik Arzusu
16.00 – 16.15	Soru-Cevap ve Tartışma

16.15 – 16.30 Çay-Kahve Arası

3. Oturum	Oturum Başkanı: Doç. Dr. Dayanat Musayev
16.30 – 16.45	Uzm. Hasanova Ülker - Birinci Türkoloji Kongresi'nde Bilim İnsanlarının Rolü
16.45 – 17.00	Alisher Ismailov - Yapılan Araştırmalara Göre Türgiş Kağanlığının Tarihi
17.00 – 17.15	Zerbeliyeva Nurlana - Yapay Zeka ve Türk Müziği: Yaratım ve Koruma Perspektifleri
17.15 – 17.30	Nebahat Arslan - Ahıska Şehbenderi Asaf Talat Bey'in Çalışmaları ve Ahıska Halkının Durumu 1922-1923
17.30 – 17.45	Zeynep Avcı – İran ve Türk Masalları
17.45 – 18.00	Soru-Cevap ve Tartışma

18.00 – 18.30 Genel Değerlendirme

BİLDİRİ ÖZET METİNLERİ

MIAD HAKIMOV: ÖZBEK ÇEVİRİ EDEBİYATININ ÜNLÜ İSMİ

MIAD HAKIMOV: A PROMINENT FIGURE IN UZBEK TRANSLATION LITERATURE

Abdurahim MANNONOV*

Özet

Son bin yıl içinde coğrafi bakımdan yer yüzünün farklı bölgelerinde bulunsa da dili, tarihi ve kültürü birbirine çok yakın olan Özbek ve Türk halkları arasındaki kardeşlik ilişkileri edebi çeviri sayesinde daha da güçlenmektedir. Burada Özbekistan'da geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısında ünlü Türk yazarlarının eserlerinin Özbekçeye aktarılması söz konusudur. XX. yüzyıl Türk edebiyatının daha da gelişmesinde özel bir dönemdir. Bu döneme bilhassa Yaşar Kemal, Reşat Nuri Güntekin ve Aziz Nesin gibi ünlü Türk roman ve hikâye yazarları damga vurmuşlardır. O dönemde edebiyat, gerçek anlamda, milli ve ulusal nitelik kazanmış, Türk halkının yaşamını, hayallerini, ruhunu yansıtmaya başlamıştır.

Türk halkının yaşam tarzı, örf âdetlerinin edebiyat, özellikle, edebi çeviri aracılığıyla dün-yaya tanıtılması geçtiğimiz yüzyılda öncelikli vazifelerinden biriydi. Bu bağlamda XX. yüzyılın 60-90'lı yılları Çağdaş Türk edebiyatının en seçkin eserlerinin dünyanın birçok dillerine, özellikle aynı aileden olan çağdaş Özbekçeye çevrilerek yayınlanması büyük önem arz etmiştir.

Bu bildiride XX. yüzyılın 60-90 yıllarında Özbek çeviri edebiyatına onlarca eser vermiş ünlü çevirmen Miad Hekimov'un Türkçeden Özbekçeye yaptığı çevirileri bilimsel yönden değerlendirilmiş, ayrıca kitapta ünlü Türk yazarlarından Aziz Nesin ve Yaşar Kemal'in hikâye ve romanlarının Özbekçeye aktarılması ve yazarlara has özel üslubun değerlendirilmesiyle ilgili sorunlar

* Prof. Dr., Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, İran-Afgan Filolojisi Bölümü, Taşkent, Özbekistan, e-mail: umid7780@inbox.ru.

ele alınmış, çeviribiliminin güncel konularıyla ilgili bazı tartışmalı meselelerin çözümüyle ilgili teorik ve pratik önerilerde bulunulmuştur.

Bu doğrultuda hazırlanmış ve XX. yüzyıl Türk nesrinin gelişmesine büyük katkı sağlamış meşhur yazarların en güzel hikâyeleri ve romanları Özbekçe çevirileriyle yan yana değerlendirilmiş bu çalışma Özbekistan'da Türkçe öğrenen üniversite ve lise öğrencileri, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenleri, çeviri teorisi ve pratiği alanında araştırma yapan uzmanlar, Özbekçe ve Türkçeyi karşılaştırmalı olarak incelemek isteyen araştırmacılar için faydalı olacak diye düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: Özbek Çeviri Edebiyatı, Çağdaş Türk Edebiyatı, Hikâye, Roman, Çeviri.

Abstract

In the last thousand years, the brotherly relations between the Uzbek and Turkish people, who are geographically located in various parts of the world but whose language, history and culture are remarkably close to each other, have been strengthened even more through literary translation. Here in Uzbekistan, in the second half of the last century, the works of famous Turkish writers were translated into Uzbek. The 20th century is a special period in the further development of Turkish literature. This period was marked especially by famous Turkish novelists and story writers such as Yashar Kemal, Reshat Nuri Guntekin and Aziz Nesin. In that period, literature gained a truly national and national character and began to reflect the life, dreams, and spirit of the Turkish people.

In the past century, introducing the lifestyle and customs of the Turkish people to the world through literature, especially literary translation, was one of the primary tasks. In this context, the translation and publication of the most distinguished works of contemporary Turkish literature in the 60s-90s of the 20th century into many languages of the world, especially into contemporary Uzbek, which is a part of the same family, was of immense importance.

In this report, the translations from Turkish to Uzbek of the famous translator Miad Hakimov, who has contributed dozens of works to the Uzbek translation literature in the 60s-90s of the 20th century, have been evaluated

from a scientific perspective, and the problems related to the translation of the stories and novels of famous Turkish writers Aziz Nesin and Yashar Kemal into Uzbek and the evaluation of the special style of the writers have been discussed in the book and theoretical and practical suggestions have been made regarding the solution of some controversial issues related to the current issues of translation studies.

We believe that this study, which was prepared in this direction and evaluated the most beautiful stories and novels of famous writers who made great contributions to the development of 20th century Turkish prose side by side with their Uzbek translations, will be useful for university and high school students learning Turkish in Uzbekistan, Turkish Language and Literature teachers, experts doing research in the field of translation theory and practice, and researchers who want to examine Uzbek and Turkish comparatively.

Keywords: Uzbek Translated Literature, Modern Turkish Literature, Story, Novel, Translation.

TƏZKİRƏÇİLİK ƏNƏNƏLƏRİNİN TARİXİ KÖKLƏRİ

THE HISTORICAL ROOTS OF THE TRADITION OF TAZKIRA WRITING

Almaz ÜLVİ BİNNATOVA*

Özet

Hazırda bibliografiya adlandırdığımız əsərlər lap qədimlərdən ədəbiyyat tarixlərində, tarix kitablarında yazılırdı, lakin sonralar təkmilləşmə kimi ədəbi-tarixi yol keçərək təzkirə adı ilə yazıldı. Təzkirə - xatırlama, zikretmə, yadasalma mənasını verir. Əsrlər boyunca təzkirə ədəbi janr kimi tarixi inkişaf yolu keçərək təkmilləşmiş, bu sahədə mükəmməl əsərlər ortaya qoyulmuşdur. Təzkirələrin mövzusu, məzmunu görkəmli insan-ların, xüsusən şair, yazıçı, alim, övliya, elm-hikmət sahiblərinin, rəssamların, nəqqaşların, xəttatların, bir sözlə, yaradıcı şəxsiyyətlərin həyat və yaradıcılığı haqqında məlumat-qeydlərdən, bir çox hallarda əsərlərindən nümunələrdən (beyt və misralar kimi) ibarətdir.

Bu sahədə hansı əsərin ilk olduğunu söyləmək çox çətindir. Çünki aparılan araşdırmaların dərinliyinə endikcə, yeni-yeni ünvanlarla rastlaşırıq. Bu tədqiqat üzərində işləyərkən ilk təzkirə nümunəsi kimi Buxaralı Məhəmməd Ovfinin "Lübabul-əlbab" (1222) əsərini qeydə aldığımız, hətta müəllif və əsər barədə qısa qeydlər edib, onunla başlamaq qərarına gəldik. Lakin sonra ondan da on illər, əsrlər öncə yazılmış əsərlərin adlarına rast gəldik. Məsələn, Əbu Mənsur əs-Saolibinin (961-1038) "Yatimat adul-dahr" adlı ərəb dilində yazılmış əsərinin ilk təzkirə nümunəsi olduğunu öyrəndik. Tam adı "Yatimat adul-dahr fi maxosin ahl al-asr" ("Əsr əhlinin fazilləri haqqında zəmanəsinin inciləri") adlı bu təzkirənin

Qahirə nəşri 1801 səhifədən ibarətdir. Təzkirə dörd qismdən ibarətdir. Əsərin axıncı fəslində Orta Asiyanın məşhur 124 ədibindən bəhs edilir ki, bunlardan da 48 nəfəri Buxara ziyalılarıdır. Daha sonra, Nizami Aruzi Səmərqəndinin (əsl adı: Əhməd İbn Ömər, 1110-1161) "Çahar məqalə" ("Dörd mühakimə", 1156-57-ci illərdə yazılıb) elmi nəzəri əsəri fars ədəbiyyatının

* Prof. Dr., Azərbaycan Milli İlimlər Akademisi, Nizami Gencevi Edebiyat Enstitüsü, Filoloji Bölmü, Bakü, Azərbaycan, e-mail: almazulvi1960@mail.ru, ORCID: 0000-0001-7991-3969.

qiymətli nümunələrindəndir. Əsərdə şah üçün gərəkli olan katib (kargüzarlıq), şair, münəccim və həkim (təbib) kimi dörd məmurun məsləyindən bəhs edilir. Katib, şair, münəccim və təbib - bir şahlıq üçün gərəkli olan adamlardır. Onların saray sultanı yanında olması çox zəruridir. Səltənətin nizamı katiblə, adın ölümsüzlüyü şairlə, işlərin nizamı münəccimlə, bədənin sağlamlığı təbiblə bağlıdır. Bu dörd əməl və qiymətli sahə hikmət elminin səhifələrindəndir. Əsl adı “Məcmə Ün-nəvadır” olan bu əsərdə dörd məslək sahəsinə aid 43 şəxs haqqında hekayətlər yazılmışdır. Hər sahə ayrı-ayrı bölmədə təqdim edildiyindən, yəni dörd bölmədən ibarət olduğu üçün “Çahar məqalə” (“Dörd mühakimə”) adı ilə tanınmışdır.

Təzkiyəçilik tarixi haqqında mükəmməl monoqrafiyalar yazılmışdır: istər Türkiyə, istərsə də Azərbaycan alimlərinin araşdırmalarında kifayət qədər zəngin faktlar fikrimizi dərinləşdirdi. Hüseyn Ayan, K. Yavuz, E. Camalnaz, R.Toparlı, Əli Yavuz G.Ayan, Akpınarın birgə müəllifliyi ilə hazırlanan “Ali Şir Nevayi. Mecalisün-nefayis”, Kamal Əraslanın “Ali Şir Nevayi. Mecalisun nefayis”, Mustafa İsenin “Təzkiyədən bioqrafiyaya (və təzkiyəçiliyə dair bir çox əsərləri)”, Məhəmmədəli Tərbiyətin “Danışməndani Azərbaycan” təzkiyəsi, Könül Nəhmətovanın “Məhəmmədəli Tərbiyətin “Danışməndani - Azərbaycan”, Vüsalə Musalının “XV-XVII əsrlər türk təzkiyələrinin strukturu və spesifikasi (əlyazma qaynaqları əsasında)” monoqrafiyaları faktlar zənginliyi baxımından çox təqdirəlayiqdir. Məlumdur ki, təzkiyəçilik ilk olaraq ərəb ədəbi həyatında meydana gəlmişdir. Əslində, bu günümüze gəlib çatan yazılı mənbələrin hamısı İslamdan sonrakı tarixə aiddir. Sonralar təzkiyələr fars dilində, daha sonra farsdilli Azərbaycan təzkiyəsi, ondan da sonra Osmanlı Türkiyəsində və Azərbaycanda yazılaraq yayılmış və ənənəyə çevrilmişdir.

Şairlər haqqında türkcə yazılmış ilk təzkiyə – Əlişir Nəvainin “Mecalisun-nəfais” təzkiyəsi üzərində tədqiqat apararkən təzkiyəçilik tarixi, xüsusən bu janrın ilk nümunələri haqqında bir qədər müfəssəl danışmaq istərdik. Daha sonra, Əlişir Nəvainin təzkiyəsinə qədər yazılan əsərlər və ikincisi, Əlişir Nəvai təzkiyəsinin təsiri ilə yazılan əsərlər sadalanır. Nəhayət də, günümüzdə təzkiyəçilik ənənəsinin davamına nəzər yetirilir.

Anahtar Kelimələr: Təzkiyə, Ədəbi tarix, Bioqrafik yazı, Fars ədəbiyyatı, Əlişir Nəvai.

Abstract

The works we now call “bibliography” had been written since ancient times within literary histories and historical books. However, over time, they evolved and came to be known as “tazkiras” (biographical compilations), passing through a literary-historical development process. The word *tazkira* means remembrance, mention, or recollection. Over the centuries, the *tazkira* has developed as a literary genre, and many significant and well-crafted works have been produced in this field. The content and subject matter of *tazkiras* generally consist of notes and information on the lives and works of prominent individuals—especially poets, writers, scholars, saints, artists, miniaturists, and calligraphers—along with samples of their work (such as couplets and verses) in many cases.

It is difficult to determine which work was the very first in this field. As we delve deeper into research, new and previously unknown sources continue to emerge. While working on this study, we initially noted *Lubab al-Albab* (1222) by Muhammad Aufof Bukhara as the first example of a *tazkira* and included brief information on the author and his work. However, we later encountered even earlier works written decades or centuries before. For instance, we discovered that the Arabic work *Yatimat al-Dahr* by Abu Mansur al-Tha'alibi (961–1038) could be considered the first example of a *tazkira*. The full title of this work is *Yatimat al-Dahr fi Mahasin Ahl al-Asr* (The Gems of the Era on the Virtues of Contemporary People). The Cairo edition of this *tazkira* consists of 1,801 pages and is divided into four parts. In the final section of the book, the lives of 124 famous literary figures from Asia are discussed, 48 of whom were scholars from Bukhara.

Another valuable and theoretical Persian work is *Chahar Maqala* (“Four Discourses”) by Nizami Aruzi of Samarkand (real name: Ahmad ibn Umar, 1110–1161), written around 1156–1157. The book discusses four key professionals a king should have in his court: the secretary (administrator), poet, astrologer, and physician. These four roles are considered essential for the well-being of a kingdom: order comes from the secretary, immortality of reputation from the poet, governance of affairs from the astrologer, and bodily health from the physician. These four fields are considered branches of wisdom.

The book, originally titled *Majma al-Nawadir*, presents stories about 43 individuals associated with these four professions. As each profession is presented in a separate section, the book became known as *Chahar Maqala* ("Four Discourses").

Extensive monographs have been written about the history of *tazkira* writing. Rich sources of information found in both Turkish and Azerbaijani scholars' research have deepened our understanding. Works such as *Ali Şir Nevai: Mecalis al-Nafais* co-authored by Hüseyin Ayan, K. Yavuz, E. Camalnaz, R. Toparlı, Ali Yavuz, G. Ayan, and Akpınar; Kamal Araslan's *Ali Şir Nevai: Mecalis al-Nafais*; Mustafa İsen's *From Tazkira to Biography* (and his other works on *tazkiras*); Mohammadali Tarbiat's *Daneshmandan-e Azerbaijan*; Konul Nehmetova's research on Tarbiat's work; and Vusala Musali's monograph *The Structure and Specificity of Turkish Tazkiras from the 15th to 17th Centuries (Based on Manuscript Sources)* are all highly commendable in terms of their richness in factual detail.

It is well known that *tazkira* writing first appeared in Arabic literary tradition. Indeed, all the written sources available to us today belong to the post-Islamic era. Over time, *tazkiras* were written in Persian, followed by Persian-language *tazkiras* written in Azerbaijan, and later in Ottoman Turkey and Azerbaijan in Turkish, eventually becoming a well-established tradition.

In discussing the first examples of this genre, we wish to provide a detailed overview, particularly in relation to the *tazkira Majalis al-Nafais* by Navoi, considered the first *tazkira* written in Turkish about poets. Afterward, we list works written prior to Navoi's *tazkira*, as well as those inspired by it. Finally, we examine the continuation of the *tazkira* tradition in modern times.

Keywords: *Tazkira*, Literary history, Biographical writing, Persian literature, Alisher Navoi.

GİYİM SEKTÖRÜNDE SON DÖNEM TÜRK MOTİFLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION OF RECENT TURKISH MOTIFS IN THE FASHION INDUSTRY

Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET*

Zülal SÖĞÜT**

Özet

Giysi yalnızca bedenin örtülmesi ve korunması amacını taşımaz; aynı zamanda bireyin kimliğini, estetik beğenisini ve ait olduğu toplumun kültürel değerlerini dışa vuran güçlü bir anlatım aracıdır. Her toplumda farklı anlamlar yüklenen giyim unsurları, hem kimlik inşasında hem de kültürel aktarımda önemli bir rol üstlenir. Bu bağlamda giyim, kültürün somut bir yansıması olarak düşünülebilir ve taşıdığı semboller aracılığıyla sosyal mesajlar iletir. Özellikle bireyin kendine özgü tarzını yansıttığı ve kültürel aidiyetini sergilediği bir alan olan moda, kültürel sürekliliğin sağlanmasında etkili bir araç haline gelmiştir.

Günümüzde Türk moda markalarının tasarımlarında geleneksel motiflere artan biçimde yer verilmesi, yalnızca ticari kaygılarla açıklanamaz. Bu eğilim, aynı zamanda Türk kimliğinin görsel bir temsilini oluşturmakta ve hem yerel hem de küresel düzeyde kültürel tanıtımı desteklemektedir. Bu bildiride, geleneksel Türk motiflerinin çağdaş giysi tasarımlarına nasıl adapte edildiği halk bilimi perspektifiyle değerlendirilmiş; giyimin bir kültürel anlatı ve kimlik taşıyıcısı olarak işlevi incelenmiştir. Araştırma kapsamında seçilen Türk giyim markalarının koleksiyonları incelenmiş ve tüketicilerin bu ürünlere yönelik algıları analiz edilmiştir. Sonuçlar, geleneksel motiflerin estetikten öte kimlik inşası ve aidiyet duygusunu pekiştirme açısından güçlü bir işlev üstlendiğini

* Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eskişehir, Türkiye, e-mail: abuyukokutan@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-8732-6043.

** Öğr. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkçe Öğretim ve Araştırma Merkezi, Eskişehir, Türkiye, e-mail: zulalya11@windowslive.com, ORCID: 0000-0001-5998-6909.

göstermektedir. Böylece moda sektörü, popüler kültürü şekillendiren bir alan olarak Türk kimliğinin yeniden yorumlanmasına katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Giysi, tekstil, kültür, motif, kimlik, aidiyet.

Abstract

Clothing is not merely intended to cover and protect the body; it also serves as a powerful means of expression, reflecting an individual's identity, aesthetic preferences, and the cultural values of the society to which they belong. Garments, which carry different meanings across societies, play a significant role in both the construction and transmission of identity and culture. In this context, clothing can be regarded as a tangible manifestation of culture, conveying social messages through the symbols it embodies. Fashion, in particular, as a domain where individuals express their personal styles and demonstrate cultural belonging, has become an effective tool in ensuring cultural continuity.

In recent years, the increasing incorporation of traditional motifs in the designs of Turkish fashion brands cannot be solely attributed to commercial concerns. This trend also represents a visual articulation of Turkish identity and contributes to cultural promotion at both local and global levels. This paper evaluates, from a folkloric perspective, how traditional Turkish motifs are integrated into contemporary clothing design, and explores the function of clothing as a medium of cultural narrative and identity representation. The research is based on the examination of selected Turkish fashion brands' collections and the analysis of consumer perceptions regarding these products. The findings reveal that the use of traditional motifs in modern fashion serves not only as an aesthetic element but also as a strong tool for expressing identity and reinforcing a sense of belonging. In this way, the fashion industry emerges as a dynamic field that shapes popular culture and contributes to the reinterpretation of Turkish identity.

Keywords: Clothing, textile, culture, motif, identity, belonging.

KAPU'DAN SIRADANLIĞA: SARAYLI KADINLAR

FROM KAPU TO BANALİTY WOMEN

Jülide AKYÜZ ORAT*

Özet

Genel olarak tarihin dışında kaldığı için farkındalık isteyen çalışma alanlarından biri de “Kadın Tarihi”dir. Bu olumsuz algıyı onarmak için pek çok çalışma yapıldığı da diğer bir husustur. Görünen, görünmeyen, adı bilinen, bilinmeyen, iz bırakan, bırakmayan kadınlar.. bunların izini sürmek, bir anlatının/yazımın konusu yapmak elbette heyecan verici. Bu alana katkı sunmak adına Osmanlı payitahtı İstanbul’da, Saray’da yaşamış kadınlar üzerinden bir okuma yapmak amaçlanmaktadır.

Osmanlı toplumunda köle/cariye çok bilinen bir kavramdı. Bu kavram kadın-erkek-çocuk büyük mikyasta bir nüfus demek olduğu gibi aynı zamanda bir yaşantı idi de. Bu yaşantının çalışmamız açısından ilk mekanı “kapu olarak nitelediğimiz Saray”, diğer mekanı ise sıradanlık-ki bu kavram bile başlı başına bir tartışma konusudur- ile özdeşen toplumsal hayattır. Saray adı bile büyü, ayrıcalıklı, fırsatlı/şanslı, elit bir mekan. Yaşayanları için de hakeza.. Osmanlı toplumunda herkesin bırakın yaşamayı göremediği bir atmosfer. Bu “kapu”nun bir ferdi, bu mekana ait Saraylı kadınlar, saraydan چراغ edildikten sonra nasıl bir yaşam sürüyorlardı? Sudan çıkmış balık gibi miydiler, bilmedikleri dış dünyada nelerle karşılaştılar? sıradan hayatlar onlara göre miydi? gibi bir dolu soruya cevap bulmak/bulamamak noktasında bir çalışma sunmak istenmektedir. Bunun için Saray’ın kapu olması gerçekliliğinin dolu dolu anlamı üzerinde durulacak, Saray sonrası hayattan örnekler verilmek suretiyle yeni hayatlarından bahsedilmiştir. Bu çalışmanın sınırlarını çizen vaz geçilmez arşiv verileri başat olmakla birlikte bu konuda yapılmış güncel kaynaklardan istifade edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Kadın Tarihi, Saray Kadınları, Saray ve Toplum Hayatı, Toplumsal Cinsiyet

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Yeniçağ Tarihi Bölümü, Ankara, Türkiye, e-mail: jorat@ankara.edu.tr.

Abstract

A field of study that requires more attention, as it is generally overlooked in history, is "Women's History." Another issue is that a lot of research has been carried out to cure this negative perception. Women who are visible or invisible, known or unknown, who left a mark who did not... These subjects are undoubtedly stimulating to follow and incorporate into narratives/writing. This study aims to contribute to this field with readings about women who lived in the Palace in Istanbul, the capital of the Ottoman Empire.

The term of "slave" or "concubine" were well-known among Ottoman society, signifying a population of women, men, children, and at the same time, representing a life. In the context of this study, the first location of this life is the Palace, refers to as the "kapu," while the second is the social life associated with banality -a concept that itself warrants further discussion. The word, "Palace" evokes an image of a magical, privileged, opportunistic and of course stylish place. For those who lived there, it was an environment within Ottoman society that just few could see.

This study seeks to explore how women who were part of "kapu" lived after being sent from the Palace. How managed they adapt? Were they feeling like fish out of water and how did they live in the unknown world for them? Was banal life compatible with them? For answer these questions, the study will emphasize the full significance of the Palace as the "kapu" and give some examples of these women's lives after leaving the Palace. Archival data, which forms the foundation of this study, will play a dominant role, along with current sources on the subject.

Keywords: Women's History, Palace Women, Palace and Social Life, Gender.

ANTROPONİMİK TERMİNLƏRİN AZƏRBAYCAN VƏ ÖZBƏK DİLLƏRİNDƏ MÜQAYİSƏSİ

A COMPARATIVE STUDY OF ANTHROPONOMIC TERMS IN THE AZERBAIJANI AND UZBEK LANGUAGES

Mahirə NAĞIQIZI HÜSEYNOVA*

Özet

Azərbaycan və özbək dillərində zəngin antroponimik termin səciyyəli leksik vahidlər mövcuddur və bunların da müqayisəli-lingvistik təhlili də xüsusi maraq doğurur və antroponimik sistemə ad, şəxs adı, kişi və qadın adları, təxəllüs, ayama, soyad, ata və ana adları daxildir. Dünyada hər bir şəxsin özünün ayrı-ayrılıqda adı olur və o, cəmiyyətdə insanın birinin digərindən fərqləndirilməsinə xidmət göstərir. İnsanlara ad verilmə ənənələri sivilizasiyaları cəmiyyətdə meydana çıxmış və olduqca qədim dövrlərə gedib çıxır. Dünyanın hər bir xalqında şəxs adları sistemi mövcuddur və bu həm kişi, həm də qadın adlarını işarələyir, yəni hər bir xalqın sosial-mədəni inkişafında şəxs adları xüsusi rol oynamaqla qohum və müxtəlif sistemli dillərdə ayrıca bir leksik lay yaradır və bu cəhətdən Azərbaycan və özbək türkcələri də olduqca səciyyəvidir ki, məqalədə şəxs adı anlayışı ilə bağlı terminlər qarşılaşdırılır və onların müqayisəsinə geniş meydan verilir.

Anahtar Kelimələr: Azərbaycan Və Özbək Dillərində Şəxs Adları Anlayışı, Termin Səciyyəli Leksik Vahidlər, Müasir Və Qədim Şəxs Adları, Lingvistik Təhlil.

Abstract

The Azerbaijani and Uzbek languages possess a rich inventory of lexemes with anthroponymic terminological features. The comparative linguistic analysis of these terms is of particular interest. The anthroponymic system includes names, personal names, male and female names, pseudonyms, nicknames, surnames, and parental names (both paternal and maternal).

* Prof. Dr., Azərbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Filoloji Bölümü, Bakü, Azərbaycan, e-mail: huseynova.mahire@yandex.ru

Across the world, every individual has a unique name that serves to distinguish one person from another within society. The tradition of naming people emerged with civilizations and dates back to ancient times. Each nation has its own system of personal names, marking both male and female identities, and these names play a significant role in the socio-cultural development of societies. They form a distinct lexical layer within kinship and various language systems. In this context, Azerbaijani and Uzbek Turkish stand out with notable features. This article compares terms related to the concept of personal names and offers an extensive comparative analysis of these terminological units.

Keywords: Concept Of Personal Names In Azerbaijani And Uzbek, Terminological Lexical Units, Modern And Ancient Personal Names, Linguistic Analysis.

QƏRBİ AZƏRBAYCAN MƏTBƏX MƏDƏNİYYƏTİNİN BƏRPASI MADDİ- MƏNƏVİ DƏYƏRLƏRİMİZİN ÖYRƏNİLMƏSİ KONTEKSTİNDƏ

EXPLORING THE CUISINE CULTURE OF WESTERN AZERBAIJAN IN THE CONTEXT OF RESEARCHING OUR MATERIAL AND MORAL VALUES

Mirvari ISMAYILOVA*

Özet

Hər bir xalqın milli kimliyini, mənsubiyyətini əsrlər boyu, tarixin sınaqlarından keçərək yaratmış olduğu, qoruyub saxladığı milli maddi və mənəvi dəyərləri, adət-ənənələri, həyat tərzini, həyata baxış fəlsəfəsi əks etdirir. Qədim və zəngin mədəniyyətə malik Azərbaycan xalqı bəşər mədəniyyətinə əvəzsiz töhvələr vermiş, milli mənəvi dəyərlərimizin sönməyən cazibəsi insanları həmişə öz seyrində saxlamışdır. Tarix boyu qədim və zəngin mədəniyyətə malik Azərbaycan xalqının düşüncəsində, həyata baxış fəlsəfəsində kult səviyyəsinə çatdırılmış bu prosesin izlənməsi Azərbaycan xalqının milli kimliyinin, identikliyinə təsdiqlənməsində mühüm amildir. Bir kult səviyyəsinə çatdırılmış Azərbaycan mətbəx mədəniyyətinin Qərbi Azərbaycan kontekstində öyrənilməsi Qərbi Azərbaycanın qədim və əzəli əhalisinin, milli-mənəvi dəyərlərinin, adət-ənənələrinin, həyat tərzinin, həyata baxış fəlsəfəsinin ümumən Azərbaycana aid olduğunun göstəricisi kimi qəbul olunmalıdır.

Anahtar Kelimələr: Milli İdentiklik, Milli Kimlik, Qərbi Azərbaycan, Azərbaycan Mətbəx Mədəniyyəti, Milli Mənəvi Dəyərlər.

Abstract

The national identity of each nation, its belonging over the centuries, created by passing the tests of history, national material and spiritual values, customs, traditions, way of life have been preserved, and they reflect the philosophy of life. The Azerbaijani people have an ancient and rich culture,

* Prof. Dr., Azərbaycan Devlet Pedagoji Universiteti, Türkoloji Bölümü, Bakı, Azərbaycan, e-mail: ismayilova.mirvari1960@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2085-544X.

making an invaluable contribution to human culture, and has always fascinated people the unfading charm of our national spiritual values. National identity of the Azerbaijani people, is a crucial factor in confirming identity, following this process, which has reached the level of the culture on the life philosophy, throughout history in the consciousness of the Azerbaijani people, who has an ancient and rich culture. National identity of the Azerbaijani people, is a crucial factor in confirming identity, following this process, which has reached to the level of a cult on the life philosophy, throughout history in the consciousness of the Azerbaijani people, who has an ancient and rich culture. Exploring in the context of Western Azerbaijan Azerbaijani cuisine culture, which reached to the cult level, the ancient and local population of Western Azerbaijan, national and spiritual values, customs and traditions, lifestyle, philosophy of wholly Azerbaijani life, should be considered as an indicator.

Keywords: National Identity, National Personality, West Azerbaijan, Azerbaijani Cuisine Culture, National Spiritual Values.

İRAN TÜRK LÜĞÜ VE GÖÇEBE KÜLTÜRÜN ÖNEMİ

THE IMPORTANCE OF IRANIAN TURKIC IDENTITY AND NOMADIC CULTURE

Ferzane DEVLETABADI*

Özet

Türk Dünyasında bulunan her topluluk benzerlikleriyle beraber farklılıklarıyla da dikkat çekmektedir. Farklı göçebe halkları içinde barındıran İran coğrafyası, birçok siyasi ve sosyal olaya sahne olmuştur. Ülkenin tarihi ve siyasi gerçeklerinin içinde, İran Türkleri kendine has hareketliliği ile bilinir; bunun yanında İran göçebe Türk toplulukları ise özellikle daha farklı bir profil sergilemektelerdir. Savaşlar ve tarihi olaylarda, devletler hep İran göçebe Türk halklarını iç ve dış savunmalarda kullanmışlardır. Batı ve Doğu'nun eski ticaret yolu olan Anadolu ve İran'ın kuzey ve kuzey batı bölgeleri, hep göçebe Türk halklarının hareket alanı olmuştur. Anadolu coğrafyası ve İran'ın Batısından başlayarak Horasan ve oradan Türkistan bağlantısı, göçebe Türklerin göç alanlarından geçmiştir. Selçuklu devletinin kuruluşundan bu yana, yönetim ve edebiyat dili Farsça, öncü edebiyat dili şeklinde ortaya çıksa da Türkçe varlığını ve kimliğini yitirmemiş, Farsçanın karşısında zorlanmışsa da canlı kalmaya çalışmıştır. İran Türkleri, Farsça edebiyat diliyle birlikte yazılı bir İran edebiyatı yaratırken, göçebe İran Türkleri bütün bu bürokrasiden uzak kalarak sözlü Türk edebiyatını ayakta tutan grup olma özelliğine sahiptirler. Türk Dünyasının ortasından geçen bu hat, bütün zorluklara rağmen hâlâ canlı ve kalıcı özellikler taşımakta ve sözlü İran göçebe Türk kültürü, kendi sahasında hayatını devam ettirmeyi başarmıştır. Bu sebeple İran göçebe halkları arasında dil kökeni ve aşiret birliği bağı üzerinde gerçekleştirilen araştırmalar, bu bölgenin araştırılmayan yönlerine ışık tutabilir kanısındayız.

Günümüzde İran Türkleri üzerinde çeşitli kültürel ve dil çalışmaları yapılmaktadır. İran Türk halkları arasında dil kökeni ve aşiret birliği bağı üzerinde gerçekleştirilen araştırmalar bize ışık tutsa da bazen kültürel ve dil

* Prof. Dr. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Eskişehir, Türkiye, e-mail: ferzane.devletabadi@ogu.edu.tr.

incelemelerinin yanında ayrıştırıcı yönleriyle de sunulmaktadır. Bu topluluklar, Azerbaycan Türkleri, Şahseven Türkleri, Kaşkay Türkleri, Halaç Türkleri, Horasan Türkleri, Türkmenler veya küçük topluluklar olarak Ebiverdiler, Buçakçılar ve... olarak bilinmektedir. Araştırmamızda ortaya çıkan Türk göçebe boylarının hareketliliği ve bu hareketin İran Türklüğü üzerine etkisidir. Türklerin, özellikle hassas bir coğrafi alan olan İran Türklerinin nereden nereye yerleştikleri ve hangi topluluklarla komşuluk ettikleri araştırmalarda dikkate alınması gereken konuların başında gelmektedir. Oldukça sağlıklı Türk dili ve folkloru malzemesi, günümüz İran'da ancak göçebe halkların içinde olabileceği bir daha 'göçebe İran Türklerinin' önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: İran Türkleri, Göç, Göçebelik, İpek Yolu, Dil.

Abstract

The Turkic communities within the Turkic World stand out not only for their similarities but also for their distinctive differences. The Iranian geography, home to various nomadic groups, has been the stage for numerous political and social events. Within this historical and political landscape, Iranian Turks are known for their distinct mobility, while the nomadic Turkic communities of Iran exhibit an even more unique profile. Throughout history, states have frequently relied on these nomadic Turkic groups for both internal and external defense during wars and political upheavals. The northern and northwestern regions of Iran, forming part of the ancient trade route connecting East and West through Anatolia, have long been a domain of nomadic Turkic peoples. The migration routes of these communities historically stretched from western Iran through Khorasan, eventually linking to Turkestan. Since the establishment of the Seljuk Empire, Persian has dominated as the language of governance and literature, emerging as the leading literary language. However, despite facing challenges, the Turkic language has persisted and sought to maintain its vitality. While settled Iranian Turks contributed to the creation of a written Persian literary tradition, nomadic Iranian Turks remained distant from bureaucratic influences, sustaining the oral Turkish literary heritage. Despite historical adversities, this cultural corridor running through the heart of the Turkic World continues to exhibit resilience and endurance. The oral traditions of Iran's nomadic Turks have managed to survive in their own unique realm.

Therefore, studies focusing on linguistic roots and tribal unity among Iran's nomadic peoples have the potential to shed light on previously unexplored aspects of this region.

In recent years, various linguistic and cultural studies have been conducted on Iranian Turks. However, while these studies offer valuable insights into linguistic origins and tribal connections, they sometimes introduce divisive perspectives rather than emphasizing cultural and linguistic unity. The Iranian Turkic communities include Azerbaijani Turks, Shahsevan Turks, Qashqai Turks, Khalaj Turks, Khorasan Turks, Turkmen, as well as smaller groups such as the Ebiwerd, Buchakchi, and others. Our research focuses on the mobility of Turkic nomadic clans and its impact on Iranian Turkic identity. Key research areas include the migration patterns of Iranian Turks, their settlement history, and their interactions with neighboring communities. The preservation of an exceptionally rich Turkic linguistic and folkloric heritage in contemporary Iran is found among nomadic groups, further underlining the crucial role of nomadic Iranian Turks in safeguarding and transmitting this cultural legacy.

Keywords: Iranian Turks, Migration, Nomadism, Silk Road, Language.

YAHYA KEMAL VE ÇOLPAN ŞİİRLERİNİN ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

STYLISTIC FEATURES OF THE POETRY OF YAHYA KEMAL AND CHOLPAN

Paşacan KENCAYEVA*

Nigora AZIZOVA**

Özet

20. yüzyıl Türk şiirinin yenilenmesi ve gelişimine kendi verimli eserleriyle katkıda bulunan şair Yahya Kemal'in eserleri, Türk edebiyatında çok incelenmiş olsa da, şu anda dünya edebiyatı bilimi alanında birçok bilimsel araştırmalar yapılmaktadır. Özbek edebiyatında özellikle Yahya Kemal'in çağdaş Türk şiirindeki yeri, şiirlerinin özelliği ve Özbek şairlerinin eserleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmesi, araştırmacıların ilgisini çeken güncel konulardan biri olmuştur.

Bildiride, Yahya Kemal'in şiirleri, çağdaş Özbek edebiyatının yetenekli şairlerinden Abdülhamid Süleyman oğlu Çolpan'ın şiirleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çolpan, 20. yüzyıl Özbek şiirinin gelişimine önemli katkılar sağlamış bir şair olup, onun lirik şiir anlayışındaki gelenekler, sonraki kuşak Özbek şairleri tarafından devam ettirilmiştir. Bu anlamda Çolpan'ın şiirleri, 20. yüzyıl Özbek edebiyatının parlak ve ölümsüz örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Bildiride, Yahya Kemal'in "Hazan", "Sonbahar", "Eylül Sonu", "Gönül" gibi şiirleri ile Çolpan'ın "Hazan" ("Xazon"), "Sonbahar" ("Kuz"), "Gönül" ("Ko'ngil") şiirleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Ayrıca, her iki şairin eserlerinin benzer yönleri, üslup yakınlıkları, lirik kahramanın ruh halini tasvir etme sanatı ve Doğu klasik edebiyatının geleneksel türlerinin etkisinde yazılmış şiirleri üzerine de görüşler sunulmuştur. Yahya Kemal ve Çolpan'ın eserlerinin

* Prof. Dr., Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Türkşinaslık Bölümü, Taşkent, Özbekistan, e-mail: umid7780@inbox.ru.

** Arş. Gör., Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Türkşinaslık Bölümü, Taşkent, Özbekistan, e-mail: nigora_2125@mail.ru.

karşılaştırmalı incelenmesi sonucunda çağdaş Türk ve Özbek şiirinin yenilenmesi ve gelişimine dair özellikleri dile getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Şiiri, Özbek Edebiyatı, Şiir, Üslup, Karşılaştırmalı Analiz.

Abstract

Although the works of the prolific poet Yahya Kemal, who contributed significantly to the renewal and development of 20th-century Turkish poetry, have been widely studied in Turkish literature, scholarly research on his poetry continues in global literary studies. Uzbek literary scholarship has not overlooked the role of Yahya Kemal in modern Turkish poetry, the uniqueness of his poems, and comparative studies with the works of Uzbek poets.

This paper presents a comparative analysis of Yahya Kemal's poetry with that of Abdulhamid Sulaimon's son Cho'lpon, a talented poet of modern Uzbek literature. Cho'lpon was one of the most influential poets in the advancement of 20th-century Uzbek poetry, and his lyrical traditions have been carried forward by subsequent generations of Uzbek poets. In this sense, his poetry represents one of the brightest and most enduring examples of 20th-century Uzbek literature.

The study compares Yahya Kemal's poems "Autumn Foliage" ("Hazan"), "Autumn" ("Sonbahar"), "End of September" ("Eylül Sonu"), and "Heart" ("Gönül") with Cho'lpon's poems "Autumn Foliage" ("Xazon"), "Autumn" ("Kuz"), and "Heart" ("Ko'ngil"). Additionally, the Paper discusses the similarities between their works, stylistic affinities, their mastery in depicting the emotional depth of lyrical heroes, and the influence of classical Eastern literary traditions on their poetry. Through this comparative analysis of Yahya Kemal and Cho'lpon, the Paper reveals the characteristics of the renewal and development of modern Turkish and Uzbek poetry.

Keywords: Turkish Poetry, Uzbek Literature, Poetry, Style, Comparative Analysis.

OĞUZ QURUPU TÜRK DİLLƏRİNDƏ BƏDİİ ÜSLUBUN NORMATİV İNKİŞAF XÜSUSİYYƏTLƏRİ. (İ.HƏSƏNOĞLU VƏ Y.ƏMRƏ ƏSƏRLƏRİ KONTEKSTİNDƏ)

NORMATIVE DEVELOPMENTAL FEATURES OF THE ARTISTIC STYLE IN THE TURKIC LANGUAGES OF THE OGHZ GROUP (IN THE CONTEXT OF THE WORKS OF I. HASANOGLU AND Y. EMRE)

Afaq ZEYNALOVA*

Özet

Məlumdur ki, türkdilli ədəbiyyatın inkişaf tarixi eramızdan əvvəllərə qədər uzansa da, yazılı ədəbiyyatın təşəkkülü XIII əsrdə meydana gələn bir çox anadilli klassik nümunələrlə bağlıdır. Bu incilər elə bir məharətlə qələmə alınmışdır ki, onların təhlili təkcə öz dövrü haqqında deyil, türk ədəbi təfəkkürünün ilkin təkamül mənzərəsi və inkişaf prosesləri barədə tutarlı fikir yürütməyə əsas verir. Dövrünün mütəfəkkir şairləri Yunus Əmrə və İzzəddin Həsənoğlu yaratdığı əsərlərlə təkcə Türkiyə, Azərbaycan anadilli ədəbiyyatının baniləri sayılmır, həm də bütün türkdilli ədəbiyyatın qurucusu sayılır. Bədii üslub məhz bədii dillə yaranır. Bu baxımdan deyə bilərik ki, sözügedən dövr həm də ümumtürkcədə bədii üslubun yaranmasını və normativliyini səciyyələndirir. Bədii üslubiyyat bütün bu kateqoriyaları ilə dilçiliklə ədəbiyyatı birləşdirir və təfəkkürün ən yüksək ifadə forması olan bədii dili, poetizmi öyrənir. Ədəbi nümunələrin dilində səs, söz və sintaktik vahidlərin struktur semantik quruluşu onların işlənmə tezliyi zamanla dildə sabitliyi, normativliyi səciyyələndirir. Lakin ədəbi dilin təşəkkül dövrü - yəni, XIII əsr üçün bu yanaşma fərqlidir.

Ümumiyyətlə, qeyd etmək lazımdır ki, normalarda variantlılığın olması, milli dil elementlərinin bəzən daha qabarıq (xüsusən folklor üslubunda və ya heca janrında yazılan şeirlərin dilində), bəzən də zəif təsviri ədəbi dildə etnolinqvistik proseslərin davam etməsi ilə bağlıdır. Yəni şeiriyyətdə daha milli olan ümumixalq dili zamanla yerini daha klassik poeziya dilinə, normativlərə

* Doç. Dr., Azərbaycan Teknik Universiteti, Türkinşinaslıq Bölümü, Bakı, Azərbaycan, e-mail: afaq-turk@mail.ru, ORCID: 0009-0001-4530-5874.

sığdırılmış peşəkar sənətkarlıq üslubuna ötürür. Bu da təbii olaraq ədəbi dilin inkişafında dildaxili və dilxarici təsirlərlə bağlıdır.

Qeyd edək ki, XIII əsrdə oğuzcaya aid olan ilkin bədii nümunələr Anadolu və Azərbaycanda yaşayan mütəfəkkir şairlərin qələmi ilə yaranırdı. Və bu dövr həmin coğrafiyalarda iqtisadi-mədəni mühit də, demək olar ki, eyni idi. Belə ki, dövrün ictimai -siyasi hadisələri dil proseslərinə də öz təsirini göstərir, zaman -zaman ədəbi dilin milli müqaviməti zəifləyir və müstəqil inkişafı ləngiyir. Bu da ədəbi dilin aparıcı üslubunda- bədii üslubda özünü daha bariz əks etdirirdi.

Bədii üsluba aid nümunələrdə normativ xüsusiyyətlər hər iki türkcədə milli dil elementlərinin xarici dil təsirləri ilə müqavimətinin, mübarizəsinin fonunda inkişaf edir. Bu dövrdə yazılmış, qəbul edilmiş sabit dil normaları olmadığı üçün ədiblər ümumxalq dili əsasında ənənəvi şeir üslubunda yazıb yaradır və bu təcrübə əsasında ədəbi dil normaları formalaşırdı.

Anahtar Kelimələr: Norma, Üslub, Türk Dili, Poeziya, Bədii Dil, Təhlil.

Abstract

It is known that, although the history of the development of Turkish-language literature stretches back to BC, the formation of written literature is related to many native-language classical examples that appeared in the 13th century. These pearls are written with such skill that their analysis gives a reason to draw a solid opinion not only about their era, but also about the initial evolutionary picture and development processes of Turkish literary thinking. The thinkers of their time, Yunus Amre and Izzeddin Hasanoglu, are considered not only the founders of the mother tongue literature of Turkey and Azerbaijan with their works, but also the founder of all Turkish language literature. Artistic style is created by artistic language. From this point of view, we can say that the period in question also characterizes the emergence and normativity of the artistic style in the Turkish language.

Artistic style combines linguistics and literature with all these categories and studies artistic language, poetics, which is the highest form of expression of thought. The structural semantic structure of sounds, words and syntactic units in the language of literary examples, the frequency of their

development over time characterizes stability and normativity in the language. However, this approach is different for the formation period of literary language - that is, the 13th century.

In general, it should be noted that the presence of variants in the norms is related to the continuation of ethnolinguistic processes in which national language elements are sometimes more prominent (especially in the language of poems written in the folklore style or syllabic genre), and sometimes less descriptive literary language. In other words, the national language of poetry, which is more national, over time gives way to a more classical language of poetry, to a style of professional craftsmanship that is integrated into the norms. This is naturally related to intra-linguistic and extra-linguistic influences in the development of literary language.

It should be noted that in the 13th century, the first artistic examples of Oguzja were created by the thinkers living in Anatolia and Azerbaijan. And during this period, the economic and cultural environment in those geographies was almost the same. Thus, the socio-political events of the period also have their influence on the language processes, from time to time the national resistance of the literary language weakens and slows down its independent development. This was more clearly reflected in the leading style of the literary language - the artistic style.

Normative features in the examples of artistic style develop against the background of resistance and struggle of national language elements with foreign language influences in both Turkish languages. Since there were no stable language norms written and accepted during this period, writers wrote and created traditional poetry based on the national language, and literary language norms were formed based on this experience.

Keywords: Norm, Style, Turkish Language, Poetry, Artistic Language, Analysis.

TÜRK DİLLERİNDE MASTARIN GELİŞİMİNDE ESKİ UYGUR DÖNEMİ

THE OLD UYGHUR PERIOD IN THE DEVELOPMENT OF INFINITIVES IN TURKIC LANGUAGES

Aysel AHMEDOVA*

Özet

Türk dillerinde mastarın konumu ve ekleri değişkenlik gösterir. Şöyle ki günümüzde Oğuz ve Karluk gruplarında mastar -mak eki ile yapılırken, özellikle Kıpçak grubunda bu ek yerine Eski Türkçedeki -ğu ekinden gelen -uv, -uu eki kullanılır. Eski Türkçede ise durum daha farklıdır. Orhon-Yenisey yazıtlarında mastar eki bulunmaz, yalnızca birkaç örnekte mastar anlamında kullanılan sözlere rastlanır: topluğuluk ‘delmek’, üzgölük ‘koparmak’. -mak eki ise birleşik bir yapım ekinin içinde görülür: armakçı ‘yalancı’. Eski Uygur metinlerinde ise mastar çok yaygın kullanılır ve günümüze kadar gelmiş olan -mak ekiyle yapılır: sözlämäk ‘söylemek’, körmäk ‘görmek’, äzüglämäk ‘yalan söylemek’.

Mastarın bulunmadığı Orhon-Yenisey yazıtları ile yaygın olarak kullanıldığı modern Türk dilleri arasında önemli bir konumda olan Eski Uygur metinlerinde mastarın kullanımının araştırılması önem arz etmektedir. Eski Türkçe metinler arasında mastarın daha yaygın olduğu Uygur yazmaları bu olgunun Türkçede oluşum ve yaygınlaşma sürecini de gözler önüne sermektedir.

Eski Uygur metinlerinde mastar yalnızca yalın haliyle değil, çeşitli çekim ve yapım ekleri alarak da kullanılmıştır. Burada mastarın isimlere özgü durum, iyelik ve şahıs ekleri alması günümüz Türk dilleri ile uyum sağlar: ertmäknïñ münin (DKPAM, 189), täginmäkläri bar (DKPAM, 224), tavarın oğurlamakıg (DKPAM, 866).

Fakat Eski Uygur metinlerinde mastarın günümüzden farklı kullanımları da görülür. Bunlar mastarın -lıg ve -sız eki alarak bir tür sıfat

* Doç. Dr., Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Nesimi Dilcilik Enstitüsü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: aysel901120@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0904-2998.

oluşturduğu örneklerdir: asılmaklıg üstälmäklig sakınç (DKPAM, 19-20), ökünmäklig ört 'pişmanlık ateşi' (DKPAM, 558), yanmaksız turıtmaksız kılğalı (Kuanşı İm Pusa, 296-297), öğrädinmäksizin (nom) tutdaçı bolur (Totenbuch, 226), ömäksız sakınmaqsız bolgöl (Totenbuch, 149). Bu örnekleri sıfat fiil olarak da değerlendirebiliriz. Çünkü onlar da sıfat fiiller gibi fiil ve sıfat özelliği taşır ve hareketle belirlenen bir özelliği ifade ederler. Mastarın yapım eki alması yalnızca Eski Uygur metinlerinde değil, Türk dillerinin orta döneminin başka metinlerinde de görülür. Azerbaycan Türkçesinin ağızlarında mastarın -lık eki almasına hala rastlanır ve bu şekil yine mastar anlamı taşır.

Sonuç olarak, Türk dillerinde mastarın gelişimi Eski Uygur metinlerinden başlar ve burada mastar eki günümüzde sahip olmadığı imkanlara da sahiptir diyebiliriz. Bu bildiri mastarın Eski Uygur metinlerindeki kullanım özelliklerini Orhon-Yenisey yazıtları ve modern Türk dilleri ile karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlar.

Anahtar kelimeler: Eski Türkçe, Yazma ve Blok Baskı Metinler, Dilbilgisi, Fiilimsiler, Yapım ve Çekim Ekleri

Abstract

The form and suffixes of infinitives in Turkic languages vary significantly. In contemporary usage, infinitives in the Oghuz and Karluk branches are formed with the suffix -mak, whereas in the Kipchak group, variants such as -uv or -uu, derived from the Old Turkic suffix -ğu, are often used. In Old Turkic, the situation was different. The Orkhon-Yenisey inscriptions do not contain a specific infinitive suffix, and only a few examples of words used with infinitive meaning are found, such as topulğuluk ('to pierce'), üzgülük ('to pluck'). The -mak suffix appears only as part of a compound derivational suffix, e.g., armakçı ('liar'). However, in Old Uyghur texts, infinitives are widely used and formed with the -mak suffix, as in sözlämäk ('to speak'), körmäk ('to see'), äzüglämäk ('to lie').

The use of infinitives in Old Uyghur texts—situated between the Orkhon-Yenisey inscriptions, where they are absent, and modern Turkic languages, where they are common—provides a significant point of investigation. Among Old Turkic texts, Uyghur manuscripts display a more

frequent use of infinitives, shedding light on the process of their formation and proliferation in Turkic.

In Old Uyghur, infinitives are not only used in their base forms but also with various derivational and inflectional suffixes. They may receive case, possessive, and personal endings, like nominal forms in modern Turkic languages: ertmäkniñ münin (DKPAM, 189), täginmäkläri bar (DKPAM, 224), tavarın oğurlamakıǵ (DKPAM, 866).

However, Old Uyghur texts also exhibit uses of the infinitive that differ from modern usage. For instance, examples show infinitives taking suffixes like -lıǵ and -sız to form adjectival expressions: asılmaklıǵ üstälmäklig sakınç (DKPAM, 19-20), ökünmäklig ört ('fire of regret', DKPAM, 558), yanmaksız turıtmaksız kılǵalı (Kuanşı İm Pusa, 296-297), ögrädinmäksizin (nom) tutdaçı bolur (Totenbuch, 226), ömäksız sakınmaksız bolǵul (Totenbuch, 149). These may also be interpreted as participles, as they share verbal and adjectival properties and express qualities defined through actions. The derivational use of infinitives is not exclusive to Old Uyghur but is also seen in other texts from the Middle Turkic period. In some Azerbaijani dialects, the infinitive still takes the suffix -lık, preserving its verbal meaning.

In conclusion, the development of infinitives in Turkic languages finds a crucial stage in Old Uyghur texts. It can be stated that in this period, the infinitive suffix had a broader range of usage than it does today. This paper aims to examine the usage characteristics of infinitives in Old Uyghur texts in comparison with Orkhon-Yenisey inscriptions and modern Turkic languages.

Keywords: Old Turkic, Manuscript and Block-Printed Texts, Grammar, Verbals, Derivational and Inflectional Suffixes.

GEÇİŞ DÖNEMİ RİTÜELLERİ AÇISINDAN TÜRK DÜNYASI

TRANSITIONAL RITUALS IN THE TURKIC WORLD

Birol AZAR*

Özet

Tarih boyunca insan için değişik tanımlamalar yapılmış ama bunların içerisinde yapılan iki tanım onun ontolojisini en iyi yansıtan tanım olarak belleklerde yer edinmiştir. Aristo insan için “sosyal bir varlık” derken İbn-i Haldun “insan geleneğin çocuğudur” diyerek birbirini nerdeyse tamamlayan tanımlamalar yapmışlardır. İnsan için yapılan diğer tüm tanımlamalar bu iki tanımın verdiği anlamı kısmen desteklemekle birlikte insanı anlatan en etkileyici tanımlar bu iki filizofa aittir. Sosyal bir varlık olan insanın sosyalleşmesi toplumsal yaşama kısaca birlikte yaşama bağlıdır. Birlikte yaşamının belirli kurallara bağlı olarak gerçekleşmesi toplumsal düzeni sağlar kaosu önler. Bu kurallar cezai kurallar, inanç normları ve toplumun en eski zamanlarından beri olagelen ortak kabule dayanan uyulmadığı takdirde müeyyidesi olan sosyal normlar dediğimiz gelenek-görenek, örf-adet, teamül, törelerdir. Yazılı kanunlar kadar etkili olan, toplumdaki bütün fertlerin içinde yetiştiği dolayısıyla ulusal kültürün göstergesi olan sosyal normlar en çok bireyin geçiş aşamalarında kendini gösterir. İnsan hayatında en kırılgan ve hassas dönem olan geçiş dönemi toplumda yaygın olan bir takım ritüeller eşliğinde kutsanır ki kişi bu hassas dönemi atlatabilsin. Lohusanın kırk gün mezarının açık olması gibi inanışlar bu duruma işaret etmektedir. Geçiş dönemleri incelendiğinde Türk Dünyasının bütünlük gösterdiği törenler ve uygulamalardaki ayrıntıların birebir benzerliği uzun yılların ayrılığına rağmen bizi birlikte tutan kültürel harçlarımız olduğu daha açık anlaşılmaktadır. Bu bildiride Azerbaycan, Kazakistan, Kıbrıs, Kırgızistan, Türkmenistan, Özbekistan ile birlikte Altay Türklerinin geçiş dönemi ritüelleri toplumsal değişim ve dönüşüm süreçleri göz önüne alınarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Gelenek, Geçiş Dönemi Ritüelleri, Toplumsal Yaşam, Kültürel Bütünlük.

* Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Elazığ, Türkiye, e-mail: bazar@firat.edu.tr.

Abstract

Throughout history, various definitions have been attributed to human beings, yet among them, two have been particularly memorable for best reflecting human ontology. Aristotle described man as a "social being," while Ibn Khaldun asserted that "man is the child of tradition," offering definitions that are almost complementary to one another. Although other definitions partially support the meanings conveyed by these two, the most compelling descriptions of humanity belong to these two philosophers. As a social being, human sociability is intrinsically tied to communal life to coexistence. The establishment of coexistence according to certain rules ensures social order and prevents chaos. These rules include penal laws, religious norms, and social norms—such as customs, traditions, conventions, and moral codes—which have existed since the earliest times and are upheld through societal consensus, often enforced with consequences if disregarded. Social norms, which are as influential as written laws, serve as indicators of national culture, shaping the environment in which every individual is raised. They are most evident during transitional phases in a person's life. These transitions, the most fragile and sensitive periods of human existence, are sanctified through widespread societal rituals, ensuring individuals navigate them successfully. Beliefs such as the notion that a woman in postpartum should be protected for forty days to prevent misfortune exemplify such practices. A closer examination of transitional rituals reveals striking similarities in ceremonies and customs across the Turkic world, despite centuries of separation. These shared cultural elements function as a binding force, preserving a sense of unity. This study will explore the transitional rituals of Azerbaijan, Kazakhstan, Cyprus, Kyrgyzstan, Turkmenistan, Uzbekistan, and the Altai Turks, analyzing them within the context of societal change and transformation processes.

Keywords: Turkic World, Tradition, Rites of Passage, Social Life, Cultural Unity.

TÜRK DÜNYASI'NDA KÜLTÜREL İLETİŞİMİN GELECEĞİ: STRATEJİK BİR YAKLAŞIM

THE FUTURE OF CULTURAL COMMUNICATION IN THE TURKIC WORLD: A STRATEGIC APPROACH

Bülent ÖZTÜRK*

Özet

Türk Dünyası, ortak tarih, dil, kültür ve gelenekler temelinde birbirine bağlı toplumlardan oluşmaktadır. Ancak, küreselleşme ve dijital dönüşüm gibi dinamikler, bu topluluklar arasındaki kültürel iletişimi derinden etkilemektedir. Bu çalışma, Türk Dünyası 2040 Vizyonu çerçevesinde kültürel iletişim süreçlerini analiz ederek stratejik öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

TÜRKSOY, Türk Akademisi ve Türk Kültür ve Miras Vakfı gibi kuruluşların kültürel diplomasi ve kamu diplomasisi alanındaki rolleri incelenmiş, dijitalleşmenin kültürel aktarımı nasıl kolaylaştırabileceği değerlendirilmiştir. Dijital platformlar ve yapay zeka destekli çeviri sistemleri gibi teknolojiler, ortak kültürel değerlerin korunması ve yaygınlaştırılması için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu bağlamda, çalışmada öne çıkan stratejik öneriler sunulmuştur.

Sonuç olarak, Türk Dünyası'nda kültürel iletişim süreçlerini sürdürülebilir ve etkili bir şekilde yönetmek için dijitalleşmenin sunduğu imkanlardan faydalanılması ve kültürel işbirliklerinin artırılması önerilmektedir. Bu stratejik yaklaşım, Türk Dünyası'nın ortak kimliğini güçlendirecek ve 2040 Vizyonu doğrultusunda kültürel dayanışmayı pekiştirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kültürel İletişim, Türk Dünyası, Dijitalleşme, Stratejik Yaklaşım, 2040 Vizyonu.

* Doç. Dr., e-mail: bulent-ozturk@hbv.edu.tr; bulentozturk3@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5989-4721.

Abstract

The Turkic World consists of societies connected to each other based on common history, language, culture, and traditions. However, dynamics such as globalization and digital transformation deeply affect cultural communication between these communities. This study aims to analyze cultural communication processes within the framework of the Turkic World 2040 Vision and to offer strategic recommendations.

The roles of organizations such as TÜRKSOY, the Turkic Academy and the Turkish Culture and Heritage Foundation in the field of cultural diplomacy and public diplomacy were examined, and how digitalization could facilitate cultural transfer was evaluated. Technologies such as digital platforms and artificial intelligence-supported translation systems offer important opportunities for the preservation and dissemination of common cultural values. In this context, prominent strategic recommendations will be presented in the study.

As a result, it is recommended to benefit from the opportunities offered by digitalization and to increase cultural collaborations to manage cultural communication processes in the Turkic World in a sustainable and effective way. This strategic approach will strengthen the common identity of the Turkic World and reinforce cultural solidarity in line with the 2040 Vision.

Keywords: Cultural Communication, Turkish World, Digitalization, Strategic Approach, 2040 Vision.

II. MAHMUD'UN REFORMLARI KAPSAMINDA HARİCİYE NEZARETİ'NİN KURULUŞU

THE ESTABLISHMENT OF THE FOREIGN MINISTRY IN THE CONTEXT OF MAHMUD II'S REFORMS

Çetin AYKURT*

Özet

Avrupa devletlerinin XVIII. yüzyılda askerî ve iktisadî üstünlüğü karşısında Osmanlı Devleti yeni bir düzenleme içine girmiştir. Bu düzenlemelerde Avrupa'daki yapılanma örnek alınmıştır. Bu bağlamda, III. Selim ilk etapta diplomasi alanında daimi elçiliklerin kurulmasını hedeflemiştir. Neticede, Avrupa devletleriyle temasta önem arz eden, Londra (1792), Paris, Berlin ve Viyana'da (1797) daimî elçilikleri kurdurmuştur. Görevlendirilen elçilerin ilk misyonu, Osmanlı Devleti'nde yapılması düşünülen reformların alt yapısı için gözlem ve faaliyetlerde bulunmak idi.

III. Selim'in hariciye alanında, başlattığı yenilik hamlelerini II. Mahmud da devam ettirmiştir. II. Mahmud, ilk önce Dîvân-ı Hümâyûn'daki Rum tercümanların yerine Müslüman tercümanları atamıştır. Müslüman tercümanları yetiştirmek gayesiyle 1821 tarihinde Bâbîâli Âli Tercüme Odası'nı kurmuştur. Tercüme Odası'nın önemi 1833 tarihinden itibaren önem kazanmıştır. Çünkü, Mısır Meselesi yüzünden dış münasebetler artmıştır. Bunun üzerine, II. Mahmud, III. Selim'den sonra gerileyen elçilik ve konsolosluk teşkilâtını yeniden reorganize etmeye karar vermiştir. O, Mustafa Reşid Paşa'yı 1834 tarihinde Paris'e tayin ederek, Avrupa başkentlerinde daimi elçiliklerin yeniden kurulması faaliyetine başlamıştır. Mustafa Reşid Paşa, Viyana'da Prens Metternich ile bir görüşme gerçekleştirmiştir. Bundan gayesi, Mısır ve Cezayir meselelerinde Avusturya'nın desteğini kazanmak idi. Mustafa Reşid Paşa, Mısır Valisi Mehmet Ali'ye karşı Fransız kamuoyunun kazanılması yönünde Fransız basınında Osmanlı Devleti lehinde propağanda yapılması hususunda

* Doç. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, Tarih Bölümü, Yozgat- Türkiye, e-mail: dr.cetinaykurt@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5467-8659.

faaliyetlerde bulunmuştur. Mustafa Reşid Paşa, aynı faaliyetlerini Londra elçiliğinde de sürdürmüştür.

XVIII. yüzyılda, Osmanlı Devleti'nin diplomasi faaliyetleri içinde reisülküttaplığın önemi artmıştır. Beylerbeylik, nişancılık gibi makamlara atanan reisülküttaplar, artık vezirlik ve sadrazamlığa atanabiliyorlardı. II. Mahmud, tarafından reisülküttaplık 1836 tarihinde Hariciye Nezareti'ne dönüştürülmüştür. Mehmed Âkif Paşa'da reisülküttaptıktan Hariciye nâzırı unvanını alan ilk kişidir. Bir müddet sonra, Hariciye Nezareti'nde odaların kurulması zaruret haline gelmiştir. 1846'da Hariciye Teşrifatçılığı, 1851'de ülke içindeki azınlıklar ve konsoloslarla ilgili yazışmaları yürütmekten sorumlu Hariciye Mektupçuluğu ve 1856'da da dış yazışmalarla ilgili Tahrîrât-ı Ecnebiyye Odası kurulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Reform, II. Mahmud, Tahrîrât-ı Ecnebiyye, Mustafa Reşid Paşa, reisülküttaplık.

Abstract

In the face of the military and economic superiority of the European states in the XVIII century, the Ottoman State entered into a new organisation. In these arrangements, the organisation in Europe was taken as an example. In this context, Selim III first aimed to establish permanent embassies in the field of diplomacy. As a result, he had permanent embassies established in London (1792), Paris, Berlin and Vienna (1797), which were important in contact with European states. The first mission of the ambassadors was to carry out observations and activities to lay the groundwork for the reforms planned to be carried out in the Ottoman State.

Mahmud II continued the moves of innovation initiated by Selim III in the field of foreign affairs. Mahmud II first appointed Muslim translators to replace the Greek translators in the Dîvân-ı Hümâyûn. With the aim of training Muslim translators, he established the Bâbîâli Âli Translation Chamber in 1821. The importance of the Chamber of Translation gained importance as of 1833. Because foreign relations increased due to the Egyptian Question. Thereupon, Mahmud II decided to reorganize the embassy and consular organization, which had declined after Selim III. He appointed Mustafa Reşid Pasha to Paris in 1834

and attempted to re-establish permanent embassies in European capitals. Mustafa Reşid Pasha held a meeting with Prince Metternich in Vienna. His aim was to gain the support of Austria in the Egyptian and Algerian issues. Mustafa Reshid Pasha conducted activities in the French press in order to make propaganda in favor of the Ottoman State in order to win the French public opinion against Mehmet Ali, the Governor of Egypt. Mustafa Reshid Pasha carried out the same activities in the London Embassy.

In the eighteenth century, the importance of the office of reîsülküttâp increased in the diplomatic activities of the Ottoman State. Reîsülküttâp, who had been appointed to offices such as Beylerbeylik and Nişancılık, could now be appointed as vizier and sadrâzam. In 1836, Mahmud II transformed the reîsülküttâplat office into the Ministry of Foreign Affairs. Mehmed Âkif Pasha was the first person to receive the title of Minister of Foreign Affairs from the office of Reîsülküttâp. After a while, the establishment of chambers in the Ministry of Foreign Affairs became a necessity. In 1846, the Chamber of Foreign Affairs was established; in 1851, the Chamber of Foreign Affairs Letters responsible for correspondence with minorities and consuls within the country was established; and in 1856, the Chamber of Tahrîrât-ı Ecnebiyye was established for foreign correspondence.

TARİH ÖĞRETMENİNDE OLUŞMASI GEREKEN TEMEL MESLEKİ YETERLİLİKLERİN ÖZÜ

THE ESSENCE OF THE MAIN PROFESSIONAL COMPETENCIES FORMED IN A HISTORY TEACHER

Dayanat MUSAYEV*

Özet

Bildiride, son yıllarda Azerbaycan'da yeterlilik temelli eğitime olan talebin arttığı belirtiliyor. Yeni eğitim kanunu, eğitimin örgütlenmesinin içeriğini ve gereklerini açıklığa kavuşturuyor. Eğitim yeterliliklerinin incelenmesi alanında yurt dışı deneyimleri incelenir ve yorumlanır. Azerbaycan'da yeterlilik sorununun eğitimciler ve psikologlar tarafından yeterince araştırılmadığı ve kapsamlı bir şekilde incelenmediği belirtilmektedir. Geleceğin öğretmenlerinin yetiştirilmesinde eğitimsel yeterliliklerin geliştirilmesinin son derece önemli olduğu ortaya konmaktadır.

Modern çağda dünyada yaşanan değişimler, bilim ve teknolojinin hızla gelişmesi, eğitimin de çağdaşlaşmasını gerekli kılmaktadır. Bilgiyi bilinçli bir şekilde edinmek öğrencinin sorumluluğundadır; edinilen bilgiyi uygulama yeteneği, ahlaki değer; iradi nitelik, kendini tanıma; kendi kendini eğitme, kendini geliştirme; Özdenetim gibi yeni talepler ortaya atıldı. Şu anda Azerbaycan'da bu gerekliliklerin hayata geçirilmesine olanak sağlayan en önemli yön, eğitime etkinlik temelli yaklaşımdır.

Sürekli değişen dünyada, modern bir okul çocuğu gelecekteki kariyeri boyunca 5-6 kez meslek değiştiriyor. Dolayısıyla çağın temel gereksinimi mesleki bilgi ve beceriler değil, her şeyden önce bilgiyle çalışma, kendini eğitme, dünyayla iletişim kurma ve alışılmadık durumlarda karar alma yetenekleridir.

Burada sosyal beceriler, iletişim ve işbirliği, bilgiyi edinme yeteneği, yaşam boyu öğrenme ve öğretme, modern teknik ekipmanları kapsamlı ve etkili bir şekilde kullanma yeteneği çok önemlidir. Çağdaş eğitim, yaşamın

* Doç. Dr., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Türk Tarihi Bölümü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: musayev.dayanat@adpu.edu.az.

gereklerine duyarlı olmalı ve gerekli bilgi, beceri, alışkanlık ve değerlerin oluşumuna zemin hazırlamalıdır.

Geleceğin öğretmenlerinin mesleki eğitimlerinin yanı sıra onlarda birtakım yeterliliklerin ve mesleki niteliklerin oluşturulmasına da önem verilmelidir. Bunlar aynı zamanda geleceğin öğretmenlerinin mesleki ilgilerinin daha da güçlendirilmesi ve gelecekte yeni yeterliliklerin oluşturulması açısından da büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında öğrencilerin henüz öğrenim yıllarında iken seçtikleri uzmanlık alanındaki temel mesleki yeterliliklere hakim olmaları gerekli ve önemlidir

Anahtar kelimeler: Pedagojik Beceriler, Yeterlilik, Öğretmen Etkinliği, Bilgi, Beceriler.

Abstract

The article states that in recent years, the demand for competency-based education has increased in Azerbaijan. The new education law clarifies the content and requirements of the educational organization. Foreign experiences in the field of examining educational competencies are examined and commented on. It is stated that the problem of competencies in Azerbaijan has not been sufficiently studied and comprehensively studied by educators and psychologists. It becomes clear that the development of educational competencies is extremely important in the training of future teachers.

The changes experienced in the world in the modern age, the rapid development of science and technology necessitate the modernization of education. New demands such as the responsibility of the student to acquire knowledge consciously; the ability to apply the acquired knowledge; moral value; voluntary nature; self-knowledge; self-education; self-development; Self-control have been put forward. The most essential element that ensures the implementation of these requirements in Azerbaijan is the competency-based approach to education.

A modern schoolchild in a constantly changing world changes professions 5-6 times during his future career. Therefore, the basic requirement of age is not professional knowledge and skills, but above all the ability to work

with knowledge, educate oneself, communicate with the world and make decisions in extraordinary situations.

Here, social skills, communication and cooperation, the ability to acquire knowledge, lifelong learning and teaching, and the ability to use modern technical equipment comprehensively and effectively are especially important. Contemporary education should be sensitive to the requirements of life and should prepare the ground for the formation of necessary knowledge, skills, habits, and values.

In addition to the professional training of future teachers, an importance should also be given to the development of several competencies and professional qualifications in them. These are also of immense importance in terms of further strengthening the professional interests of future teachers and the creation of new competencies in the future. From this perspective, it is necessary and important for students to acquire basic professional competencies in the field of specialization they have chosen while they are still in school.

Keywords: Pedagogical Skills, Competence, Teacher Activity, Knowledge, Skills.

ULUGBEK HAMDAM ESERLERİNDE "YUSUFNÂME" TEMASI

THE "YUSUFNOMA" THEME IN THE WORKS OF ULUGBEK HAMDAM

Dilafruz MUHIDDINOVA*

Özet

Bu Bildiri, yüksek edebiyatın önemli örneklerinden biri olan Yusufnâme'nin teması ve edebi analizi üzerinde durmuştur. Dünya edebiyatında peygamberlerin hayatlarıyla ilgili motiflerin çeşitli türlerde işlendiği konu, özellikle Yusufnâme olarak bilinir. Hz. Yusuf'un hayatı ve onunla ilgili olayların yüksek edebiyattaki edebi analizi açısından Yusufnâme olarak adlandırılması önemli bir özelliğe sahiptir. Yusufnâme teması, her çağdaş yazarın eserinde çeşitli sanatsal biçimlerde karşımıza çıkmaktadır.

Sözü geçen Bildiride, günümüz Özbek edebiyatının en önemli temsilcilerinden olan yazar, şair, edebiyatçı ve çevirmen Uluĭbek Hamdam'ın eserinde "Yusufnâme" temasının sunumu ve hikâyedeki imge sistemi tahlil edilmiştir. Uluĭbek Hamdam'ın "İyi ki varsın!" hikayesinin başkahramanları Yusuf ve Züleyha'dır. Hikaye tamamen sembolik ve metaforik anlam taşımaktadır. Adı geçen hikâye, "Büyülü gerçekçilik" tarzında yazılmış olup, öykünün konusu, günlük hayatta karşılaştığımız sıradan olaylarla başlamakta, ancak geri kalanı gizemli ve sembolik bir ton almaktadır. Hikayenin konusu, iki aşık karakter olan Yusuf ve Züleyha'nın pazara gitmesi ve birbirlerine olan aşklarının, çeşitli sınavlar ve doğaüstü olaylar arasında geçmesini hikaye etmektedir. Uluĭbek Hamdam, hikayesinde pazarı anlatırken insan canı dışında her şeyin var olduğunu vurgulamaktadır. Yusuf ve Züleyha'nın, gönüllerindeki düğümleri biraz çözmek amacıyla girdikleri pazarda, çıkış yolunu bulamayarak orada kalmaları ve sonunda pazarın büyümesine kapılmaları tasvir edilir. Pazar, hayatın bir sembolüdür. İnsan hayata geldi mi, pazar yani hayat insanı kendine hayran bırakır. Ancak kendi özünü idrak eden insan, pazarda yolunu kaybetmeden oradan çıkmaya çalışır. Hikâyede tasvir edildiği üzere, "çıkış" sadece mezarlığa gider. Mezarlık, hayatın geçici olduğunu ve ölümün bir hakikat

* Doç. Dr., Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan, e-mail: dmuhiddinova@inbox.ru

olduğunu simgeler. Hikâyede ise tek bir hakikat vardır: İnsan, hayatın zorluklarını ve sınavlarını gerçek sevgi, yani ilahi bir aşk sayılan Allah'a duyduğu aşk sayesinde aşabilmiştir.

Bildiride, hikayedeki tasavvufi fikirler, aşkın mecazi ve sembolik mahiyeti analiz edilmiş; hikayenin başkahramanları Yusuf ile Züleyha arasındaki gerçek ve saf aşkı, sembollerin anlamı, hikayenin edebi yönü, yazarın üslubu ve yeteneği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yusufnâme, Büyülü gerçekçilik, Sembol, Sembolizm, Hikâye.

Abstract

This Paper describes the topic of “Yusufnoma” and its artistic interpretation in fiction. In world literature, the theme expressing the lives of prophets through colorful and varied genres is represented by Yusufnoma. The name of this work as Yusufnoma holds a special significance from the perspective of how the life of Prophet Yusuf and related events are interpreted in artistic literature. The scholar U.U. Kobilov describes this term by stating Yusufnoma refers to a collection of works created around this theme and narrative in various genres.’ We also considered the scientific use of this term acceptable. The theme of Yusufnoma appears in various artistic forms in the works of every contemporary writer. Among the shining representatives of today’s Uzbek literature, Ulugbek Khamdam, the writer, poet, literary scholar, and translator. brilliantly interprets the theme of Yusufnoma in his works.

In this Paper, in the work of Ulugbek Hamdam, a writer, poet, literary scientist, translator, from bright manifestations of today's Uzbek literature, the issue of the topic “Yusufnoma”, the system of images in the story was analyzed. The main characters in Ulugbek Khamdam’s short story “Thank Goodness You are Here!” are Yusuf and Zuleyha. The short story is completely symbolic and metaphorical in meaning. Written in the style of “magical realism,” the plot of the short story begins with events from our simple everyday lives, but as the short story progresses, it takes on an air of mystery and symbolism. The plot of the story tells how two characters in love, Yusuf, and Zulaykha, go to the market,

and their love for each other revolves around supernatural events through various trials.

In his short story, Ulugbek Khamdam emphasizes that everything exists for the sake of the human soul. Yusuf and Zulaykha enter the market, intending to ease their hearts a bit, but they find themselves unable to leave, as the market captivates them. The market represents life itself. Once a person comes to life, the market, meaning life, charms them. Only a person who understands their true self tries to leave the market without losing their way. The short story indicates that “leaving” only leads to the cemetery. The cemetery symbolizes the transience of life and the truth of death. The short story expresses that only one truth allows a person to overcome the hardships and trials of life: genuine love, or rather divine love—the love for God.

This paper analyzes the mystical ideas, the figurative-symbolic essence of love, analyzes the true, pure love between the protagonists of the story, Joseph and Zuleyha, the essence of symbols, the persistence of the story, the style and skill of the writer.

Keywords: Yusufnoma, Magical Realism, Symbolism, Short Story.

ÖNCEDEN TASARLANMIŞ DİJİTAL ORTAM İCRA BAĞLAMI

PRE-DESIGNED DIGITAL MEDIA EXECUTION CONTEXT

Esra Bilge SAVCI*

Özet

Bu bildiri, pandemiyle birlikte insan hayatında sosyo-kültürel yapının içerisinde yer alan icracıların/performansçıların yüz yüze yaptıkları icralarını/performanslarını dijital ortama taşımalarını ve yeni bir bağlam olarak ortaya çıkan ve yaygınlık kazanan dijital ortam icra bağlamını incelemek üzere yazılmıştır. Kültürel dokunun büyük bir parçası olan ses, taklit ve beden gibi performanslara dayanan icraların pandemi süreci içerisinde ve sonrasında yeni icra bağlamı olan dijital ortam icra bağlamında nasıl sunuldukları ve bu sunumların önceden tasarlanan icra bağlamı ile dijital kayıt sırasında yeniden yaratıma uğraması noktasında nelerin değiştiğini ve bu değişmelerin olumlu ve olumsuz yönleri tartışılmıştır.

Türk kültürü içerisinde sözlü performansa dayanan âşıklık kurumunun icracısı olan âşık, ozanların icralarını ve diğer sözlü anlatı icracılarının dijital ortamın yapıldığı platform <mekân> platformun dijital yayın tarihi <zaman> ve platformun gerçekleştiği kayıt <icra>, platformun katılımcıları <seyircileri> açısından icranın içeriğine etkisi tartışılmıştır. Her icranın yeni bir yaratım olarak kabul edildiği “Sözlü Performans Teori” açısından önceden tasarlanan dijital icra bağlamının yeni yaratım üzerindeki etkisinin, performans, içerik ve bağlam unsurları açısından ve geleneğin devamlılığının sağlanması noktasında elde edilen bulgular paylaşılmıştır. Metot olarak, “Bağlamda İşlevci Yorum” açısından önceden tasarlanan dijital ortam icra bağlamının unsurları işlevlerine göre tahlil edilmiştir.

Sonuç olarak, dijital bağlamın pandemi sürecinde ve sonrasında yeni bir bağlam yaratarak geleneğin temsilcilerinin icralarını yapabilecekleri yeni bir ortam yarattığı görülmektedir. Ancak bu yeni bağlamın teknik unsurları <icracının icrasını gerçekleştirdiği fiziksel ortam, icracının teknik bilgisi, ses ve

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, Türk Halk Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye, e-mail: esra.bilgesavci@istanbul.edu.tr.

görüntü kalitesi, katılımcıların dijital platform davranışları> icracının yaratımını etkilemektedir. Teknik etkiler nedeniyle dijital ortamın yapıldığı platforma <mekâna> icracının sazının sesinin, kendi sesinin aktarılmaması ya da arada duyulan diğer unsurlar bağlam bütünlüğüne yansımaları bulunmaktadır. Katılımcıların yaş, cinsiyet ve eğitim durumları gelenekte olduğu gibi yeni bağlamda da performansın içeriğine etki etmektedir.

Anahtar kelimeler: Bağlam, Sözlü Anlatı, İcracı, İcra Bağlamı, Önceden Tasarlanmış Dijital Ortam İcra Bağlamı.

Abstract

This study examines how performers, who traditionally conducted their performances in physical spaces, transitioned their art to digital platforms during the pandemic. It explores the emergence and growing prevalence of digital performance contexts as a new medium for artistic expression. Given that cultural performances—rooted in sound, mimicry, and body movements—constitute a significant part of the socio-cultural fabric, the study delves into how these performances were adapted to digital platforms during and after the pandemic. Furthermore, it analyzes how digital recordings altered the originally intended performance context, discussing both the positive and negative implications of this transformation.

Focusing on the âşıklık tradition in Turkish culture—where oral performers such as âşıks and ozans play a vital role—the study evaluates the impact of digital platforms on their performances. Key aspects considered include the digital platform as a space, the date of digital broadcast as time, the recording itself as the act of performance, and the audience as participants. The research employs Oral Performance Theory, which views each performance as a new act of creation, to assess how the pre-designed digital performance context influences content, performance, and tradition preservation.

Methodologically, the study applies the Functional Interpretation of Context approach to analyze the functional components of the pre-structured digital performance environment. The findings suggest that digital space created a new context for traditional performers, enabling them to continue their art beyond physical limitations. However, technical factors—such as the

performer's physical surroundings, their technological expertise, audio-visual quality, and audience behavior in digital platforms—significantly impact artistic creation. Disruptions, such as poor transmission of the performer's voice or instrument sound, as well as unintended background noise, affect the coherence of the performance. Additionally, audience demographics (age, gender, and educational background) continue to shape the performance content, much like in traditional settings.

Keywords: Context, Oral Narrative, Performer, Performance Context, Pre-Designed Digital Performance Context

GAZNELİLER'E KADAR TÜRK-HİNT DÜNYASI OLUŞUMU (MS I-VII YY.)

THE FORMATION OF THE TURKIC-INDIAN WORLD UNTIL THE GHAZNAVIDS (1ST-7TH CENTURIES AD)

Feruza DJUMANAZAROVNA*

Özet

Hindistan'ın Türk tarihi pek az çalışılmış olması gibi, MS I yüzyıl başlangıcından Gazneli dönemine kadar olan tarih de pek az araştırılmıştır. Hint Yarımadasına Türklerinin Orta Asya'dan göçü çok eski zamanlara dayanır ve bölgenin yaklaşık 700 yıllık egemenliğine katıldıkları tahmin edilmektedir. İlk sırada Kuşanlar gelmektedir ve çok daha sonra Hindistan'da Turuşka (Türkler) olarak adlandırılmışlar (Kalhana'nın "Rajatarangini" eseri), Kidara ve Akhunlar ise Hunalar olarak kaydedilmiştir. Hint-Türk dünyasının MS I yüzyıl başlangıcından itibaren oluştuğu kabul edilebilir. Arkeolojik buluntular, Türk hanedanlarının Hindistan'ın siyasi ve kültürel hayatında önemli rol oynadığını göstermektedir. Özellikle erken ortaçağ şehirlerinin kalıntıları ve bunlarda bulunan saray resimleri (Balaliktepa, Tavkakala, Bamiyan, Ladakh, Gandhara, vb.), sikkeler, heykeller ve Budist tapınakları doğrudan veya dolaylı olarak Türklerin faaliyetleriyle ilgilidir. Ayrıca erken Ortaçağ'a ait yazılı kaynaklarda bulunan Türk yer adlarının bir kısmı bu dönemde ortaya çıkmıştır. Örneğin Bunçuğlu, "Yabgu Deşti", Teginabad vb.

Kısacası, 1.-7. yüzyıllarda Hindistan'da Kuşanlar, Kidara Hunları, Ahhunlar ve Türkşahların yönetimi, bu bölgelerdeki Türk etnik gruplarının siyasi statüsünün artmasına yol açmakla kalmadı, aynı zamanda bu topraklarda yaşayan Hint ve Türk kökenli etnik gruplar arasındaki etnokültürel temasların sağlanması için hizmet vermiştir. Bu da, sonraki yüzyıllarda bugünkü Afganistan Hindistan ve Pakistan topraklarında onlarca Türk hanedanının tarih sahnesine çıkmasının önünü açmıştır. Sonra Keşmirli Yabgular (8.-9. yüzyıllar), Gazneliler

* Doç. Dr., Özbekistan Bilimler Akademisi, Şarkiyat Enstitüsü, Orta Asya Tarihi Bölümü, Taşkent, Özbekistan, e-mail: jumaniyazova84@gmail.com, ORCID: [0000-0002-7992-9087](https://orcid.org/0000-0002-7992-9087).

(10.-12. yüzyıllar), Delhi Sultanlığı (13.-16. yüzyıllar) ve Babürlüler (16.-18. yüzyıllar) gibi Türk hanedanları kuruldu.

Anahtar kelimeler: Türk, Hint, Kuşanlar, Hunalar, Türk Hanedanları, Turuşka

Abstract

Just as the Turkish history of India has been scarcely studied, the period from the beginning of the 1st century AD to the Ghaznavid era has also received limited scholarly attention. The migration of Turks from Central Asia to the Indian subcontinent dates to ancient times, and it is estimated that they participated in the region's rule for 700 years. The Kushans were the first to arrive, later referred to as "Turushka" (Turks) in India (as seen in Kalhana's Rajatarangini), while the Kidarites and Hephthalites were recorded as Huns. It can be considered that the Turkic-Indian world began to take shape from the start of the 1st century AD. Archaeological findings show that Turkish dynasties played a key role in the political and cultural life of India. In particular, the remains of early medieval cities and their palace murals (e.g., Balalyk Tepe, Tawkakala, Bamiyan, Ladakh, Gandhara), coins, statues, and Buddhist temples are directly or indirectly linked to Turkic activity. Additionally, many Turkic toponyms found in early medieval written sources are believed to have emerged during this period—examples include Bunchuqluq, Yabghu Dashti, Teginabad, and others.

In short, the rule of the Kushans, Kidarite Huns, Hephthalites, and Turk Shahis in India from the 1st to 7th centuries not only increased the political status of Turkic ethnic groups in these regions but also facilitated ethno-cultural interaction between Turkic and Indian communities. This development paved the way for the emergence of numerous Turkic dynasties in later centuries in the territories of modern-day Afghanistan, India, and Pakistan. Subsequently, Turkic dynasties such as the Kashmir Yabghus (8th–9th centuries), the Ghaznavids (10th–12th centuries), the Delhi Sultanate (13th–16th centuries), and the Mughals (16th–18th centuries) came to power.

Keywords: Turkic, Indian, Kushans, Huns, Turkic Dynasties, Turushka.

AZERBAIJAN'IN TÜRK HALKLARIYLA ORTAK DEĞERLERİ: MİMARİ ESERLERDE KİTABELERİN ROLÜ

COMMON VALUES OF AZERBAIJAN WITH TURKIC PEOPLES: THE ROLE OF INSCRIPTIONS IN ARCHITECTURAL WORKS

Habiba ALIYEVA*

Özet

Bugün Türk dünyası için büyük önem taşımakta olan Azerbaycan Cumhuriyeti eski Türk boy ve devletlerine ait kültürel mirasımız olan mimari eserler ortak değeri haline gelmiştir. Azerbaycan coğrafyasının insanlık tarihi açısından önemli belgeler ve eserleri hiç şüphesiz ki “yazılı” olanlarıdır. Öncelikle belirtmek gerekmektedir ki Azerbaycan’ın ilk grafiksel öğelerden en gelişmiş alfabelerle yazılmış yazıtlara kadar pek çok epigrafik materyali üzerinde barındırmaktadır. Azerbaycan’da epigrafik anıtlar esasen İslam kültürünün dünyaya yayılmasından sonra gelişmiştir. Kafkaslar’da muhim bir coğrafi bölge gibi ortaya çıkan Azerbaycan uzun yıllar sürecinde İslam kültürünün yer yüzündeki yolbayı, koruyucusu olmuşlar. 9.-11. y.y. Azerbaycanda mimarî alanında büyük gelişmeler görüldü. Erken orta çağlarda Türk dünyasında olduğu gibi Azerbaycan’da ortak değerlerimiz olan İslam mimari eserleri-camii, medrese, hanagah, kervansaray ve türbelerin yaranmasına yol açtı. Eski mimari gelenekleriyle İslam mimari etkinlikleri birleşerek özellikle Şirvanşahlar (9.-16.y.y.), İldenizliler (12.-13.y.y.), Selçuklular (11.-13.y.y.), İlhanlılar (13.-14.y.y.) döneminde Azerbaycan’da farklı mimarlık ekolleri gelişmiş ve üç mimari ekol ortaya çıkmıştır. İnceleme, kuzey batıda Arran (Karabağ), merkezinde Nahçıvan-Marağa, kuzey doğuda Şirvan-Abşeron mimarlık ekolüne ait en üst seviyede işlenmiş epigrafik anıtlardaki gemotri, bitkisel motifler ve Arap harfli Arapça, Farsca, Türkçe kitabelerdir. Kitabeler devrinin siyasi, iktisadi, dini ve ilmi, kültür ve sanat tarihinde önemli rol oynamaktadır. Türk-İslam epigrafisinde yazı türleri, küfi, sülüs, nesih, talik, nestalik şeklinde sıralamak mümkündür. Azerbaycan’daki kitabelerde ençok

* Doç. Dr., Milli Azerbaycan Tarihi Müzesi, Bakü, Azerbaycan, e-mail: ahbebibe@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6726-1278.

yazı türleri arasında nesih, sülüs ve nestalik olduğu görülmektedir. Epigrafi araştırmada, Selçuklu mirası Nahçıvan (11.-13.y.y.) türbeleri, esasen Ermeni işgalında (1988.-2020.y.) hasar gören Karabağın (12.-18.y.y.) mimari yapıları ve Şirvan bölgesindeki (11.-17.y.y) ilk ortaçağdan günümüze ulaşan epigrafik anıtlarımızı taclandıran kitabeler Türk coğrafyasındaki hat sanatıyla mukayeseli bir biçimde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Türk-İslam Hat Sanatı, Epigrafik Anıtlar, Kitabeler

Abstract

Today, the Republic of Azerbaijan, which is of great importance for the Turkic world, has made the architectural works - our cultural heritage belonging to the ancient Turkic tribes and states a common value. The important documents and works of the Azerbaijani geography in terms of human history are undoubtedly the "inscriptions". First of all, it should be stated that Azerbaijan has many epigraphic materials, from the first graphic elements to inscriptions written with the most advanced alphabets. Epigraphic monuments in Azerbaijan developed mainly after the spread of Islamic culture to the world. Azerbaijan, which emerged as an important geographical region in the Caucasus, has been the guide and protector of Islamic culture on earth for many years. Great developments were seen in the field of architecture in Azerbaijan in the 9th-11th centuries. Islamic architectural works, which are our common values in Azerbaijan as in the Turkic world in the early Middle Ages, led to the creation of mosques, madrasahs (religious school of Moslems), khanagahs (place for dervishes), caravanserais and mausoleums. The combination of old architectural traditions with Islamic architectural works led to the development of different architectural schools in Azerbaijan, and three architectural schools emerged especially during the Shirvanshahs (9th-16th centuries), Eldiguzids (12th-13th centuries), Seljuks (11th-13th centuries), Ilkhanates (13th-14th centuries) periods. The focus of the study is the geometry, floral motifs and Arabic, Persian and Turkic inscriptions in the highest level of epigraphic monuments belonging to the architectural school of Arran (Karabakh) in the northwest, Nakhchivan-Maraga in the center and Shirvan-Absheron in the northeast. Inscriptions played an important role in the

political, economic, religious and scientific, cultural and artistic history of their period. The types of script can be listed as Kufic, Thuluth, Naskh, Talik and Nastaliq in Turkic-Islamic epigraphy. the most common script types are Naskh, Thuluth and Nastaliq in the inscriptions in Azerbaijan. The Seljuk heritage - Nakhchivan mausoleums (11th-13th centuries), the architectural structures of Karabakh (12th-18th centuries), which were mainly damaged during the Armenian occupation (1988-2020), and the inscriptions that crown our epigraphic monuments from the early Middle Ages to the present day in the Shirvan region (11th-17th centuries) will be assessed in a comparative manner with the calligraphy in the Turkic geography in the epigraphic research.

Keywords: Azerbaijan, Turkic-Islamic Calligraphy, Epigraphic Monuments, Inscription.

TÜRK DÜNYASI KÜLTÜREL ENTEGRASYONU ÇALIŞMALARI: ‘TÜRK DÜNYASI KÜLTÜR BAŞKENTİ UYGULAMASI ÖRNEĞİ

CULTURAL INTEGRATION OF THE TURKIC WORLD: THE EXAMPLE OF THE 'CULTURAL CAPITAL OF THE TURKIC WORLD'

İbrahim Ethem ARIOĞLU*

Özet

Türk Dünyası kavramı içerisinde coğrafya, kültür, tarih, dil, kültür, edebiyat ve sanat gibi çeşitli ortak bir kimlik ve aidiyeti ifade eden kavramlar da yer almaktadır. Bu kavramlar aynı zamanda ortak kültür, tarih ve medeniyet düşüncesinin ortaya konulduğu bir zemindir. Bu zemin üzerinden Türk devletleri arasında pek çok çalışmalar yapılmaktadır. Özellikle 1991 yılından itibaren SSCB'nin dağılması ile birlikte Türkiye ve bağımsızlıklarını elde eden Türk cumhuriyetleri ile çeşitli coğrafyalardaki Türk toplulukları arasında her alanda ortak çalışmalar hızlı bir şekilde başlamıştır. Sonrasında ise bu çalışmalar o günden günümüze her gün artarak devam etmektedir. Bu çalışmalarda Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı'nın (TÜRKSOY) büyük rolü bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birisi de Türk Dünyası Kültür Başkenti uygulamasıdır. Bu uygulamanın geçmişi 1992 yılında Ankara'da düzenlenen ve sonrasında da günümüze kadar üye ülkelerde düzenlemesi devam eden Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanları Zirveleridir. Bu zirveler sonucunda ortak irade ve düşünce ile Türk devletleri arasında kültürel ortaklığın ortaya konulduğu irade ile Türk Dünyası Kültür Başkenti uygulaması hayata geçirilmiştir. Türk Dünyası Kültür Başkenti uygulaması ilk kez Astana ile 2012 yılında başlayarak günümüze kadar devam etmiştir. Sonrasında her yıl farklı bir şehir Türk Dünyası kültür başkenti seçilmiştir. Astana sonrasında Eskişehir, Kazan, Merv, Türkistan, Kastamonu, Oş, Hiva, Bursa, Şuşa ve Anev kültür başkenti olmuştur. 2025 yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti ise Aktau'dur.

* Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara, Türkiye, e-mail: iearioglu@aybu.edu.tr, iearioglu@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4051-3700.

Bu bildiride 2012 yılından beri devam eden Türk Dünyası Kültür Başkenti Uygulaması ve bu kapsamda gerçekleştirilen çalışma ve projelerin neler olduğu ve ortaya konulan çalışmaların Türk Dünyasının ortak kültür mirası, değerleri, tarihi, kültürü, edebiyatı ve sanatı gibi çeşitli alanlardaki yansımaları ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Kültür Başkenti, Kültürel Miras, Türkiye.

Abstract

The concept of the Turkic World includes various concepts that express a common identity and belonging such as geography, culture, history, language, culture, literature, and art. These concepts are also a ground where the idea of common culture, history and civilization is put forward. Many studies are conducted among Turkic states on this ground. Especially since 1991, with the dissolution of the USSR, Turkey and the Turkic republics that gained their independence and Turkic communities in various geographies have started to work together in every field. Afterwards, these studies continue to increase every day since then. The International Turkic Cultural Organization (TURKSOY) has a significant role in these activities. One of these activities is the Cultural Capital of the Turkic World. The history of this practice dates to the Summits of Heads of State of Turkic Speaking Countries, which were organized in Ankara in 1992 and continued to be organized in member countries until today. As a result of these summits, the Capital of Culture of the Turkic World application was put into practice with the common will and idea of cultural partnership among the Turkic states. The Capital of Culture of the Turkic World was first organized in Astana in 2012 and has continued until today. Afterwards, a different city was selected as the Capital of Culture of the Turkic World every year. After Astana, Eskişehir, Kazan, Merv, Turkestan, Kastamonu, Osh, Khiva, Bursa, Shusha and Anev became the capital of culture. And in 2025, Aktau is the Capital of Culture of the Turkic World.

In this paper; the implementation of the Turkic World Capital of Culture since 2012, the studies and projects carried out within this scope, and the reflections and results of these studies in various fields such as the common

cultural heritage, values, history, culture, literature and art of the Turkic World will be evaluated.

Keywords: Turkic World, Cultural Capital of Turkic World, Cultural Heritage, Turkey.

AZƏRBAYCAN ƏDƏBİ DİLİNİN ARXAİK QRAMMATİKASI XVII-XVIII ƏSRLƏR TÜRKDİLLİ MƏNBƏLƏRDƏ

ARCHAIC GRAMMAR OF THE AZERBAIJANI LITERARY LANGUAGE IN TURKIC SOURCES OF THE 17TH-18TH CENTURIES

İradə KƏRİMOVA*

Özet

XVII-XVIII əsrlərdə Azərbaycan ədəbi dilinin grammatik norması milli əsaslar üzərində yenidən təşkil olunur. Bu dövrdə ismin hal, mənsubiyyət, xəbərlik və kəmiyyət kateqoriyalarının təzahüründəki variantlılıq yavaş-yavaş aradan çıxır. XVII-XVIII əsrlərə qədər türkdilli mənbələrdə ismin kəmiyyət kateqoriyasına nəzər yetirsək görürük ki, “-lar” morfemi ilə paralel -an, -at, -aq, -it, -ut, -t, -iz, -z kəmiyyət və topluluq bildirən şəkilçiləri də kifayət qədər işlək olmuşdur. Lakin artıq bu dövrdə yuxarıda adları verilmiş şəkilçilər sözlərin tərkibində daşlaşaraq arxaıqlaşmaya doğru getmiş, yalnız -lar,-lər şəkilçisi sabitləşməyə başlamışdır.

Türkdilli mənbələrdə ismin xəbərlik kateqoriyasına nəzər salsaq görürük ki, III şəxsin təkinin şəkilçisi -dır, -dir, -dur, -dür morfemləri ilə yanaşı -dür, -durur morfemləri də mövcud olmuşdur. Türkoloji araşdırmalarda -dır, -dir, -dur, -dür şəkilçiləri durur feili əsasında yarandığı ehtimal olunur.

Qədim türkdilli yazılı mənbələrində şəxs əvəzlilikləri bən//mən, san//sen, qol//ol, qolar//olar//onlar şəklində işlənmişdir.

Anahtar Kelimələr: Türk Dilli Mənbələr, Qrammatika, Arxaik, Norma, Morfem.

Abstract

In the 17th-18th centuries, the grammatical norm of the Azerbaijani literary language was reorganized on national grounds. During this period, the variation in the manifestation of the categories of case, belonging, news and

* Doç. Dr., Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara, Türkiye, e-mail: iearioglu@aybu.edu.tr, iearioglu@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4051-3700.

quantity of the noun gradually disappeared. If we look at the quantitative category of the noun in the Turkic-speaking sources until the 17th-18th centuries, we will see that, parallel to the morpheme “-lar”, the suffixes -an, -at, -aq, -it, -ut, -t, -iz, -z, which denote quantity and group, were also quite functional. However, already during this period, the suffixes named above had become fossilized in the composition of words and had become archaic, and only the suffixes -lar, -ler began to stabilize.

If we look at the nominative category of nouns in Turkic-language sources, we will see that the suffixes of the third person singular -dır, -dir, -dur, -dür morphemes also existed, along with the morphemes -dür, -durur. In Turkological studies, it is assumed that the suffixes -dır, -dir, -dur, -dür were formed on the basis of the verb -durur.

In ancient Turkic-language written sources, personal pronouns were used in the form of ben//män, san//sen, gol//ol, golar//olar//onlar.

Keywords: Turkic sources, grammar, archaic, norm, morpheme.

AZƏRBAYCAN VƏ ÖZBƏK TÜRKCƏLƏRİNDƏ ANTONİM SÖZLƏRİN MÜQAYİSƏSİ

A COMPARATIVE STUDY OF ANTONYMOUS WORDS IN AZERBAIJANI AND UZBEK TURKIC

Könül NƏRİMANQIZI HƏSƏNOVA*

Özet

Bu məqalədə Azərbaycan və özbək türkcələrində antonim sözlərin müqayisəli-lingvistik təhlili aparılır. Hər iki qohum dildə antonimlər həm eyniköklü, həm də müxtəlifköklü sözlərdən ibarət olub, fonetik, leksik və morfoloji xüsusiyyətlər baxımından təhlil edilir. Rəng, ölçü, dad, keyfiyyət və hərəkət bildirən antonim cütlüklərin tarixi inkişafı, funksional rolu və folklor, atalar sözləri, deyimlərdə istifadəsi nümunələrlə göstərilir. Eyni zamanda, bəzi antonimlərin sinonim, omonim xüsusiyyətlər daşdığı və dillərin lingvokulturoloji qatını zənginləşdirdiyi vurğulanır. Nəticə olaraq, Azərbaycan və özbək türkcələrində antonim leksik vahidlər təzadlı və obrazlı ifadə imkanlarını artıraraq, dilin emosional və üslubi zənginliyinə xidmət edir.

Anahtar Kelimələr: Azərbaycan türkcəsi, özbək türkcəsi, antonimlər, leksik təhlil, sinonim, omonim, atalar sözləri.

Abstract

This article presents a comparative linguistic analysis of antonymic words in Azerbaijani and Uzbek Turkic languages. In both closely related languages, antonyms are formed from both cognate and non-cognate roots and are examined from phonetic, lexical, and morphological perspectives. The study highlights the historical development, functional roles, and usage of antonym pairs—related to color, size, taste, quality, and action—through examples in folklore, proverbs, and idiomatic expressions. It also emphasizes how some antonyms carry synonymous or homonymous meanings, enriching the lexicon and cultural layer of the languages. The findings suggest that antonymic lexical

* Doç. Dr., Azərbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Filoloji Bölümü, Bakü, Azərbaycan, e-mail: konul.hasanova@adpu.edu.az.

units in Azerbaijani and Uzbek contribute to expressive and figurative language use, enhancing the emotional and stylistic richness of both languages.

Keywords: Azerbaijani Turkic, Uzbek Turkic, antonyms, lexical analysis, synonyms, homonyms, proverbs.

KARABAĞ FOLKLORUNDA DOĞUM RİTÜELLERİ VE HALK İNANÇLARI: GELENEKSEL UYGULAMALAR VE KÜLTÜREL TEMELLER

BIRTH RITUALS AND FOLK BELIEFS IN KARABAKH FOLKLORE: TRADITIONAL PRACTICES AND CULTURAL FOUNDATIONS

Meleyke MEMMEDOVA*

Özet

Belirli tören ve ritüeller, bireylerin arzu ve isteklerini gerçekleştirmelerinde, korku ve endişelerini gidermelerinde, nazar, kötü niyet, yoğun negatif enerji ve ağır auradan korunmalarında sıklıkla kullanılan kalıplaşmış davranışlar bütünü olarak tanımlanabilir. Ritüellerin incelenmesi, folklor, dinler tarihi, antropoloji ve etnografya gibi disiplinlerin temel araştırma konularından biridir. Ritüellerin gerçek işlevleriyle ilgili yapılan çalışmalar günümüzde de önemini korumaya devam etmektedir. Ritüeller, bireyleri bir araya getirerek toplumsal bağları güçlendirmekte ve aynı zamanda topluma uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır. Gelenek ve inançların benimsenip yaşatılmasında çok önemli bir rol oynamaktadır.

Eski Türk inançlarıyla ilişkili ritüellerin temel amacı, bireyin yeni bir durum veya statüyü benimsemesini kutlamak ve ona kutsiyet atfetmektir. Aynı zamanda, geçiş döneminde beklenebilecek tehlike ve zararlı etkilerden korunmasını sağlamak da bu törenlerin bir başka önemli işlevini oluşturur.

Bu araştırmanın amacı, Karabağ bölgesine özgü folklorik doğum ritüelleri ve bu ritüellerle bağlı inançları inceleyerek bu uygulamaların toplumsal ve kültürel fonksiyonlarını ortaya koymaktır. Araştırmada, betimsel analiz yöntemi kullanılarak sözlü ve yazılı kaynaklar üzerinden veriler toplanmış ve bu veriler sistematik bir yaklaşımla değerlendirilmiştir.

Bu Bildiride, Karabağ folkloruna özgü doğum ritüelleri ve bunlarla ilgili inançlar incelenmiş ve bu ritüeller sistematik bir yaklaşımla örneklerle

* Doç. Dr., Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Folklor Enstitüsü, Mitoloji Bölümü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: meleykemammed1@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7714-4668.

desteklenerek sunulmuştur. Çalışma kapsamında, doğum ritüelleri ve ilgili inançlar şu başlıklar altında ele alınmıştır: “Hamile kalma pratikleri”, “Hamile kadına getirilen yasaklar ve uygulamalar”, “Çocuğun cinsiyetinin belirlenmesi”, “Kırkklı çocuğun korunması”, “Çocuktaki ilkler ve şifa bulma uygulamaları”, “Çocuğun geleceğiyle ilgili inançlar” gibi başlıklar.

Anahtar kelimeler: Karabağ, Folklor, Ritüel, Doğum, İnanç.

Abstract

Certain ceremonies and rituals can be defined as a set of standardized behaviors frequently employed by individuals to fulfill their desires, alleviate fears and anxieties, and protect themselves from the evil eye, malicious intentions, intense negative energy, and heavy auras. The study of rituals remains a central research focus in disciplines such as folklore, the history of religions, anthropology, and ethnography. Research on the actual functions of rituals continues to retain its significance today. Rituals strengthen social bonds by bringing individuals together and play a crucial role in fostering social integration. Moreover, they are essential in the adoption and perpetuation of traditions and beliefs.

The primary purpose of rituals associated with ancient Turkic beliefs is to celebrate an individual's adoption of a new condition or status and to attribute sanctity to it. Additionally, another significant function of these ceremonies is to provide protection from potential dangers and harmful influences that may arise during transitional periods.

This study aims to examine the birth rituals unique to the Karabakh region and the beliefs associated with these rituals, shedding light on their social and cultural functions. Using a descriptive analysis method, data were collected from oral and written sources and evaluated through a systematic approach.

This Paper examines the birth rituals and associated beliefs unique to Karabakh folklore, presenting these rituals supported by examples through a systematic approach. The study addresses birth rituals and related beliefs under the following headings: "Practices for Conceiving," "Prohibitions and Practices for Pregnant Women," "Determining the Gender of the Child,"

"Protection of the Forty-Day-Old Child," "Firsts in the Child's Life and Healing Practices," and "Beliefs Regarding the Child's Future."

Keywords: Karabakh, Folklore, Ritual, Birth, Belief

XX. ƏSR ƏDƏBİYYAT DƏRSLİKLƏRİNDƏ TÜRKİYƏ ƏDƏBİYYATININ TƏDRİSİ TARİXİ

HISTORY OF THE TURKISH LITERATURE TEACHING IN 20TH CENTURY LITERATURE TEXTBOOKS

Nazilə ABDULLAZADƏ*

Özet

Azərbaycanın təhsil siyasətində əsas yerlərdən birini də dərsləklər tutur. XIX əsrdən etibarən məktəblər yaranmağa başladıqda maarifpərvər qüvvələr, ziyalılar dərslək ehtiyacını duymuş, ilk dərsləkləri yaratmışlar. Bu dərsləklərdə şagirdlərin yaş və anlam səviyyəsi, dünyagörüşü nəzərə alınmaqla verilən bədii nümunələr, kiçikhəcmli mətnlər oxu qabiliyyətini formalaşdırmaq, bədii ədəbiyyata sevgi aşılamaq, klassik Azərbaycan və dünya ədəbiyyatı nümunələri ilə tanış olmağa imkan verirdi. İlk dərsləklərdə müəlliflər öz yazdıqları şeir və hekayələrlə yanaşı, az da olsa, bədii ədəbiyyata müraciət edir, seçmə nümunələri tədris materialı kimi daxil edirdilər. XX əsrin 20-ci illərindən sonra artıq ədəbiyyat proqramlarında yeniliklər dərsləklərin də yaranmasını sürətləndirir. Dövrün ədəbi qüvvələri, müəllimlər ədəbiyyat dərsləklərini yaradır və bu dərsləklərə Azərbaycan ədəbiyyatı ilə yanaşı, SSRİ xalqları, Avropa xalqları, dünya ədəbiyyatı və Türkiyə ədəbiyyatı nümunələrini də daxil edirdilər.

Dərsləkdəki mövzuların janr və məzmununa görə rəngarəngliyi ilk növbədə uşaqlar üçün bədii nümunələrin azlığından irəli gəlirdisə, digər tərəfdən dövrün ideoloji siyasəti ilə bağlı idi. Belə ki, əsrin 20-30-cu illərində ədəbiyyat dərsləklərində Türkiyə ədiblərinin şeir və hekayələrinə geniş yer verildisə, 40-cı illərdən sonra sovet dövrü dərsləklərində daha çox xalqlar dostluğu, beynəlmiləçilik mövzulu əsərlər rus, erməni, gürcü, özbək və digər xalqların ədəbiyyatından verilirdi. Bu, Azərbaycan ədəbiyyatının mənşəcə milli kökdən uzaqlaşması, tükçülük ruhunun xalqın təfəkküründən, düşüncəsindən silinməsi demək idi.

* Doç. Dr., Azərbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Filoloji Bölümü, Bakü, Azərbaycan, e-mail: nazile.s.m.d@mail.ru, ORCID: 0000-0002-1829-7178.

Yeni nəsil ədəbiyyat dərsliklərində türk ədəbiyyatı nümunələrinin (Y.İmrə, T.Fikrət, N.Kamal, M.A.Ərsoy və b.) müasirlik, millilik, bəşərilik kontekstində tədrisi ədəbiyyatın insan həyatına təsiri ilə milli-mənəvi dəyərlərin və türkçülük ideologiyasının formalaşmasına xidmət edir.

Anahtar Kelimələr: Dərslik, Təhsil Sistemi, Ədəbiyyat Dərsləri, Müntəxəbat, Türkiyə Ədəbiyyatı.

Abstract

Textbooks occupy one of the main places in the educational policy of Azerbaijan. From the 19th century, when schools began to be established, enlightening forces and intellectuals felt the need for textbooks and created the first textbooks. In these textbooks, the literary examples and small-volume texts given considering the age, level of understanding, and worldview of the students allowed them to form reading skills, instill a love for fiction, and become familiar with examples of classical.

Azerbaijani and world literature. In the first textbooks, along with their own poems and stories, the authors turned to fiction, albeit a little, and included selected examples as teaching material. After the 1920s of the 20th centuries, innovations in literature programs accelerated the creation of textbooks. The literary forces and teachers of the era created literature textbooks and included examples of Azerbaijani literature, the peoples of the USSR, European peoples, world literature, and Turkish literature in these textbooks.

The diversity of topics in the textbooks in terms of genre and content was primarily due to the lack of artistic examples for children, but on the other hand, it was related to the ideological policy of the time. Thus, while in the 20s and 30s of the century, poetry and stories by Turkish writers were given wide space in literature textbooks, after the 40s, Soviet-era textbooks mostly covered topics of friendship between peoples and internationalism from the literature of Russian, Armenian, Georgian, Uzbek, and other peoples. This meant that Azerbaijani literature was moving away from its original national literature, and the spirit of nationalism was erased from the thinking and imagination of the people.

The teaching of examples of Turkish literature (Y. Imre, T. Fikrat, N. Kamal, etc.) in the context of modernity, nationality, humanity in new-generation literature textbooks serves the formation of national-spiritual values and the ideology of Turkism through the influence of literature on human life.

Keywords: Textbook, Education System, Literature Lessons, Correspondence, Turkish Literature.

ALİ ŞİR NEVÂÎ'NİN *BEDÂYÎ' UL-BIDÂYE* DİVANI – TÜRK DİVANLARININ KİMLİKLENDİRİLMESİNİN İLK ÖRNEĞİ

ALİ SHİR NAVĀĪ'S *BADĀYĪ'AL-BĪDĀYA* AS THE FIRST SAMPLE OF TURKIC DİVAN'S IDENTIFICATION

Oysara MADALIYEVA*

Özet

Türk edebiyatı tarihinde Ali Şîr Nevâî (1441-1501) gibi bir şairin ortaya çıkması ve şiirlerini derleyerek *Bedâyi'ul-bidâye* olarak bilinen mecmuayı meydana getirmesi önemli bir olaydır. Dolayısıyla, bizzat Nevâî tarafından sipariş edilen *Bedâyi'ul-bidâye* gibi bir beste çalışması henüz oluşturulmamıştı. Türk divan edebiyatı bağlamında önsöz ekleme geleneği *Bedâyi'ul-bidâye* adlı eserle başlamıştır. Bu divanda, “Aşrakat ...” mısraını içeren derin bir gazelin yan yana getirilmesi ve “Ketur sâki ...” mısraıyla başlayan bir tarji'-bandın eklenmesi, divanın farklı kompozisyon eserlerinden oluşan karmaşık yapısına katkıda bulunmuştur.

Son yıllarda *Bedâyi'ul-bidâye*'nin yazarın yaşadığı dönemde istinsah edilen daha dört nüshası tespit edildi. Böylece *Bedâyi'ul-bidâye*'nin tarihli sekiz nüshasının bulunduğu ortaya çıkmıştır. Söz konusu el yazmaları Nevâyîşinaslıkta Paris, Londra, Tahran, Bakü, İstanbul, Taşkent, Meşhed ve Tahran II nüshalar olarak araştırma ve inceleme yapılmaktadır.

Adı geçen nüshalar arasında Meşhed ve Tahran II el yazmalarının istinsah tarihi 1491 ve 1500-1501 yıllarıdır, Herat edebi ortamında şairin daha sonraki dönem şiirleri de çoktan divan haline getirilmiş olsa bile ilk şiirlerine karşı ilginin azalmadığı anlaşılabılır.

Araştırmalar *Bedâyi'ul-bidâye*'nin Paris nüshası içerik bakımından diğer el yazmalarından ciddi bir şekilde farklı olduğunu, Tehran II el yazması da diğer el yazmalarıyla kıyasen eksiklikleri bulunduğunu ortaya çıkarmaktadır.

* Doç. Dr., Özbekistan Bilimler Akademisi, Ebu Reyhan Biruni Şarkşinaslık Enstitüsü, Taşkent, Özbekistan, e-mail: oysara19@gmail.com, ORCID ID: 0009-0008-0932-9570.

Bedâyi' ul-bidâye, Nevâî'nin şiirindeki ergenlik ve gençlik temalarını tasvir etmesi bakımından önem taşımakta ve müellifin açılış kitabına gösterdiği titizliğin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bedâyi'ul-bidâye'nin el yazmaları üzerine çok sayıda bilimsel araştırma yapılmıştır. Bu divanın yapısına ilişkin güvenilir sonuçlara ancak Bedâyi'ul-bidâye'nin yeni tespit edilen nüshaları ile daha önce bilinen nüshalarının karşılaştırmalı analizi sayesinde varılabilir. Bu çalışma, Bedâyi'ul-bidâye'yi Türk edebiyatı tarihinde önemli bir olay olarak diğer eşzamanlı divanlarla karşılaştırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 'Ali Şîr Nevâî, Bedâyi'u'l-Bidâye, El Yazması, Divan, Divan Geleneği, Dibâce, Tür, Gazel, Tarîki'-Band

Abstract

In the annals of Turkic literature, the emergence of a poet like 'Ali Shîr Navâ'î (1441–1501) and compiling his poems, resulting in the creation of the collection known as Badâyi'al-bidâya, stand as a momentous event. Therefore, a compositional work like Badâyi'al-bidâya ordered by Navâ'î himself, had not yet been created. In the context of Turkic divan literature, the tradition of including a preface commenced with the work Badâyi'al-bidâya. Within this divan, the juxtaposition of a profound ghazal featuring the verse "Ashraqat ..." and the inclusion of a tarji '-band that commences with the verse "Ketur sâqi ..." contributed to the intricate structure of the divan, which comprises distinct compositional works – poems.

In recent years, four more manuscripts of Badâyi'al-bidâya, which were copied during the author's lifetime, have been discovered. Thus, there are eight manuscripts of Badâyi'al-bidâya dated. These manuscripts are being researched and analyzed as Paris, London, Tehran, Baku, Baku, Istanbul, Toshkent, Mashhad, and Tehran II copies.

Among the mentioned copies, the Mashhad and Tehran II manuscripts are dated 1491 and 1500-1501 respectively, and even if the poet's later poems had already been compiled into a divan in the Herat literary environment, it can be understood that the interest in his early poems had not diminished.

Research reveals that the Paris copy of *Badāyi'al-bidāya* differs significantly from the other manuscripts in terms of content, and the Tehran II manuscript also has shortcomings compared to the other manuscripts.

The *Badāyi'al-bidāya* holds importance with its portrayal of the adolescence and youth themes in Navā'ī's poetry and emerged because of the author's meticulous attention to his inaugural book. Numerous scholarly investigations have been conducted on the manuscripts of the *Badāyi'al-bidāya*. Only through a comparative analysis of the newly identified manuscripts of *Badāyi'al-bidāya* alongside the previously known ones can reliable conclusions be drawn regarding the structure of this divan. This study compares *Badāyi'al-bidāya* to other concurrent divans as an important event in the Turkic literature's history.

Keywords: 'Ali Shīr Navā'ī, *Badāyi'Al-Bidāya*, Manuscript, Divan, The Traditions of Divans, Dibacha, Genre, Ghazal, Tarji'-Band.

ABB KADIN SIĞINMA EVİNDE KALANLARIN 2023-2024 KARŞILAŞTIRILMASI

COMPARISON OF RESIDENTS IN ABB WOMEN'S SHELTER: 2023-2024

Serkan YORGANCILAR*

Özet

ABB Kadın Sığınma Evi 2007 tarihinde kurulmasına rağmen hizmetlerine 2008 yılında başlamıştır. Kadın Sığınma Evi, 5393 sayılı Belediye Kanununun 14. Maddesi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının 05.01.2013 tarih ve 28519 sayılı “Kadın Sığınma evlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmeliği” ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Belediye Meclisi tarafından 08.02.2016 tarih ve 160 sayılı kararı ile yayınlanan Kadın Sığınmaevleri ve Kadın Danışma Birimi İç Hizmet Yönergesine tabii çalışmaktadır. Kadın Sığınmaevinin toplam kapasitesi 30 kişiyle sınırlıdır. Kadınların sığınma evinde kaldıkları sürece sosyal aktivitelerde bulunabilmeleri için etkinlik alanı ve çocuk parkı da bulunmaktadır. İnter disiplinler bir yaklaşımla hizmet sunumu gerçekleştirebilmek amacıyla sosyolog, çocuk gelişimci, psikolog barındıran birimde ayrıca bir de sağlıklı yaşamı sürdürebilmek için spor eğitmeni bulunmaktadır. Kadınların burada kaldıkları süre boyunca bağımsız yaşama alışabilmeleri için kadınlara belirli bir miktarda maddi destekte bulunulmakta olup ayrıca çocuklar içinde maddi destek verilmektedir. 2023 yılı içerisinde kadın sığınma evinden hizmet alan toplam kadın sayısı 93’tür. 2023 yılı için çocuk sayısı ise 42’dir. 2024 yılı içerisinde kadın sığınmaevinden hizmet alan toplam kadın sayısı 70’tir. 2024 yılı için çocuk sayısı ise 45’tir. Burada kalanların 2023 yılı yaş aralıklarına baktığımızda %48 45-59 yaş arası, %21 30-44 yaş arası, %31 18-29 yaş arası olarak gerçekleşmiş 2024 yılında ise özellikle 45-59 yaş arası sayısı ciddi oranda azalarak %37’ye inmiştir. 18-29 yaş grubu ise en fazla artarak %37.1’e çıkmıştır. Her iki yılda lisans mezunlarının sayısı gözle görünür biçimde artmıştır. İlk okul ve okur yazar olmayan kadınların sayısı ise aynı seyretmiştir. 2023 yılında 72 kadın psikolojik şiddetle başvurmuşken 2024

* Doç. Dr., Ankara, Türkiye, e-mail: serkanyorgancilar@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8438-2012.

yılında bu sayı 51'e düşmüştür. 2023 yılında 40 kadın fiziksel şiddet, 2024 te ise azalarak 32 kadına düşmüştür. Her iki yılda şiddet uygulayanlar eşi en yüksek oranda gerçekleşirken, kök aile ikinci sırada, sosyal çevre ise üçüncü sırada yer almıştır. 2023 yılında çalışan ve çalışmayan kadın başvuruları neredeyse eşit iken 2024 yılında çalışmayan kadın başvuruları artmıştır. Daha önce farklı sığınmaevinde hizmet alan kadın sayısı 43 iken ilk kez hizmet alan kadın sayısı 27 olmuştur. Sığınma evinden ayrılış şekillerine baktığımızda 6 kadın belediye lojmanına yerleşmiş, 10 kadın ailesinin yanına gideceğini belirtmiş, 3 kadın arkadaşının yanına, 7 kadın eşi ile sorunlarını çözümleyerek evine dönmüştür. Geriye kalan kadınlar ise kuruluşu terk edenler, kendi isteği ile il dışına gidenler nakil yoluyla başka yere gidenler şeklinde listelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadın Sığınma Evi, Aile İçi Şiddet, Sosyal Destek, Cinsiyete Dayalı Şiddet, Ankara

Abstract

Although the ABB Women's Shelter was established in 2007, it began its operations in 2008. The shelter operates under Article 14 of the Municipal Law No. 5393, the "Regulation on the Opening and Operation of Women's Shelters" issued by the Ministry of Family and Social Policies on January 5, 2013 (No. 28519), and the "Internal Service Directive for Women's Shelters and Women's Counseling Unit," published by the Ankara Metropolitan Municipality Council on February 8, 2016 (Decision No. 160). The shelter has a total capacity of 30 individuals. To support the social well-being of residents, it includes activity areas and a children's playground. The shelter adopts an interdisciplinary approach, employing a sociologist, child development specialist, psychologist, and sports trainer to promote a healthy lifestyle. Additionally, financial support is provided to both women and their children during their stay to facilitate independent living. In 2023, a total of 93 women received services from the shelter, while 42 children resided there. In 2024, the number of women receiving services decreased to 70, whereas the number of children increased to 45. In 2023, the age distribution of residents was as follows: 48% were aged 45-59, 21% were aged 30-44, and 31% were aged 18-29. In 2024, the proportion of women aged 45-59 significantly decreased to 37%, while the 18-29 age group increased to 37.1%. Additionally, the number of university

graduates increased visibly in both years, while the number of women with only primary education or those who were illiterate remained stable. Regarding the type of violence experienced, 72 women sought shelter due to psychological violence in 2023, decreasing to 51 in 2024. Similarly, cases of physical violence decreased from 40 in 2023 to 32 in 2024. In both years, the most common perpetrators of violence were husbands, followed by extended family members and social circles. While the number of applications from employed and unemployed women was equal in 2023, applications from unemployed women increased in 2024. Additionally, 43 women had previously stayed in other shelters, while 27 were first-time residents. Examining the reasons for leaving the shelter, six women were placed in municipal housing, ten returned to their families, three moved in with friends, and seven reconciled with their spouses and returned home. Other women left the institution voluntarily, relocated to another city, or were transferred to different shelters.

Keywords: Women's shelter, domestic violence, social support, gender-based violence, Ankara.

KADIN DANIŞMA MERKEZLERİNE BAŞVURAN KADINLARIN BEKLENTİLERİ: ANKARA ÖRNEĞİ

EXPECTATIONS OF WOMEN APPLYING TO WOMEN'S COUNSELING CENTERS: THE CASE OF ANKARA

Serkan YORGANCILAR*

Özet

Sosyal belediyeçilik uygulamalarında önemli çalışmaları bulunan Ankara Büyükşehir Belediyesi, Kadın Danışma Merkezleri ile sosyal belediyeçiliğin sınırlarını genişletmiştir. Bu kapsamda ilki 2015 yılında açılmış olan KDM'ler bugün 4 farklı merkezde(Osmanlı, Mamak, Beypazarı ve Etimesgut) faaliyetlerini sürdürmektedir. Birimlerde psikolog, sosyal hizmet uzmanı, sosyolog ve avukat gibi kadınların çeşitli sorunlarına cevap üretebilecek olan farklı branşlarda uzmanlar çalışmaktadır. Bu merkezlerde 2023 yılında 15.486 kadına ulaşılmışken 2024 yılında ise bu sayı 27.249'a çıkmıştır. 2023 yılında başvuruların %60.4'ü telefonla, %39.6'sı ise yüz yüze alınmıştır. 2024 yılında ise yüz yüze başvurular azalmış ve başvuruların %21.1'i yüz yüze geri kalanı ise telefonla olmuştur. KDM'ye hukuki destek için başvuran kadınların sayısı ise 475'ten 246'ye düşmüştür. Çalışan kadınların başvuru oranı her iki yılda çalışmayan kadınların neredeyse iki katı olmuştur. Başvuran kadınların yaş ortalamalarına baktığımız zaman ise %56.6'sının 36-64 yaş aralığında yoğunlaştığı görülmekte. Lisans mezunu kadınların daha yoğun başvurduğu tespit edilmiş olup, bu başvurular içerisinde psikolojik, cinsel, fiziksel ve ekonomik şiddet türleri ölçülmüştür. Kadınların en yoğun olarak %76.4 psikolojik, %20.7 fiziksel, %2 ekonomik ve %0.8'i ise cinsel şiddet nedeniyle başvurmuştur. Başvuran kadınların en yoğunluklu olarak Mamak'ta ikinci sırada da Keçiören'de ikamet ettiği tespit edilmiştir. 2023 yılında da aynı ilçelerin en yoğun başvuruda bulunduğu görülmüş dolayısıyla ilçeler arasında bir farklılaşma tespit edilememiştir. Başkentte yaşayan kadınları KDM'lerden en büyük desteğinin hukuki danışmanlık, ardından psikolojik danışmanlık olduğu

* Doç. Dr., Ankara, Türkiye, e-mail: serkanyorgancilar@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8438-2012.

tespit edilmiştir. Sonuç olarak kadınların yerel yönetimlerden beklentilerini karşılayabilmeleri için daha erişilebilir yerlerde hizmet sunmaları, hizmet sunumlarını çeşitlendirmeleri, sunulan hizmetlerin ücretsiz olduğunun özellikle sosyal mecra uygulamalarında daha sık duyurulması gerektiği tespit edilmiştir. Kadın emeği pazarları ile istihdamı artırıcı ve kadını güçlendirici faaliyetlerin arttırılması bununla birlikte farkındalık çalışmaları ile şiddetin her türü ile daha yoğun mücadele edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal hizmet, kadın danışma, kadına şiddet, Ankara

Abstract

The Ankara Metropolitan Municipality has expanded the scope of social municipal services by establishing Women's Counseling Centers (WCC), making significant contributions to social municipal practices. The first WCC was opened in 2015, and today, these centers operate in four separate locations: Osmanlı, Mamak, Beypazarı, and Etimesgut. These centers employ specialists from various fields, including psychologists, social workers, sociologists, and lawyers, to address the diverse issues faced by women. In 2023, the number of women applying to WCC was 15,486, whereas in 2024, this number increased to 27,249. In 2023, 60.4% of applications were made via telephone, while 39.6% were made in person. In 2024, however,

in-person applications decreased to 21.1%, with most applications being made over the phone. The number of women seeking legal assistance decreased from 475 in 2023 to 246 in 2024. Additionally, the application rate of employed women was twice as high as that of unemployed women in both years.

Examining the age distribution of applicants, 56.6% fell within the 36-64 age range. In terms of educational background, it was observed that university graduates applied more frequently. Applications were categorized based on diverse types of violence, including psychological, sexual, physical, and economic abuse. The data revealed that 76.4% of women applied due to psychological violence, 20.7% due to physical violence, 2% due to economic violence, and 0.8% due to sexual violence. Most applicants resided in the

Mamak district, followed by Keçiören. This trend remained unchanged from 2023 to 2024, indicating no significant variation among districts. Women sought assistance primarily for legal consultation, followed by psychological counseling. The findings suggest that to better meet the expectations of women from local governments, WCC should be made more accessible, diversify their service offerings, and increase awareness through social media about the availability of free services. Additionally, initiatives that enhance women's employment opportunities, such as women's labor markets, should be expanded. Moreover, awareness campaigns should be strengthened to combat all forms of violence more effectively.

Keywords: Social service, women's counseling, violence against women, Ankara.

TÜRK KOZMOLOJİ MİTLERİNDE KAOS VE KOSMOS: EVREN EJDER SİMGESİ

CHAOS AND KOSMOS IN MYTHS OF TURKISH COSMOLOGY: THE SYMBOL OF THE UNIVERSE DRAGON

Şeyda BÜYÜKCAN SAYILIR*

Özet

Erken dönem Türk insanı kozmik dünya modelini açıklarken ilk olarak yaratılışı gök ve yer olarak ikili (dikotomi) düzen üzerinden yorumlamış ve evreni oluşturan unsurları, bu temel üzerinden açıklamaya çalışmışlardır. Yer ile gök, yaşamla ölüm, gece ile gündüz, dolayısıyla aydınlık ve karanlık, doğuyla batı, yukarı ile aşağı gibi ikilikler üzerinden kutsalla ve doğayla olan ilişkilerini anlamlandırmaya çalışmışlardır. Dünyanın yaratılışındaki denge, Tanrı ile gök ve göğün katları, Türklerin mitoloji ve destanlarında kozmik ve kozmogonik semboller ve motifler üzerinden anlatılmaya çalışılmıştır. Konargöçer kültürün erken dönemlerinden itibaren kaya resimlerinden kitabelere, toplumun inanış ve gündelik yaşamlarında yerleşik düzene geçmeyle birlikte devlet düzeninin içinde de bu simge ve semboller kullanılmaya devam etmiştir. Bu simgelerin, Tanrı tarafından kurulan ilahi düzeni, Dünya'nın oluşumunu, Türklerin bu düzen içindeki yerini, tabiatla olan ilişkilerini, atalar kültürünün devamlılığı, sürdürülebilmesi ve en önemlisi de anlaşılabilmesi için yardımcı olduğu görülmüştür. Tarih boyunca Türkler tarafından kurulan devletler ve geride bıraktıkları eserlere bakıldığında Türk devleti, kültürü ve sanatı açısından ejderin büyük bir önemi olduğu aşikârdır. Türkçe metinlerde “Yel büke” veya “evren” olarak tanımlanan ve İç Asya'nın doğu kısımlarında, “Luu” ya da “Nek” şeklinde de tabir edilen ejderin genellikle yağmur bulutları ve su kaynaklarını temsil ettiği görülmektedir. Türk mitolojik anlatılarında, Dünya'nın ilk yaratılışı ve tufan mitlerindeki son buluşunun odak noktasında suyun olması, ejderi daha da anlamlı kılmaktadır. Şifa, güç, kudret, hayat iksiri, bolluk ve yeniden doğuş gibi manalara gelen ejderler, görünüm açısından da çok çeşitli olup yapılan çizim ve tasvirlerden bir kısmının, boynuzsuz, pulsuz, kanatsız, yılan vücutlu

* Doç. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Tarih Bölümü, Eskişehir, Türkiye, e-mail: sbuyukcan@ogu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8407-9403.

oldukları ve bunların ayaklarının olmadığı bilinmektedir. Diğer bir kısmı ise tam tersi olarak boynuzlu, pullu, ayaklı ve kanatlı ejderler şeklinde tasvir edilmiş halde olup bunların, göksel ejder olduğu değerlendirilmektedir. Bu ejderlerin kanatlı olanlarının iyi ve olumlu manada, Tanrı katı olan uçmağla ilişkilendirildikleri; diğerlerinin ise yeryüzünde ve daha olumsuz manada betimlendiği anlaşılmaktadır. Türklerin zaman içinde karşılaştığı ve tanıyıp kabul ettiği yeni din ve inanışlarda gök, yer ve yeraltı ile ilgili mitlerde geçen ejder ve yılan motiflerinin farklı zaman dilimlerinde yeni anlamlar kazandığı görülmektedir. Dolayısıyla ejderlerin ve yılanların fiziksel görünümlerinde Türkleri diğer kültürlerden ayıran birtakım unsurların ortaya çıktığı tespit edilmektedir. İslamiyet'ten sonra Selçuklu sanatında ejderin yeryüzündeki karşılığı ve evrimleşmemiş hali olan yılanın farklı kültürlerdeki benzerlerinin aksine "kulaklı yılan" şeklinde tasvir edildiği görülmektedir.

Türk mitolojik anlatılarında kaosla kozmosun ortak paydasında, göksel ejderler yer almaktadır. Türk Mitolojik anlatı ve inanışa göre, kaosun karşıtı evren olup içinde düzen ve Tanrı'nın dengesi bulunmaktadır. Bu denge de, Tanrı'dan kut alan ve "dört bulung bucakta" yönetme yetkisine sahip olan Türk kağanına emanettir. Ejder ise dünyanın ortasında bulunan gövdesi yeryüzünde olup dallarıyla Kutup Yıldızı'na ulaştığı tasavvur edilen hayat ağacının köklerinden beslendiğine inanılır ve kozmik manada zamanın düzenleyicisidir. Bu anlamda Türklerin yedi başlı ejderi, kozmolojik olarak yedi takımyıldızına denk düşmektedir. Dolayısıyla metaforik ve mitolojik manada evrenin yaratılışı öncesi oluşan kaos, yerini evren oluşuktan sonra kosmosa bırakacaktır. Türk yaratılış mitlerinde geçen kosmos içinde Tanrı tarafından yaratılan dünya ve kozmik denge mevcuttur. Tarih boyunca Türkler tarafından kurulan devletlerde, Türk devlet anlayışı ve devamlılığının bir sembolü olarak nesilden nesile kozmik ejder ve evren motifleri, Türkistan'ın çeşitli bölgelerindeki kaya resimlerine, kitabelere, destanlara, mezartaşları ve pek çok farklı sanat eserine nakşedilmiştir. Atalara olan bağlılıkları eski inanışlarının da temel taşı olan Türklerin, geçmişten aldıkları bu kültürel miras, içerdği derin anlamlarıyla gelecek nesillere hatırlatılmış ve geride bıraktıkları eserlerde hatırlatılmaya da devam edecektir.

Anahtar Kelimeler: Evren, Ejder, Büke, Türk Mitolojisi, Türk Kozmolojisi

Abstract

In explaining the cosmic world model, early Turkish people first interpreted creation through the dichotomy of heaven and earth and tried to explain the elements that make up the universe on this basis. They tried to make sense of their relationship with the divine and nature through dichotomies such as heaven and earth, life and death, day and night, light, and darkness, east and west, up, and down. The balance in the creation of the world, God, the sky, and its layers have been tried to be explained through cosmic and cosmogonic symbols and motifs in the mythology and epics of the Turks. From the early periods of nomadic culture, from rock paintings to inscriptions, from the beliefs and daily lives of the society to the settled order, these symbols and symbols continued to be used in the state order. It has been seen that these symbols help to understand the divine order established by God, the formation of the world, the place of the Turks in this order, their relations with nature, the continuity and sustainability of the cult of ancestors, and most importantly, to understand it. When we look at the states established by Turks throughout history and the artifacts they left behind, it is obvious that the dragon has a great importance in terms of Turkish state, culture and art. Described in Turkish texts as “Yel büke” or “universe” and also referred to as “Luu” or “Nek” in the eastern parts of Inner Asia, the dragon is generally seen to represent rain clouds and water sources. In Turkish mythological narratives, the fact that water is at the focal point of the first creation of the world and the end of the world in the flood myths makes the dragon even more meaningful. Dragons, which have meanings such as healing, power, might, elixir of life, abundance, and rebirth, are also remarkably diverse in terms of appearance, and it is known from the drawings and depictions that some of them are hornless, scaleless, wingless, snake-bodied and have no feet. Others, on the contrary, are depicted as dragons with horns, scales, feet, and wings, and they are celestial dragons. It is understood that the winged ones of these dragons are associated with the heavenly plane in a good and positive sense, while the others are depicted on earth and in a more negative sense. In the new religions and beliefs that the Turks encountered, recognized, and accepted over time, it is seen that the dragon and snake motifs mentioned in the myths related to the sky, earth and underground gained new meanings in different time periods. Therefore, it is determined that some elements that

distinguish Turks from other cultures have emerged in the physical appearance of dragons and snakes. In Seljuk art after Islam, it is seen that the snake, which is the earthly counterpart of the dragon and its unevolved form, is depicted as a “snake with ears” unlike its counterparts in diverse cultures.

In Turkish mythological narratives, celestial dragons are the common denominator of chaos and cosmos. According to Turkish mythological narratives and beliefs, the opposite of chaos is the universe, in which there is order and the balance of God. This balance is entrusted to the Turkish kagan, who is blessed by God and authorized to rule in “tört bulung bucak”. The dragon, on the other hand, is believed to be nourished by the roots of the tree of life, which is located in the middle of the world, with its trunk on the earth and its branches reaching the Pole Star and is the organizer of time in the cosmic sense. In this sense, the seven-headed dragon of the Turks corresponds cosmologically to the seven constellations. Therefore, in a metaphorical and mythological sense, the chaos before the creation of the universe will be replaced by cosmos after the creation of the universe. The cosmos in Turkish creation myths includes the world created by God and cosmic balance. In the states established by Turks throughout history, cosmic dragon and universe motifs have been engraved on rock paintings, inscriptions, epics, tombstones, and many different works of art in various regions of Turkestan as a symbol of Turkish state understanding and continuity. This cultural heritage of the Turks, whose devotion to ancestors is the cornerstone of their ancient beliefs, has been reminded to future generations with its deep meanings and will continue to be reminded in the works they left behind.

Keywords: Universe, Dragon, Buke, Turkish Mythology, Turkish Cosmology

ARKEOLOJİ BULGULARIN IŞIĞINDA NAHÇIVAN'IN ORTA ÇAĞ KÜLTÜRÜ

THE MEDIEVAL CULTURE OF NAKHICHEVAN IN THE LIGHT OF ARCHAEOLOGICAL FINDINGS

Toğrul HALİLOV*

Özet

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti elverişli bir doğal-coğrafi konuma, eski ve zengin bir tarihe sahiptir. Özerk cumhuriyetimizin topraklarında her santimetrekare toprak ve taş altında kadim ve zengin tarihimiz yaşıyor. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti topraklarında bulunan arkeolojik anıtlar ve bunlardan elde edilen maddi ve kültürel örnekler, Azerbaycan'ın yanı sıra dünya arkeolojisinde de eşsiz bir yere sahiptir. Araştırmaları, bu bölgede yaşayan insanların hane halkı ve ekonomik yaşamı hakkında yeni gerçeklerin elde edilmesine olanak sağlıyor. Bu bakımdan Nahçıvan topraklarında Orta Çağ anıtlarında bulunan taş eserler de önemlidir. Bildiride bunların amacı, desen motifi ve diğer konular ele alınmıştır. Araştırma sonucunda her birinin tesadüfen yapılmadığı, farklı amaçlarla kullanıldığı belirlendi. Bunları yapmak ve çeşitli süslemelerle süslemek, sanatçıların beceri ve yeteneklerine bağlıydı. Her dekoratif motifin belirli bir anlamsal anlamı vardı. İnsanların dini ve ideolojik görüşleriyle ilgilidir. Hepsinin aynı olmamasının temel sebebi ise bu eserlerin hepsinin aynı zanaatkâr atölyelerinin ürünü olmaması, farklı ustalar tarafından yapılmış olmasıdır. Çalışma alan araştırması ve kütüphane incelemeleri vasıtasıyla yürütülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Nahçıvan, Taş Eser, Heksagram, İnsan Figürü, Orta Çağ

Abstract

The Nakhichevan Autonomous Republic has a favorable natural and geographical location, an ancient and rich history. Our ancient and rich history

* Doç. Dr., Azerbaycan Bilimler Akademisi, Nahçıvan Bölümü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: x.toqrul@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3703-8315.

lives under every inch of soil and stone in the territory of our autonomous republic. Archaeological monuments in the territory of the Nakhichevan Autonomous Republic, each material and cultural sample obtained from them, as well as Azerbaijan, occupy a unique place in world archaeology. Their study allows us to obtain new facts related to the daily life and economic life of the people who settled in this area. In this regard, stone artifacts discovered in the monuments of the Middle Ages in the territory of the Nakhichevan region also occupy a key place. The Paper studies their purpose, the motif of the pattern on them and other issues. As a result of the research, it was determined that each of them was not made by chance but was used for different purposes. Their making, decorating them with various ornaments was related to the skill and ability of the craftsmen. Each decorative motif had a certain semantic meaning. It is related to the religious and ideological views of the people. The main reason they are not all the same is that not all these artifacts were the products of the same artisan workshops but were made by different craftsmen. The study was conducted through field research and library reviews.

Keywords: Nakhichevan, Stone Artifact, Pillar Base, Human Figure, Middle Ages.

MANAS DESTANI İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALARDAKİ SORUNLAR ÜZERİNE BAZI TESPİTLER

SOME OBSERVATIONS ON THE PROBLEMS IN RESEARCH ON THE MANAS EPIC

Serdar ŞİMŞEK*

Özet

Kırgız Türklerinin millî ruhunun aksettiği temel edebî metin olarak kabul edilen Manas Destanı, dünyanın en hacimli destanlarından biri vasfına sahiptir. Kırgız Türklerinin tarihî macerasını epik dünyanın mantığıyla hikâye eden destan, aynı zamanda Kırgız kültürel dünyasının inanç, değer ve sembollerini barındıran hafıza mekânıdır. Sözlü kültür ortamında hâlâ yaşamaya devam eden ve Kırgız kültürel kimliğini besleyen destanla ilgili pek çok bilimsel çalışma yapılmıştır. Çarlık Rusya, Sovyetler Birliği ve Bağımsız Kırgızistan döneminde gerçekleşen bilimsel çalışmalarda destanın muhtelif varyantları tespit edilmiş ve değişik özellikleri değerlendirilmiştir. Türkiye’de de erken tarihlerden itibaren öncü bilim adamlarının çalışmaları sayesinde önemli mesafeler kat edilmiş, özellikle Sovyetler Birliği’nin dağılışıyla birlikte destanla ilgili çalışmalar artmıştır. Fakat nicelik yönünden belli bir artış söz konusu iken, nitelik açısından aynı zenginliğe ulaşıldığını söylemek güçtür. Mevcut çalışmalarda bazı sorunlar bulunmaktadır. Bu bildiride Türkiye sahası Türk halk bilimi araştırmalarında Manas Destanı merkezli çalışmalarda tespit edilen sorunlar üzerine durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Folklor, Destan, Kırgız Manas Destanı, Araştırma Sorunları.

Abstract

The Manas Epic, regarded as the fundamental literary text reflecting the national spirit of the Kyrgyz Turks, is considered one of the most voluminous epics in the world. Narrating the historical adventure of the Kyrgyz Turks

* Doç. Dr., Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bilecik, Türkiye, e-mail: serdar.simsek@bilecik.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6486-2249.

through the logic of the epic tradition, the epic also serves as a site of memory containing the beliefs, values, and symbols of Kyrgyz cultural life. Still alive within the oral tradition and nurturing Kyrgyz cultural identity, the Manas Epic has been the subject of numerous scholarly studies. During the periods of Tsarist Russia, the Soviet Union, and Independent Kyrgyzstan, various versions of the epic were recorded and its distinct features analyzed. In Turkey, thanks to the early efforts of pioneering scholars, significant progress has been made; especially following the dissolution of the Soviet Union, research on the epic has increased. However, while there has been a quantitative increase, it is difficult to say that the same level of qualitative depth has been achieved. Several problems exist within the current body of research. This paper addresses the issues identified in Manas Epic-centered studies within the field of Turkish folklore research in Turkey.

Keywords: Folklore, Epic, Kyrgyz Manas Epic, Research Problems.

MAHMUD KAŞĞARININ “DİVANİ LUĞƏT İT-TÜRK” ƏSƏRİ VƏ AZƏRBAYCAN DİLİ

MAHMUD KASHGARI'S "DIVANI-LUGAT IT-TURK" AND THE AZERBAIJAN LANGUAGE

Sevinç SADIQOVA*

Özet

Türk dillərinə, onların öyrənilməsinə diqqət və maraq ərəb ölkələrində hələ səlcuq türklərinin xilafət ərəzələrinə axınından xeyli əvvəl vardı, bu, təxminən IX əsrə təsadüf edir. Bu dövrdə demək olar ki, bütün siyasi hakimiyyəti ələ keçirmiş türk hərbi sərkərdələrinin dövləti idarə işində nüfuzu gündən-günə artdığı üçün, ərəblər türk dilini öyrənmək məcburiyyəti qarşısında qaldılar. Monqolların istilasını dövründə türklərin kütləvi şəkildə qərbə köçü, məmlük sultanlarına məxsus yerlərdə onların sayının gündən-günə artımı türk dilinin öyrənilməsinə marağı xeyli dərəcədə artırmışdı. Bununla əlaqədar olaraq, ərəblərin türk dilini öyrənməsi üçün lüğətlərin, dərsliklərin yazılmasına ehtiyac yaranmışdı. Bu işin əsası XI əsrdə Mahmud Kaşğari tərəfindən qoyulmuşdu. Mahmud Kaşğarının XI əsrdə ümumtürk ədəbi dilinin əsas mənbələrindən biri hesab edilən “Divani lüğət it-türk” əsərini yazması türkologiya üçün böyük bir mərhələnin başlanğıcı olmaqla bərabər, dünya dilçiliyində dillərin müqayisəli tədqiqinin də əsasını qoydu.

Mahmud Kaşğarının “Divani lüğət it-türk” əsəri və Azərbaycan dili mövzusunun araşdırılması, burda təhlil edilən leksik vahidlərin türk dilləri və dialektlərində də işlənməsi “türk dillərinin qədim və indiki vəziyyətinin ümumi təkamül xüsusiyyətlərini, çoxsaylı lingvistik hadisələri və faktları aşkar etmək müasir türkologiyanın qarşısında duran vacib və aktual problemlərdən biridir”. Türk xalqlarının “tarixləri, mədəniyyətləri ortaq bir kökə malik olduğu kimi, dilləri və ya dialekt və şivələri də eyni kökə əsaslanır”. Qohum türk dillərinin dialekt və şivələrinin müqayisəli aspektdə tədqiq edilməsi dilçilik elminin prioritet məsələlərindəndir.

* Doç. Dr., Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti, Filologiya fakültəsi, Bilecik, Türkiyə, e-mail: sevincsadigova@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8720-3262.

Leksik vahidlərin müqayisə olunma prosesi türk dillərinin zənginliyini üzə çıxarmaq, buradakı oxşar və fərqli cəhətləri tədqiq etmək məqsədini qarşısına qoyur ki, Mahmud Kaşğarının əsəri də bu baxımdan müstəsna əhəmiyyətə malikdir. Bu baxımdan Azərbaycan dilinin şivələrindəki dil faktları "Azərbaycan dilinin müxtəlif aspektlərdən öyrənilməsi işində tədqiqatçılara zəngin faktlar verir". Bu sahədə bundan sonra da sistemli araşdırmaların aparılması zəruridir.

Anahtar Kelimələr: türk dilləri, türkologiya, Azərbaycan dili, lüğət, Mahmud Kaşğari.

Abstract

Attention and interest in Turkic languages and their study existed in Arab countries long before the influx of Seljuk Turks into the territory of the caliphate, which coincides with approximately the 9th century. During this period, the influence of Turkish military leaders in state affairs increased every day, seizing almost all political power into their hands, so the Arabs were forced to study the Turkish language.

During the period of the Mongol invasion, the massive migration of the Turks to the west, with every day an increase in their numbers on the lands that belonged to the Mamluk sultans, significantly increased interest in the study of the Turkish language. In this regard, there was a need to write dictionaries and textbooks for Arabs to learn the Turkish language. The foundation of this work was laid by Mahmud Kashgari in the 11th century. In the 11th century, Mahmud Kashgari's writing of the "Divani dictionary It-Turk", which is considered one of the main sources of the literary language of the All-Turk, was the beginning of a great stage for Turkology and also laid the foundation for the comparative study of languages in world linguistics.

Mahmud Kashgari's work "Divani Lughat it-Turk" and the study of the subject of the Azerbaijani language, the development of the lexical units analyzed here in Turkish languages and dialects, "revealing the general evolutionary features of the ancient and current state of the Turkic languages, numerous linguistic phenomena and facts is one of the important and urgent problems facing modern Turkology". "History and culture of the Turkic peoples have a common root, and their languages or dialects and dialects are also based

on the same root." Studying the dialects and accents of related Turkic languages in a comparative aspect is one of the priority issues of linguistics.

The process of comparing lexical units aims to reveal the richness of Turkish languages, to study the similarities and differences, and the work of Mahmud Kashgarli is of exceptional importance in this regard. From this point of view, the language facts in the dialects of the Azerbaijani language "provide researchers with rich facts in the study of the Azerbaijani language from various aspects." It is necessary to carry out systematic research in this field.

Keywords: Turkic Languages, Turkology, Azerbaijani Language, Dictionary, Mahmud Kashgari.

GÜNÜMÜZDE TÜRKLERİN MİLLİ DİL VE KİMLİK SORUNLARI

NATIONAL LANGUAGE AND IDENTITY PROBLEMS OF TURKS TODAY

Yegane KAHRAMANOVA*

Özet

Dil politikası kavramı hem bilimsel hem de politik bir anlam taşımaktadır. Genel olarak dil politikası herhangi bir etnik grubun ulusal kimliği meselesiyle doğrudan ilgilidir. Dolayısıyla her toplumun ulusal diline karşı atılan adımlar o toplumun ulusal kimlik sorununu tehlikeye atmaktadır. Bu açıdan bakıldığında bağımsız devletliğe sahip olmayan ve herhangi bir devletin içinde veya ona bağlı olarak yaşayan halkların durumu şüphesiz daha zordur. Çünkü çeşitli devletlerde uygulanan ulusal dil politikası çoğunlukla küçük ulusların ve etnik azınlıkların ortadan kaldırılması ve asimilasyonunu amaçlamaktadır. Bu yüzden bildiride bağımsız devletliği olmayan ancak ayrı devletler bünyesinde faaliyet gösteren Türk halklarından bahsedilmiştir.

UNESCO belgelerinde Hakas dilinin Kamas lehçesi, Karaim dilinin Kırım lehçesi ve Soyatja (II adı dukha) ile Etnoloji Enstitüsü belgelerinde Jagatai ve Selçuklu Türkçeleri arasında yer almaktadır. İran Türk dilleri ölü diller olarak yazılmıştır. Genel olarak Karaim, Tofa dilleri, Kırımçak dili, Çulim Türkçesi, Fuyu Kırgızcası gibi Türk dilleri şu anda nesli tükenmekte olan diller arasındadır. Maalesef birçok ülkede sadece azınlıktaki Türk halklarına karşı değil, sayıca çoğunlukta olan Türk halklarına karşı da özel bir politika uygulanıyor.

Rusya, İran, Çin gibi ülkelerde Türk halklarına, özellikle de azınlık halklarına yönelik tutum meselesi herkesçe bilinmektedir. Sovyet döneminde Rusların Türk halklarına karşı izlediği bilinçli politika sonucunda Türk tarihi tahrif edilmiş, Rusya'nın Ural, Altay ve Sibiryâ bölgelerinde yaşayan halklar peş peşe baskılara maruz bırakılarak asimile edilmiştir.

* Doç. Dr., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Filoloji Bölümü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: yegane.gehremanova.1976@mail.ru, ORCID: 0000-0003-3730-7674.

UNESCO'nun 2010 yılında yayınladığı Nesli Tehlike Altındaki Diller Atlası'nda yer alan 6.700 dilden 116'sı Rusya Federasyonu'nda yaşayan halklar olmak üzere 2.500 dil yok olmanın eşiğinde. İlginç olan, bu atlasın yayınlanmasının ardından Rusya Federasyonu'nun, nesli tükenmekte olan halkları ve dilleri korumak yerine, merkezi federal politikasını temel alarak nesli tükenmekte olan halkların durumunu daha da kötüleştirmesidir.

Anahtar Kelimeler: Türk, Milli Dil, Kimlik, Politika, Tehdit.

Abstract

The concept of language policy has both a scientific and political meaning. In general, language policy is related to the issue of national identity of any ethnic group. Therefore, steps taken against the national language of each society endanger the problem of national identity of that society. From this point of view, the situation of people who do not have an independent state and live within or under any state is undoubtedly more difficult. Because the national language policy implemented in various states mostly aims at the elimination and assimilation of small nations and ethnic minorities. Therefore, the article mentions Turkic peoples who do not have an independent state but operate within separate states. In UNESCO documents, the Khakas language is listed among the Kamas dialect, the Karaim language is listed among the Crimean dialect and Soyatja (the second name dukha), and in the documents of the Institute of Ethnology, it is listed among the Jagatai and Seljuk Turkish. Iranian Turkic languages are written as dead languages. In general, Turkic languages such as Karaim, Tofa languages, Krymchak language, Chulym Turkish, Fuyu Kirghiz are currently among the endangered languages. Unfortunately, in many countries, a special policy is implemented not only against the minority Turkic peoples but also against the majority Turkic peoples.

The issue of attitudes towards Turkic peoples, especially minority peoples, in countries such as Russia, Iran and China are well known. As a result of the conscious policy pursued by the Russians against the Turkic peoples during the Soviet period, Turkish history was distorted, and the peoples living in the Ural, Altai and Siberian regions of Russia were subjected to successive oppressions and assimilated.

In the Atlas of Languages in Danger, published by UNESCO in 2010, 2,500 languages, 116 of which belong to the peoples living in the Russian Federation, are on the verge of extinction. What is interesting is that after the publication of this atlas, instead of protecting the endangered peoples and languages, the Russian Federation made the situation of the endangered peoples worse by basing its central federal policy on them.

Keywords: Turkish, National Language, Identity, Politics, Threat.

İ.ƏFƏNDİYEVİN YARADICILIĞINDA VƏTƏN-QARABAĞ MÖVZUSU

THEME OF KARABAKH- MOTHERLAND IN I. EFENDIYEV'S WORK

Yeganə QASIMOVA*

Özet

İ. Əfəndiyev XX əsr Azərbaycan nəsrinin və dramaturgiyasının inkişafında böyük xidmətləri olan sənətkardır. O, milli ədəbiyyatımızda yeni lirik-psixoloji üslubun əsasın qoymuş, teatr və dramaturgiya sahəsində ədəbi məktəb yaratmışdır.

Məqalədə İ. Əfəndiyevin nəsrində və dramaturgiyasında Vətən-Qarabağ mövzusu geniş təhlilə cəlb olunur. Yazıcının nəsr əsərlərindən “Qarı dağı”, “Apardı sellər Saranı” hekayələri və “Xan qızı Gülsənubərlə tarzən Sadıqcanın nağılı” povesti mövzu və ideyası baxımından araşdırılır.

Qeyd olunur ki, İ. Əfəndiyevin dramaturji örnəkləri sırasında, xüsusən, “Tənha iydə ağacı”, “Şeyx Xiyabani” və “Hökmdar və qızı” pyeslərində Azərbaycanın taleyi ilə bağlı düşüncələr yer almışdır. Məqalədə süjet və kompozisiyası baxımından təhlil olunan bu dramların hər birində xalqın taleyi və vətənin bütövlüyü məsələsi bir problem kimi qoyulmuşdur. Adı çəkilən nəsr və dram əsərləri mövzusu və ideyası baxımından Qarabağla bağlıdır və sənətkar burada ümumiləşmiş şəkildə bütöv Azərbaycanı canlandırırmışdır. Xüsusən tarixi dramların məzmununda Sovet imperiyasının dağılması və müstəqillik dövrünün milli məfkurəsi aydın hiss olunur.

Anahtar Kelimələr: İ. Əfəndiyev, Tarixi Dram, Janr, Vətən, Qarabağ, Mövzu

Abstract

I. Efendiyev is an artist who has made great contributions to the development of Azerbaijani prose and dramaturgy of the 20th century. He laid

* Doç. Dr., Azərbaycan Devlet Pedagoji Akademisi, Türkoloji Bölümü, Bakü, Azərbaycan, e-mail: yegana.gasimova@mail.ru.

the foundation for a new lyrical-psychological style in our national literature and created a literary school in the field of theater dramaturgy.

The article extensively analyzes the theme of the Motherland-Karabakh in the prose and dramaturgy of I. Efendiyev. The stories “Gari Dağı”, “Apardi Sellar Saranı” and “The Tale of Sadigjan with tarzan (play of tar) Khangyzi Gulsenuber” from the writer’s prose works are examined in terms of their themes and ideas.

Among the dramaturgical examples of I. Efendiyev, thoughts about the fate of Azerbaijanis also appear in the plays “Tenha lyde Ağacı”, “Sheikh Khiyabani” and “Hökmdar and his Daughter”. In each of these dramas, analyzed in terms of plot and composition, the issue of the fate of the people and the integrity of the homeland is posed as a problem. The mentioned prose and drama works are related to Karabakh in terms of their theme and idea, and the artist has revived the entire Azerbaijani people in a generalized way here. Especially in the content of historical dramas, the national ideology of the collapse of the Soviet empire and the period of independence is clearly felt.

Keywords: I. Efendiyev, Historical Drama, Genre, Homeland, Karabakh, Theme

ÇAĞDAŞ TÜRK SANATINDA MİTOLOJİK BİR FİĞÜR: SİMURG

A MYTHOLOGICAL FIGURE IN CONTEMPORARY TURKISH ART: SIMURG

Ahmet AYTAÇ*

İrem Nur BİRMO**

Özet

Simurg (Anka Kuşu) Türk ve İran mitolojisinde önemli bir yere sahiptir. Ölümsüzlüğü, yeniden doğuşu ve bilgeliği simgeleyen bu kuş, zamanla pek çok sanat dalında yer almıştır. Çağdaş Türk sanatında da Simurg figürü sıklıkla işlenmektedir ve sanatçılar mitolojik temalara yeni anlamlar kazandırarak geleneksel sembolleri çağdaş formlar içinde yeniden yorumlamaktadır.

Çağdaş Türk sanatçıların eserlerinde Simurg, bireyin manevi yolculuğunu, toplumun değişim sürecini ve insanın doğayla olan ilişkisini temsil eden bir metafor olarak öne çıkmaktadır. Resim, heykel ve dijital sanat gibi farklı sanat dallarında yer alan Simurg figürü, renkli ve sembolik bir üslup ile ele alınmaktadır. Özellikle toplumsal ve politik olaylarla ilişkili eserlerde Simurg, umudu, direnci ve yeniden başlamak için simgeler. Bazı sanatçılar Simurg'un evrensel anlamını genişleterek, çevresel felaketler ve ekolojik bilinç konularına da dikkat çekmektedir. Bu bildiride nitel araştırma tekniği olan literatür taraması yapılmış olup Simurg figürünün geçmişten günümüze kadar Türk sanatında nasıl bir yere sahip olduğu verileri toplanmıştır.

Anahtar kelimeler: Sanat, Resim, Mitoloji, Figür, Renk.

Abstract

Simurg (Phoenix) has a prominent place in Turkish and Iranian mythology. Symbolizing immortality, rebirth and wisdom, this bird has appeared in many art forms over time. The figure of Simurg is frequently

* Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın, Türkiye, e-mail: aaytac@adu.edu.tr.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, Türkiye.

depicted in contemporary Turkish art and artists reinterpret traditional symbols in contemporary forms by giving new meanings to mythological themes.

In the works of contemporary Turkish artists, Simurg stands out as a metaphor representing the spiritual journey of the individual, the process of change in society and the relationship between human beings and nature. The figure of Simurg, which appears in different branches of art such as painting, sculpture, and digital art, is managed in a colorful and symbolic style. Especially in works related to social and political events, Simurg symbolizes hope, resistance and starting anew. Some artists expand the universal meaning of Simurg and draw attention to environmental disasters and ecological awareness. In this article, a literature review, which is a qualitative research technique, was conducted and data on how the figure of Simurg has a place in Turkish art from past to present was collected.

Keywords: Art, Painting, Mythology, Figure, Color.

KEŞFİ VE ARKEOLOJİK BULGULARI İLE KUZHEY SURİYE'DE ANTİK BİR KENT: UGARİT

UGARIT: AN ANCIENT CITY IN NORTHERN SYRIA WITH ITS DISCOVERY AND ARCHAEOLOGICAL FINDINGS

Aslı KAHRAMAN ÇINAR*

Özet

Ugarit, keşfi ile Kuzey-Suriye tarihi ve coğrafyasına önemli katkılar sunmuş antik medeniyetlerden bir tanesidir. Başkent olarak bilinen Ras-Şamra, Akdeniz kıyılarında büyük bir liman kenti olması ile jeopolitik ve ticari açılarından Ugarit'in önemini artırmıştır. Bu önemli konumu sadece Akdeniz sahilinde bulunması ile sınırlı olmayıp Hitit, Mısır gibi dönemin büyük medeniyetleri ile komşu olması ve kültürel olarak onlardan geniş çapta etkilenmesi de bulunmaktadır. Bu iki büyük gücün bölge üzerindeki iktidar mücadelelerinde stratejik konumu nedeniyle Ugarit'i düşmana bırakılmaması gereken topraklar olarak görmüştür. Ugarit'in bölgede hedef bir ülke olmasının yanı sıra komşuları ile olan sıkı siyasi ve ekonomik ilişkileri Mezopotamya, Anadolu ve Mısır'dan kültürel ve dini aktarımları da beraberinde getirmiştir. Ugarit'in keşfine kadar bölgedeki kimi dini ve kültürel sorulara cevap bulunamazken başkent 1929 yılında Ras Şamra'nın keşfi ile beraber çok sayıda çivi yazılı metin ve arkeolojik veriler gün yüzüne çıkarılmış ve cevapsız kalan sorular aydınlatılmıştır. Bölge halkının fark etmesi ve yetkililere haber vermesi sonucu başlayan Ugarit kazıları Suriye'de ve Lübnan'da yaşanan siyasi gelişmeler nedeniyle zaman zaman sekteye uğramış olsa da yaklaşık yüz yıldır devam etmektedir. Bu çalışmada Ugarit'in nasıl, ne zaman ne şekilde keşfedildiği, ilk araştırmalar sonucunda gün yüzüne çıkarılan ilk eserler, yeni bulguların tarihin seyrini ne yönde değiştirdiği, hangi cevapsız sorulara cevap bulunduğu, keşfin arkeoloji ve eskiçağ dünyasına neler kazandırdığı üzerinde durulmuştur. Çalışma arkeolojik veriler, çivi yazılı belgeler ve kazı raporlarına dayandırılacak olup Ugarit'in keşfi, keşfin getirdiği sonuçlar, arkeoloji dünyasına kazandırdıkları ile bir çerçeveye

* Dr. Öğr. Üye., Yozgat Bozok Üniversitesi, Tarih Bölümü, Yozgat, Türkiye, e-mail: asli.kahraman@yobu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0969-7222.

izilerek Ugarit siyasi tarihi ve diğ er medeniyetlerle ilişkileri alışmanın kapsamı dışı bırakılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Suriye, Ugarit, Ras şamra, Keşif, Arkeolojik Veriler.

Abstract

Ugarit is one of the ancient civilizations that made significant contributions to the history and geography of North-Syria with its discovery. Ras-Shamra, known as the capital city, increased the importance of Ugarit in terms of geopolitical and commercial aspects as it was a large port city on the Mediterranean coast. This prominent position is not only limited to its location on the Mediterranean coast, but also the fact that it was neighboring the great civilizations of the period such as Hittite and Egypt and was widely culturally influenced by them. In the power struggles of these two great powers over the region, Ugarit was seen as a land that should not be left to the enemy due to its strategic location. In addition to being a target country in the region, Ugarit's close political and economic relations with its neighbors brought cultural and religious transfers from Mesopotamia, Anatolia, and Egypt. Until the discovery of Ugarit, some religious and cultural questions in the region remained unanswered, but with the discovery of Ras Shamra in 1929, many cuneiform texts and archaeological data were unearthed and unanswered questions were clarified. The Ugarit excavations, which started because of the people of the region noticing and informing the authorities, have been continuing for a hundred years, although they have been interrupted from time to time due to political developments in Syria and Lebanon. This study will focus on how, when, and how Ugarit was discovered, the first artefacts unearthed because of the first research, how the new findings changed the course of history, which unanswered questions were answered, and what the discovery brought to the world of archaeology and antiquity. The study will be based on archaeological data, cuneiform documents and excavation reports, and a framework will be drawn with the discovery of Ugarit, the results of the discovery, what it brought to the world of archaeology, and the political history of Ugarit and its relations with other civilizations will be excluded from the scope of the study.

Keywords: Northern Syria, Ugarit, Ras Shamra, Discovery, Archaeological Data.

YAPAY ZEKÂ ÇAĞINDA HALK BİLİMİNİN YERİ VE İŞLEVİ

THE PLACE AND FUNCTION OF FOLKLORE A IN THE AGE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Ergin ALTUNSAK*

Özet

İnsanlığın ihtiyaç kavramı üzerindeki tasarrufu, endüstri ile yakın geçmişte köklü bir değişim geçirmiştir. Her teknolojik atılımla birlikte barınma şekilleri, ulaşım sistemleri, beslenme usulleri de değişmektedir. Son yıllarda yapay zekâ alanındaki gelişmelerle bu ihtiyaçlar topyekûn yeniden değişmekte, bu değişimin sosyal ve kültürel etkisinin ise insanlık tarihinin diğer atılımlarına kıyasla daha tesirli olması beklenmektedir. Bu değişime rağmen insan düşüncesinde ve günlük pratiklerinde neyin değişmeden kaldığı sorusu akılda yer etmektedir. Geline nokta da pek çok alanda değişim yaşanmasına rağmen arzu, kendini ortaya koyma gibi dürtülerle donatılmış insan doğasının değişmediği görülmektedir. Başka bir deyişle medeniyet sahneleri gelişmelere bağlı olarak sıkça değişebilirken insan tabiatı değişmemektedir. Dolayısıyla doğa-insan, birey-toplum, tabiat-medeniyet ve kaos-kozmos ikileminde yaşayan insanlığın barınma yerleri, dönemleri, iklimi değişse de savaşların, çatışmaların, aldatmaların, ihtirasların hiç değişmediği; muktedirlerin sadece tabiatlarında var olan elde etme arzularına medeniyetlerin farklı dönemlerinde yeni silahlar kazandırdıkları görülmektedir. Taş devrini geride bırakan, sanayileşmenin ötesinde Endüstri 4.0'ı deneyimleyen ve artık yapay zekâ unsurlarıyla tanışan insanlığın bu tarihî serüveninde maddi kazanımlarının yanı sıra gayri maddi çıktılarını da hesaba katmak, diğer sosyal bilimciler gibi halk bilimcilerin de görevidir. Nitekim her köklü değişim ve dönüşüme özellikle sosyal bilim alanlarından edebiyat disiplini, mahsulleriyle bir reaksiyon göstermiş ve bu mahsuller maddi ürün veya getiri ile kültür arasındaki uyumsuzluk veya uzlaşmayı çözümlemiştir. Ayrıca bu disiplin, değişim sürecindeki kaosu tertipleme ve anlamlandırma misyonunu da yüklenmiştir. Halk biliminin içine aldığı halk edebiyatı okumalarından; insanlığın tarihi

* Dr. Öğr. Üye., Aksaray Üniversitesi, Türk Halk Edebiyatı Bölümü, Konya, Türkiye, e-mail: erginaltunsabak.ea0@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7906-1257.

akışında teknik getirilerle birlikte iletişim mekanizmalarının ve yollarının değiştiği ancak tabiat-medeniyet, birey-toplum arasındaki “o derdin” hiç değişmediği anlaşılmaktadır. O hâlde, halk bilimi “o derdi” dinleyen, anlatan, anlamaya çalışan, aktaran, aktardıkça çeşitlendiren alanlardan birisi olarak sanayileşme öncesinde kendine yer bulduğu gibi yapay zekâ çağında da bu misyonlarıyla kendisine yer bulabilecek midir? Yoksa birçok alanda beklendiği gibi misyonunun birçoğunu yapay zekâyâ mı devredecektir? Bu çalışmada halk biliminin ve halk bilimcinin yapay zekâ çağındaki yeri, misyonu ve önemi yukarıdaki sorulardan hareketle tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Yapay Zekâ, Halk Bilimi, Halk Bilimci, Folklor

Abstract

Humanity's management of the concept of need has undergone a radical change in the recent past with industry. With every technological breakthrough, sheltering methods, transportation systems and nutrition methods also change. With the breakthroughs in the field of artificial intelligence in recent years, these needs are changing again, and the social and cultural impact of this change is expected to be more effective compared to other breakthroughs in human history. Despite this change, the question of what remains unchanged in human thought and daily practices continues to linger in mind. At this point, despite the changes in many areas, human nature, equipped with impulses such as desire and self-assertion, has not changed. While the scenes of civilization may change frequently depending on developments, human nature does not change. Therefore, it is seen that although the shelters, periods and climates of humanity living in the dilemma of nature-human, individual-society, nature-civilization and chaos-cosmos change, wars, conflicts, deceptions and ambitions do not change at all; it is seen that the powerful have acquired new weapons in different periods of civilizations for this desire to achieve, which exists only in their nature. At this point, it is the obligation of folklorists, like other social scientists, to consider the intangible outputs as well as the material gains in this historical adventure of humanity, which has left the stone age, experienced Industry 4.0 beyond industrialization and is now acquainted with artificial intelligence elements. In fact, the discipline of literature has reacted to every

radical change and transformation with its products, and these products have resolved the conflict or compromise between material products or returns and culture. It has also undertaken the mission of organizing and making sense of chaos in the process of change. From readings of folk literature that are included in folklore, it is understood that communication mechanisms and ways have changed along with technical developments in the course of human history, but “that problem” between nature and civilization, individual and society has never changed. So, will folklore be able to find a place for itself in the age of artificial intelligence with these missions, just as it did before industrialization, as one of the fields that listens to, tells, tries to understand, transmits “that problem” and diversifies it as it transmits it? Or will it hand over many of its missions to artificial intelligence, as is expected in many areas? As a third possibility, will folk science be a cure for the potential problems of artificial intelligence? In this study, the place, mission and importance of folklore and folklorists in the age of artificial intelligence will be discussed based on the above questions.

Keywords: Culture, Artificial Intelligence, Folklore, Folklorist, Folklore

BUHRAN DEVİRLERİNDE YENİ ARAYIŞLAR: ATA DİNİNE/TENGRİCİLİĞE/TÜRK ŞAMANİZMİ'NE DÖNÜLEBİLİR Mİ?

NEW ENDEAVORS IN TIMES OF DEPRESSION: CAN ONE RETURN TO ANCESTRAL RELIGION/TENGRISM/TURKISH SHAMANISM?

Hasan KIZILDAĞ*

Özet

Postmodern ve hatta postmodern sonrası dönemlerin teknik ve teknolojik gelişmeleri, insanlar arası iletişim kanallarının sanallaşması, dünyanın internet sayesinde bir mahalle kadar küçülmüş olması, enformasyon bombardımanı ve meta anlatıların yeniden sorgulandığı günümüzde, pek çok toplumda eski doğa dinlerine dönen kişi veya gruplarla ilgili haberler duyulmaktadır. Avrupa'da neopaganizm yükselirken Türkiye'de ise Tengricilik olarak ifade edilen ata dini her geçen gün taraftar kazanmaktadır. Gerek beyaz yakalıların metropol hayatındaki çıkmazları gerekse kişilerin semavi dinlerin kendilerine hitap etmediğini ileri sürmesi ve hata semavi veya kurumsal dinlere tepki olarak kadim anlayışlara dönmeye çalıştığı görülmektedir. Peki, bu mümkün müdür? Bugün Türkiye'de semavi bir dinlere mensup bir aileden doğan herhangi bir kişinin ata dinine/Tengriciliğe/Türk Şamanizmi'ne dönmesi mümkün müdür? Bu tebliğde sözlü kültür ortamının ve tabiatla bütünleşik göçer-evli sistemin bir sonucu olan eski Türk dinine dönülüp dönülemeyeceği tartışılmıştır. Yapılan farklı değerlendirmeler neticesinde teoride ve pratikte ata dini olarak ifade edilebilecek olan Tengriciliğe veya Türk Şamanizmi'ne dönüşün neden mümkün olmadığı, sebepleriyle birlikte izah edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ata Dinine Dönüş, Tengricilik, Yeniden Türk Şamanizmi, Dini Buhran Devirleri.

* Dr. Öğr. Üye., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Samsun, Türkiye, e-mail: drhasankizildag@gmail.com.

Abstract

Today, with the technical and technological developments of the postmodern and post-postmodern periods, the virtualization of communication channels between people, the fact that the world has become as small as a neighborhood thanks to the internet, the bombardment of information and the re-questioning of meta-narratives, there are news about individuals or groups returning to old nature religions in many societies. While neopaganism is on the rise in Europe, in Türkiye the ancestral religion of Tengrism is gaining adherents every day. It is seen that both white-collar workers' dilemmas in metropolitan life and people claiming that the celestial religions do not appeal to them and trying to return to ancient understandings as a reaction to faulty celestial or institutional religions. But is this possible? Is it possible for a person born into a family of a celestial religion in Turkey today to return to his/her ancestral religion/Tengrism/ Turkish Shamanism? This paper discusses whether it is possible to return to the old Turkish religion, which is a result of the oral culture environment, and the nomadic system integrated with nature. As a result of different evaluations, the reasons why it is not possible to return to Tengrism or Turkish Shamanism, which can be expressed as ancestor religion in theory and practice, will be explained together with the reasons.

Keywords: Return To Ancestral Religion, Tengrism, Turkic Shamanism, Times of Religious Crisis.

MUSTAFA KEMAL PASHA IN URDU LITERATURE

URDU EDEBİYATINDA MUSTAFA KEMAL PAŞA

Hasan SAIYAF*

Abstract

Mustafa Kemal Pasha stands not merely as a figure of Turkish history but as a titan whose shadow stretches across the annals of world events. A beacon of modernity, a harbinger of national awakening, and a steadfast adversary of imperialism, he carved his name into the consciousness of nations. His indomitable spirit, his bold reforms, and his unwavering defiance against foreign domination resonated far beyond the borders of Anatolia, finding profound echoes in the poetic and intellectual landscape of Urdu literature.

In the verses of Allama Iqbal, Hasrat Mohani, and Chakbast, Mustafa Kemal emerges not only as a leader but as a symbol of defiance, an emblem of rebirth. Iqbal, in particular, casts him as a guiding star in the darkened skies of the Muslim world, a force illuminating the path to self-realization and resistance against Western hegemony. His poetry envisions Kemal Pasha as a revolutionary spirit, a phoenix rising from the ashes of subjugation. Yet, where some hailed him as the herald of a new dawn, others, viewing his reforms through the lens of the abolished Ottoman Caliphate, met his legacy with skepticism and critique.

This study delves into the many faces of Mustafa Kemal Pasha in Urdu literature, particularly in poetry, unraveling the ways in which the poets of the subcontinent grappled with his ideas, his vision, and his impact. Through this exploration, we gain deeper insight into the intersections of Turkish political history and the intellectual currents that shaped the literary consciousness of the Muslim world.

Keywords: Urdu Literature, Mustafa Kemal Pasha, Turkish Political History, Poetry, Literary Representation

* Öğr. Üye., Hindistan Jamia Millia Üniversitesi, Yabancı Diller Fakültesi, New Delhi, Hindistan, e-mail: sayyafkhan06@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8310-243X.

Özet

Mustafa Kemal Paşa, yalnızca Türk tarihinin bir figürü olarak değil, dünya olaylarının yıllıklarında gölgesi uzanan bir dev olarak karşımıza çıkar. O, modernliğin bir meşalesi, ulusal uyanışın müjdecisi ve emperyalizmin kararlı bir düşmanı olarak, adını milletlerin kolektif bilincine kazımıştır. Onun yılmaz ruhu, cesur reformları ve yabancı egemenliğine karşı sarsılmaz direnişi, Anadolu sınırlarının çok ötesine taşarak Urdu edebiyatının şiirsel ve entelektüel dünyasında derin yankılar uyandırmıştır.

Allame İkbâl, Hasrat Mohani ve Chakbast'ın dizelerinde Mustafa Kemal yalnızca bir lider olarak değil; aynı zamanda bir başkaldırının sembolü, bir yeniden doğuşun simgesi olarak ortaya çıkar. Özellikle İkbâl, onu Müslüman dünyasının karanlık gökyüzünde yol gösterici bir yıldız olarak betimler; Batı hegemonyasına karşı direnişin ve öz-bilinçlenmenin yolunu aydınlatan bir güç olarak görür. İkbâl'in şiirinde Kemal Paşa, esaretin külleri arasından doğan devrimci bir ruh, bir anka kuşudur. Ancak onu yeni bir şafağın habercisi olarak görenler olduğu gibi, Halifeliliğin kaldırılması bağlamında reformlarını eleştirel bir gözle değerlendiren ve mirasını kuşkuyla karşılayanlar da olmuştur.

Bu çalışma, Urdu edebiyatında özellikle şiirlerde yer alan çok yönlü Mustafa Kemal Paşa imgesine odaklanmakta; altkıtâ şairlerinin onun fikirleri, vizyonu ve etkisiyle nasıl hesaplaştıklarını incelemektedir. Bu inceleme aracılığıyla, Türk siyasi tarihi ile Müslüman dünyasının edebi ve düşünsel yönelimleri arasındaki kesişim noktaları daha derinlemesine anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Urdu Edebiyatı, Mustafa Kemal Paşa, Türk Siyasi Tarihi, Şiir, Edebi Temsil.

**THE ROLE OF THE MEDIATOR LANGUAGE IN SECOND
LANGUAGE TEACHING: FACILITATOR OR BARRIER?
-BASED ON THE BOOK *TEACHING PERSIAN LANGUAGE
(TALIM-E-LISAN-E-FARSI)* FROM THE OTTOMAN PERIOD-**

**İKİNCİ DİL ÖĞRETİMİNDE ARACI DİLİN ROLÜ: KOLAYLAŞTIRICI MI,
ENGELLEYİCİ Mİ? OSMANLI DÖNEMİ'NE AİT *FARŞA ÖĞRETİMİ (TALİM-E-
LİSAN-E-FARSİ)* ADLI KİTAP ÖRNEĞİ**

Hussain GHASEMPOUR*

Kubra MASOOMI**

Abstract

In the discourse surrounding second language teaching, the utilization of a mediator language (an intermediary language between a learner's native language and the target language) has been the subject of ongoing debate. This presentation intends to shed light on the benefits and drawbacks of incorporating a mediator language in second language teaching, thus fostering informed decisions in language pedagogy.

Proponents of using mediator languages argue that this approach can provide a bridge between the learner's existing knowledge and the new target language, potentially accelerating the learning process and increasing comprehension. Nevertheless, opponents raise concerns that reliance on a mediator language may impede full immersion in the target language and limit learners' ability to develop fluency and proficiency.

Drawing upon relevant research and empirical evidence, this presentation aims to present a balanced examination of the role of mediator languages in second language teaching. The impact of mediator languages on linguistic, cognitive, and sociocultural aspects of language learning will be explored, alongside the implications for educational practice and policy. The

* Dr. Öğr. Üye., Farhangian Üniversitesi, Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü, Tahran, İran, e-mail: h.ghasempour@cfu.ac.ir.

** Dr., Shahed Üniversitesi, Tahran, İran, e-mail: sheri_mid@hotmail.com.

findings contribute to a more nuanced understanding of effective second language teaching strategies in diverse contexts.

Keywords: Second language teaching, Mediator language, Language pedagogy, Language immersion, Fluency, and proficiency

Özet

İkinci dil öğretimi bağlamında, bir aracı dilin kullanımı (yani öğrencinin anadili ile hedef dil arasında köprü kuran bir dilin devreye sokulması) süregelen tartışmaların odağında yer almaktadır. Bu sunum, ikinci dil öğretiminde aracı dil kullanımının avantaj ve dezavantajlarını ortaya koyarak, dil eğitimi alanında bilinçli kararların alınmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Aracı dil kullanımını savunanlar, bu yaklaşımın öğrencinin mevcut bilgi birikimiyle hedef dil arasında köprü kurarak öğrenme sürecini hızlandırabileceğini ve anlama düzeyini artırabileceğini öne sürmektedir. Ancak karşıt görüşte olanlar, aracı dile olan bağımlılığın hedef dile tam anlamıyla maruz kalmayı engelleyebileceğini ve öğrencilerin akıcılık ile yeterlik düzeylerine ulaşmasını sınırlayabileceğini ifade etmektedir.

İlgili araştırmalar ve ampirik bulgulara dayanan bu sunumda, ikinci dil öğretiminde aracı dillerin rolü dengeli bir şekilde değerlendirilmiştir. Aracı dillerin dilsel, bilişsel ve sosyokültürel boyutlar üzerindeki etkileri incelenecek; eğitim uygulamaları ve politikaları açısından doğurabileceği sonuçlar tartışılmıştır. Sonuç olarak, farklı bağlamlarda etkili ikinci dil öğretim stratejilerinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İkinci Dil Öğretimi, Aracı Dil, Dil Pedagojisi, Dile Maruz Kalma, Akıcılık ve Yeterlik.

GENÇLİKTE ÇEVİRİM İÇİ KALMA ZORUNLULUĞU: ALGORİTMALAR, YORGUNLUK VE SESSİZLİK ARZUSU

THE OBLIGATION TO STAY ONLINE IN YOUTH: ALGORITHMS, FATIGUE, AND THE DESIRE FOR SILENCE

Merve YALÇINKAYA*

Özet

Çevrimiçi olmak tercihten ziyade varsayılan bir yaşam biçimi hâline gelmiştir. Bildirimler gündelik yaşamın akışını da kesintisiz biçimde bölmekte, dikkat, odaklanma ve içe çekilme gibi zihinsel alanlar giderek daralmaktadır. Gençler için dijital varlık, iletişimde kalmak ya da üretkenlikle birlikte sosyal görünürlüğün, aidiyetin ve hatta “iyi yaşam” tahayyülünün ön koşulu olarak işlemektedir. Sürekli uyarılma hâli, bağlantıda kalmayı mümkün kılarken tükenmişliği de üretmektedir. Gençler, sosyal medyada görünür olmanın baskısı altında, kendi paylaşımlarının aldığı etkileşimleri sürekli kontrol eden, dikkatini toplamakta zorlandığında kendini yetersiz hisseden ve zamanını “verimli” kullanmadığını düşündüğünde suçluluk duyan bir döngüye girmektedir. Bu tekrar eden ritim, alternatif bir varoluş imkanı sunmaksızın, dikkat, zaman ve duygulanım üzerinde sürekli bir denetim kurmaktadır. Sessizlik, erişilemeyen bir lüks, dikkat ise korunamayan bir kaynak haline gelmektedir. Algoritmalar içeriklerle birlikte duygulanım akışlarını da düzenlerken, bu alanın dışında kalmak neredeyse olanaksız hâle gelmektedir. Eğitim, iş başvuruları, sosyal ilişkiler ve gündelik güncellemeler giderek dijital platformlara taşındıkça, çevrimdışı kalmak sosyal bağdan, haber akışından ve fırsat alanlarından dışlanmak anlamına gelmektedir. Bu durum, gençlerin zamanlarını, dikkatlerini ve duygulanımlarını sürekli bağlantı hâlinde organize etmeye çalıştıkları bir mücadeyi beraberinde getirmektedir. Sessizlik, odaklanma ya da geri çekilme gibi deneyimler, herkes için eşit ölçüde mümkün değildir. Bazı gençler için bu alanlara ulaşmak teknik, mekânsal veya ekonomik nedenlerle sınırlıyken; bazıları içinse bu alanlara sahip olursa bile, sosyal beklentiler veya görünmez

* Dr. Öğr. Üye., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara, Türkiye,
e-mail: merve.yalcinkaya@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0284-6929.

kalma korkusu sessizliğı sürdürülemez kılmaktadır.Bu nedenle sessizliğı ya da çevrimdışılığı dair basit öz bakım çağrıları, gençlerin dijital deneyimini tam olarak yansıtmaz. Asıl belirleyici olan, çoğı zaman çevrimiçiliğın bir zorunluluk olarak içselleşmesidir. Bildiri, bu zorunluluğın gençler üzerinde nasıl yeniden üretildiğini ve dikkat, yorgunluk ve suçluluk duygularıya nasıl iç içe geçtiğini tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital yorgunluk, Sürekli bağlantı, Sessizlik, Dikkat, Gençlik deneyimi.

Abstract

Being online is no longer a matter of choice but has become a default mode of living. Notifications continuously interrupt the flow of everyday life, shrinking mental spaces such as attention, focus, and introspection. For young people, digital presence functions not only as a means of communication or productivity but also as a prerequisite for social visibility, belonging, and even the promise of a “good life.” While this state of constant stimulation enables ongoing connection, it simultaneously generates exhaustion. Many young individuals find themselves in a cycle where they feel pressured to be visible on social media, compulsively monitor the engagement their posts receive, feel inadequate when struggling to concentrate, and experience guilt when they perceive themselves as unproductive. This repetitive rhythm establishes constant regulation over attention, time, and affect without offering an alternative mode of existence. Silence becomes an unattainable luxury, and attention turns into a scarce and unprotected resource. As algorithms shape not only the content but also the flow of affective experience, stepping outside this space becomes nearly impossible. With education, job applications, social relations, and everyday updates increasingly shifting to digital platforms, being offline often means exclusion from social ties, access to information, and opportunity structures. In this context, young people are compelled to organize their time, attention, and affect under a persistent state of connectivity. However, the ability to step back—through silence, focus, or withdrawal—is not equally accessible to all. While some face technical, spatial, or economic limitations, others struggle to sustain these practices due to social expectations or the fear of invisibility. Thus, common self-care recommendations such as

“disconnecting” or “taking a digital break” fail to fully capture the complexity of young people’s digital experiences. What is truly at stake is the internalization of online presence as a perceived necessity. This paper explores how this obligation is socially and emotionally reproduced among youth and how it intertwines with feelings of fatigue, guilt, and attentional struggle.

Keywords: Digital fatigue, Constant connectivity, Silence, Attention, Youth experience.

KAYGININ NORMALLEŞMESİ: GENÇLİKTE BAŞARI KÜLTÜRÜ VE İÇSELLEŞTİRİLMİŞ REJİMLER

THE NORMALIZATION OF ANXIETY: SUCCESS CULTURE AND INTERNALIZED REGIMES AMONG YOUTH

Merve YALÇINKAYA*

Özet

Gençlik, belirli beklentiler, roller, geçiş biçimleri ve gelecek tahayyülleriyle toplumsal olarak kurulan bir kategoridir. Üniversite öğrenciliği ise bu geçişin hem en görünür hem de en kırılğan dönemlerinden biridir. Üniversite yaşantısı, bireysel gelişim, üretkenlik, performans ve kendine yatırım gibi çağrılarla örülü olarak şekillenmekte, zaman yönetimi, çoklu beceri edinimi, özgeçmiş güçlendirme, sosyal etki üretme ve sürekli görünür olma gibi yüklerle gençlere yönelmektedir. Bu üretkenlik rejimi, dışsal baskılarla eklemlenerek, gönüllü gibi hissedilen ancak normatif olarak içselleştirilmiş beklentiler aracılığıyla işlemektedir. Başarı, toplumsal kabul, duygusal değer kazanımı ve geleceği güvence altına alma biçimi olarak kurgulanmaktadır. Bu durum, kaygı, tükenmişlik, suçluluk, yetersizlik ve zamanla yarışma hissi gibi duyguların, sistematik olarak kurulan bir duygular rejiminin parçası haline gelmesine yol açmaktadır. Bu duygular her zaman açıkça ifade edilmez, çoğu zaman sessizlik, içe kapanma ya da “meşgul görünme” halleriyle yaşanır. Bu çalışma, başarı anlayışlarının bireysel çabaya dayanan bir yapı olmadığını, duygular, arzular ve korkular üzerinden örülen çok katmanlı bir kültürel örgütlenme olduğunu ileri sürer. Kaygı, bu yapıyı taşıyan, sürdüren ve içselleştiren başat duygudur. Ahmed’in “duyguların yönü”ne ilişkin yaklaşımı ile Berlant’ın “iyi yaşam” vaadi etrafında kurulan aidiyet yapıları birlikte okunduğunda, başarıya yönelik çağrıların neden hem içsel hem de kırılğan biçimlerde işlediği daha görünür hale gelmektedir.

Bu çerçevede bildiri, başarıya yüklenen anlamların gençlerin duygusal deneyimlerini nasıl biçimlendirdiğini ve toplumsal olarak nasıl yeniden

* Dr. Öğr. Üye., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Ankara, Türkiye, e-mail: merve.yalcinkaya@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0284-6929.

üretildiğini tartışmaya açmayı hedeflemektedir. Çalışma, Türkiye’de üniversite gençliğine ilişkin yapılmış nitel araştırmalarda yer alan anlatıların içerisinde kaygı, tükenmişlik ve üretkenlik gibi temaların eleştirel bir okumasına dayanmaktadır. Bu yaklaşım, duyguların bireyleri nasıl yönlendirdiğini ve toplumsal başarı rejimiyle nasıl eklemlendiğini açığa çıkarmayı amaçlayan bir düşünsel çerçeve sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Üretkenlik rejimi, Kaygı, Duyguların kültürel ekonomisi, Başarı söylemi.

Abstract

Youth is a socially constructed category shaped by certain expectations, roles, transitional processes, and imagined futures. University education represents one of the most visible and fragile phases of this transition. In Turkey, university life is shaped by calls for personal development, productivity, performance, and self-investment. These calls are directed at young individuals through burdens such as time management, acquiring multiple skills, strengthening résumés, generating social impact, and maintaining constant visibility. This productivity regime operates not only through external pressures but also via expectations that are internalized and perceived as voluntary. Success is not only constructed as an individual goal but also as a pathway to social acceptance, emotional validation, and securing the future. As a result, feelings such as anxiety, burnout, guilt, inadequacy, and the sense of racing against time become part of a systematically constructed regime of emotions. These feelings are not always explicitly expressed; they are often experienced through silence, withdrawal, or the constant performance of being “busy.” This study argues that the notion of success is not based solely on individual effort, but is instead embedded in a multilayered cultural organization shaped by emotions, desires, and fears. Anxiety is the dominant affect that sustains, carries, and internalizes this structure. When read together, Sara Ahmed’s approach to the “orientation of emotions” and Lauren Berlant’s framework of the “promise of the good life” reveal why calls to success operate in internalized yet fragile forms.

Accordingly, this paper aims to explore how the meanings attributed to success shape the emotional experiences of young people and how these meanings are socially reproduced. It draws on a critical reading of narratives found in qualitative studies on university youth in Turkey, particularly focusing on the recurring themes of anxiety, burnout, and productivity. This approach offers a conceptual framework to uncover how emotions direct individuals and how they are articulated within the broader regime of social success.

Keywords: Youth, Productivity regime, Anxiety, Cultural economy of emotions, Success discourse.

OSMANLI DEVLETİ'NDE BİR KİMLİK TESPİT YÖNTEMİ OLARAK KİŞİ BETİMLEMELERİ (1500-1750)

PERSON DESCRIPTIONS AS A METHOD OF IDENTIFICATION IN THE OTTOMAN STATE (1500-1750)

Serkan POLAT*

Özet

Muhtelif toplumsal grupların birlikte yaşadığı Osmanlı Devleti'nde, kişi betimleme geleneğinin kökleri oldukça eskilere dayanırdı. Sarayda padişahlar portreleri çizilerek betimlenirken ilim meclisi müdavimleri ve üst düzey devlet adamları da şair ve yazarların mısralarıyla tasvir edilirdi. Geniş halk kitlesini oluşturan reaya kesimi ise resmî ya da hukukî işlemlerin icrası için ilgili mercilerce betimlenirdi.

Görüntüleme teknolojisinin henüz bulunmadığı modern öncesi dönemde, kendilerinden söz edilen şahısların öteki tarafından şüpheye mahal vermeyecek şekilde tanınabilmesi önemli bir mesele halini almıştır. Bu düşünceyle kendilerine bir görev tevcih edilen, haklarında kovuşturma bulunan ya da hüküm verilen kişilerin yetkililerce tereddütsüz olarak tanınabilmeleri amacıyla lakaplarını, simalarını ve fiziki görünüşlerini tanımlamak kimlik tespiti için elzemdir. Bunun sağlanabilmesi için şahıslar baba adları, aile adları ya da lakaplarıyla tanıtılabildikleri gibi ilgili devlet görevlilerinin daha detaylı verilere sahip olabilmeleri için kişilerin fiziksel özelliklerine de değinilerek simaları adeta resmedilmiştir. Dolayısıyla şahısların suretleri en ince ayrıntısına kadar belirtilerek görevlilerin yanılma ihtimallerinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Böylece kendilerine görev tevcih edildiği iddiasıyla yetkililere başvuran şahısların gerçekten hak sahibi kişi olup olmadıkları bu yöntemle tespit edilebilmiştir. Kimi zaman ise haklarında yakalama kararı bulunduğu için görevlilerce ele geçirilen kişiler, aslında kendilerinin suçlu olmadıklarını, haklarında bir hüküm bulunmadığını dolayısıyla aranan kişi olmadıklarını iddia edebilmişlerdir. Bu gibi durumlarda İstanbul'dan şahısların suretleriyle ilgili

* Dr. Öğr. Üye., Yozgat Bozok Üniversitesi, Tarih Bölümü, Yozgat, Türkiye, e-mail: serkan.polat@bozok.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0637-3345.

detaylı açıklamalar yapılarak yakalanan kişilerin kimlik tespiti için başkente getirilmeleri istenebilmiştir. Neticede Osmanlı Devleti, hem kendisine görev tevcih edilmediği halde bu iddiayla ortaya çıkan şahısların hak iddia etmelerini önlemek hem de suçsuz kişilerin suçluların yerine hapsedilmelerine mani olabilmek gibi düşüncelerle ilgilileri ayırıtısıyla betimlemiştir.

Çalışmanın ana kaynaklarını Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi kataloğunda bulunan çeşitli belge ve defterler oluşturmaktadır. Söz konusu kaynaklardaki konuyla alakalı kayıtlar incelenerek kişi betimlemelerinde hangi ayrıntıların üzerinde durulduğuna değinilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmayla yetkili mercilerin, şahısların kimliklerini ortaya koymak fikriyle betimleme yaparken hangi ayırt edici özellikleri ön plana çıkarttıkları ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Devleti, Şahıs, Kimlik Tespiti, Betimleme, Eşkâl.

Abstract

In the Ottoman State, where various social groups lived together, the tradition of portraying individuals had deep roots. In the palace, the sultans were portrayed by drawing their portraits, while the patrons of the scholarly councils and high-ranking statesmen were depicted in the verses of poets and writers. The reaya, who constituted the mass of the people, were depicted by the relevant authorities for the execution of official or legal procedures.

In the pre-modern period, when imaging technology was not yet available, it became an important issue for the others to be able to recognize the people mentioned without any doubt. It is essential for identification to identify the nicknames, faces and physical appearance of people who are assigned a task, prosecuted or sentenced, so that they can be recognized by the authorities without any doubt. To achieve this, individuals could be introduced by their father's name, family name or nickname, and their physical features were also mentioned, and their faces were depicted to provide more detailed information to the relevant state officials. Therefore, by describing the faces of the individuals down to the finest detail, the officials tried to prevent the possibility of being mistaken. In this way, it was possible to determine whether the people

who applied to the authorities claiming to have been assigned a task were the rightful beneficiaries or not. Sometimes, people who were seized by the officials because they had a warrant for their arrest could claim that they were not actually criminals, that there was no judgment against them and therefore they were not wanted. In such cases, detailed explanations were made from Istanbul regarding the copies of the individuals and the captured persons were asked to be brought to the capital for identification. As a result, the Ottoman State provided detailed descriptions of the people concerned to prevent the claim of those who claimed to have been entrusted with a task when they were not, and to prevent innocent people from being imprisoned in place of criminals.

The main sources of the study are various documents and notebooks in the catalog of the Ottoman Archives of the Presidency of the Republic of Turkey State Archives. By analyzing the relevant records in these sources, it will be discussed which details are emphasized in the descriptions of individuals. Therefore, this study will reveal which distinctive features the authorities emphasized while making descriptions with the main idea of revealing the identities of individuals.

Keywords: Ottoman State, Person, Identification, Depiction, Appearance.

İMİR MEMMEDLİ'NİN ŞİİRİNDE TEMALAR VE ANLAM DÜNYASI

THE THEMES AND WORLD OF MEANING IN İMİR MEMMEDLİ'S POETRY

Sudan ALTUN*

Özet

Gürcistan'daki Azerbaycan Türklerinin (Borçalı ve Karapapak) edebiyatı, kökleri derin bir tarihsel mirasa dayanan ve bu mirası özgün bir şekilde işleyen önemli bir kültürel alandır. Bu edebiyatın temel unsurlarından biri olan şiir, sadece halk edebiyatının bir parçası olmakla kalmamış, aynı zamanda bölgenin edebî üretiminin en yaygın ve belirgin türlerinden biri olarak varlığını sürdürmüştür. Şiir, hem içerik hem de biçim açısından, hem klasik hem de modern unsurlar arasında bir köprü kurarak, bu halkların tarihsel ve kültürel kimliklerini yansıtmaktadır. Bununla birlikte, edebî nesir ve drama gibi diğer yazınsal türler, bu bölgedeki edebiyatın gelişiminde görece yeni bir yer tutmakta olup, 20. yüzyılın başlarından itibaren daha belirgin bir şekilde gelişmeye başlamıştır. Halk edebiyatının en önemli unsurlarından biri olan âşıklık geleneği ve saz şairleri, bölgenin edebî ortamında baskın bir rol oynamış; buna karşın, roman, hikâye ve tiyatro gibi türlerle ilgilenen yazar sayısı, hem sayısal hem de tematik açıdan sınırlı kalmıştır.

Bu edebî yapıya rağmen, Azerbaycan Türklerinin (Borçalı ve Karapapak) edebiyatında şiir, geleneksel biçimlerin modern estetikle harmanlandığı önemli bir ifade biçimi olarak varlığını sürdürmektedir. Şiir, bu edebiyatın kalbinde yer alırken, önemli bir edebiyatçı olarak öne çıkan İmir Memmedli gibi şairler, hem geleneksel hem de modern unsurları bir arada işleyerek, Azerbaycan edebiyatının çağdaş anlayışına önemli katkılar sunmuştur. Memmedli'nin şiirleri, klasik Azerbaycan şiir geleneğinin derinliklerinden beslenmekle birlikte, modern dönemin estetik ve düşünsel katmanlarını da içermektedir. Bu bakımdan, şairin eserleri, hem geçmişin mirasını yaşatmakta hem de modern şiir anlayışına yeni açılımlar ve

* Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi, Kafkas Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Kars, Türkiye, e-mail: sudancetinkaya2010@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0227-4219.

perspektifler sunmaktadır. Memmedli'nin şiirlerinde, insan ruhunun derinliklerine inmeyi amaçlayan, okuyucuyu düşündüren ve etkileyen temalar işlenmektedir. Bu temalar, bireysel duyguların yanı sıra toplumsal, kültürel ve ahlaki meseleleri de kapsamaktadır. Onun şiirleri, yalnızca Azerbaycan'ın edebî mirasını günümüze taşımakla kalmaz, aynı zamanda bu geleneği yeni bir ışık altında, modern edebiyatın dinamikleriyle harmanlayarak zenginleştirmektedir. Bu çalışmada, Azerbaycan Türklerinin (Borçalı ve Karapapak) edebiyatı üzerinden hareketle, İmir Memmedli'nin hayatı, edebi kişiliği ve şiirlerinin anlam dünyasına derinlemesine bir inceleme yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Borçalı, Karapapak, İmir Memmedli, şiir.

Abstract

The literature of Azerbaijani Turks (Borchali and Karapapak) in Georgia is an important cultural sphere, rooted in a deep historical heritage, and which is characterised by a unique way of processing this heritage. Poetry, one of the main elements of this literature, is not only a part of folk literature, but also one of the most common and distinctive genres of the region's literary production. In terms of both content and form, poetry reflects the historical and cultural identity of these peoples, bridging both classical and modern elements. However, other literary genres, such as literary prose and drama, are new to the development of literature in this region and have begun to develop more prominently since the early 20th century. The tradition of minstrelsy and instrumental poets, one of the most essential elements of folk literature, has played a dominant role in the literary environment of the region; however, the number of writers interested in genres such as novels, stories and theatre has remained limited both numerically and thematically.

Despite this literary structure, poetry continues to exist in the literature of Azerbaijani Turks (Borchali and Karapapak) as an important form of expression in which traditional forms are blended with modern aesthetics. While poetry is at the heart of this literature, poets such as İmir Mammadli, who stands out as an important literary figure, have made important contributions to the contemporary understanding of Azerbaijani literature by combining both

traditional and modern elements. Memmedli's poems are nourished from the depths of the classical Azerbaijani poetic tradition but also include the aesthetic and intellectual layers of the modern period. In this respect, the poet's works both keep the heritage of the past alive and offer new perspectives and perspectives to the modern understanding of poetry. Memmedli's poems deal with themes that aim to go into the depths of the human soul and make the reader think and affect. These themes cover social, cultural, and moral issues as well as individual feelings. His poems not only carry the literary heritage of Azerbaijan to the present day but also enrich this tradition in a new light by blending it with the dynamics of modern literature. In this study, based on the literature of Azerbaijani Turks (Borchali and Karapapak), an in-depth examination of the life, literary personality and meaning of the poems of Imir Mammadli will be made.

Keywords: Azerbaijan, Borchali, Karapapak, Imir Mammadli, poetry.

MİRZƏ İBRAHİMOVUN TƏHLİLLƏRİNDƏ MOLLA PƏNAH VAQIF

MOLLA PƏNAH VAGIF IN THE ANALYSIS OF MIRZƏ İBRAHİMOV

Ülker BAŞIYEVA*

Özet

Akademik Mirzə İbrahimovun böyük şairimiz Molla Pənah Vaqif haqqında apardığı araşdırmaları 1968-ci ildə qələmə aldığı “Vaqifin dövrü və şeiri” adlı tədqiqatında öz əksini tapır. Alim M.P.Vaqifin poeziyasında üç başlıca xüsusiyyətin daha önəmli və aparıcı olduğunu vurğulayır və bunları ədəbi hadisə hesab edir. Həmin xüsusiyyətlər realizm, xəlqilik və xalq bədii dilinə yüksək dərəcədə yaxınlıqdır. M.İbrahimov bu tezləri irəli sürərkən faktlardan çıxış edir. Hər üç xüsusiyyətə aid kifayət qədər tutarlı dəlillər gətirir, şairin yaradıcılığından gətirilmiş uğurlu bədii dəlillər əsasında öz fikirlərini sübuta yetirir. Vaqif şeirində realizm, xəlqilik, milli bədii dil kimi üç böyük xüsusiyyətin olduğunu qeyd edən Mirzə İbrahimov məhz təhlillərini də bu istiqamətdə qurur. Mirzə İbrahimovun qənaətlərinə görə, Vaqifin böyüklüyü ondadır ki, o, lirik şeiri real həyatı mündəricə, vətəndaşlıq ruhu ilə doldurmuş və yenidən klassik səviyyəyə qaldırmışdır.

Lakin Mirzə İbrahimovun Molla Pənah Vaqif lirikasında ifrat ictimai motivlər axtarışı fikrimizcə qaneedici görünə bilməz. Çünki sənətkarın şeirləri içərisində ictimai motivli cəmi bir neçə bədii nümunə gəlib bizə çatmışdır. Bunlardan “Bayram oldu” qoşmasını, “Görmədim” müxəmməsini, “Bax” qəzəlini və s. göstərmək olar. Yaradıcılığının ideya-məzmun siqləti və istiqaməti etibarı ilə Molla Pənah Vaqif bütünlüklə məhəbbəti və gözəlliyi tərənnüm edən bir qələm sahibi kimi diqqəti cəlb edir. İctimai motivlər həmin məhəbbət və gözəllik şeirlərinin içərisinə səpələnmiş şəkildə nəzərə çarpır.

Anahtar kelimələr: Molla Pənah Vaqif, Mirzə İbrahimov, Yenilik, Novator, Şeir.

* Dr. Ögr. Üye., Azərbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Filoloji Bölümü, Bakü, Azərbaycan, e-mail: ulker.baxsiyeva@mail.ru, ORCID: 0000-0002-5994-2356.

Abstract

Academician Mirza Ibrahimov's research on our great poet Molla Panah Vagif is reflected in his study titled "Vagif's Era and Poetry" written in 1968. The scholar emphasizes that three key features are more important and leading in M.P. Vagif's poetry and considers them a literary phenomenon. These features are realism, folklore, and a high degree of proximity to the folk artistic language. Mirzə Ibrahimov proceeds from facts when putting forward these theses. He brings consistent evidence for all three features and proves his ideas based on successful artistic evidence from the poet's work. Noting that Vagif's poetry has three excellent features, such as realism, folklore, and national artistic language, M. Ibrahimov builds his analysis in this direction. According to Mirza Ibrahimov's conclusions, Vagif's greatness lies in the fact that he filled lyric poetry with real life content and the spirit of citizenship and raised it to a classical level again.

However, Mirzə Ibrahimov's search for extreme social motifs in Molla Pənah Vagif's lyrics cannot seem satisfactory. Because only a few artistic examples with social motifs have come down to us among the artist's poems. Among them, we can cite the couplet "Bayram oldu", the mukhammas "Gormadim", the ghazal "Bakh", etc. In terms of the idea-content structure and direction of his creativity, Molla Pənah Vagif attracts attention as a writer who sings love and beauty in its entirety. Social motifs are noticeably scattered throughout those poems of love and beauty.

Keywords: Molla Pənah Vagif, Mirzə Ibrahimov, Innovation, Innovator, Poetry.

KÜLTÜR VE ŞEHİR PAYDASINDA BİR YER: ESKİŞEHİR

A PLACE IN THE DENOMINATOR OF CULTURE AND CITY: ESKISEHIR

Özet

Zeynep KÖSTELOĞLU*

Tarihi kuruluşunun kesin olmamakla birlikte Hititler zamanına dayandığı söylenen Eskişehir, başkente yakın ve kültürel anlamda pek çok değeri içinde barındıran bir şehir olarak karşımıza çıkmaktadır. Tarihi süreç içinde farklı ulusların izlerini ve tarihi kalıntılarını da içinde barındıran şehir, kent kültürüne geçmesinin yanı sıra var olan geleneksel yaşam biçimleri açısından da dikkate değer bir zincirin halkası olarak İç Anadolu’da yerini alır. “Avrupa şehri” tamlamasıyla anılan ve son zamanlarda Avrupa’nın en güvenli şehirleri sıralamasında kendine yer bulan Eskişehir, çevre illerine göre oldukça gelişmiş olarak gösterilir. Bunun yanı sıra modern ile gelenek arasında güzel bir geçiş yaşayan şehrin kültürel yapısı da oldukça zengindir.

Bu çalışmada, genel edebiyat bilimi bağlamında kültür tanımından yola çıkılarak edebiyatın kültür ile olan ilişkisi açıklanacak; mekan olarak ele alınan “kültür şehri Eskişehir”, yemek, giyim- kuşam, gelenekler ve görenekler bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Eskişehir, Kültür, Mekan, Modern, Gelenek.

Abstract

Eskisehir, whose historical foundation is said to date back to the time of the Hittites, although it is not certain, is a city close to the capital and contains many cultural values. The city, which also contains the traces and historical remains of different nations in the historical process, takes its place in Central Anatolia as a link of a remarkable chain in terms of traditional lifestyles as well as its transition to urban culture. Eskisehir, which is referred to with the phrase ‘European city’ and has recently found its place in the ranking of the safest cities in Europe, is shown as advanced compared to its surrounding provinces. In

* Dr. Öğr. Üye., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü, Eskişehir, Türkiye, e-mail: zkosteloğlu@ogu.edu.tr.

addition, the cultural structure of the city, which experiences a beautiful transition between modernity and tradition, is also extraordinarily rich.

In this study, based on the definition of culture in the context of general literary science, the relationship between literature and culture will be explained; 'Eskisehir, the city of culture', which is considered as a place, will be evaluated in the context of food, clothing, clothing, traditions and customs.

Keywords: Eskisehir, Culture, Space, Modern, Tradition.

TURGUT ÖZAKMAN VE HAMZA HAKIMZADE NİYAZI'NİN OYUNLARINDA ÖZGÜRLÜK VE HÜRRIYET KAVRAMI

FREEDOM AND LIBERTY IN THE PLAYS OF TURGUT O'ZAKMAN AND HAMZA HAKIMZADE NIYAZI

Zuhraxon KOMILOVA*

Özet

Bu bildiride Turgut Özakman'ın Delioğlan ve Hamza Hakimzade Niyazi'nin Ağa ile Hizmetçi (Boy ila Xizmatchi) dramatik eserlerinde özgürlük kavramı her yönüyle analiz edilmektedir. Özgürlük ve hürriyet konusu edebiyatta her zaman önemli bir tema olmuştur. Turgut Özakman, Türk edebiyatı ve tiyatrosunun parlak temsilcilerinden biri olup, eserlerinde milli bağımsızlık, insan hakları ve bireysel özgürlük fikirlerine derin bir şekilde yer vermiştir. O, Türk halkının tarihi mücadelelerini, özgürlüğe kavuşma süreçlerini ve toplumun sosyo-politik durumunu sanatsal bir şekilde ele almıştır.

Hamza Hakimzade Niyazi ise, Özbek milliyetçilik hareketi ve uyanış dönemi edebiyatının aktif yazarlarından biri olarak, eserlerinde sosyal eşitlik, özgürlük, maarif (eğitim) ve adalet konularını ön plana çıkarmıştır. Onun dramalarında, yaşadığı dönemdeki zulüm, cehalet ve eşitsizliğe karşı mücadele temaları güçlü bir şekilde ifade edilmiştir.

Bildiride, iki oyun yazarının eserlerinde özgürlük fikrinin nasıl şekillendiği, bunun sanatsal yorumu ve farklı sosyo-politik koşullarla olan bağlantısı incelenmektedir. Ayrıca, onların yarattığı karakterler aracılığıyla özgürlük kavramının kahramanların faaliyetlerinde, davranışlarında ve içsel deneyimlerinde nasıl yansıdığına özel bir önem verilmektedir.

Turgut Özakman ve Hamza Hakimzade Niyazi'nin dramatik mirası, milli özgürlük, kültürel uyanış ve insan hakları meselelerini ele alma konusundaki sanatsal yetkinliğin parlak bir örneği olarak kabul edilmektedir. Her iki eserde de özgürlük ve hürriyetin anlamı derin toplumsal köklere dayanır. Delioğlan,

* Dr. Öğr. Üye. Özbekistan Devlet Cihan Dilleri Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan. e-mail: kamilovazuhraxon@gmail.com.

bireysellik ve ruhsal gücü öne çıkarırken, Ağa ile Hizmetçi (Boy ıla Xizmatchi), toplumsal eşitsizlik ve dini sınırlamalara karşı bir mücadeleyi yansıtır. Böylece, Özakman ve Niyazi'nin eserleri, özgürlük ve hürriyet kavramlarını farklı yönlerden ele alarak kendi dönemlerinin ruhunu yansıtır.

Bu bildiri, iki yazarın edebi mirasını karşılaştırmalı edebiyat perspektifinden analiz ederek, eserlerinde ortaya konulan özgürlük fikirlerinin yalnızca kendi dönemlerinin toplumlarına değil, günümüz dünyasına da etkisini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Karşılaştırmalı Analiz, Oyun, Özgürlük, Hürriyet, Kavram.

Abstract

This paper analyzes the concept of freedom in every aspect in the dramatic works *Deliog'lan* (Deliog'lan) by Turgut O'zakman and *Rich Man and the Servant* (Boy ıla Xizmatchi) by Hamza Hakimzade Niyazi. Freedom and liberty have always been significant themes in literature. Turgut O'zakman, one of the prominent figures of Turkish literature and theater, deeply incorporated ideas of national independence, human rights, and individual freedom into his works. He artistically depicted the historical struggles of the Turkish people, their process of attaining freedom, and the socio-political conditions of society.

Hamza Hakimzade Niyazi, on the other hand, was an active writer of the Uzbek national awakening movement and literature of the revival period. His works primarily focus on social equality, freedom, education (maarif), and justice. His dramas strongly express themes of resistance against oppression, ignorance, and inequality that prevailed during his time.

This Paper examines how the idea of freedom is shaped in the works of these two playwrights, its artistic interpretation, and its connection to different socio-political conditions. Special emphasis is given to how the concept of freedom is reflected in the actions, behaviors, and inner experiences of the characters they created.

The dramatic legacy of Turgut O'zakman and Hamza Hakimzade Niyazi is considered a remarkable example of artistic mastery in addressing issues of

national freedom, cultural awakening, and human rights. In both plays, the meaning of freedom and liberty is deeply rooted in social realities. Delioğlan (Delioğlan) highlights individuality and spiritual strength, while Rich Man and the Servant (Boy and Xizmatchi) portrays a struggle against social inequality and religious restrictions. Thus, the works of O'zakman and Niyazi explore freedom and liberty from different perspectives, reflecting the spirit of their respective eras.

This Paper analyzes the literary heritage of these two writers from a comparative literature perspective, revealing that the ideas of freedom presented in their works are not only relevant to their contemporary societies but also continue to influence the modern world.

Keywords: Comparative Analysis, Drama, Freedom, Liberty, Concept.

TEACHING BUSINESS ENGLISH AT THE UNIVERSITY LEVELS: CHALLENGES AND SOLUTIONS

ÜNİVERSİTE SEVİYESİNDE İŞ İNGİLİZCESİ ÖĞRETİMİ: PROBLEMLER VE ÇÖZÜMLER

Aray CETİN*

Abstract

The growing prevalence of the English language, which has become the leading foreign language for communication between experts not only at the international but also at the national level, as various business documents, contracts, reports, etc., have been widely used by graduates in all fields of language. English language teaching in universities should reflect these changes that are taking place extensively in Kazakhstani society. Program design and course development of Business English need to respond to future students' needs for future employment or study purposes. In general, needs analysis plays a key role and it is the first step in the process of drafting each subject in the English Language for Specific Purposes, a course which is characterized by the student-centered approach. This paper aims to analyze the challenges that educators and students face in teaching Business English at universities. The paper's research is based on the experience of the fourth-year students at Akhmet Yassawi University in Turkestan (Kazakhstan) and suggests some solutions to the problems. Teaching Business English to fourth-year university students presents unique challenges that require tailored strategies and approaches. These challenges often stem from the gap between students' existing language proficiency, their understanding of business concepts, and their ability to apply both in real-world contexts. The analysis of the research data has provided teachers insights into business English teaching-related issues and an essential input in BE syllabus design. There was conducted a survey among practitioners that had issues in teaching BE at the faculty of Philology. The results of the survey defined the challenges that usually

* Öğr. Gör., Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi, Pedagojik Yabancı Diller Bölümü, e-mail: arai.joldibayeva@ayu.edu.kz, ORCID: 0009-0003-4930-0960.

practitioners face, particularly: the various levels of students, the course design, class hours, etc., and suggested workable solutions to the problems.

Keywords: Business English, Students' Needs, ESP, Challenges of Teaching English, Course Design of Business English

Özet

İngilizcenin uluslararası ve ulusal düzeyde uzmanlar arasındaki iletişimde önde gelen yabancı dil haline gelmesi, çeşitli iş belgeleri, sözleşmeler, raporlar vb. gibi metinlerin tüm alanlardaki mezunlar tarafından yaygın şekilde kullanılmasıyla giderek daha belirgin hale gelmektedir. Üniversitelerde İngilizce öğretimi, Kazakistan toplumunda hızla gerçekleşen bu değişimleri yansıtmalıdır. İş İngilizcesi program tasarımı ve ders geliştirme süreci, öğrencilerin gelecekteki istihdam veya eğitim amaçlarına yönelik ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Genel olarak, ihtiyaç analizi, öğrenci merkezli yaklaşımıyla öne çıkan Özel Amaçlı İngilizce (ESP) derslerinin hazırlanmasında temel bir adım olarak kabul edilmektedir. Bu bildiri, Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin (Türkistan, Kazakistan) dördüncü sınıf öğrencilerinin deneyimlerine dayanarak üniversitelerde İş İngilizcesi öğretiminde karşılaşılan zorlukları analiz etmeyi ve bu sorunlara bazı çözümler önermeyi amaçlamaktadır.

Üniversitelerin dördüncü sınıf öğrencilerine İş İngilizcesi öğretmek, öğrencilerin mevcut dil yeterlilikleri, iş dünyası kavramlarına dair anlayışları ve her ikisini de gerçek dünya bağlamında uygulama becerileri arasındaki boşluktan kaynaklanan benzersiz zorluklar barındırmaktadır. Araştırma verilerinin analizi, öğretmenlere İş İngilizcesi öğretimiyle ilgili sorunlar hakkında içgörüler sağlamış ve İş İngilizcesi müfredat tasarımıya yönelik önemli girdiler sunmuştur. Filoloji fakültesinde İş İngilizcesi öğretiminde sorun yaşayan uygulayıcılar arasında bir anket yapılmıştır. Anket sonuçları, genellikle uygulayıcıların karşılaştığı başlıca zorlukları belirlemiş; özellikle öğrencilerin farklı seviyelerde olması, ders tasarımı, ders saatleri vb. gibi konulara dikkat çekmiş ve bu problemlere yönelik olası çözümler sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İş İngilizcesi, Öğrenci İhtiyaçları, Özel Amaçlı İngilizce (ESP), İngilizce Öğretiminde Karşılaşılan Zorluklar, İş İngilizcesi Ders Tasarımı.

AZERBAIJAN VE ÖZBEKİSTAN ARASINDA MODERN KÜLTÜREL İLİŞKİLER

MODERN CULTURAL RELATIONS BETWEEN AZERBAIJAN AND UZBEKISTAN

Firangiz RAFIZADE*

Özet

Azerbaycan ve Özbekistan arasındaki kültürel ilişkiler, tarihsel olarak köklü bir geçmişe dayanmakta ve bu kökler modern dönemde daha da genişleyerek kapsamlı bir iş birliğine dönüşmektedir. Ortak dil, din, gelenekler ve kültürel miras, bu ilişkilerin temel taşı niteliğindedir. Her iki ülke, bu güçlü kültürel bağı günümüzde de stratejik iş birlikleri ile geliştirmekte ve pekiştirmektedir.

Edebiyat alanında, Azerbaycan'ın ünlü şairi Nizami Gencevi ve Özbekistan'ın büyük edebiyatçısı Ali Şir Nevai gibi isimlerin mirası, iki ülke arasındaki kültürel ilişkilerde önemli bir yere sahiptir. Bu büyük şahsiyetlerin eserlerinin incelenmesi ve tanıtımı her iki ülkede de devam etmektedir. Aynı zamanda modern yazar ve şairlerin eserleri karşılıklı olarak çevrilmekte ve geniş okuyucu kitlelerine ulaştırılmaktadır.

Müzik ve sanat alanındaki iş birliği, halkların geleneksel kültürlerini ön plana çıkaran önemli etkinliklerle desteklenmektedir. Mugam ve Makom gibi geleneksel müzik türleri, her iki toplumda da özel bir ilgiyle takip edilmekte ve düzenlenen ortak konserler, festivaller aracılığıyla bu kültürel bağ daha da güçlenmektedir.

Eğitim ve gençlik alanındaki iş birlikleri de önemli bir ivme kazanmıştır. Karşılıklı öğrenci değişim programları, kültürel projeler ve yaz kampları sayesinde genç nesiller, her iki ülkenin kültürel mirasını daha yakından tanıma fırsatı bulmaktadır.

* Öğr. Gör., Azerbaycan Milli Konservatuvarı, Müzik Tarihi ve Teorisi Fakültesi, Bakü, Azerbaycan, e-mail: fira.refizade@gmail.com.

Sinema ve televizyon sahasında ise ortak projeler, özellikle tarih ve milli değerleri konu alarak geniş çaplı kitlelere ulaşmaktadır. Dijital medyanın gelişmesiyle bu projeler daha etkili bir hale gelmekte ve kültürel entegrasyonun hızla artmasına katkı sağlamaktadır.

Sonuç olarak, modern dönemde Azerbaycan ve Özbekistan arasındaki kültürel ilişkiler, yalnızca geçmişe dayalı bir birliktelik olmaktan çıkmış, gelecekteki kültürel, ekonomik ve stratejik kalkınmalara önemli katkılar sağlayan dinamik bir iş birliğine dönüşmüştür.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan, Özbekistan, Kültürel İş Birlikleri, Türk Dünyası, Modern İlişkiler

Abstract

The cultural relations between Azerbaijan and Uzbekistan have a deep-rooted historical background, and these roots have further expanded in the modern era, evolving into comprehensive cooperation. The shared language, religion, traditions, and cultural heritage serve as the cornerstone of these relations. Both countries continue to strengthen and develop this strong cultural connection through strategic collaborations.

In the field of literature, the legacy of Nizami Ganjavi, a famous Azerbaijani poet, and Alisher Navoi, a prominent figure in Uzbek literature, holds a significant place in the cultural relations between the two countries. The study and promotion of the works of these great figures continue in both nations. At the same time, the works of modern writers and poets are translated and shared with large audiences, enhancing mutual cultural understanding.

Cooperation in the fields of music and arts is supported by notable events that highlight traditional cultures. Traditional musical genres such as Mugham and Makom followed with great interest in both societies, and the cultural bond is further strengthened through joint concerts and festivals.

The cooperation in the fields of education and youth has also gained significant momentum. Reciprocal student exchange programs, cultural projects, and summer camps provide younger generations with the opportunity to closely familiarize themselves with the cultural heritage of both countries.

In the field of cinema and television, joint projects focus on historical and national themes, reaching wide audiences. The development of digital media has made these projects even more effective, contributing to the rapid increase in cultural integration.

In conclusion, the cultural relations between Azerbaijan and Uzbekistan in the modern era have evolved beyond being merely a historical connection. They have transformed into dynamic cooperation, making significant contributions to the future cultural, economic, and strategic development of both nations.

Keywords: Azerbaijan, Uzbekistan, Cultural Cooperation, Turkic World, Modern Relations.

DOĞU TÜRKİSTAN TOPRAKLARINDA BİR VAROLUŞ MÜCADELESİ: KIRGIZ KADIN EDEBİYATI

A STRUGGLE FOR EXISTENCE IN EAST TURKESTAN LANDS: KYRGYZ WOMEN'S LITERATURE

Gökcan ÇELİK*

Özet

1949 yılında gerçekleşen devrimle sosyalist bir toplum oluşturmaya başlayan Çin, içinde bulundurduğu diğer milletlerin kendi kültürünün ve sanatının dolayısıyla da edebiyatının gelişmesine olanak tanımıştır. Böylelikle yeni bir sosyal yapı kurma çabası içindeki Çin Halk Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan diğer milletlerin pek çoğu kendi kültürünü yaşama ve yaşatma imkânına kavuşmuştur.

Çin’de yaşayan Kırgızlar da bu imkânlardan faydalanan dokuz Orta Asyalı azınlık halktan biridir. Nitekim parti ve hükümetin desteğiyle 1954 yılında Kızılsu Kırgız Özerk Bölgesi’nin kurulması ve hemen akabinde Standart Kırgız Edebiyatı Planı’nın oluşturulması bu durumu kanıtlar niteliktedir.

Bu çalışmanın amacı, hâlihazırda Doğu Türkistan’da yaşayan Kırgız kadın sanatçılarının oluşturduğu kadın edebiyatının günümüzdeki durumunu ortaya koymaktır. Bu bağlamda, günümüzde Doğu Türkistan’da yaşayan Kırgızların siyasi, sosyal ve kültürel durumu tarihsel perspektiften incelenmiş, Kırgız kadın sanatçılarının ‘kadın edebiyatı’ oluşumu hakkında bilgi verilmiş ve sanatçıların eserlerinden örnekler eşliğinde ele aldıkları ortak temalar, oluşturdukları karakterler, vermek istedikleri mesajlar, dil ve anlatım özellikleri hakkında tespitlerde bulunulmuştur. Ayrıca sanatçıların genel anlamda Kırgız edebiyatına olan katkıları da dile getirilmiştir.

Çalışma, Doğu Türkistan’da yaşayan Kırgız kadın şair ve yazarlarının oluşturduğu ‘kadın edebiyatı’ üzerine Türkiye’de yapılan ilk çalışma olması açısından önem arz etmektedir.

* Öğr. Gör. Dr., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Bişkek, Kırgızistan, e-mail: gokcan.celik@manas.edu.kg, ORCID: 0000-0003-0404-5591.

Anahtar Kelimeler: Doğu Türkistan, Çin, Kırgızlar, Kadın Edebiyatı.

Abstract

China, which began to establish a socialist society with the revolution that took place in 1949, allowed other nations within it to develop their own culture, art and therefore literature. Thus, many of the other nations living within the borders of the People's Republic of China, which was trying to establish a new social structure, had the opportunity to live and keep their own culture alive.

The Kyrgyz living in China are one of the nine Central Asian minority peoples who benefit from these opportunities. In fact, the establishment of the Kizilsu Kyrgyz Autonomous Region in 1954 with the support of the party and the government and the creation of the Standard Kyrgyz Literature Plan immediately afterwards prove this situation.

The purpose of this study is to reveal the status of women's literature created by Kyrgyz women artists currently living in East Turkestan. In this context, the political, social and cultural status of Kyrgyz women living in East Turkestan today has been examined from a historical perspective, information has been provided about the formation of 'women's literature' by Kyrgyz women artists, and observations have been made about the common themes that the artists address, the characters they create, the messages they want to convey, and the characteristics of language and expression, accompanied by examples from their works. In addition, the contributions of the artists to Kyrgyz literature in general have been expressed.

The study is important because it is the first study in Turkey on the 'women's literature' created by Kyrgyz women poets and writers living in East Turkestan.

Keywords: East Turkestan, China, Kyrgyz, Women's Literature.

SAİDİYE HANLIĞI VE HOCALAR DEVRİ ÇAĞATAYCA ESERLERİ

CHAGATAI WORKS OF THE SAIDIYA KHANATE AND THE KHOJA PERIOD

Seçkin UYSAL*

Özet

Saidiye Hanlığı ve Hocalar Devri'nde yazılan birçok eser, dönemin kültürel ve edebî zenginliğini yansıtır. Divanlar, mesneviler ve tezkireler bu tür eserlere örnektir. Ali Şîr Nevayî'nin dili bu devrin Çağatayca metinlerinde örnek alınmıştır. Hocalar Devri'nde yazılan eserler, sadece edebi değer taşımakla kalmaz, aynı zamanda dönemin siyasî, sosyo-kültürel özelliklerini de yansıtır. Bugün Doğu Türkistan olarak adlandırılan bölgenin sosyal, siyasi ve dini anlayışı o dönemde şekillenmiştir.

Saidiye Hanlığı Hocalar Devri'nde yazılmış Çağatayca eserler, dilin ve edebiyatın gelişimine büyük katkılar sağlamıştır. Edebiyat sahasında öne çıkan isimler arasında özellikle tasavvufî ve didaktik eserler veren şairler bulunmaktadır. Bu çalışmada Çağatayca'nın Klasik Sonrası Devri tekabül eden yüzyıllarda ortaya konan eserler ve bu eserlerin müellifleri hakkında bilgiler verilmek amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Saidiye Hanlığı, Hocalar Devri, Çağatayca, Eserler

Abstract

Many works written during the Saidiya Khanate and the Khoja Period reflect the cultural and literary richness of the era. Divans, masnavis, and tazkiras are examples of such works. The language of Ali Shir Nava'i served as a model for the Chagatai texts of this period. The works produced during the Khoja Period are not only of literary value but also reflect the political and socio-cultural characteristics of the time. The social, political, and religious identity of the region known today as East Turkestan began to take shape during this era.

* Öğr. Gör. Dr., Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Bişkek, Kırgızistan, e-mail: seckin.uyisal@manas.edu.kg.

Chagatai works written in the Khoja Period of the Saidiya Khanate contributed to the development of the language and literature. Among the prominent literary figures were poets who produced mystical and didactic works. This study aims to provide information about the works and authors from the centuries corresponding to the Post-Classical Period of Chagatai literature.

Keywords: Saidiya Khanate, Khoja Period, Chagatai, Literary Works

MESLEK FOLKLORU BAĞLAMINDA KUYUMCULAR: ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ

JEWELLERS IN THE CONTEXT OF OCCUPATIONAL FOLKLORE: THE EXAMPLE OF ESKİŞEHİR

Tuğçe COŞKUN*

Özet

Her meslek grubunun kendine özgü söylemleri, ritüelleri, etik değerleri ve teknik bilgileri vardır. Kuyumculuk mesleği de tarihsel süreç içerisinde oluşmuş ve kuşaktan kuşağa aktarılan bir bilgi birikimi ile yürütülmektedir. Bu bilgi birikimi, sözlü kültürün ve gündelik yaşam pratiklerinin bir parçası olarak meslek folkloru kapsamında değerlendirilmektedir. Kuyumculukta kullanılan aletler, iş yapma biçimleri, müşteriyle kurulan ilişkiler, usta-kalfa ilişkileri, mesleğe dair dile getirilen deyim ve atasözleri gibi unsurlar mesleğin folklorik boyutunu ortaya koymaktadır. Eskişehir'in geleneksel ticaret alanlarından biri olan Kuyumcular Çarşısı, sadece ekonomik faaliyetlerin sürdürüldüğü bir alan değil, aynı zamanda zengin bir meslek folklorunun yaşatıldığı kültürel bir mekândır.

Bu bildiride, meslek folkloru bağlamında, Eskişehir Kuyumcular Çarşısı'ndaki kuyumcu esnafının mesleki deneyimleri ele alınmıştır. Alandan derlenen veriler doğrultusunda, kuyumcuların meslekî statü anlayışı, iş ahlakına dair tutumları ile inanç ve uygulamaları incelenecektir. Araştırmanın verileri, Eskişehir ili Odunpazarı ilçesinde yer alan Kuyumcular Çarşısı'nda yapılan saha çalışmasından elde edilmiştir. Kuyumcularla yapılan derinlemesine mülakat ve gözlem yöntemleriyle elde edilen bu veriler ışığında, kuyumculuk mesleğinin Eskişehir'de Kuyumcular Çarşısı'nda geleneksel inançlar, iş ahlâkı ve güven temelli ilişkiler üzerinden şekillendiğini göstermiştir. Ancak ekonomik koşulların etkisi ve esnaf sayısının artmasıyla bu değerlerin dönüşüme uğradığı, esnaf dayanışmasının zayıfladığı ve kültürel

*Öğr. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Eskişehir, Türkiye, e-mail: tgccsknnn@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3735-9784.

mirasın sürdürülebilirliği için yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eskişehir, Kuyumculuk, Kuyumcular Çarşısı, Meslek Folkloru, Esnaf.

Abstract

Each professional group has its own discourses, rituals, ethical values and technical knowledge. The jewelry profession is also carried out with a body of knowledge that has been formed in the historical process and passed down from generation to generation. This accumulation of knowledge is considered within the scope of professional folklore as a part of oral culture and daily life practices. Elements such as the tools used in jewelry making, ways of doing business, relations with customers, master-craftsman relations, idioms and proverbs about the profession reveal the folkloric dimension of the profession. Jewelry Bazaar, one of the traditional trade areas of Eskişehir, is not only an area where economic activities are carried out, but also a cultural space where a rich professional folklore is kept alive.

In this paper, in the context of occupational folklore, the professional experiences of jewellers in Eskişehir Jewellers Bazaar are discussed. In line with the data collected from the field, jewellers' understanding of professional status, attitudes towards business ethics, beliefs and practices will be examined. The data of the research were obtained from the field study conducted in the Jewellers Bazaar in Odunpazarı district of Eskişehir province. In the light of the data obtained through in-depth interviews with jewellers and observation methods, it has been shown that the jewellery profession is shaped through traditional beliefs, business ethics and trust-based relationships in the Jewellers Bazaar in Eskişehir. However, it has been determined that these values have been transformed with the effect of economic conditions and the increase in the number of tradesmen, the solidarity of tradesmen has weakened, and new regulations are needed for the sustainability of cultural heritage.

Keywords: Eskişehir, Jewellery, Jewellers' Bazaar, Occupational Folklore, Tradesmen.

MEKÂNIN KÜLTÜREL DÖNÜŞÜMÜ BAĞLAMINDA DAVET EVLERİ

EVENT VENUE IN THE CONTEXT OF CULTURAL TRANSFORMATION OF SPACE

Tuğçe ÖZDEMİR*

Özet

Toplumların kültürel mirasının önemli bir parçasını oluşturan ritüeller, nesilden nesile aktarılır. Doğum, evlilik, ölüm gibi hayatın geçiş dönemleri ile belirli takvimsel süreçlerde yoğunlaşan bu ritüeller, toplumsal değerlerin pekiştirilmesi, kolektif kimliğin güçlendirilmesi, toplumsal aidiyet ve süreklilik duygusunun korunması açısından işlevseldir. Bunun yanı sıra kentleşme ve modernleşme süreçleriyle birlikte geleneksel ritüellerin icra edilme biçimleri ve icra mekânlarında belirgin değişimler yaşanmaktadır. Bu mekânsal dönüşüm; davet evleri adı altında yalnızca fiziksel bir yer değişimi değil, aynı zamanda ritüellerin yapısı, ekonomik boyutu ve kültürel işlevlerinde de önemli değişim, dönüşüm ve yeniden yapılanmaları meydana getirmiştir.

Bu bildiride, Eskişehir kent merkezinde davet evlerinin geleneksel ritüel uygulamaları üzerindeki etkileri halk bilimi disiplini çerçevesinde incelenmiştir. Araştırma kapsamında, söz konusu mekânlarda gerçekleştirilen ritüeller hem mekânsal hem de kültürel bağlamda ele alınmıştır. Çalışmanın verileri, davet evi işletmecileri ve bu mekânlardan hizmet alan bireyler ve katılımcılarla yüz yüze görüşme sağlanarak elde edilmiştir. Ayrıca, gözlem yöntemiyle ritüellerin güncel icra biçimleri, etkileşimi ve yeni ritüel pratiklerin kültürel boyutu analiz edilmiştir. Gelenekselin kentteki yeni karşılığı, işlevsel halk bilimi yaklaşımıyla incelenerek sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eskişehir, Davet Evi, Kent Kültürü, Ritüel, Değişim, Dönüşüm.

* Öğr. Gör., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, Eskişehir, Türkiye. e-mail: tugceozdemir26@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9112-2641.

Abstract

Rituals, which constitute an important part of the cultural heritage of societies, are passed down from generation to generation. These rituals, which intensify during transitional periods of life such as birth, marriage, death and certain calendar periods, are functional in terms of reinforcing social values, strengthening collective identity, and protecting the sense of social belonging and continuity. In addition, with the processes of urbanization and modernization, there have been significant changes in the ways and places of performance of traditional rituals. This spatial transformation has brought about not only a physical change of location under the name of event venue, but also significant changes, transformations and restructuring in the structure, economic dimension, and cultural functions of rituals.

In this paper, the city of Eskisehir the impact of invitation houses on traditional ritual practices in the center examined within the framework of folklore discipline. Within the scope of the research rituals performed in these spaces are both spatial and cultural. context. The data of the study were collected from the operators of the obtained through face-to-face interviews with individuals receiving services from the venues and participants and the way in which they interact. In addition, through observation, the current forms of performance of rituals, their interaction and the cultural dimension of new ritual practices were analyzed. Traditional Its new counterpart in the city is analyzed and presented with a functional folklore approach.

Keywords: Eskisehir, Event Venue, Urban Culture, Ritual, Change, Transformation.

THE IMPORTANCE OF USING LINGUISTIC METHODS IN TRANSLATION

ÇEVİRİDE DİLBİLİMSEL YÖNTEMLERİN KULLANIMININ ÖNEMİ

Turkan KHALILSOY*

Abstract

The use of modern linguistic and language teaching methods in the organization of translation work plays a crucial role in the training of professional translators and the improvement of translation quality. In translation, alongside linguistic and language teaching methods, the importance of employing word-for-word translation, communicative, free, adaptation, and idiomatic translation methods is significant. The issues highlighted in the Paper have been studied, and it has been determined that modern linguistic and language teaching methods and techniques play a vital role in the development of translation work. The effective use of these methods in translation is essential for the training of professional translators and the advancement of the art of translation. Effective use of these methods is essential for preparing professional translators and advancing the art of translation. Semantic and pragmatic analysis are key tools in the translation process for understanding the deeper meaning and communicative purpose of a text. Semantic analysis clarifies the lexical and phraseological meaning of the text, while pragmatic analysis considers the context, purpose, and audience of the text. These approaches enable the translator to accurately convey the meaning and impact of the original text in the target language. Teaching semantic and pragmatic analysis methods in translation training is crucial for preparing professional translators and improving the quality of translations.

Keywords: Linguistics, Method, Technique, Language.

* Öğr. Gör., Nahçıvan Devlet Üniversitesi, Yabancı Diller Fakültesi, İngilizce Dil Tercümanlığı Bölümü, Nahçıvan, Azerbaycan, e-mail: xelilsoyturkan@gmail.com, ORCID: 0009-0003-3991-765X.

Özet

Çeviri çalışmalarının düzenlenmesinde modern dilbilimsel ve dil öğretim yöntemlerinin kullanılması, profesyonel çevirmenlerin yetiştirilmesinde ve çeviri kalitesinin artırılmasında hayati bir rol oynamaktadır. Çeviride yalnızca dilbilimsel ve dil öğretim yöntemleri değil, aynı zamanda sözcük çevirisi, iletişimsel çeviri, serbest çeviri, adaptasyon ve deyimsel çeviri yöntemlerinin de kullanılması büyük önem taşır. Bu bildiride ele alınan meseleler incelenmiş ve modern dilbilimsel ve dil öğretim yöntemleri ile tekniklerinin çeviri sürecinin gelişiminde önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Bu yöntemlerin etkin bir şekilde kullanılması, profesyonel çevirmenlerin yetiştirilmesi ve çeviri sanatının ilerlemesi açısından vazgeçilmezdir.

Anlamsal (semantik) ve edimsel (pragmatik) çözümlemeler, bir metnin derin anlamını ve iletişimsel amacını kavramak açısından çeviri sürecinde temel araçlardır. Semantik analiz, metnin sözcüksel ve deyimsel anlamını netleştirirken, pragmatik analiz metnin bağlamını, amacını ve hedef kitlesini dikkate alır. Bu yaklaşımlar, çevirmenin orijinal metnin anlamını ve etkisini hedef dile doğru bir şekilde aktarmasını sağlar. Çeviri eğitiminde semantik ve pragmatik analiz yöntemlerinin öğretilmesi, hem profesyonel çevirmenlerin yetiştirilmesi hem de çeviri kalitesinin artırılması açısından büyük önem taşır.

Anahtar Kelimeler: Dilbilim, Yöntem, Teknik, Dil.

I. TÜRKOLÖJİ KURULTAYI'NIN AZERBAYCAN'DA ALFABENİN GELİŞİMİNE ETKİSİ

THE IMPACT OF THE I. TURCOLOGY CONGRESS ON THE DEVELOPMENT OF THE ALPHABET IN AZERBAIJAN

Aynur CEFEROVA*

Özet

Uzun bir geçmişe sahip olan Türkler gittikleri yerlerde birçok kültür merkezleri meydana getirmişler, temas ettikleri çevrelere ve iletişimde oldukları topluluklara bağlı olarak değişen çeşitli alfabeler ve yazı biçimleri kullanmışlardır. Türklerin zamanla Göktürk, Arap, Rum, Uygur, Latin, Slav vs. alfabelerini kullanmış olduklarını görüyoruz. Fakat az veya çok kullanılan bu alfabelerin içinde dört tanesi geniş ölçüde kullanılarak Türklerin umumi milli alfabeleri haline gelmiştir. Bunlar Göktürk, Uygur, Arap ve Latin alfabeleridir. Türk halklarından biri olan Azerbaycan'da kullanılan en eski alfabe Alban (Kafkasya) alfabesidir. Arap istilasından sonra Arap alfabesi, 1929'da Latin, 1939'da Kiril alfabesi kullanılmıştır. 1991'de Azerbaycan halkı Sovyetler Birliğinin dağılması üzerine bağımsızlığını ilan eden Azerbaycan'da tekrar Latin alfabesine geçilmiştir. Büyük tarihi önem taşıyan 26 Şubat-6 Mart 1926 tarihlerinde Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de İsmailiyye Sarayı'nda düzenlenen Birinci Türkoloji Kongresi, Türk halklarının kültürel entegrasyonunda yeni bir aşamanın temellerini atan en önemli olaylardan biridir. Azerbaycan halkı dahil bu Birinci Türkoloji Kongresi'nde tarih, etnografya, milli kültür, dil, edebiyat, dil ve edebiyat öğretim yöntemleri, alfabe, imla vb. konuların yanı sıra terminoloji de önemli bir konu olarak ele alındı. 1991 yılında Sovyetler Birliğinin parçalanmasından ve Asya'da bağımsız Türk Cumhuriyetlerinin kurulmasından sonra kendini gösteren yeniden yapılanma sürecinde çeşitli konular yanında, alfabe ve ortak yazı dili konusu da gündeme gelmiştir. Türk Cumhuriyet ve topluluklarının kendi kimliklerini güçlendirme yanında, yeni dünya şartlarının

* Arş. Gör., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: ceferova1987@internet.ru, ORCID: 0009-0000-2034-1863.

gerekli kıldığı değişim ve gelişmelere de ayak uydurarak daha ileri bir gelişme düzeyine ulaşmaktı.

Anahtar kelimeler: Türkoloji Kongresi, Azerbaycan Halkı, Alfabe, Dil.

Abstract

The Turks, who have a long history, spread over a wide area and created many cultural centers in the places they visited, and used various alphabets and writing styles. Over time, the Turks became Gokturk, Arab, Romanian, Uyghur, Latin, Slav, etc. we see that they have used their alphabets. But among these alphabets, which are used, four of them have become the common national alphabets of Turks. These are Gokturk, Uyghur, Arabic and Latin alphabets. The oldest alphabet used in Azerbaijan, one of the Turkic peoples, is the Albanian (Caucasian) alphabet. Arabic alphabet after the Arab invasion, Latin in 1929, Cyrillic alphabet was used in 1939. In 1991, the people of Azerbaijan declared their independence after the collapse of the Soviet Union and switched to the Latin alphabet again. The First Turcology Congress held in Ismailiyye Palace in Baku, the capital of Azerbaijan, on February 26-March 6, 1926, which is of great historical importance, is one of the most notable events that laid the foundations of a new stage in the cultural integration of the Turkic peoples. In this First Turcology Congress, including the people of Azerbaijan, history, ethnography, national culture, language, literature, language and literature teaching methods, alphabet, spelling, etc. In addition to topics, terminology was also considered a critical issue. In 1991, in the process of reconstruction after the disintegration of the Soviet Union and the establishment of independent Turkish Republics in Asia, the issue of the alphabet and common written language came up. In addition to strengthening the identities of the Turkish Republic and its communities, it was necessary to reach a higher level of development by keeping up with the changes and developments required by the new world conditions.

Keywords: Turcology Congress, Azerbaijani People, Alphabet, Language.

ABAY KUNANBAYEV'İN YARATICI ROLÜ

ABAY KUNANBAYEV'S CREATIVE PATH

Türkan MAHMUDZADE*

Özet

Türklerin binlerce yıllık sosyo-politik, bilimsel-kültürel, edebi-sanatsal vb. Gelişim tarihinde her Türk boyunun kendine has erdemleri olmuştur. Bu listede Kazakların da yeri var. Kazaklar kadim Türk düşüncesini ve karakterini yansıtan bir millettir. Kazaklar da diğer Türk halkları gibi miras geleneklerinden yararlanmış ve tüm Türk estetik düşüncesinin gelişmesinde olağanüstü hizmetler sunmuşlardır. Kazak edebiyatı ile tüm Türk edebiyatı arasında her zaman belirli bir genetik-işlevsel bağ gözlenmiş ve böyle bir birlik 20. yüzyılın 70 yıllık Bolşevizm'inin etkisi altında kendini korumayı başarmıştır.

Kazak yazılı edebiyatının ortaya çıkışı 19. yüzyıla aittir. Kazak yazılı edebiyatının 3 büyük temsilcisi vardı: Çokkan Valikhanov, İbray Altynsarin ve Abay Kunanbayev. Ch. Vaikhanov, gazetecilik ve etnografik eserler, folklor makaleleri, I. Altinsar'ın müstehcen şiir ve hikâyeleri, gazetecilik çalışmaları vb. Yazarın Kazak yazılı edebiyatının oluşumunda ve gelişmesinde önemli rolü olmuştur. 19. yüzyıl Kazak sosyal ve politik süreçleri, eğitim, sosyal adaletsizlik, sosyal eşitsizlik, ahlak, din, bilgi, beceri, dostluk vb. Kazak halkının doğrudan yaşamı da dahil. Abay Kunanbayev'in konuları yansıtan eserleri, ait olduğu halkın ulusal sanatsal zenginliğidir. Sanatsal yaratıcılığı 200'e yakın şiir, 3 şiir ve 45 düzyazı örneğinden oluşmaktadır. Gördüğümüz gibi bu örneklerde çok sayıda şiir var. A. Kunanbayev, demokratik fikirlerin habercisi olarak halkının isteklerini ve hayallerini, zorluklarla mücadele etme kararlılığını vb. dile getirmişti.

Diğer milletlerde olduğu gibi Kazakların da şiirsel yaratıcılığı yüzyıllardır folklor temelinde gelişmiştir. Bilindiği gibi bu yaratıcılık türü; kolektiflik, yaratıcılık, değişkenlik ve senkretizm ile karakterize edilir. M. Gorku şunu yazdı: "Eski zamanlarda, işçilerin sanatsal halk yaratıcılığı, deneyimlerinin

* Arş. Gör., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Türkoloji Bölümü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: mahmudzadturkan@gmail.com.

tek düzenleyicisi, kolektif emek enerjisinin besleyicisi ve fikirlerinin görüntülerde somutlaştırılması olarak hizmet ediyordu." Halkın büyük yeteneğinin bir ifadesi olan sözlü sanat, aynı zamanda onların hayata ve gündelik hayata karşı tutumlarını da yansıtıyordu. Kazak folkloru, çeşitli kitle türlerinin ve sanatsal söz yaratma biçimlerinin bir koleksiyonudur ve Kazak halkının ulusal kültürünün önemli bir bileşenidir.

Anahtar Kelimeler: Abay Kunanbayev, Kazak Edebiyatı, Din, Bilgi, Türk Edebiyatı

Abstract

Turks' multi-millennium social-political, scientific-cultural, literary-artistic, etc. In the history of development, each Turkish tribe has had its own merits. Kazakhs also have a place in this list. Kazakhs are a nation that reflects ancient Turkish thinking and character. Kazakhs, like other Turkic peoples, benefited from inheritance traditions and provided exceptional service in the development of all-Turkic aesthetic thinking. A certain genetic-functional connection has always been observed between Kazakh literature and all-Turkic literature, such a unity was able to preserve itself under the influence of 70 years of Bolshevism ideas of the 20th century.

The emergence of Kazakh written literature belongs to the 19th century. There were 3 great representatives of Kazakh written literature: Chokan Valikhanov, Ibray Altynsarin and Abay Kunanbayev. Ch. Vaikhanov, journalistic and ethnographic works, folklore articles, I. Altinsar's suggestive poems and stories, journalistic works, etc. as the author played a key role in the formation and development of Kazakh written literature. The work of Abay Kunanbayev, which reflects the 19th century Kazakh social and political processes, including education, social injustice, social inequality, morals, knowledge, skills, friendship, etc., is the national artistic wealth of the nation to which he belongs. His artistic creativity consists of about 200 poems, 3 poems and 45 prose examples. As you can see, there are many poems in these examples. A. Kunanbayev, as a harbinger of democratic ideas, expressed the wishes and dreams of his people, the determination to fight their difficulties, etc. He wrote the situations in a realistic manner.

As in other nations, the poetic creativity of Kazakhs has developed based on folklore for many centuries. As is known, this type of creativity is characterized by collectivity, creativity, variability, and syncretism. M. Gorky wrote: "In ancient times, the artistic folk creativity of the workers served as the only organizer of their experience, the feeder of collective labor energy, and the embodiment of their ideas in images." Verbal art, being an expression of the people's immense talent, also reflected their attitude to life and everyday life.

Kazakh folklore is a collection of various mass types and forms of artistic word creation and is a vital component of the national culture of the Kazakh people, ensuring the development of Kazakh literature.

Keywords: Abay Kunanbayev, Kazakh Literature, Religion, Knowledge, Turkish Literature.

ŞƏMKİRDƏ AŞKARLANMIŞ SÜLEYMANŞAH BİN QILIC ARSLAN DÖVRÜNƏ AİD MİS FELS

A COPPER FALS COIN FROM THE REIGN OF SULEYMAN SHAH BIN QILICH ARSLAN DISCOVERED IN SHAMKIR

Aygün MUSAQIZI MEMMEDOVA *

Özet

Çalışmada ilk dəfə olaraq 2006-2008-ci illərdə Şəmkir arxeoloji ekspedisiyanın rəhbəri, tarix üzrə elmlər doktoru Tarix Dostiyevin rəhbərliyi ilə Şəmkir-Gəncə şossesinin sol istiqamətində, Şəmkirçayın sahilində aparılan arxeoloji qazıntılar nəticəsində orta əsr Şəmkir şəhəri narınqalasının xarabalıqları aşkar edilmiş bir sıra mis sikkələrdən bir ədədi haqqında məlumat verilmişdir. Bu mis sikkə 23 noyabr 2017-ci il tarixli 112 sayılı aktla Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin Numizmatika Fonduna təhvil verilmişdir.

Şəmkir orta əsr şəhərində aşkarlanmış mis fəlsin numizmatik təyinatını muzeyin numizmat alimi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Aygün Məmmədova etmişdir.

Mis sikkənin bir tərəfində başı üzərində halə olan sağa istiqamətlənmiş atlı, digər tərəfində "Suleymanşah bin Qılıç Arslan" sözləri həkk edilmişdir. 3,6 q çəkili bu mis fəlsin əksər yazıları silinsə də, tipinə əsasən müasir numizmatikada "Roma Səlcuqları" adı ilə tanınan sikkələr qrupuna aid etmək mümkündür (foto 1).

Bu qrupdan altıncı hökmdar – "Rüknəddin" titullu II Süleymanşah ibn Qılıç Arslanın qısamüddətli hakimiyyəti dövründə (595 - 600 = 1198 - 1203) Kayseri, Konya, Aksaray və d. zərbxanalarına aid çoxsaylı gümüş dirhəmlər və mis fəslər istehsal edilmişdir.

Azərbaycan ərazisində aşkarlanmış Səlcuqi sikkələrindən ibarət çoxsaylı dəfinələrin tədqiqi, belə tapıntıların qədim ticarət yolu Sivas-Ərzincan-Ərzurum üzrə hərəkət edən ticarət karvanları vasitəsilə Cənubi Qafqaza daxil

* Dr., Azərbaycan Ulusal Tarix Muzesi Numizmatik Uzmanı, Tarix Fəlsəfəsi Bölümü, Bakü, Azərbaycan, e-mail: aygun_kons@mail.ru, ORCID: 0000-0002-0274-5191.

olduğunu söyləməyə zəmin yaradır. Məhz qeyd edilən ticarət yolu Oğuz-səlcuq dünyası ilə ticari və etnomədəni əlaqələrin inkişafında başlıca əhəmiyyət daşımışdır.

XIV əsrin əvvəllərində daxili çəkişmələr və Elxanilərin sarsıdıcı zərbələri nəticəsində süquta uğrayan Kiçik Asiyanın Səlcuqilər dövlətinin sikkə zərbi yerini Osmanlılara təhvil vermişdir.

Aşar Sözlər: Mis Fels, Səlcuqlu, Şəmkir, Muzey

Abstract

This paper provides information for the first time about one of a number of copper coins founded in the ruins of the medieval city of Shamkir as a result of archaeological excavations conducted in 2006-2008 on the left side of the Shamkir-Ganja highway, on the banks of the Shamkir River, under the leadership of the Shamkir archaeological expedition, Doctor of History Tarikh Dostiyev. This copper coin was transferred to the Numismatic Fund of the National Museum of History of Azerbaijan by act No. 112 dated November 23, 2017.

The numismatic designation of the copper fels discovered in the medieval city of Shamkir was made by the museum's numismatic scientist, Doctor of Philosophy in History Aygun Mammadova.

On one side of the copper coin, a horseman facing right with a halo over his head is engraved, and on the other side, the words "Suleyman shah bin Kilij Arslan" are engraved (photo 1). Although most of the inscriptions on this copper fels weighing 3.6 g have been erased, based on its type, it is possible to attribute it to the group of coins known in modern numismatics as the "Roman Seljuks". During the short reign of the sixth ruler of this group - Suleymanshah II ibn Kilij Arslan with the title "Rukneddin" (595 - 600 = 1198 - 1203), Kayseri, Konya, Aksaray, etc. mints produced numerous silver dirhams and copper fels.

The study of numerous hordes of Seljuk coins discovered in Azerbaijan suggests that such finds entered the South Caucasus via trade caravans traveling along the ancient trade route Sivas-Erzincan-Erzurum. It was precisely this trade route that was of primary importance in the development of trade and ethnocultural relations with the Oghuz-Seljuk world.

The Seljuk state of Asia Minor, which collapsed at the beginning of the 14th century because of internal strife and the crushing blows of the Ilkhanids, handed over its minting to the Ottomans

Keywords: Copper Fels, Seljuk, Shamkir, Museum.

Fotoğraf 1: Mis fels. NF 56617. Səlcuqilər. Rükəddin II Süleymanşah ibn Qılıç Arslan (1198 - 1203). 3,6 q

ÖZBEKİSTAN MEDYASINDA TÜRKOLOJİ BİLİMLERİNİN TANITIM MESELELERİ

THE PROMOTION OF TURCOLOGY STUDIES IN UZBEK MEDIA

Asanov Eldar ENVEROVICH*

Özet

Son yıllarda Özbekistan medyasında Türk tarihi ve kültürüne yönelik ilginin keskin bir artış gösterdiği gözlemlenmektedir. İslam Kerimov'un son yıllarında, devlet medyasında Türkoloji ile ilgili konular fiilen sansüre tabi tutulmuş, az sayıdaki özel medya kuruluşları ise bu konulara ya ilgi göstermemiş ya da otosansür uygulamıştır. Ancak günümüzde Türk tarihi, Türk kültürü ve Türk devletleri arasındaki entegrasyon gibi konular, hem bağımsız medya kuruluşlarında hem de devlet medyasında geniş bir şekilde ele alınmaktadır.

Bu olgunun birkaç temel nedeni bulunmaktadır. İlk olarak, bağımsız ve özel medya kuruluşlarının sayısı artmış ve sansür mekanizmaları, özellikle tarih ve kültür konularında, belirgin şekilde gevşemiştir. İkinci olarak, Özbekistan'ın Türk devletleriyle ilişkileri güçlenmiş, ülke Türk Devletleri Teşkilatı'na katılmış ve Türk dünyasına yönelik içerikler devlet politikalarının bir parçası hâline gelmiştir. Üçüncü olarak, toplumda Türkoloji alanında uzman akademisyenlere yönelik talep artmış, bu uzmanlar medya platformlarında aktif rol alarak akademik anlatıları geniş kitlelere ulaştırmaya başlamıştır.

Bu çalışmada, Türkoloji temalı içerik üreten YouTube ve Telegram kanallarının faaliyetleri incelenecek, konu kapsamı ve ana anlatıları analiz edilmiştir. Ayrıca, bu kanalların içeriklerinin devlet medyasındaki anlatılarla karşılaştırılması yapılarak, Türkolog akademisyenlerin bu süreçlerdeki rolü değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Türkoloji, Özbekistan medyası, Türk kültürü, Türk devletleri, dijital medya, akademik yayılım.

* Dr., Özbekistan Bilimler Akademisi, Milli Arkeoloji Merkezi, Disiplinlerarası Araştırmalar Bölümü, Taşkent, Özbekistan, e-mail: eldarassanov88@gmail.com.

Abstract

In recent years, there has been a noticeable surge of interest in Turkish history and culture in the media of Uzbekistan. During the final years of Islam Karimov's presidency, topics related to Turcology were effectively censored in state media, while most private media outlets either ignored these subjects or practiced self-censorship. However, today, subjects such as Turkish history, Turkish culture, and integration among Turkic states are widely covered by both independent and state-affiliated media platforms.

There are several main reasons behind this phenomenon. First, the number of independent and private media outlets has increased, and censorship mechanisms—particularly on topics of history and culture—have been significantly relaxed. Second, Uzbekistan's relations with other Turkic states have strengthened; the country has joined the Organization of Turkic States, and content related to the Turkic world has become part of official state policies. Third, there is a growing public demand for academic experts in Turcology, who have begun to play active roles on media platforms and bring academic narratives to wider audiences.

This study will examine the activities of YouTube and Telegram channels that produce content related to Turcology, analyzing the scope of their topics and core narratives. In addition, it will compare the content of these channels with the narratives found in state media and evaluate the role of Turkologist scholars in these processes.

Keywords: Turcology, Uzbekistan media, Turkish culture, Turkic states, digital media, academic outreach.

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ KAPSAMINDA HAZIRLANAN 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABININ TÜRK KÜLTÜRÜ BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE 5TH GRADE TURKISH COURSEBOOK PREPARED WITHIN THE SCOPE OF THE TÜRKİYE CENTURY EDUCATION MODEL IN THE CONTEXT OF TURKISH CULTURE

Cüneyt DİNLER*

Özet

Gelişen teknoloji ile beraber dünyadaki toplumsal değişim hız kazandıkça ihtiyaca cevap verecek nitelikte birey yetiştirerek topluma katkıda bulunmak amacıyla eğitimde birtakım yenilikler ve değişimler gerçekleşmektedir. Küreselleşmenin getirmiş olduğu diğer kültürlerle ilişkilerde hâkim kültür karşısında milli kültürün olumsuz etkilenmemesi için öğrencilerin küçük yaşlardan itibaren kendi kültürel kodlarını edinmeleri elzemdir. Küresel kültürün milli kültürün yerini alması kaygı verici bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. Hükümetlerin bu alanda bir politika geliştirmeleri gerekli hatta zorunlu hale gelmiştir. Bunu gerçekleştirmenin en iyi yolu da eğitimidir. Bu bağlamda Türk kültürünün desteklenmesine ve tanıtılmasına küçük yaşlardan itibaren başlanmalıdır. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından uygulamaya konulan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli (TYMM) 2024-2025 eğitim öğretim yılı itibari ile 1, 5 ve 9. sınıflarda kademeli olarak hayata geçirilmiştir. Bu çalışmanın amacı Maarif Model kapsamında düzenlenen 5. Sınıf Türkçe ders kitabında (1 ve 2. kitap) yer alan okuma ve dinleme metinlerinin ve etkinliklerin Türk kültürü bağlamında incelenmesidir. Nitel araştırma yaklaşımına göre yapılan bu çalışmada doküman incelemesi yapılarak veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında düzenlenen 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabının (1. ve 2. kitap) önceki yıllara ait Türkçe ders kitaplarına nazaran Türk kültür öğeleri bakımından daha zengin olduğu görülmüştür. Türk kültürüne dair birçok unsurun yer aldığı metinlere,

* Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türk Halkbilimi Bölümü, Eskişehir, Türkiye, e-mail: cuneytdinler@hotmail.com.

etkinliklere ve çalışmalara yer verilmiştir. Bunların çoğu doğrudan Türk kültürü unsurlarıyla ilişkilidir. Türkçe ders kitabında yer alan altı temadan “Oyun Dünyası”, “Atatürk’ü Tanımak”, “Geleneklerimiz”, “İletişim ve Sosyal İlişkiler “ temaları Türk kültür öğelerinin sık yer aldığı temalardır. Ayrıca 5. Sınıf Türkçe ders kitabında Türk kültür öğelerinin doğrudan ilişkili olduğu halk edebiyatı ürünlerinden azımsanmayacak sayıda örnekler yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Kültürü, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Eğitim, Kültür, Halkbilimi.

Abstract

As the social change in the world accelerates with developing technology, some innovations and changes are taking place in education to contribute to society by raising individuals who will meet the needs. For the national culture not to be negatively affected by the dominant culture in relations with other cultures brought by globalization, it is essential for students to acquire their own cultural codes from an early age. The fact that global culture is replacing national culture is a worrying situation. It has become necessary and even mandatory for governments to develop a policy in this area. The best way to achieve this is education. In this context, the support and promotion of Turkish culture should be started from an early age. The Türkiye Century Education Model (TYMM), implemented by the Ministry of National Education, has been gradually implemented in 1st, 5th, and 9th grades as of the 2024-2025 academic year. The purpose of this study is to examine the reading and listening texts and activities in the 5th Grade Turkish textbook (books 1 and 2) organized within the scope of the Maarif Model in the context of Turkish culture. In this study, which was conducted according to the qualitative research approach, data were obtained by document review. In the light of the obtained data, it was seen that the 5th Grade Turkish Textbook (books 1 and 2) organized within the scope of the Turkey Century Maarif Model is richer in terms of Turkish cultural elements compared to the Turkish textbooks of previous years. It includes texts, activities and studies that include many elements of Turkish culture. Most of these are related to Turkish cultural elements. Of the six themes in the Turkish textbook, the themes of “Game World”, “Getting to Know Atatürk”, “Our Traditions”, and “Communication and Social Relations” are the themes

where Turkish cultural elements are frequently included. In addition, there are a considerable number of examples of folk literature products that are related to Turkish cultural elements in the 5th Grade Turkish textbook.

Keywords: Turkish Culture, Türkiye Century Education Model, Education, Culture, Folklore

ARNAVUTLUK TÜRK DÜNYASI'NIN BİR PARÇASI

ALBANIA AS PART OF THE TURKISH WORLD

Entela MUÇO*

Özet

"Türk Dünyasının Bir Parçası Olarak Arnavutluk" konusu, yalnızca ele aldığı konularla değil, aynı zamanda çalışma yoluyla tarihi gerçeği ortaya çıkarmanın ve onu hayata geçirmek için bilimsel malzeme bulmanın zorluğuyla da dikkat çeken geniş bir konudur.

Güneydoğu Avrupa'nın en batı ucunda yer alan Balkan Yarımadası'nda bulunan Arnavutluk, Doğu ile Batı arasındaki geçişin yeni bir dünyanın doğuşu ile tarihinde derin izler bırakmış bir dünyanın sonu arasında, "Gordion" düğümüdür. Balkan Savaşları (Birinci ve İkinci Balkan Savaşı) ve Dünya Savaşları (Birinci ve İkinci Dünya Savaşı) gibi siyasi, sosyal ve ekonomik öneme sahip olaylar, yalnızca kendi kaderini değil, yüzyıllar boyunca Arnavutluk'un kaderini belirledi. İncelenen dönem Dünya Tarihinin en önemli dönemlerinden biridir: Modernizm döneminden günümüze kadar olan dönem Arnavut toprakları üzerinde Arnavutluk'un kendisi ve halkı için öngörülme ve belirli tarihi koşullar, tanınmayan halklarla olsa da rağmen, fakat karaktere ve onların temsiliyetine bakımından kendilerine benzeyen bir arada yaşama olanağını yaratmıştır.

Arnavutlar, hayatlarını ve kaderlerini değiştiren farklı siyasi sistemler ve rejimlerle karşı karşıya kaldılar: I. Arnavut Ulusal Rönesansı, II. Arnavut siyasi sınıfının İkinci Dünya Savaşı'nın etkilerini pekiştirme ve geliştirme çabalarıyla aynı zamana denk gelen Komünizm Öncesi Dönem. Bağımsız Arnavut Devleti'nin kurulması, çeşitli hükümetlerin kurulması ve genel siyasal-toplumsal kaosun yaratılması, II/b. Arnavutluk Krallığı, III. İtalyan İşgali ve Arnavut Halkının Anti-Faşist Savaşı, IV. Komünist-Sosyalist dönemi, V. Komünist sonrası Demokrasi dönemi ve Arnavutlar, onların karakterlerinin en iyi

* Dr., Arnavutluk-Azerbaycan Dostluk, Bilim ve Kültür Derneği Başkanı, Arnavutluk, e-mail: entelatirana@yahoo.com.

niteliklerini, zekâlarını, sadakatlerini, onurlarını, cömertliklerini, çalışkanlıklarını ve basiretlerini ortaya koydukları olaylarla dolu.

Bu etkinlikte bu çalışmanın atıfta sunulması, Arnavutluk'un gerçek anlamda Türk dünyasının bir parçası olduğunu kanıtlayan, daha önce bilinmeyen gerçeklerin ortaya çıkarılmasına yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arnavutluk, Türk Dünyası, Tarih, Siyaset.

Abstract

“Albania as a Part of the Turkish World” is a broad topic whose uniqueness lies not only in what it deals with, but also in the difficulty of extracting historical truth through research and identification of scientific materials.

Albania, located in the most Western part of Southeastern Europe, in the Balkan Peninsula, is a “Gordian” knot for the transition between East and West, between the birth of a new world and the end of a world that had left deep traces in its history. Events of political, social, and economic importance, such as the Balkan Wars (First and Second Balkan War) and the World Wars (First and Second World War), determined the fate of Albania over an extended period of centuries, and its own. The period studied is one of the most important periods of World’s History: the period of Modernism until nowadays.

Certain historical circumstances, but unforeseen for Albania and its people, created the possibility of coexistence with people who, although unknown, were similar in character and in what there have been represented in the Albanian lands.

Albanians were faced with different political systems and regimes that changed their lives and destinies: I. The Albanian National Renaissance; II. The Pre-Communist Period with its subdivisions, which coincides with the efforts of the Albanian political class for the consolidation and development; II/a. The Independent Albanian State, the creation of various governments and the causing of a general political-social chaos, II/b. The Albanian Kingdom, III. The Italian Occupation and the Anti-Fascist War of the Albanian People, IV. The Communist-Socialist period and V. the post-Communist period, of Democracy

with events in which Albanians revealed the best qualities of their character, intelligence, loyalty, honor, generosity, work, and maturity.

Holding this paper in this activity will help to uncover previously unknown truths that prove that Albania is truly part of the Turkish world.

Keywords: Albania, Turkish World, History, Politics.

ZENGEZUR KORİDORU: TÜRK DÜNYASININ GELECEĞE AÇILAN KAPISI

THE ZENGEZUR CORRIDOR: THE GATEWAY TO THE FUTURE OF THE TURKIC WORLD

Hacı NARİMANOĞLU ABDULLA*

Özet

Zengezur Koridoru veya Nahçıvan Koridoru, İkinci Karabağ Savaşı'nın Azerbaycan tarafından kazanılmasının ardından Azerbaycan ve Ermenistan arasında imzalanan ateşkes antlaşmasının 9. Maddesi gereğince Azerbaycan ile eksklav parçası olan Nahçıvan ve Türkiye ile arasında bağlantıyı kuracak olan bir ulaşım koridorudur. Zengezur Koridoru, Nahçıvan'dan Türkiye'ye, oradan Akdeniz üzerinden diğer batı ülkelerine, bir sözleşme, bölge ülkelerine Çin, Orta Asya-Azerbaycan-Türkiye-Avrupa transit-ulaşım hattını kullanma imkânı sağlar. 1921'de Sovyet Rusya'nın Ermenistan'a hediye ettiği koridor, bir zamanlar bölünüp ayrılan, Türk dilli bölgeleri ayıran, günümüzde coğrafi olarak ikiye bölünen eski Zengezur ilçesi üzerinden geçer ve Türk dünyası arasında kara yolu bağlantısı kurar, bugün bu bölgeleri birleştiren yol haline gelir. Uzunluğu yaklaşık 123,6 km olan bu stratejik yol sadece Azerbaycan'da değil, tüm Türk dünyasında yeni bir dönemin başlangıcı olarak görülmektedir. Avrupa ve Asya'yı birleştiren ana hat, Türk dünyası arasında köprü olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Zengezur Koridoru, İkinci Karabağ Savaşı, Üçlü Bildiri, Türk Dünyası

Abstract

The Zengezur Corridor or Nakhichevan Corridor is a transportation route that will connect Azerbaijan with its exclave, Nakhichevan, and Türkiye, based on Paper 9 of the ceasefire agreement signed between Azerbaijan and Armenia following Azerbaijan's victory in the Second Karabakh War. The Zengezur Corridor will allow the use of the transit route from the region to

* Dr., Zengezur Dernekleri Birliği Başkanı, Hazar Üniversitesi, Tarih Bölümü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: sno.haci@gmail.com.

China, Central Asia, Azerbaijan, Türkiye, and Europe via the Mediterranean, linking Nakhichevan to Türkiye, and from there to other Western countries. The corridor, which was gifted to Armenia by Soviet Russia in 1921, passes through the former Zengezur district, which once separated Turkish-speaking regions and is now geographically divided. This route will create a land connection between the Turkic world and today forms the road that unites these regions. Approximately 123,6 km in length, this strategic road is seen as the beginning of a new era not only in Azerbaijan but throughout the Turkic world. It will serve as a bridge connecting Europe and Asia, linking the Turkish world.

Keywords: The Zengezur Corridor, the Second Nagorno-Karabakh War, Turkic world.

GELENEĞE DÖNÜŞ: TÜRK KÜLTÜRÜNDE SU VE TÜRKİYE'DE KURAKLIK SORUNUNA GELENEKSEL ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

BACK TO TRADITION: WATER IN TURKISH CULTURE AND TRADITIONAL SOLUTION SUGGESTIONS TO THE PROBLEM OF DROUGHT IN TÜRKİYE

Nursel DEMİRDEN*

Özet

Dünyadaki pek çok kültürde olduğu gibi Türk kültüründe de su kutsaldır. Sözlü kültür ürünlerinde, dinî anlatılarda, inanca dayalı pratiklerde ve ritüellerde, günlük hayatta su çeşitli şekillerde yer alır. Dünyanın yaratılışında, insanın doğum serüveninde, canlıların varlığını devam ettirmesinde, ölüme bağlı uygulamalarda, öte dünyaya dair anlatılarda, eskatolojik mitlerde suyun rolü ön plandadır. Geleneğe bağlı anlatılarda ve yaşam pratiklerinde yer alan suyun verimli kullanılamaması ve su kıtlığı XXI. yüzyılın önemli sorunlarından. Küresel iklim değişikliğinin ağır sonuçlarını yaşamaya başladığımız şu günlerde kuraklık sorunu canlılar için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Bakanlık ve yerel yönetimler tarafından suyun tasarruflu kullanımına dair yapılan çalışmalar ve uygulamalar, geleneksel yaşam pratikleriyle yer yer benzer doğrultuda ilerleme göstermektedir. Ancak son yüzyılda gelişen ve tüketime dayalı olumsuz sonuçlar doğuran yeni alışkanlıklar, ülkemiz insanının kültürel köklerini hatırlaması gerektiğini göstermektedir. Geleneksel Türk düşünce tarzında yer alan tasarruf, israf etmeme yönlü bakış açısının su kaynaklarının kullanımı konusunda da halka hatırlatılması elzemdir. Türk halkının kökü Türkistan'dan gelen yüzlerce yıldır sahip olduğu suya dair pratiklerini, su tasarrufuna dayalı uygulamalarını ivedilikle gündemine alması ve günümüz yaşam tarzıyla harmanlayarak uygulamaya başlaması gerekmektedir. Bildiride Türk kültüründe suyun önemine, halkın suya bakış açısına, suyun tasarruflu kullanım şekillerine yer verildikten sonra günümüzde Türkiye özelinde, şehirlerde ve kırsal alanlarda

* Dr., Türk Halkbilimi Bölümü, e-mail: nurseldemirdenn@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1127-6662.

geleneğe bağılı olarak ya da gelenekten bağımsız şekilde hangi uygulamaların yapılabileceği hakkında bilgi verilmeye çalışılmaktadır. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmaktadır. Mevcut yönetmelik ve uygulamalara dair yazılı ve görsel veriler, haberler, halkın günlük hayattaki uygulamaları, bilimsel yayınlar bildiriye veri sağlamaktadır. Çalışmayla, Türk dünyasının da yaşadığı su sorununa, gelenekler çerçevesinde ve Türkiye örnekleminde kültürel bir çözüm üretilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Su, Kuraklık, İklim Değişikliği, Tasarruf, Gelenek.

Abstract

As in many cultures around the world, water is sacred in Turkish culture. In oral culture products, religious narratives, faith-based practices and rituals, and daily life, water takes place in many ways. The role of water is at the forefront in the creation of the world, in the adventure of human birth, in the continuation of the existence of living things, in practices related to death, in narratives about the afterlife, in eschatological myths. Inefficient use of water and water scarcity, which take place in narratives and life practices related to tradition, are among the important problems of the XXI century. In these days when we are beginning to experience the severe consequences of global climate change, the problem of drought poses a significant threat to living things. The studies and practices conducted by the Ministry and local governments on the efficient use of water are progressing in a similar direction with traditional life practices. However, new habits that have developed in the last century and have negative consequences based on consumption show that the people of our country need to remember their cultural roots. It is essential to remind the public of the traditional Turkish way of thinking of saving and not wasting in the use of water resources. The Turkish people need to urgently put their water-related practices and practices based on water saving, which they have had for hundreds of years, rooted in Turkestan, on their agenda and start practicing them by blending them with today's lifestyle. In the paper, after the importance of water in Turkish culture, the people's perspective on water, and the ways of using water economically, it is tried to give information about which practices can be done today in Turkey, in cities and rural areas, depending on tradition or independently of tradition. The document analysis method is used in the study.

Written and visual data on existing regulations and practices, news, daily life practices of the people, scientific publications provide data for the paper. The study aims to produce a cultural solution to the water problem experienced by the Turkish world within the framework of traditions and in the sample of Turkey.

Keywords: Water, Drought, Climate Change, Saving, Tradition.

KÖY ENSTİTÜLERİNİN MUHALİFLERİ: KİMLER, NEDEN KÖY ENSTİTÜLERİNE KARŞI ÇIKTILAR

OPPONENTS OF THE VILLAGE INSTITUTES: WHO AND WHY DID THEY OPPOSE VILLAGE INSTITUTES

Özlem SEYHAN*

Özet

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ülkenin her yönden kalkınması hedefi benimsenmiş, çağdaş, ileri ve tam bağımsız bir Türkiye'ye erişmek için çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ülkenin refah seviyesini artırmanın en önemli yollarından biri olarak görülen eğitim seferberliği ise, erken cumhuriyet devrinin temel uğraşı haline gelmiştir. Uzun yıllar cehaletle, hastalıklarla ve ekonomik sıkıntılarla mücadele etmek zorunda kalan Anadolu halkının çağdaş ve aydın bireyler olarak tarımda ve hayvancılıkta ileri tekniği kullanabilen, yurt ve dünyadaki gelişmeleri yakından takip eden, Atatürk ilke ve inkılâplarını benimsemiş, ekonomik anlamda müreffeh bir yaşam sürmesi istenmiştir. Köyü ve köylüyü kalkındırma projesi olarak ortaya çıkan girişimler ülkede yeterli sayıda öğretmen bulunmaması ve bu öğretmenleri köyde kalmaya mecbur etmenin imkânsızlığı nedeniyle çeşitli zorlukları da beraberinde getirmiştir. Nitekim 1936 yılında Köy Öğretmen Okulları açılmıştır. Eğitim Kurslarıyla birlikte bir model oluşturan bu okullar köy enstitüleri fikrinin doğmasına yol açmış ve çeşitli çalışmaların sonunda Köy Enstitülerinin kurulmasına dair kanun 17 Nisan 1940 tarihinde kabul edilmiştir.

Ancak Türkiye'nin çok partili hayata geçişi ile yükselen muhalif söylemler ve komünistlik ithamları Köy Enstitülerinin hedef alınmasına yol açmıştır. 1946 yılından itibaren Şemsettin Sirer'in Milli Eğitim Bakanlığı ile Köy Enstitülerinde bazı değişiklikler yapılmıştır. İlk olarak uygulama derslerinin saatleri azaltılırken kültür dersleri artırılmış, teorik dersler dışındaki faaliyetler sınırlandırılmış, öğrencilerin seviyelerine uygun olmadığı gerekçesiyle dünya klasiklerinden yapılan çeviriler enstitülerden uzaklaştırılmıştır. 1954 yılında

* Dr., Türk Halkbilimi Bölümü, Ankara, Türkiye, e-mail: akpinarr_ozlem@hotmail.com,
ORCID: 0009-0002-0103-5072.

ise Köy Enstitüleri öğretmen okullarına dönüştürülmüştür. Bu çalışma ile kimlerin, hangi gerekçelerle Köy Enstitülerini eleştirdiği dönemin şartları içerisinde irdelenmiştir. Öyle ki uzun yıllar Köy Enstitülerinin misyonu ve faaliyetleri farklı siyasi ve ideolojik çevrelerce mercek altına alınmış, enstitülerin açık kalmasını savunanlar ile kapatılmasını savunanlar adeta kalem savaşı vermiştir. Nitekim yalnızca bir eğitim kurumu olarak görülmesi gereken Köy Enstitülerine gösterilen olumlu ve olumsuz yaklaşımlarda ne gibi dinamiklerin etkili olduğu açıklanmaya çalışılmıştır. Dönemin basın yayın organları ve aydınların fikirlerini tartıştığı düşünce yazıları bu çalışmanın temel yönlendiricisi olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Köy Enstitüleri, Eğitim, Öğretim, Komünizm, Sosyalizm, Din.

Abstract

With the proclamation of the Republic, the goal of development of the country in all aspects was adopted, and numerous studies were conducted to achieve a modern, advanced, and fully independent Turkey. The education campaign, which was seen as one of the most important ways to increase the country's level of welfare, became the main concern of the early republican period. The Anatolian people, who had to struggle with ignorance, diseases and economic difficulties for many years, were expected to live an economically prosperous life as modern and enlightened individuals who could use advanced techniques in agriculture and animal husbandry, closely follow the developments in the country and in the world, adopted Atatürk's principles and reforms. The initiatives that emerged as village and villager development projects brought with them various difficulties due to the lack of sufficient number of teachers in the country and the impossibility of forcing these teachers to stay in the village. In fact, Village Teacher Training Schools were opened in 1936. These schools, which formed a model together with the Instructor Courses, led to the emergence of the idea of Village Institutes, and because of numerous studies, the law on the establishment of Village Institutes was accepted on April 17, 1940.

However, with Turkey's transition to a multi-party system, rising opposition discourses and accusations of communism led to the Village Institutes being targeted. Starting from 1946, some changes were made in the Village Institutes under Şemsettin Sirer's Ministry of National Education. First, while the hours of practice courses were reduced, culture courses were increased, activities other than theoretical courses were limited, and translations of world classics were removed from the institutes on the grounds that they were not suitable for the students' levels. In 1954, Village Institutes were transformed into teacher training schools. This study will examine who criticized the Village Institutes and on what grounds, within the conditions of the period. So much so that for many years, the mission and activities of the Village Institutes were put under the spotlight by different political and ideological circles, and those who advocated keeping the institutes open and those who advocating their closure fought a war of pens. In fact, it will be tried to explain what kind of dynamics are effective in the positive and negative approaches towards Village Institutes, which should be seen only as an educational institution. The press and media organs of the period and the opinion articles discussing the ideas of intellectuals were the main guides of this study.

Keywords: Institutes, Education, Teaching, Communism, Socialism, Religion.

NEVRUZ GELENEKLERİNDE SEMENİ: RİTÜEL VE SİMGESEL ANLAMLAR

SEMENİ IN NEVRUZ TRADITIONS: RITUALISTIC AND SYMBOLIC MEANINGS

Sevinç AŞURKIZI KASIMOVA*

Özet

Dünyanın en önemli bayramlarından biri olan Nevruz, çok eski zamanlardan beri Azerbaycan halkı tarafından büyük bir coşku ve gösteriyle kutlanmaktadır. Bayramın gelişine yaklaşık bir ay kala İlâhır Çarşamba şenlikleri başlar ve Nevruz için özel hazırlıklar yapılır. Bu hazırlıklar kapsamında avlular, evler ve tarla alanları temizlenir ve düzenlenir; kızlara ve gelinlere yeni elbiseler alınır, insanlar arasında dostane ve samimi ilişkiler daha da yaygınlaşır ve uzak yerleşimlere kadar uzanır.

Nevruz bayramı sürecinde birbirinden renkli ritüeller ve törenler gerçekleştirilir. Son Çarşamba kutlamalarında insanlar, topluma neşe ve bayram ruhunu yayarak bayramı selamlarlar.

Nevruz bayramını semenisiz düşünmek mümkün değildir. Semeni, sanki Nevruz ile birlikte doğmuş ve onun ayrılmaz öğelerinden biri olarak yüzyılları aşmıştır. Semeni sadece bir yeşillik simgesi değil; aynı zamanda bereket, bolluk ve refahın da sembolü olarak yaşamıştır. “Semeni, sakla beni, her yıl yeşertirim seni” diyen atalarımız, semeniye ilkbaharın gelişi ve doğanın yeniden canlanmasının bir işareti olarak görmüştür.

Semeni, ilk iki Çarşamba sonrasında, Nevruz bayramına on gün kala yeşertilmeye başlanır. Geçmişte semeni genellikle tohumluk buğdaydan elde edilirdi. Yapay kaplarda yetiştirilen semeni, ilkbaharda ekilecek tohumların kalitesini ölçmeye yardımcı olurdu. Eğer semeni iyi filizlenir ve büyürse, bu bereketli bir hasadın işareti olarak kabul edilirdi. Bazen diğer şekilde ıslatılan

* Dr., Azerbaycan Milli İlimler Akademisi, Folklor Enstitüsü, Mitoloji Bölümü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: sevinccqasimova@gmail.com.

tohumlardan da semeni yetiştirilirdi. Bayram sofrasında semeni mutlaka bulunur ve kutlamaların ayrılmaz bir parçası olarak yerini alır.

Anahtar Kelimeler: Nevruz, Semeni, Ritüel, Tören, Bayram

Abstract

Novruz, one of the most significant festivals in the world, has been celebrated with great enthusiasm and spectacle by the people of Azerbaijan since ancient times. A month before the arrival of the festival, the Ilakhir Charshanba festivities commence, and special preparations are made for Novruz. These preparations include cleaning and organizing courtyards, homes, and fields; purchasing new clothes for girls and brides; and fostering friendly and sincere relationships that extend even to distant communities.

Throughout the Novruz festival, vibrant rituals and ceremonies are performed. During the final Charshanba celebrations, people greet the holiday by spreading joy and the festive spirit within the community.

It is impossible to imagine Novruz without semeni. Semeni, as if born alongside Novruz, has endured for centuries as one of its inseparable elements. It is not merely a symbol of greenery but also represents abundance, prosperity, and wealth. The proverb "Semeni, protect me, and I will make you green every year" reflects the perception of semeni as a sign of the arrival of spring and the rejuvenation of nature.

Semeni cultivation begins after the second Charshanba, approximately ten days before Novruz. Traditionally, semeni was grown from seed wheat. Cultivated in artificial containers, semeni helped determine the quality of seeds to be planted in the spring. If the semeni sprouted and grew well, it was considered a sign of a bountiful harvest. In some instances, seeds soaked differently were also used to grow semeni. The holiday table always features semeni, making it an indispensable part of the Novruz celebrations.

Keywords: Novruz, Semeni, Ritual, Ceremony, Festival.

ÇOK ETNİKLİ, ÇOK DİLLİ EĞİTİM MODELİ: AFGANİSTAN VE KAZAKİSTAN

KARŞILAŞTIRMASI

A MULTI-ETHNICITY, MULTI-LANGUAGE MODEL OF EDUCATION: COMPARING AFGHANISTAN AND KAZAKHSTAN

Yusuf Emrah İLİK*

Özet

Bu çalışma, Afganistan ve Kazakistan'ın çoketnili yapıları bağlamında geliştirdikleri eğitim politikalarını ve sosyal bütünleşme stratejilerini karşılaştırmalı bir perspektiften ele almaktadır. Afganistan, tarihsel olarak medeniyetlerin kesişim noktası olmasına rağmen, etnik çeşitliliğini kapsayıcı bir eğitim ve vatandaşlık modeliyle bütünleştirememiş; bunun yerine merkeziyetçi ve tek dilliliğe dayalı bir yaklaşım benimseyerek ayrışmayı derinleştirmiştir. Süregelen iç çatışmalar, radikal dini etkiler ve yapısal istikrarsızlıklar, eğitim sisteminin toplumsal barışı inşa edici değil, ayrıştırıcı bir araç haline gelmesine neden olmuştur.

Kazakistan ise, bağımsızlık sonrası dönemde çok dilliliği ve kültürel çoğulluğu bir kalkınma stratejisi olarak benimsemiş; etno-kültürel eğitim politikaları yoluyla hem bireysel kimlikleri korumayı hem de ulusal birliği güçlendirmeyi hedeflemiştir. Devletin laiklik temelinde yürüttüğü dinî çoğulculuk anlayışı da toplumsal barışın kurumsallaşmasına katkı sunmuştur. Kazakistan Halkları Asamblesi gibi yapılar aracılığıyla farklı etnik grupların siyasal temsiliyeti sağlanmış; eğitim, medya ve sanat gibi alanlar sosyal entegrasyonu destekleyici araçlara dönüştürülmüştür.

Afganistan için önerilen politika çerçevesi, çok dilli eğitimin yaygınlaştırılması, azınlık temsiline güçlendirilmesi, kadınların eğitime erişiminin önündeki engellerin kaldırılması, sivil toplumun desteklenmesi ve dinî eğitimde çoğulculuk ilkesinin benimsenmesi gibi başlıklardan

* Dr., University of Pittsburgh, School of Education, Pensilvanya, ABD, e-mail: emi47@pitt.edu, ORCID: 0009-0008-7942-6755.

oluşmaktadır. Kazakistan deneyimi, Afganistan'a sadece yapısal değil, aynı zamanda değer temelli bir dönüşüm modeli sunmakta; bu bağlamda eğitim sistemi, kapsayıcı bir vatandaşlık anlayışı çerçevesinde yeniden yapılandırılmalıdır. Eğitimin yalnızca bireysel değil, toplumsal dönüşümün de aracı olduğu dikkate alındığında, Afganistan'ın istikrarlı ve barışçıl bir gelecek inşa edebilmesi için kültürel çoğulluk, eşitlik ve ortak aidiyet ilkeleri temelinde kapsamlı reformlara ihtiyaç duyduğu vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Çok etniklilik, Çok Dillilik, Kazakistan, Afganistan

Abstract

This study presents a comparative analysis of the education policies and social integration strategies developed in the context of the multiethnic structures of Afghanistan and Kazakhstan. Although Afghanistan has historically been a crossroads of civilizations, it has failed to integrate its ethnic diversity through an inclusive model of education and citizenship. Instead, a centralized and monolingual approach has deepened social divisions. Ongoing internal conflicts, radical religious influences, and structural instability have turned the education system into a fragmenting rather than unifying force.

Kazakhstan, on the other hand, has adopted multilingualism and cultural plurality as a development strategy in the post-independence period. Through ethnocultural education policies, the country has aimed to preserve individual identities while strengthening national unity. The state's approach to religious pluralism, grounded in secularism, has contributed significantly to institutionalizing social peace. Institutions such as the Assembly of the People of Kazakhstan have ensured political representation for various ethnic groups, while education, media, and art have been mobilized as tools for social cohesion.

The proposed policy framework for Afghanistan includes the expansion of multilingual education, strengthening minority representation, removing barriers to women's access to education, supporting civil society, and adopting a pluralistic approach to religious education. Kazakhstan's experience offers Afghanistan not only a structural but also a value-based transformation model. In this context, the Afghan education system should be restructured within a

framework of inclusive citizenship. Considering that education is a tool for not only individual but also societal transformation, the study underlines the urgent need for comprehensive reforms in Afghanistan based on the principles of cultural plurality, equality, and shared belonging to achieve a stable and peaceful future.

Keywords: Education, Multiethnicity, Multilingualism, Kazakhstan, Afghanistan

TÜRK DÜNYASI SİYASETİNDE KADIN TEMSİLLERİN YERİ

THE PLACE OF WOMEN REPRESENTATION IN TURKISH WORLD POLITICS

Dilay NAKİŞ*

Özet

Türk tarihinde kadın, gücüyle toplumsal, sosyal, siyasal ve ekonomik alanda aktif rol oynamıştır. 20 ve 21. yüzyılda modern çağın yükselmesiyle birlikte Türk kadını çeşitli meslekler edinerek birçok alanda yer almaya başlamıştır. Bu alanlardan biri ise siyasettir. Türk kadını siyasette yer edinmek için oldukça mücadele etmiştir ve etmeye de devam etmektedir. Bu bağlamda yedi bağımsız Türk cumhuriyetlerinde kadın temsillerin oranları önem teşkil etmektedir. Son seçimler esas alındığında kadın temsil oranları Türkiye’de %20,1; Azerbaycan’da %17,6; Kazakistan’da %27; Kırgızistan’da %19,2; Özbekistan’da %33; Türkmenistan’da %24,8 ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde %22’dir. Türk dünyasında kadın temsil oranları istenilen ve beklenen oranda değildir. Türk dünyasında kadınların parlamentolardaki temsil oranları dünya ortalamasının altındadır. Bu durum Türk dünyasında yer alan yedi bağımsız Türk cumhuriyeti devletlerinde Türk kadınının geçmişten günümüze olan konumunu sorgulatmaktadır. Kadim Türklerde kadının erkeklerle birlikte devlet yönetmesi, hakan savaştayken devletin başında olarak devleti koruması, gerektiğinde tek başına devlet yöneterek düşmanla savaşması gibi durumlar Türk kadınının Türk tarihinde önemli yerini ortaya koyuyorken günümüzde parlamentodaki konumu, Türk kadınına verilen geçmişteki değerin gerçekliğini yansıtmamaktadır. Türk dünyasında siyasette kadınların yeri ve rolü, tarihsel, kültürel, sosyo-politik ve ekonomik dinamiklerin etkisiyle değişim ve dönüşüme neden olmuştur. Türk dünyasında kadının siyasete katılımını artırmak, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve demokratik süreçleri güçlendirmek açısından oldukça önemlidir. Kadınların siyasette daha aktif ve etkin rol almalarını sağlamak için yasal düzenlemeler ve kota uygulamaları, eğitim ve farkındalık programları, sivil toplum kuruluşları ve medya desteği, ekonomik ve sosyal destekler, uluslararası işbirlikleri ve örnek

*Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Türk Halk Edebiyatı ve Siyaset Bilimi Bölümleri, e-mail: dilaynakis.16@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4187-1569.

uygulamalar, toplumsal algının dönüştürülmesi gibi stratejiler uygulanabilir. Kadınların siyasete katılımını artırmak, sadece kadınların değil toplumun demokratikleşmesi adına da önemlidir. Türk dünyasında bu katılımı artırmak için bütüncül ve uzun vadeli stratejiler benimsenmeli; eğitim, yasal düzenlemeler, ekonomik destek ve toplumsal farkındalık çalışmaları birlikte yürütülmelidir. Bu adımlar sayesinde, Türk dünyasında kadınların siyasette daha aktif, güçlü ve etkili roller üstlenmesi sağlanabilir. Böylece Türk kadını, tarihindeki değerine kavuşacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dünyası, Türk Kadını, Türk Dünyası Siyaseti, Türk Kadın Temsiller, Kadın Milletvekilleri.

Abstract

In Turkish history, women have played an active role in social, social, political, and economic fields with their power. In the 20th and 21st centuries, with the rise of the modern age, Turkish women started to take part in many fields by acquiring various professions. One of these fields is politics. Turkish women have struggled and continue to struggle to gain a place in politics. In this context, the rates of female representation in the seven independent Turkic republics are important. Based on the latest elections, women's representation rates are 20.1% in Turkey, 17.6% in Azerbaijan, 27% in Kazakhstan, 19.2% in Kyrgyzstan, 33% in Uzbekistan, 24.8% in Turkmenistan and 22% in the Turkish Republic of Northern Cyprus. Women's representation rates in the Turkic world are not at the desired and expected levels. The representation of women in parliaments in the Turkic world is below the world average. This situation questions the position of Turkish women in the seven independent Turkish republics in the Turkic world from the past to the present. While situations such as women ruling the state together with men in ancient Turks, protecting the state by leading the state when the sultan was at war, and fighting the enemy by leading the state alone when necessary reveal the important place of Turkish women in Turkish history, the position of Turkish women in the parliament today does not reflect the reality of the value given to Turkish women in the past. The place and role of women in politics in the Turkic world has changed and transformed under the influence of historical, cultural, socio-political, and economic dynamics. Increasing women's participation in politics in the Turkic

world is especially important in terms of ensuring gender equality and strengthening democratic processes. Strategies such as legal regulations and quota practices, training and awareness programs, support from civil society organizations and media, economic and social support, international cooperation and best practices, and transformation of social perception can be implemented to ensure that women take a more active and effective role in politics. Increasing women's participation in politics is important not only for women but also for the democratization of society. To increase this participation in the Turkic world, holistic and long-term strategies should be adopted; education, legal regulations, economic support, and social awareness should be conducted together. Thanks to these steps, women in the Turkic world can assume more active, powerful, and effective roles in politics. Thus, Turkish women will regain their historical value.

Keywords: Turkish world, Turkish women, Turkish world politics, Turkish women representations.

NURULLAH GENÇ ŞİİRLERİNDE KLASİK TÜRK EDEBİYATININ GELENEKLERİ

THE TRADITIONS OF CLASSICAL TURKISH LITERATURE IN THE POETRY OF NURULLAH GENÇ

Foziljon RAJABOV*

Özet

Klasik Türk edebiyatı, Türk edebiyatının en köklü dönemlerinden birini temsil ederek kendine has özellikleriyle dikkat çeker. Bu edebi gelenek, insanın kendini tanıma çabası, varoluşun anlamı, yaşamın ve ölümün derinliği, ilahi aşk gibi temalarla yoğun bir şekilde ilgilenir. Klasik şiir, özellikle estetik ve duygusal anlatımıyla ön plana çıkar. Tasavvufi düşünce, aşkın ilahi boyutları ve doğanın farklı bir şekilde yansıtılması bu şiirlerin başlıca unsurlarındandır. Aynı zamanda, dönemin şairleri, dilin ve sanatın en ince imgelerini kullanarak duyguları ve fikirleri aktarmışlardır. Modern Türk şiirinde ise klasik dönemin güçlü etkilerini görmek mümkündür. Bu etkiler, hem içerik hem de biçimsel unsurlarda kendini gösterir. Yunus Emre, Mevlana, Fuzuli gibi klasik şairlerin düşünsel ve duygusal etkileri, Yahya Kemal, Asaf Halet Çelebi, Atilla İlhan, Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç, Nurullah Genç gibi şairlerin dizelerinde yeni anlamlar kazanmıştır.

Nurullah Genç'in şiirleri de bu açıdan bakıldığında özel bir yere sahiptir. O, klasik Türk şiirinin estetik mirasını modern bir duyarlılıkla birleştirir. Nurullah Genç, gelenekten kopmadan, gelenekle uyumlu bir yenilik arayışına girer. Klasik şiirin ahenkli yapısını modern imgelerle, klasik tasavvufi temaları güncel meselelerle bir araya getirerek özgün bir şiir oluşturur. Böylece, hem eskiyle bağını koparmadan geleneksel edebi mirası yaşatır, hem de modern bir şair olarak geçmişin izlerini geleceğe taşır. Bu yaklaşım, onun eserlerini hem gelenekten beslenen hem de çağdaş edebiyatın bir parçası haline getiren önemli bir özelliktir.

* Doktorant, Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Taşkent, Özbekistan, e-mail: foziljonrajabov5@gmail.com.

Bu çalışmada Nurullah Genç'in "Yağmur" ve "Rüveyda" gibi eserlerinden seçilen şiirler üzerinde durulmaktadır. Şairin, klasik Türk edebiyatından etkilenererek kullandığı edebi sanatlar, tasavvufi kavramlar, tarihi olaylar ve edebi şahsiyetler temel alınarak bir değerlendirme yapılır.

Anahtar kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, Modern Şiir, Tasavvuf, İmge, Aşk, Doğa

Abstract

Classical Turkish literature represents one of the most rooted periods of Turkish literature and draws attention with its unique characteristics. This literary tradition deeply engages with themes such as the effort to understand oneself, the meaning of existence, the depth of life and death, and divine love. Classical poetry stands out particularly with its aesthetic and emotional expression. Mystical thought, the divine dimensions of love, and the reflection of nature in a distinctive manner are among the main elements of this poetry. Furthermore, the poets of the period conveyed emotions and ideas through the most refined images of language and art. In modern Turkish poetry, the strong influence of the classical period is also apparent. These influences manifest themselves in both thematic and structural aspects. The intellectual and emotional impact of classical poets like Yunus Emre, Mevlana, and Fuzuli has acquired new meanings in the verses of poets such as Yahya Kemal, Asaf Halet Çelebi, Attila İlhan, Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç, and Nurullah Genç.

Nurullah Genç's poems hold a special place in this regard. He blends the aesthetic legacy of classical Turkish poetry with a modern sensibility. Nurullah Genç seeks an innovation that is harmonious with tradition, without severing ties with it. He combines the harmonious structure of classical poetry with modern imagery, and integrates classical mystical themes with contemporary issues, creating a unique style. Thus, he both sustains the traditional literary heritage without breaking with the past and as a modern poet, carries the traces of the past into the future. This approach makes his works both nourished by tradition and a part of contemporary literature.

This study focuses on selected poems from Nurullah Genç's works, such as "Yağmur" and "Rüveyda." It evaluates the poetic techniques, mystical

concepts, historical events, and literary figures he draws upon from classical Turkish literature.

Keywords: Classical Turkish literature, modern poetry, mysticism, imagery, love, nature

ANAOKULU ÇOCUKLARI İÇİN YARIŞMALARI ORGANİZE ETMEK: ÇOCUKLAR VE EBEVEYNLERİN GİRİŞİMLERİNİ DESTEKLEME YÖNTEMİ

ORGANIZING COMPETITIONS FOR PRESCHOOL CHILDREN: A METHOD OF SUPPORTING INITIATIVES OF CHILDREN AND PARENTS

Demirbağ Snejana STEPANOVNA*

Özet

Bu bildiri, okul öncesi yaştaki çocukların yaratıcı faaliyetlerini ve gelişimlerini teşvik etmek için kullanılabilecek yöntemlerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesini sunar. Yarışmalar hem çocukların hem ebeveynlerin girişimlerini desteklemek için etkili bir araç olarak görülmektedir. Bu tür etkinliklerin organizasyonu için çeşitli yaklaşımlar önerilmektedir. Bildiride, anaokulu çocukları için yarışmalar düzenlemenin yararları detaylı bir şekilde tartışılmış; bunlar arasında iletişim becerilerinin geliştirilmesi, özgüvenin artırılması ve yaratıcılık ile öğrenmeye ilginin teşviki yer almaktadır. Yazıda ayrıca ebeveynlerin çocukların girişimlerini desteklemedeki rolü analiz edilerek süreçte ebeveynlerin nasıl dahil edilebileceği konusunda öneriler sunulmaktadır. Bildiride, anaokullarında başarıyla düzenlenmiş yarışmalardan örnekler verilmekte ve okuyuculara yarışma yönetmeliklerini geliştirmek için pratik ipuçları sunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: Çocuklar, Yarışma, Öğrenme, Girişim, Katılım, Rekabet, Yaratıcı.

Abstract

This paper presents a detailed examination of methods that can be used to encourage the creative activities and developmental progress of preschool-aged children. The authors consider competitions as an effective means of supporting the initiatives of both children and their parents, and they propose various approaches for organizing such events. The paper discusses in depth

* Bilim Uzmanı, Metodist, Gagavuz Filolojisi Bilim Dalı, İletişim, Çokkültürlülük ve Çokdillilik Bilim Dalı, Gagavuzya Özerk Bölgesi, Moldova, snejana.orm@mail.ru.

the benefits of organizing competitions for preschool children, including the development of communication skills, the enhancement of self-confidence, and the encouragement of creativity and interest in learning. The author also analyzes the role of parents in supporting their children's initiatives and offers suggestions on how to involve them in this process. The study includes examples of successfully organized competitions in kindergartens and provides practical tips for developing competition regulations.

Keywords: Children, Competition, Learning, Initiative, Participation, Rivalry, Creativity.

BİRİNCİ TÜRKOLOJİ KONGRESİ'NDE BİLİM İNSANLARININ ROLÜ

THE ROLE OF SCIENTISTIS IN THE FIRST TURCOLOGY CONGRESS

Hasanova ÜLKER*

Özet

26 Şubat-6 Mart 1926 tarihleri arasında Bakü'de düzenlenen Birinci Türkoloji Kongresi'nde, Türk halklarının tarihi, edebiyatı, dili, alfabesi, etnografyası ve kültürü ile ilgili bir dizi önemli karar alındı. Yakın geleceğe yönelik. Birinci Türkoloji Kongresi, 20. yüzyılda Türk halklarının ve Azerbaycan halkının kültürel hayatındaki en önemli olaylardan biri olarak tarihe altın harflerle yazılmıştır. Kongreye yabancı konukların yanı sıra Sovyetler Birliği topraklarında yaşayan Türk halklarının temsilcileri olmak üzere toplam 131 kişi katıldı. Bu görkemli Kongre, geniş bir coğrafyada yaşayan çok sayıda Türk halkının kader meselelerinin geliştirilmesi, hazırlanması ve istikrarlı bir şekilde uygulanması bakımından özel bir önem kazanmıştır.

Kongrede ayrıca Türk halkları arasındaki kültürel ve dilsel ilişkilerin geliştirilmesi, ortak tarih ve kültürlerinin geliştirilmesine yönelik çok sayıda önemli konu ele alındı. Bu kongre, Türk dünyasında daha sonra hayata geçirilecek pek çok dil ve kültür girişimine ilham kaynağı olmuştur. Bu hedefler birbirini tamamlayarak, dönemin Türk bilgin ve aydınlarını bir araya getirecek güçlü bir platform oluşturmayı, Türk dünyasında dil ve kültür mirasını korumayı ve geliştirmeyi amaçlıyordu. Bu kişiler, Türkiye, Azerbaycan, Orta Asya ve diğer Türk devletleri de dahil olmak üzere Türk dünyasının çeşitli bölgelerinden gelen bilgin ve kültür adamlarından oluşuyordu. Kongrede Türk dilinin geleceği, Türk halklarının birliği ve kültürel mirasın korunması konularında önemli tartışmalar gerçekleştirildi. Bu kongre, Türk dünyasında sonraki yıllarda daha geniş bir kültürel ve dil birliğinin oluşturulması için sağlam bir temel oluşturmuştur. Kongre katılımcılarının bundan sonraki faaliyetleri ise trajikti. Davaya katılan yüzden fazla kişi daha sonra

* Uzm., Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Türk Tarihi Bölümü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: ulker.bdu@bk.ru.

Pantürkizm’le suçlanarak baskılara uğradı. Birçok bilim insanı ve düşünür hapis ve fiziksel yıkımla karşı karşıya kaldı. Kongrenin önemli sonuçlarından biri olan Türk halklarının Latin alfabesine geçişi 1939 yılında kaldırıldı ve Sovyetler Birliği topraklarında yaşayan Türk halkları için toplu halde Kiril alfabesine geçildi.

Anahtar Kelimeler: Türkoloji Kongresi, Dil, Türkçe, Birlik, Ahmet Cevad, Mehmet Fuat Köprülü.

Abstract

At the First Turcology Congress held in Baku between February 26 and March 6, 1926, several important decisions were made regarding the history, literature, language, alphabet, ethnography, and culture of the Turkic peoples. For the near future. The First Turcology Congress was written in gold letters in history as one of the most notable events in the cultural life of the Turkic peoples and the Azerbaijani people in the 20th century. A total of 131 people, including foreign guests and representatives of the Turkic peoples living in the Soviet Union, attended the Congress. This magnificent Congress has gained special importance in terms of the development, preparation, and stable implementation of the fateful issues of many Turkic peoples living in a wide geography.

The congress also discussed many critical issues regarding the development of cultural and linguistic relations among the Turkic peoples and the development of their common history and culture. This congress inspired many language and culture initiatives that would later be implemented in the Turkic world. These goals complemented each other and aimed to create a strong platform that would bring together Turkish scholars and intellectuals of the period and to protect and develop the language and cultural heritage in the Turkic world. These people were scholars and cultural figures from various parts of the Turkish world, including Turkey, Azerbaijan, Central Asia, and other Turkish states. The congress held important discussions on the future of the Turkish language, the unity of the Turkish peoples and the protection of cultural heritage. This congress laid a solid foundation for the establishment of a broader cultural and linguistic unity in the Turkish world in the following years.

The subsequent activities of the congress participants were tragic. More than 100 people who participated in the case were later accused of Pan-Turkism and were subjected to repression. Many scientists and thinkers faced imprisonment and physical destruction. One of the important results of the congress, the transition of the Turkic peoples to the Latin alphabet, was abolished in 1939 and the Turkic peoples living in the Soviet Union collectively switched to the Cyrillic alphabet.

Keywords: Turcology Congress, Language, Turkish, Unity, Ahmet Cevad, Mehmet Fuat Köprülü.

BİRİNCİ TÜRKOLOJİ KONGRESİ KATILIMCILARINDAN ALEKSEY STEPANOVİÇ BAŞKİROV'UN HAYATI

THE LIFE OF ALEXEY STEPANOVICH BASHKIROV, A PARTICIPANT OF THE FIRST TURCOLOGY CONGRESS

Nermin REHIMOVA*

Özet

Bu bildiride Antik arkeolog, Tarih Bilimleri Doktoru, profesör, antik ve ortaçağ tarihi, sanat tarihi ve mimarisi uzmanı, etnograf ve yerel tarihçi, kültür bilimci, Rus paleosismolojisinin kurucularından biri olarak bilinen Aleksey Stepanoviç Başkirovun hayatından bahsediliyor. Birçok monografinin, çok sayıda bilimsel makale ve yayının yazarı, antik tarih ve arkeolojinin destekçisidir. Aleksey Stepanoviç ayrıca Kırım, Kafkasya ve Transkafkasya, Volga bölgesi ve Orta Asya'da elliden fazla bilimsel keşif gezisi düzenledi. O, Kırım'ın yerel tarihi hakkında makale yazmış ve antik devri hakkında araştırmalar yapmış ilk arkeologlardan biridir. 1925-1926 yılları, Tüm Birlik Şarkiyat Bilim Birliği ve Bahçesaray'daki Türk-Tatar Kültürü Devlet Saray-Müzesi'nin ortaklaşa katıldığı büyük çaplı Solhat (Eski Kırım) keşif gezisinin zamanıydı. Etkinliğin finansmanı Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Merkez Yürütme Kurulu ve Halk Komiserleri Konseyi tarafından sağlandı. Bilimsel keşif gezisinin amacı, yarımada genelindeki Ortaçağ arkeolojik ve mimari eserlerini incelemek ve etnografik araştırma (Kırım Tatar folkloru, yaşam alanı) yapmaktır. Çalışmanın ilk yılında uzmanlar 42 günde 64 yerleşim yerini denetledi. Keşif gezisine Kırım'ın etkili uzmanlarından Profesör İlya Nikolayeviç Borozdin başkanlık etti. Aslında iki lider vardı. İkincisi Aleksey Stepanoviç Başkirov. O dönemde A.S. Başkirov Moskova'da yaşıyor ve çalışıyordu. B.V. Farmakovski'ye yazdığı bir mektupta varoluşunun özelliklerini şöyle belirtmiştir: Arkeolojik ve etnografik araştırmacılar, Kırım'ın Güney Sahili ve Doğu Kırım'da 150'den fazla etnografik ve ev eşyası, 50 epigrafik nadir eser (el yazması) topladılar ve yaklaşık bin folklor örneği kaydetteler. Kültürel miras

* Uzm. Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi. Türkoloji Bölümü, Bakü, Azerbaycan, e-mail: narminrahimova7@gmail.com, ORCID: 0009-0008-6350-6144.

alanlarının 200 adet fotoğrafı ve 300 adet krokisi çekildi. Eski Kırım (Solkhath) için bir dizi arkeolojik anıt sistemleştirildi, Özbek camisi yakınındaki medresede ayakta kalan tüm antik yapılar için bir ana plan çizildi, medresede bir sarık kalıntısı bulundu. Bahçesaray yakınlarındaki Akkaş, Asma-Kuyu, Burma-Çeşme, Sırlı-Çeşme, Umarşa-Efendi ve Han-Cami camileri incelendi.

Anahtar kelimeler: Aleksey Stepanoviç Başkirov, Arkeolog, Bilimci, Kırım, Antik Dönem.

Abstract

This article talks about the life of Alexey Stepanovich Bashkirov, an ancient archaeologist, Doctor of Historical Sciences, Professor, Specialist in Ancient and Medieval History, Art History and Architecture, Ethnography and Local Historian, Cultural Scientist, one of the founders of Russian Paleoseismology. He is the author of many monographs, numerous scientific articles and publications, and a supporter of ancient history and archaeology. Alexey Stepanovich also organized more than fifty scientific expeditions in the Crimea, the Caucasus and Transcaucasia, the Volga region, and Central Asia. He was one of the first archaeologists to author articles on the local history of Crimea and conduct research on its antiquity. The years 1925-1926 were the time of the large-scale Solhat (Old Crimea) expedition, in which the All-Union Scientific Union of Oriental Studies and the State Palace-Museum of Turkic-Tatar Culture in Bakhchisaray took part jointly. The Central Executive Committee of the Crimean Autonomous Soviet Socialist Republic and the Council of People's Commissars provided the financing of the event. The purpose of the scientific expedition was to study medieval archaeological and architectural monuments throughout the peninsula and conduct ethnographic research (Crimean Tatar folklore, habitat). In the first year of work, experts inspected 64 settlements in 42 days. The expedition was headed by Professor Ilya Nikolayevich Borozdin, an influential expert on Crimea. In fact, there were two leaders. The second was Alexey Stepanovich Bashkirov. At that time, A.S. Bashkirov lived and worked in Moscow. In a letter to B.V. Farmakovskiy, he described the features of his existence as follows: Archaeological and ethnographic researchers collected more than 150 ethnographic and household items, 50 epigraphic rarities (manuscripts) on the Southern Coast of Crimea and

Eastern Crimea, recorded about a thousand samples of folklore. 200 photographs and 300 sketches of cultural heritage sites were taken. Several archaeological monuments for the Ancient Crimea (Solkhat) were systematized, a grand plan was drawn for all surviving ancient structures in the madrasah near the Uzbek mosque, the remains of a turban were found in the madrasah. The Akkaş, Asma-Kuyu, Burma-Çeşme, Sırlı-Çeşme, Umarsha-Efendi and Han-Jami mosques near Bakhchisaray were studied.

Keywords: Alexey Stepanovich Bashkirov, archaeologist, scientist, Crimea, antiquity.

KAZAKİSTAN'DA İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ORTAOKULA OLUMLU GEÇİŞ SÜRECİ

THE PROCESS OF FAVORABLE TRANSITION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS TO SECONDARY SCHOOL IN KAZAKHSTAN

Santay AZİZBEKOVNA TLEUBAYEVA*

Laura SHAIKHİSLAMOVNA SEİTZHANOVA**

Özet

Bildiri, uyum eğilimini ve ilkokulun ve ileri eğitimin kapsamlı bir okulda tamamlanmasına yönelik çalışmanın sonuçlarını incelemekte ve ayrıca yapılan çalışmanın etkililiğini analiz etmektedir. Öğrencileri lise sınıfına adapte etmede öğretmen davranışının çok önemli bir göstergesi, öğrencilerin okuldan transfer olduktan sonra öğrencilerin akademik, kişisel ve kişilerarası ilişkilerinde meydana gelen birçok değişikliği anlamalarına yardımcı olmaktadır. Kazakistan Cumhuriyeti'ndeki okullardan birinde öğrenim gören 585 beşinci sınıf öğrencisinden üç ana konuda veri toplandı. Üç sosyo-psikolojik değişiklik düzeyi belirlendi: yüksek düzeyde uyum (n=404) – üniversiteye karşı duygusal açıdan olumlu tutuma sahip ilkokul öğrencileri, ortalama uyum düzeyi (n=172) – duygusal açıdan nötr tutuma sahip öğrenciler, düşük uyum düzeyi (n=9) – duygusal açıdan olumsuz tutuma sahip öğrenciler. Öğrenci uyumunda öğretmen davranışının çok önemli bir göstergesi, öğrencilerin yeni bir ortamda akademik, kişisel ve kişilerarası ilişkilerindeki birçok değişikliği anlamalarına yardımcı olmaktadır. Aynı zamanda, küçük okul çocuklarının yeni sınıfa adaptasyonu ve öğretimin kalitesinin iyileştirilmesi yoluyla eğitimin kalitesinin iyileştirilmesine dayalı olarak öğretmenler tarafından yürütülen ortak araştırmaların ilerlemesini ve sonuçlarını da gösterir.

Anahtar kelimeler: İlkokul, Ortaokul, Adaptasyon, Öğrencilerin Adaptasyonu, Okul Ortamındaki Değişiklikler, Kazakistan

*Araştırma Stajyeri, Reading Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü, Ekonomi Bilimleri Adayı, Berkshire, İngiltere, e-mail: ms.santay@mail.ru.

** Uzm., New Format Lisesi Okul Müdürü, e-mail: kalantay87@mail.ru.

Abstract

This paper examines the tendency to adaptation and the results of the work on the completion of primary and secondary education in a comprehensive school and analyzes the effectiveness of the work conducted. An especially important indicator of teacher behavior in adapting students to secondary school is to help students understand the many changes that occur in the academic, personal, and interpersonal relationships of students after transferring from school. The data were collected from 585 fifth-grade students studying in one of the schools of the Republic of Kazakhstan on three main topics. Three levels of socio-psychological changes were identified: elevated level of adaptation (n=404) - primary school students with an emotionally cheerful outlook towards the university, average level of adaptation (n=172) - students with an emotionally neutral attitude, low level of adaptation (n=9) - students with an emotionally negative attitude. An especially important indicator of teacher behavior in student adaptation is to help students understand the many changes in the academic, personal, and interpersonal relationships of students in a pristine environment. It also shows the progress and results of joint research conducted by teachers on the improvement of the quality of education through the adaptation of younger school children to the new class and the improvement of the quality of teaching.

Keywords: Primary School, Secondary School, Adaptation, Student Adaptation, Changes in The School Environment, Kazakhstan

TƏSƏVVÜF ƏDƏBİYYATININ GÖRKƏMLİ NÜMAYƏNDƏSİ ƏHMƏD YƏSƏVİ

AHMED YASAVI, A PROMINENT REPRESENTATIVE OF SUFI LITERATURE

Sayalı CƏFƏROVA *

Özet

Türk tasavvuf edebiyatının önde gelen isimlerinden biri de Hoca Ahmed Yesevi'dir. Hoca Ahmed Yesevi, İranlı Sufiler tarafından Pir-i Türkistan olarak anılmıştır. Türk illerinde tarihî ve edebî bir şahsiyetten çok evliya bir şair olarak tanınıyordu. Ahmed Yesevi, Türkistan'ın Seyram şehrinde İbrahim adında bir şeyhin ailesinde doğdu. Babası Şeyh İbrahim'in Hz. Ali'nin soyundan geldiği sanılmaktadır. Yedi yaşındayken yetim kaldı, kısa bir süre sonra da babasını ve annesini kaybetti. Daha sonra Hicaz'dan Şeyh Arslan Baba gelerek onun manevi babası oldu.

Bir gün Hz. Peygamber'in sahabelerinden biri acıkmıştı ve Hz. Peygamber'den yiyecek istedi. Peygamber dua etti ve Cebrail gökten onlara hurma getirdi. Hurmaları yerken bir tanesi yere düştü ve Cebrail: "Bu hurma, senin Türkistan halkından Ahmed Yesevi'nin kaderidir." dedi. Hz. Muhammed, Arslan Baba'yı çağırıp ona hurmayı vererek, "Benden sonra Ahmed adında bir çocuk doğacak. Onu bul ve ona bu hurmayı ver." dedi.

Arslan Baba, Hz. Muhammed'in dualarıyla esaret altında yaşadı, dünyayı dolaştı ve Ahmed'i buldu. Arslan, Baba Ahmed'e selam verince Ahmed, "Baba, emanetin nerede?" diye sordu. diye sordu. Arslan Baba şaşırды ve sordu: "Nereden biliyorsun?" Ahmed, "Allah bana söyledi." dedi. Böylece aradığını bulan Arslan Baba, uzun süre Yesevi'nin hocası oldu. Yine çocukluğunda Yesevi adında bir Türk hükümdarıyla tanışmıştı. Hükümdar, Graciq Dağı'nda avlanırken arazinin engebeli olması nedeniyle avlanamıyor ve dağı ortadan kaldırmak istiyordu. Ahmed, o dönemde hiçbir evliyanın çeşitli dualarla başaramadığı bu başarıyı elde etti. Bu mucizeyi gören hükümdar Ahmed'den ikinci isteği, isminin dünyada kalmasınıydı.

* Uzm., Azərbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Türk Halkları Edebiyatı Bölümü, Bakü, Azərbaycan, e-mail: saya.jafarova@mail.ru, ORCID: 0009-0003-7052-8097.

Ahmed, "Bizi seven herkes bizi senin adınla ansın" dedi. Bu sebeple o günden sonra Ahmed'e Hoca Ahmed Yesevi denildi.

Anahtar kelimeler: Ahmed Yesevi, Türkistan, Türk Tasavvuf Edebiyatı, Evliya, Hz. Muhammed

Abstract

One of the prominent figures of Turkish Sufi literature was Khoja Ahmad Yesavi. Khoja Ahmad Yesavi was known as Pir-I-Turkestan by the Sufis of Iran. He was known as a saint poet rather than historical and literary figure in the Turkic provinces. Ahmad Yasavi was born in Seyram, Turkestan in the family of a sheikh named Ibrahim. His father, Sheikh Ibrahim, is thought to be a descendant of Hazrat Ali. At the age of seven, he was orphaned by his father, and little by little by his mother. After that, Sheikh Arslan came from Baba Hijaz and gave him spiritual fatherhood.

One day the Prophet Muhammad's companion was starving, asking the Prophet to eat. The Prophet prayed, and Gabriel brought them dates from Paradise. When the dates were eaten, one fell to the ground, and Jabrail said, "this date is the fate of Ahmad Yasavi, one of your Turkestan Ummah." The Prophet Muhammad called Arslan Baba and gave him the date, saying that after me a child named Ahmad will be born, find him and give him this date.

Arslan baba lived in captivity with the prayer of the Prophet Muhammad, traveled all over the world and found Ahmadi. When Arslan salutes father Ahmed Ahmet "Where Is Your father's deposit?" he asked. Arslan Baba was surprised "how do you know," he asked in amazement. Ahmet said Allah told me. Thus, Arslan baba, who found what he was looking for, became the Murshidi of Yesavi for a long time. Again, at an early age, he meets a Turkish ruler named Yesevi. When hunting on Mount Gracig, the Lord cannot hunt due to the indented protrusion of the mountain and wants to take the mountain from the middle. Ahmed succeeded in this task, which no saint of the time was able to do with various prayers. The second request from the ruler Ahmad, who saw his virtue, is that he wants his name to remain in Jahan. Ahmet said that if anyone loves us, let him know in your name. That is why they commemorated Ahmadi Khoja Ahmad Yesavi after that day.

Keywords: Ahmed Yesevi, Turkistan, Turkish Sufi Literature, Saint, Hz. Muhammad

UKTUR HAŞIMOV'UN ROMAN YARATICILIĞI

UKTUR HASIMOV'S NOVEL CREATION

Valida SHIKHALIYEVA*

Özet

Gazeteci-yazar Utkur Haşimov'u, insanların hayatlarındaki olayları sanatsal renklerle resmeden bir sanatçıdır. Eserlerindeki tasvirler gerçek hayattaki gerçekliklere dayanmaktadır. Yetenekli bir yazarın, kurguda olup biteni betimleme yeteneği çok güçlüdür. Utkur Haşimov'un dile getirdiği hiçbir olay, yarattığı hiçbir görüntü, herhangi birinin sanatsal hayal gücünün ifadesi değildir. Her şey yaşanarak, hayatın zorlukları ve derinlikleri delinerek okuyucuya aktarılıyor. Yazarın en büyük avantajı, bu gerçeği yansıtan canlı insan imgelerini nasıl yaratacağını bilmesidir. Utkur, toplum tarafından her zaman değer verilen ve sevilen bir insan oldu. Çünkü o hiçbir zaman bencil bir insan olmadı. Tam tersine, her zaman insanları düşünen, onların kaderlerini düşünen, onların acılarını paylaşan bir adam olduğu için derin bir sempati kazandı. Halkın çıkarlarını her zaman ön planda tuttuğu için toplum tarafından da çok seviliyordu. Bu nedenle edebiyatta ve insanların gönüllerinde her zaman değerli bir yere sahip olmuştur.

Yazarın öykülerinin hemen hepsi bir duygunun sanatsal ifadesine adanmış olsa da Utkur Haşimov paradoksal bir biçimde tüm yaşamını tüm duygusal ve psikolojik görünümüleriyle bu duygu yelpazesi içinde ortaya koyar. İnce bir söz yazarı ve derin bir psikolog olan yazar, insan duygularının tüm tezahürleriyle ilgileniyor.

Utkur Haşimov'un eserleri olayların gergin gelişimiyle okuyucuyu şaşırtmaya yönelik değildir. Eserlerinin dili sade ve anlaşılırdır. İşte tam da bu anlamda herkes okumayı sever. Daha çok anlatı odaklı bir yönelim göze çarpıyor. Eserlerinde beklenmedik olaylara rastlanmaz. Ayrıca eserlerinde özneler arası bütünleşme, tartışma vb. vardır. Burada sorunlara yer vermiyor. Hiçbir eserinde uygunsuz cümleler yoktur. Kullanılan cümlelerde ve ifadelerde

* Uzm., Azərbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Türk Halkları Edebiyatı, Bakü, Azərbaycan, e-mail: v.shikhaliyeva@gmail.com, ORCID: 0009-0002-0708-8335.

aşırılığa dair belirgin bir durum söz konusu değildir. Günümüz toplumuna vatansever bir duyguyla bakıyor ve analiz ediyor.

Anahtar kelimeler: Utkur Haşimov, Yazar, Yazarlık, Eser, Hikaye

Abstract

Journalist and writer Utkur Hashimov is an artist who depicts the events taking place in people's lives with artistic colors. What is described in his work is based on real life realities. The talented writer's ability to reflect the description of what is happening in fiction is extraordinarily strong. None of the events expressed by Utkur Hashimov, none of the images he creates are an expression of someone's artistic imagination. Everything is experienced by penetrating the difficulties and depths of life and being. The greatest advantage of the writer is that he knows how to create vivid images of people that reflect this reality. Utkur has always been a person valued and loved by society. Because he has never been a self-centered person. On the contrary, he gained deep sympathy for being a man who always cared about people, thought about their fate, and shared the people's sorrows. He was also loved by society because he always put the interests of the people first. That is why he always took a worthy place in literature and in the hearts of people.

Although all the writer's stories are dedicated to the artistic expression of some feeling, paradoxically, it is in the spectrum of this feeling that Utkur Hashimov reveals his whole life with all its emotional-psychological manifestations. A subtle lyricist and deep psychologist, he is interested in all manifestations of human emotions.

Utkur Hashimov's works do not tend to confuse readers with the tense development of events. The language is simple and understandable. It is precisely in this respect that everyone reads them with pleasure. A more narrative-oriented direction is noticeable. There are no unexpected plots in his works. Also, he does not include issues of integration, discussion, etc. between subjects in his works. None of his works contain inappropriate sentences. There are no instances of extremes in the sentences and expressions used. He looks at and analyzes the current society with a patriotic feeling.

Keywords: Utkur Hashimov, Writer, Writer, Work, Story.

YAPILAN ARAŞTIRMALARA GÖRE TÜRGİŞ KAĞANLIĞININ TARİHİ

HISTORY OF THE TURGIS KHAGANATE ACCORDING TO THE RESEARCH

Alisher ISMAILOV*

Özet

Batı Göktürk Devleti (603-704) yıkıldıktan sonra, onun yerine Türgiş Devleti (704-756) kurulmuştur. Batı Göktürk Devleti'nin devamı olarak kabul edilen Türgiş Devleti'ne dair bilgilere eski Çin ve İslam kaynaklarında rastlanmaktadır. İslam kaynaklarında "Türkeş" ve "Türkiş" olarak da geçen bu devletin adı, "Türk" adından türemiştir. Orta Asya'da etkili olan Türgişler, Araplar ve Karluklarla birlikte 751 yılında gerçekleşen Talas Savaşı'nda Çinlilere karşı mücadele etmiştir. 704-756 yılları arasında günümüz Yedisu bölgesi, Taşkent ve Doğu Türkistan'da hâkimiyet kuran Türgiş Devleti, Türk tarihinde önemli bir yere sahiptir. Ancak yapılan araştırmalar, Türgiş Devleti hakkında yeterli bilginin bulunmadığını göstermektedir. Türgiş Kağanlığı ile ilgili Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesiyle bazı araştırmalar yapılmış olmakla birlikte, bu devlet üzerine daha derinlemesine incelemeler gerekmektedir. Eski kaynaklarda Türgişler hakkında verilen bilgiler sınırlıdır ve bu devletin yaklaşık 50 yıl varlığını sürdürebildiği kabul edilmektedir. 756 yılında Türgişler zayıfladıktan sonra Karluk Devleti kurulmuş, bu yeni devlete Türgiş Devleti'nden bazı boy grupları da katılmıştır. Bu nedenle, Türgiş Devleti'nin 756 yılından sonraki dönemlerde de önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orta Asya, Göktürk Devleti, Türgiş Devleti, Savaşlar, Tarih Araştırmaları.

Abstract

After the fall of the Western Göktürk State (603-704), the Türgesh State (704-756) was established in its place. Information about the Türgesh State, considered a continuation of the Western Göktürk State, is found in ancient

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Tarih Bölümü, e-mail: alisher.ismailov@ayu.edu.kz, ORCID: 0009-0004-6587-9121.

Chinese and Islamic sources. The name of this state, referred to as “Türkeş” and “Türkiş” in Islamic sources, is derived from the name “Türk”. The Türgesh, who were influential in Central Asia, fought against the Chinese in the Battle of Talas in 751, together with the Arabs and Karluks. The Türgesh State, which established dominance in the present-day Yedisu region, Toshkent, and East Turkestan between 704-756, holds a prominent place in Turkish history. However, research shows that there is insufficient information about the Türgesh State. Although some research has been conducted on the Türgesh Khaganate in both Turkish spoken in Türkiye and Kazakh Turkish, more in-depth studies on this state are needed. The information given about the Türgesh in ancient sources is limited, and it is accepted that this state existed for approximately 50 years. After the Türgesh weakened in 756, the Karluk State was established, and some tribal groups from the Türgesh State also joined this new state. Therefore, it is thought that the Türgesh State had a significant impact in the periods after 756.

Keywords: Central Asia, Gokturk State, Turgish State, Wars, Historical Research.

SELİM İLERİ HİKAYELERİNDE ÇOCUK PSİKOLOJİSİ

CHILD PSYCHOLOGY IN THE SHORT STORIES OF SELİM İLERİ

Dilnoza ABDULXAYEVA*

Özet

Edebiyat tarihinde çocuk imgesi farklı dönemlerde farklı yorumlanmıştır. Antik edebiyat döneminde çocuk imgesi ayrı bir kahraman olarak somutlaştırılmamıştır. Ortaçağ edebiyatında masumiyet ve saflığın sembolü olarak ortaya çıkan çocuk sembolü eserlerde daha çok ahlaki ve dini konuları anlatmak için kullanılmıştır. Bireyin iç dünyası, ruhsal durumu, iç çelişkileri, tutkuları, özlemleri, duyguları, hayalleri derin bir şekilde ele alınmaya başlayan çağdaş edebiyatta ise yetişkin kahramanların yanı sıra çocuk ve onun psikolojisi de ayrıntılı ve çok yönlü bir şekilde anlatılmaya başlamıştır.

Yakın bir zamanda hayata veda eden ünlü yazar Selim İleri Türk edebiyatına hikaye, roman, esse, hatıra, oyun gibi türlerde güzel eserler sunarak onun gelişimine büyük katkıda bulunmuştur. Yazar eserlerinde bireyin iç dünyasını derinlemesine ele almıştır. Onun Bi Keman, Annemin Sardunyaları, Bütün İstanbul Bilsin, Müsamere, Kılıç Artıklar, Yarın Ağlayacağım, Erişmez Nevbahar adlı hikayelerinin ana karakteri çocuklar olup yazar bu hikayelerinde sosyal eşitsizlik ve onun çocuğun ruhsal durumu üzerindeki etkisini yansıtmıştır. Selim İleri, kahraman-anlatıcı tarafından çocukluk yıllarında yaşanan olaylar anlatılan Gelinlik Kız, Elbise Haritaları gibi hikayelerinde ise çocuk ruhunun ince yönlerini ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Bu hikayelerde yazar sınıfsal eşitsizlik, toplumsal sorunlar, zenginlerin fakirleri aşağılaması, hor görmesi, aile büyüklerinin zararlı alışkanlıklarının çocuk ruhunu nasıl etkilediğini, çocuğu yanlış suçlama sonucunda onun kalbinde ne kadar büyük ve onarılmaz yaralar açtığını sanatsal olarak yansıtmıştır.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan, e-mail: dbermet0411@gmail.com. ORCID: 0009-0008-2880-0399.

Bu bildiride Selim İleri'nin Bütün İstanbul Bilsin, Gelinlik Kız, Elbise Haritaları adlı hikayelerinde çocuk psikolojisi nasıl yansıtıldığı hakkında tespitler edilecek ve bunlarla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar kelimeler: Selim İleri, Hikaye, Çocuk Psikolojisi, Ruhsal Boyut, İç Dünya.

Abstract

In the history of literature, the image of the child has been interpreted differently in different periods. In ancient literature, the image of the child was not concrete as a separate hero. The child symbol, which emerged as a symbol of innocence and purity in medieval literature, was used mostly to explain moral and religious issues in works. In contemporary literature, where the individual's inner world, spiritual state, internal contradictions, passions, longings, emotions, and dreams have begun to be discussed in depth, children, and their psychology, as well as adult heroes, have begun to be described in detail and in a versatile way.

The famous writer Selim İleri, who passed away recently, contributed to the development of Turkish literature by presenting beautiful works in genres such as stories, novels, essays, memoirs, and plays. The author has dealt with the inner world of the individual in depth in his works. The main characters of his stories named "A Violin" (Bi Keman), "My Mother's Geraniums" (Annemin Sardunyaları), "Let All Of İstanbul Know" (Bütün İstanbul Bilsin), "School Show" (Müsamere), "Sword Remnants" (Kılıç Artıklar), "I Will Cry Tomorrow" (Yarın Ağlayacağım), "Spring Does Not Melt" (Erişmez Nevbahar) are children, and in these stories the author reflects social inequality and its effect on the child's mental state. Selim İleri tried to reveal the subtle aspects of the child's soul in his stories such as "Girl in A Wedding Dress" (Gelinlik Kız) and "Dress Maps" (Elbise Haritaları), in which the hero-narrator talks about the events experienced in his childhood. In these stories, the author artistically reflects how class inequality, social problems, rich people's humiliation, and contempt for the poor, how the harmful habits of the family elders affect the child's psyche, and how big and irreparable wounds he inflicts on the child's heart because of wrongly accusing him.

In this paper, it will be determined how child psychology is reflected in Selim İleri's stories titled "Let all of Istanbul know" (Bütün İstanbul Bilsin), "Girl in A Wedding Dress" (Gelinlik Kız), "Dress Maps" (Elbise Haritaları) and evaluations will be made about them.

Keywords: Selim İleri, Story, Child Psychology, Spiritual Dimension, Inner World.

TÜRKÇE VE ÖZBEKÇEDE EMOTİV DEYİMSSEL BOŞLUKLAR

EMOTIVE IDIOMATIC EXPRESSIONS AND THEIR GAPS IN TURKISH AND UZBEK

Dilrabo TURSUNOVA*

Özet

Dilbilimsel açıdan boşluk, dildeki anlam, yapı veya işlev açısından eksiklik, belirsizlik veya tamamlanmamışlık durumlarını ifade eder. Bu boşluklar, dilin çeşitli seviyelerinde — morfoloji, semantik, sentaks (dilbilgisel yapı) veya pragmatik düzeyde — görülebilir. Dilbilimsel boşluklar, genellikle dilin kullanıcıları arasında anlamın paylaşılabilmesi için bağlam, kültürel bilgi veya dil bilgisi ile doldurulması gereken boşluklardır.

"Boşluk" (lacuna) teriminin karşılığı olarak İngilizcede "lexical hole", "lacunae", "lexical gaps" gibi terimlerin kullanımı gözlemlenmektedir. Bu incelemede Türk ve Özbek dillerinde frazeolojik, emotiv boşluklar dil ve kültür açısından incelenmiştir.

Türkçe ve Özbekçede emotiv deyimssel boşluklar (duygusal anlam taşıyan deyimler ve bu deyimlerin içinde yer alan boşluklar) konusu, her iki dilin kültürel bağlamını ve halkların duygu-düşünce biçimlerini derinden yansıtır. Duygusal ifadeler, bir dilin ve kültürün önemli bir parçasıdır ve deyimlerdeki bu boşluklar, her iki toplumun duygu ve düşünce dünyasına nasıl bakıldığını gösterir. Deyimler, her iki kültürün duygusal ifade biçimlerini yansıtarak dilin toplumsal ve kültürel yapısını ortaya koyar ve toplumların duygusal dünyasına ve değerlerine dair derinlemesine bir anlayış sağlar. Emotiv deyimler, genellikle bir duygu durumunu ifade etmek için kullanılan özel kelime gruplarıdır ve bu deyimler, dildeki kültürel farkları ve benzerlikleri ortaya koyar.

Her iki dilde de aşk, sevgi, öfke ve üzüntü gibi temel duygular, özellikle insanların içsel dünyalarını tanımlamak için kullanılırken bu araştırmada,

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan, e-mail: @dilrabo23109121@gmail.com.

deyimisel emotiv boşluklar sevgi, mutluluk, nefret, öfke, acıma, kızgınlık, korku ve endişe gibi gruplara ayrılmış ve bunlar da sırasıyla olumsuz ve olumlu sınıflandırmalar temelinde dilsel-kültürel farklar ve benzerlikleriyle incelenmiştir.

Araştırma Türkçe ve Özbekçe kullanıcıları için karşılıklı anlayış ve iletişim, diller arası ortaya çıkan bilinmeyen kavram ve deyimlerin ortadan kaldırılması için faydalı bir kaynak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dilsel Boşluk, Emotiv Boşluk, Deyim, Kültür-dil Bilimi, Duygu ve Düşünce, Kültürel Fark ve Benzerlik

Abstract

From a linguistic perspective, a gap refers to situations of deficiency, ambiguity, or incompleteness in terms of meaning, structure, or function within a language. These gaps can be observed at various levels of language—morphology, semantics, syntax (grammatical structure), or pragmatics. Linguistic gaps are typically spaces that need to be filled with context, cultural knowledge, or linguistic information for meaning to be shared among language users.

The term "lacuna" has corresponding terms in English such as "lexical hole," "lacunae," and "lexical gaps." In this study, phraseological emotive lacunas in Turkish and Uzbek will be examined from the perspective of language and culture.

The topic of emotive idiomatic gaps (emotional expressions and the gaps found within them) in Turkish and Uzbek reflects deeply the cultural contexts and emotional-thought patterns of the people. Emotional expressions are a significant part of both language and culture, and the gaps in idioms show how each society perceives emotions and thoughts. Idioms, by reflecting the emotional expression styles of both cultures, reveal the social and cultural structure of the language and provide deep insight into the emotional world and values of societies. Emotive idioms are special phrases used to express emotional states, and these idioms highlight the cultural differences and similarities in language.

In both languages, basic emotions such as love, affection, anger, and sadness are particularly used to describe people's inner worlds. In this study, emotive idiomatic lacunas are divided into groups such as love, happiness, hatred, anger, compassion, irritation, fear, and anxiety, and these are examined based on both negative and positive classifications, along with the cultural differences and similarities between the languages.

The research will serve as a valuable resource for Turkish and Uzbek speakers to facilitate mutual understanding and communication, as well as to eliminate unfamiliar concepts and idioms that arise between languages.

Keywords: Linguistic Gap, Emotive Gap, Idiom, Linguacultural, Emotion and Thought, Cultural Differences and Similarities.

HÜSEYİN NİHAL ATSIZIN ŞİİRLERİNDE TÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ

TURKISH NATIONALISM IN HÜSEYİN NİHAL ATSIZ'S POEMS

Hüseyin ERARSLAN*

Özet

Milliyetçilik fikri, 19. Yüzyıldan itibaren Avrupa'da şekillenmiş ve 20. yüzyıldan sonra küresel düzeyde etkili bir düşünce sistemi hâline gelmiştir. Bu düşünce, toplumlarda aidiyet hissi oluşturarak bireyleri, mensubu oldukları milletin ortak değerlerine, kültürüne ve inançlarına bağlı olarak yetiştirmeyi amaçlar. Sosyal, siyasal ve kültürel temaları içeren milliyetçilik, edebiyat dünyasında da önemli bir yer edinmiştir. Edebiyat literatüründe milliyetçilik, doğrudan ya da dolaylı olarak etkisini hissettirmiş ve farklı biçimlerde kendini göstermiştir. Özellikle Ziya Gökalp ile belirginleşen milliyetçilik anlayışı, Mehmet Emin Yurdakul, Yusuf Akçura ve İsmail Gaspıralı gibi isimler aracılığıyla en parlak dönemini yaşamıştır. Hüseyin Nihal Atsız ise milliyetçilik fikrinin en aktivist karakterlerinden biri olarak öne çıkmıştır. Atsız'ın milliyetçilik anlayışı, özellikle Türkçü-Turancı yapıyı temel alırken, ırk temelli meselelere de vurgu yapmaktadır. Türkçü düşüncelerini en uç noktalarda savunan ve bu uğurda bedel ödeyen Atsız, fikirlerinden asla vazgeçmemiştir. Eserlerinde Türk tarihine ve mitolojisine sıkça yer vererek, milliyetçi duyarlılığı yüksek şiirler kaleme almıştır. Atsız'ın milliyetçilik anlayışı, zaman zaman daha radikal, sert ve keskin bir şekilde ortaya çıkarken, onun fikirlerini ve ideolojisini ve hassasiyetlerini benimseyen birçok kişi tarafından da kabul görmüştür. Bu şiirlerde, milliyetçiliğin yanı sıra, tarihî kimlik, Türk mitoloji unsurları, kültürel miras ve Türk kimliğinin esasları gibi konular işlenmektedir.

Bu bildirinin amacı, Hüseyin Nihal Atsız'ın Yolların Sonu adlı eserindeki şiirlerinden yola çıkarak, onun milliyetçilik anlayışını ve bu anlayışın şiirleri üzerindeki etkisini incelemektir. Çalışma, Atsız'ın şiirlerine yönelik yapılan metin çözümlemelerine dayanarak, milliyetçilik anlayışının edebiyat

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eskişehir, Türkiye, e-mail: huseyin.edebiyat@hotmail.com.

dünyasındaki yansımasını anlamayı hedeflemektedir. Atsız'ın eserlerinde yer alan milliyetçi imgeler, semboller ve fikirler üzerinde derinlemesine bir analiz gerçekleştirilerek, şiirlerinde milliyetçilik anlayışının nasıl bir biçim ve içerik kazandığı örneklerle ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Hüseyin Nihal Atsız , Milliyetçilik, Şiir, Türkçülük, Türk Tarihi.

Abstract

The idea of nationalism took shape in Europe in the 19th century and became a globally influential ideological system after the 20th century. This thought aims to cultivate a sense of belonging within societies, guiding individuals to be raised according to the common values, culture, and beliefs of the nation to which they belong. Nationalism, which includes social, political, and cultural themes, has also earned a significant place in the world of literature. In the literary world, nationalism has directly or indirectly made its influence felt and manifested itself in various forms. Nationalist thought, particularly defined by Ziya Gökalp, reached its peak through figures like Mehmet Emin Yurdakul, Yusuf Akçura, and İsmail Gaspıralı. Hüseyin Nihal Atsız, however, stands out as one of the most activist characters of nationalism. Atsız's understanding of nationalism primarily focuses on the Turkist-Turanist framework and emphasizes racial issues. Atsız, who advocated Turkist thoughts to their extreme and paid a price for it, never abandoned his ideas. Frequently referencing Turkish history and mythology in his works, he authored poems with a high sense of nationalist sensitivity.

The aim of this study is to examine Hüseyin Nihal Atsız's understanding of nationalism and its impact on his poetry by analyzing the poems in his work *Yolların Sonu*. The study is based on textual analysis of Atsız's poems, aiming to understand the reflection of his nationalist perspective in the literary world. A thorough analysis of the nationalist images, symbols, and ideas in Atsız's works will be conducted to reveal how his understanding of nationalism took form and content in his poetry, supported by examples.

Keywords: Hüseyin Nihal Atsız, Nationalism, Poem, Turkism, Turkish History.

ORHAN KEMAL'İN HİKAYELERİNDE FOLKLORİK UNSURLAR

FOLKLORIC ELEMENTS IN THE SHORT STORIES OF ORHAN KEMAL

Leyla DOĞAN*

Özet

Yüzyıllar boyu birçok alana etki etmiş ve varlık göstermiş canlı bir unsur olan folklorun edebiyatla ilişkisi ve edebiyata katkısı yadsınmaz bir gerçektir. Bu durum Türk Edebiyatı özelinde incelendiğinde ise, zengin halk kültürünün asırlar boyu biriktirdiği folklorik değerlerin, edebiyatın her bir türünde karşımıza çıkabildiği ve var olduğu kültüre dair birçok parçayı taşıdığı görülmektedir. Edebi türlere göre varlık derecesi değişen bu değerler, hikaye türünde de kendine sağlam bir yer edinmiştir.

Orhan Kemal, toplumcu gerçekçi yazar kimliği ile toplumun içinden, hayatın kendisinden birçok kesiti ve durumu eserlerinde, özellikle de hikayelerinde bulabildiğimiz bir yazardır. Yazar, halk kültürü hakkındaki bilgisini ve insanın folklorik unsurları toplum içinde canlı tuttuğu yerleri belirlemede ve yansıtmadaki başarısını görebildiğimiz hikayeler kaleme almıştır. Eserlerine sıradan hayatı ve günlük dili başarıyla aktarması ve hangi ayrıntıları halk dilinden uzaklaştırmadan taşıyacağını bilmesi buna zemin hazırlayan temel unsurdur. Hikayelerindeki kişileri içinde bulundukları yerden konuşturmuş, toplumdan ve halk dilinden koparmamıştır. Nitekim bu da Orhan Kemal'in toplumcu gerçekçi yazarlar arasında farklı bir yere sahip olmasını sağlamıştır.

Bildiride, Orhan Kemal'in hayatına ve sahip olduğu edebi anlayışın hikayelerine nasıl yansıdığına değinilecek, folklor ve Türk Edebiyatında folklorun varlığı hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca, Orhan Kemal'in hikayelerinde folklorun yeri ve önemi üzerinde durulurken yazarın bunu kullanmadaki başarısı ile toplumcu gerçekçi bakış arasındaki bağlantı da incelenmiştir.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan, e-mail: leylaydogann@gmail.com.

Yazarın Yağmur Yüklü Bulutlar/ Dünyada Harp Vardı adlı hikaye kitabından; Ölür Müsün Öldürür Müsün, Medeniyet Yuları, Gurbette, Dilekçe, Simit, Sarhoş, Beybaba adlı hikayeleri incelenmiştir. İncelemede folklorun edebiyattaki birçok yönü örneklerle ele alınmıştır. Bu sayede Orhan Kemal'in hikayelerinde zengin bir halk kültürünün var olduğu ortaya konmuş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Orhan Kemal, Hikaye, Folklor, Gerçekçilik, Toplum.

Abstract

The relationship between folklore, which is a living element that has influenced and existed in many areas for centuries, and its contribution to literature is an undeniable fact. When this situation is examined specifically in Turkish Literature, it is seen that the folkloric values accumulated by the rich folk culture over the centuries can be encountered in every genre of literature and carry many pieces of the culture in which it exists. These values, the degree of existence of which varies according to literary genres, have also gained a solid place in the story genre.

Orhan Kemal is a writer with the identity of a social realist writer, in whose works, especially in his stories, we can find many sections and situations from society and life itself. The writer has authored stories in which we can see his knowledge of folk culture and his success in determining and reflecting the places where people keep folkloric elements alive in society. The basic element that paves the way for this is that he successfully conveys ordinary life and daily language in his works and knows which details to carry without alienating them from folk language. He made the people in his stories speak from where they are and did not separate them from society and the folk language. Indeed, this has ensured that Orhan Kemal has a different place among social realist writers.

The article will touch on Orhan Kemal's life and how his literary understanding is reflected in his stories and provide information about folklore and the existence of folklore in Turkish literature. In addition, while the place and importance of folklore in Orhan Kemal's stories are emphasized, the connection between the author's success in using it and the social realist perspective will also be examined.

The author's stories from his book of stories called Rain-Loaded Clouds/ World War Was There; Öölür Müsün Öldürür Müsün? (Would You Die or Kill?), Medeniyet Yuları! (Civilization Halter!), Gurbette (In Foreign Lands), Dilekçe (Petition), Simit (Bagel), Sarhoş (Drunk), Beybaba (Lordfather) will be examined. In the examination, many aspects of folklore in literature will be discussed with examples. In this way, it will be revealed that there is a rich folk culture in the author's stories.

Keywords: Orhan Kemal, Story, Folklore, Realism, Society.

KUTB HAREZMÎ'NİN “HÜSREV VE ŞİRİN” MESNEVİSİNDE ATASÖZLERİ

PROVERBS IN QUTB KHWAREZMI'S MESNEVI “KHUSRAW AND SHIRIN”

Mahfuza SHAMSİMATOVA*

Özet

Türk dünyasının edebiyatı, kadim köklere sahip olmasının yanı sıra zengin bir edebi mirasa da sahiptir. Bu edebi hazinenin büyük bir kısmı doğrudan Harezmi edebî ortamıyla ve Harezmi şairlerin yaratıcılığıyla ilişkilidir. 14. yüzyıl Türk edebiyatının bu önemli temsilcilerinden biri de Kutb Harezmi'dir. Şairin günümüze kadar bilinen tek eseri “Hüsrev ve Şirin” mesnevisidir. Şunu belirtmek gerekir ki, bu eser hem edebiyat bilimi hem de dil bilimi açısından son derece kıymetli bir kaynaktır.

Kutb Harezmi'nin hayatı ve sanatı hakkında net bilgiler oldukça sınırlıdır. Ancak şairin “Hüsrev ve Şirin” mesnevisinde verdiği bazı bilgilerden hareketle onun şahsiyetine dair belli başlı tasavvurlar oluşmaktadır. Bildiride, Kutb Harezmi'nin edebî yetkinliği ve “Hüsrev ve Şirin” mesnevisinde yer alan halk edebiyatı örnekleri, özellikle hikmetli sözler ve atasözleri ele alınmaktadır. Bu sözlerin eserin olay örgüsüne etkisi ve mesnevinin içeriğini açıklamadaki yerinde kullanımı derin incelenmektedir. Ayrıca bildiride, mesnevide kullanılan atasözlerinden örnekler verilerek bunların biçimsel şiirsel özelliklerine göre analizleri yapılmıştır. Atasözlerinde kullanılan edebî sanatlar, kafiye gibi estetik unsurlar, eserin orijinalinde yer alan atasözleriyle karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Bunun yanı sıra, bildiride “Hüsrev ve Şirin” mesnevisinden alınan bazı atasözlerine yer verilmiştir. Bu sözlerin eserin orijinal hâlinde nasıl ifade edildiği ile Türkçeye yapılan çevirileri arasındaki farklılık ve benzerlikler kıyaslanmaktadır. Çeviri sürecinde Kutb Harezmi'nin elde ettiği başarılar ele alınmakla birlikte, onun yaratıcı yeteneğine de değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kutb Harezmi, “Hüsrev ve Şirin” Mesnevisi, Halk Edebiyatı, Atasözleri.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan, e-mail: mahfuzairismatova63@gmail.com

Abstract

The literature of Turkic peoples, alongside its ancient roots, possesses a rich literary heritage. A significant part of this heritage is directly connected to the literary environment of Khorezm and the creativity of Khorezmian authors. One of the prominent figures of 14th-century Turkic literature is Qutb Khorezmi. His only known work is the narrative poem *Khusraw and Shirin*. It is worth emphasizing that this work is an invaluable source both from the perspectives of literary studies and linguistics.

There is extraordinarily little concrete information about Qutb Khorezmi's life and activities. However, some insights into his personality can be derived from the details he provides within *Khusraw and Shirin*. This article explores Qutb Khorezmi's artistic mastery and the examples of oral folk traditions, particularly wise sayings, and proverbs, included in *Khusraw and Shirin*. The impact of these elements on the narrative and the extent to which they are appropriately used to reveal the poem's content are thoroughly analyzed. Moreover, the article provides examples of proverbs used in the poem, analyzing them based on their structural poetic features. The poetic devices employed in the proverbs, such as rhyme and other artistic tools, are compared with the original proverbs within the poem. Additionally, the article presents specific proverbs from *Khusraw and Shirin*, examining how they are expressed in their original form and the differences and nuances observed in their translations into the Turkic language. Along with highlighting Qutb Khorezmi's achievements during the translation process, the article evaluates his creative artistry.

Keywords: Qutb Khorezmi, *Khusraw and Shirin* Poem, Oral Folk Traditions, Proverb.

ORHAN KEMAL'İN "AİLE VE ÇOCUK" VE "KİTAP SATMAYA DAİR" HİKAYELERİNDEKİ ÇOCUK TİPLERİ

THE PORTRAYAL OF CHILD CHARACTERS IN ORHAN KEMAL'S STORIES "FAMILY AND CHILD" AND "ABOUT SELLING BOOKS"

Malika BAXODIROVA*

Özet

Bu Bildiride, Türk Edebiyatına önemli katkıda bulunmuş, önemli roman ve hikâyelere imza atmış üretken bir yazar olan Orhan Kemal'in hayatı, eserleri ve hikâyelerindeki çocukların bireysel özellikleri ele alınmaktadır. Orhan Kemal, çocuklara yönelik öykülerinde savaş döneminde anasız, babasız, yetim kalan çocukların zorlu hayatlarını anlatır. Bildiride örnek olarak yazarın "Aile ve Çocuk", "Kitap Satmaya Dair" öyküleri incelenmiştir. Orhan Kemal'in hikâyelerinin ana temasını çocuk imgesi oluşturur. Bildirinin amacı, yaşadıkları tüm zorluklara rağmen hayatın gerçekleriyle yüzleşen, yine de geleceğe umutla bakan küçük çocukların görüntülerini ön plana çıkarmaktır. Hikayedeki tüm ana karakterler analiz edilmiştir. Dönüp bakıldığında sıcak anılarla hatırlanan çocukluk kavramı, bu öykülerde yerini çok sıkıntılı geçen çocukluklara bırakır. Yazar, okuyucunun keyifle okuyabileceği kadar anlaşılır ve yalın eserler ortaya koymuştur. Karakterlerin deneyimlerini birlikte yaşıyormuş gibi hissettiren bu öykülerde hiçbir okuyucu, zamanında uyuması, doğru düzgün beslenmesi, eğitim alması gereken, para kazanmak için uykusunu ve sağlığını feda etmek zorunda kalan bu genç kahramanları görünce kayıtsız kalamaz. Orhan Kemal eserlerinde Adana'daki toprakların ve fabrika işçilerinin dünyasını, İstanbul'daki yoksulları ve fabrika ortamını yansıtmıştır. Bildiride karakterin deneyimleri incelenmiş ve her çocuğun kendine özgü karakterlere sahip olduğu belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hikaye, Çocuk Tipleri, Orhan Kemal, Özel Karakter, Analiz.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Taşkent Devlet Şarkınsalık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan,
e-mail: malikarazikova21@gmail.com

Abstract

This Paper examines the life, works and individual characteristics of children in Orhan Kemal's stories, who is a prolific writer who has made significant contributions to Turkish literature and has authored important novels and stories. In his stories for children, Orhan Kemal tells the difficult lives of children who are left motherless, fatherless, and orphaned during the war. The author's stories "Family and Child" and "On Selling Books" are used as examples in the Paper. The main theme of Orhan Kemal's stories is the image of the child. The purpose of authoring this Paper is to highlight the images of young children who face the realities of life despite all the difficulties they experience and still look to the future with hope. The characters of all the main characters in the story are analyzed. When we look back on our childhood, we always remember it with warm memories. However, the childhoods of the characters in these stories were exceedingly difficult and troubled. The author has produced understandable and simple works that the reader can read with pleasure. You feel as if you are living the experiences of the characters together. No reader can remain indifferent when they see these young heroes who need to sleep on time, eat properly, get an education, and must sacrifice their sleep and health to earn money. They cannot. Orhan Kemal has reflected on the world of the lands and factory workers in Adana, the poor and the factory environment in Istanbul in his works. As a result, the experiences of each character have been examined, and it has been stated that each child has his own unique characteristics.

Keywords: Story, Children's Image, Orkhan Kamal, Individual Characters, Analysis.

SELAHATTİN BATU'NUN "GÜZEL HELENA" TRAJEDİSİNDE SAVAŞ TEMASI

THE THEME OF WAR IN SELAHATTİN BATU'S TRAGEDY BEAUTIFUL HELENA

Malikabonu SADULLAYEVA*

Özet

Selahattin Batu'nun Güzel Helena adlı trajedisinde, mitolojik bir hikaye üzerinden insan arzuları, ihanet, aşk ve kader kavramları ele alınır. Eser, Troya Savaşı'nın çıkış noktası olan Helena'nın kaçırılma hikayesini merkeze alır. Helena, güzelliğiyle ün salmış bir karakterdir ve bu güzellik, bireylerin hem tutkularını hem de zayıflıklarını ortaya koyar. Temanın temelinde, güzelliğin ve aşkın yıkıcı gücü yer alır. Helena'nın güzelliği, Paris'i derinden etkiler ve onu Helena'ya sahip olma arzusuna iter. Paris'in bu arzusu, kişisel bir tutkunun toplum üzerinde nasıl büyük çapta sonuçlar doğurabileceğini gösterir. Troya Savaşı, bireysel eylemlerin toplumsal felaketlere yol açabileceğine dair güçlü bir örnek olarak işlenir. Trajedide, insan iradesi ve kaderin çatışması da önemli bir yere sahiptir. Karakterler, kendi tutkularıyla hareket ederken aslında tanrıların çizdiği bir kaderi yaşar. Bu durum, özgür irade ve alın yazısı arasındaki gerilimi gözler önüne serer. Ayrıca Helena'nın kişiliğinde, güzelliğin bir ödül mü yoksa lanet mi olduğu sorunsalı işlenir. Güzel Helena, mitolojik bir hikayeden yola çıkarak insan doğasının zayıflıklarını, aşkın ve tutkunun yıkıcılığını ve kaderin kaçınılmazlığını sorgular. Selahattin Batu, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde derinlemesine bir analiz sunar. Güzel Helena trajedisi, mitolojik unsurları modern bir bakış açısıyla ele alarak, insanlık tarihinin evrensel temalarından biri olan aşk, ihanet ve kader ilişkisini sorgular. Ancak eser, sadece bir aşk hikayesi ya da savaş destanı değildir; daha derinlerde, insan arzularının ve zayıflıklarının sonuçlarını ele alan felsefi bir metindir.

Temada aşkın bireysel ve toplumsal sonuçları geniş bir şekilde işlenir. Paris Helena'yı kaçırması bireysel bir tutkunun toplumu nasıl etkileyebileceğini

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan,
e-mail: msadullayeva308@gmail.com

ortaya koyar. Bu olay Troya ile Sparta arasında bir savaşı tetiklerken, aynı zamanda toplumların kurban edildiği bir tutkuyu temsil eder. Helena, güzelliğiyle hem bir arzu nesnesi hem de yıkımın sembolü haline gelir. Bu durum, güzelliğin gücü ve bu gücün sorumluluğunu taşıma paradoksunu yansıtır.

Bildiride yazar hakkında bilgi vererek, yazarın “Güzel Helena” trajedisindeki konu ve fikirler hakkında açıklamalar yapılacak. Ayrıca, konu kapsamında diğer literatürden alıntılara da yer verilecek. Eserin yazılma nedenleri ortaya konularak eserdeki Yunan ve Türk mitleri hakkında fikirler sunulmuştur. Helena çevresinde gelişmiş mitlere de değinilmiştir. Helena mitosunu ile birlikte Troya Savaşı’nın sebepleri kısaca aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Trajedi, Güzel Helena, Mitos, Troya Savaşı

Abstract

In Selahattin Batu's tragedy, Beautiful Helena, the concepts of human desires, betrayal, love, and fate are discussed through a mythological story. The work focuses on the story of Helena's abduction, which was the starting point of the Trojan War. Helena is a character famous for her beauty, and this beauty reveals both the passions and weaknesses of individuals. The destructive power of beauty and love lies at the heart of the theme. Helena's beauty deeply affects Paris and pushes him to desire Helena. Paris's desire shows how a personal passion can have large-scale consequences on society. The Trojan War is treated as a powerful example of how individual actions can lead to social disasters. The conflict between human will and fate also has a prominent place in the tragedy. While the characters act according to their own passions, they experience a destiny drawn by the gods. This situation reveals the tension between free will and destiny. In addition, the question of whether beauty is a reward, or a curse is addressed in Helena's personality. Based on a mythological story, Beautiful Helena questions the weaknesses of human nature, the destructiveness of love and passion, and the inevitability of fate. Selahattin Batu offers an in-depth analysis on both individual and social levels.

The tragedy of Beautiful Helena examines mythological elements from a modern perspective, questioning the relationship between love, betrayal, and

fate, one of the universal themes of human history. However, the work is not just a love story or a war epic; it is a philosophical text that deals with the consequences of human desires and weaknesses.

The theme covers the individual and social consequences of love in a broad manner. Paris abducting Helena reveals how an individual passion can affect society. While this event triggers a war between Troy and Sparta, it also represents a passion for which societies are sacrificed. With her beauty, Helena becomes both an object of desire and a symbol of destruction. This situation reflects the paradox of the power of beauty and the responsibility of this power.

The Paper will provide information about the author and explain the subject and ideas of the author's tragedy "Beautiful Helena". In addition, quotes from other literature will be included within the scope of the subject. The reasons for writing the work will be revealed and ideas about the Greek and Turkish myths in the work will be presented. The myths developed around Helena will also be mentioned. The reasons for the Trojan War will be briefly conveyed along with the Helena myth.

Keywords: Tragedy, Beautiful Helena, Mythos, Trojan War.

FÜRUZAN HİKAYELERİNDE KADINLAR DÜNYASI

THE WORLD OF WOMEN IN FÜRUZAN'S SHORT STORIES

Marjonabonu RAJABOVA*

Özet

Pek çok yazar kadının iç dünyasının, ruhunun karmaşık deneyimlerini tüm özellikleriyle kadın imgesi üzerinden güzel bir şekilde aydınlatmaya çalışır. Bu nedenle kadın kalbi imgesi hem erkek yazarların hem de kadın yazarların eserlerinde ayrı bir öneme sahiptir. Bunun açık bir örneği olarak bu Bildiride Füzûzan'ın "Gül Mevsimidir" ve "Edirne'nin Köprüleri" gibi iki öyküsü örneğinde kadın kalbinin keşfi, kadın karakterlerin duygusal dünyalarını derinlemesine incelemesiyle, hikayelerinde, kadınların iç dünyasını toplumsal gerçekliklerle harmanlayarak okura aktarmasıyla detaylı olarak incelenmiştir. Füzûzan'ın "Gül Mevsimidir" hikayesindeki yoksul bir kadının geçmişine duyduğu özlem ve şimdiki yaşamına karşı hissettiği çaresizlik, kadının duygusal dünyası, toplumsal beklentilerle şekillenen yaşamıyla birleşerek derin bir duygu aktarımı sağlaması ana tema olarak ön plana çıkarılmıştır.

Yazarın "Edirne'nin Köprüleri" hikayesinde ise kadın karakterin geçmişte yaşadığı acı dolu anılara ve savaş sonrası ayakta kalma mücadelesine odaklanarak, kadınların travmalarıyla nasıl yüzleştiğini ve hayata tutunma çabalarını, kadınların iç dünyasına odaklanması ve bunun Türk Edebiyatında önemli bir yere sahip olması, bununla birlikte kadın karakterlerin duygusal derinlikleri, toplumsal baskıların kadın kalbine etkisi ve sevgi, özlem, yalnızlık gibi duyguların keşfi gibi kavramlar Bildiride detayları ile verilmiştir. Ayrıca Füzûzan'ın "Gül Mevsimidir" ve "Edirne'nin Köprüleri" hikayelerinde kadınların aile ilişkilerindeki rollerine ve toplumdaki yerlerine eleştirel bir bakış sunması anneler, kız çocukları ve eşler arasındaki dinamikler, bireysel kimlik arayışı ve aidiyet duygusuyla birleştirmesi, yazarın betimlemelerindeki samimiyet, kadın karakterlerin duygularını okura daha etkili bir şekilde ulaştırması açıklanmıştır.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Taşkent Devlet Şarkınsalık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan,
e-mail: marjonarajabova2510@gmail.com

Bildiride yazar hakkında ve yazarın “Gül Mevsimidir” ve “Edirne’nin Köprüleri” hikayelerindeki kadın kalbinin derinliklerine inerek, edebiyatımızda duygu merkezli bir keşif sunması hakkında bilgi verilmiştir. Kadınların hem bireysel hem de toplumsal kimliklerini ele alınması, onun eserlerini evrensel bir derinlik ve anlam kazandırması gibi meselelere de anlatılacak. Füzûzan’ın, edebiyatta kadın kalbinin güçlü, güçsüz yönleri tek kelimeyle kadınlar dünyası hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Füzûzan, Kadın Karakter, Duygusal Derinlik, Kadınlar Dünyası, İlişkiler.

Abstract

Many writers try to beautifully illuminate the complex experiences of women's inner world and soul through the image of women with all their characteristics. For this reason, the image of the female heart has a special importance in the works of both male and female writers. As a clear example of this, in this Paper, Füzûzan's discovery of the female heart will be examined in detail with her in-depth examination of the emotional worlds of the female characters, and her blending of the inner world of women with social realities in her stories and conveying them to the reader. This will be given in the example of two of the author's stories. Füzûzan's story "Gül Mevsimidir" (Rose Season). In this story, the longing of a poor woman for her past and the helplessness she feels towards her current life, the woman's emotional world, her life shaped by social expectations, and the deep emotional transmission are brought to the forefront as the main theme.

In the author's story "Edirne'nin Köprüleri", the female character focuses on the painful memories she experienced in the past and her struggle to survive after the war, how women confront their traumas and their efforts to hold on to life, focusing on the inner world of women and its important place in Turkish literature, as well as the emotional depths of female characters, the effects of social pressures on women's hearts and the discovery of feelings such as love, longing and loneliness are presented in an impressive language and concepts are learned in detail in the Paper. In addition, Füzûzan offers a critical look at the roles of women in family relationships and their places in society,

combining the dynamics between mothers, daughters and spouses with the search for individual identity and the sense of belonging, and the sincerity in the author's descriptions conveys the emotions of female characters to the reader more effectively.

The Paper will provide information about the author and provide explanations about the author's deepening of the female heart in her stories and presenting an emotion-centered discovery in our literature. Issues such as addressing both the individual and social identities of women and giving her works a universal depth and meaning will also be discussed. Füzûzan is mentioned about the discovery of the strong and weak aspects of the female heart in literature, in one word, the world of woman.

Keywords: Füzûzan, Female Character, Emotional Depth, Women's World, Relationships.

YAVUZ BAHADIROĞLU'NUN "BUHARA YANIYOR" ROMANINDA TARİHÎ ŞAHISLARIN GÖRÜNTÜSÜ

THE REPRESENTATION OF HISTORICAL FIGURES IN YAVUZ BAHADIROĞLU'S NOVEL "BUKHARA IS BURNING"

Nozima KARIMOVA*

Özet

Celaledin Harzemşah, 13. yüzyılda Moğollarla mücadele eden ve Harzemşahlar Devleti'nin son hükümdarı olan önemli bir tarihî figürdür. Onun kahramanlık dolu mücadelesi, edebî romanlarda da işlenmiştir. Sultan Celaleddin'in hayatı hakkında Özbek yazarlarından Maksud Şayhzade "Celaleddin" dramasını, Hamdam Sodikov "Sultan Celaleddin Manguberdi" öyküsünü, Türk yazarı Namık Kemal "Celaleddin Harzemşah" dramasını, Mustafa Cankurt "Celaleddin Harzemşah" romanını yazmıştır.

Tarihi sevdiren adam unvanına sahip olan yazar Yavuz Bahadıroğlu, edebiyat dünyasında tarihî romanlarıyla okuyucuların kalbinde yer almıştır. Türk milletleri tarihinde büyük iz bırakan sultanlar hayatı, savaşları, fetihleri hakkında kıymetli eserleri kaleme almıştır. Yavuz Bahadıroğlu'nun "Buhara Yanıyor" romanı, Harzemşahlar Devleti'nin son hükümdarı Celaleddin Mengüberdi'nin Moğollarla mücadelesini ve yaşadığı zorlukları ele alan tarihî-kurgusal bir eserdir. Roman, kahramanlık, ihanet, strateji ve fedakârlık gibi temalar etrafında şekillenir. Tarihî olayları kendi kurmaca dünyasına göre işleyen Yavuz Bahadıroğlu Harzemşah devletinin Moğollar tarafından işgal edilmesi, Sultan Alaaddin Muhammed'in vatanına ve halkına yapan ihaneti, Celaleddin Manguberdi'nin vatan uğruna savaşı konularını romanın gayesi olarak seçmiştir. Romanda tarihî şahıslar ile birlikte kurmaca karakterler de yer almaktadır. Bu Bildiri Yavuz Bahadıroğlu'nun "Buhara Yanıyor" romanındaki tarihî şahısların görüntüsünü incelemektedir.

Konu açısından çeşitli materyaller ele alınmakta ve Bildiri, Shakhobiddin an-Nasavi'nin "Sultan Celaleddin Manguberdi'nin yaşamının

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Taşkent Devlet Şarkşinaslık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan, e-mail: nozima_karimova2407@mail.ru.

ayrıntıları” başlıklı kitabından, Ziya Buniyotov’un “Anuşegin – Harzemşahlar Devleti” kitabından da elde edilen bilgilerle eserin imgelerini karşılaştırmakta, analiz etmektedir. Ayrıca konu içinde diğer literatürlerden alıntılara da yer verilmiştir. Eserdeki sanatsal dokuyu ve tarihsel olguları ortaya koyabilmek için tarihsel olgular incelenerek karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Celaleddin Harzemşah, Cengiz Han, Moğol, Tarihi Şahıs, Kurmaca Karakter.

Abstract

Celaleddin Harzemşah is an important historical figure who fought against the Mongols in the 13th century and was the last ruler of the Harzemşah State. His heroic struggle has also been covered in literary novels. Uzbek writers Maksud Şayhzade wrote the drama “Celaleddin” about the life of Sultan Celaleddin, Hamdam Sodikov authored the story “Sultan Celaleddin Manguberdi”, Turkish writer Namık Kemal wrote the drama “Celaleddin Harzemşah”, and Mustafa Cankurt authored the novel “Celaleddin Harzemşah”.

Author Yavuz Bahadıroğlu, who has the title of the man who made history loved, has taken his place in the hearts of readers with his historical novels in the literary world. He has written valuable works about the lives, wars and conquests of sultans who left a great mark on the history of Turkish nations. Yavuz Bahadıroğlu’s novel “Buhara is burning” is a historical-fictional work that deals with the struggle of the last ruler of the Khwarazm State, Celaleddin Menguberdi, against the Mongols and the difficulties he experienced. The novel is shaped around themes such as heroism, betrayal, strategy, and sacrifice. Yavuz Bahadıroğlu, who deals with historical events according to his own fictional world, chose the occupation of the Khwarazm State by the Mongols, Sultan Alauddin Muhammed’s betrayal of his homeland and people, and Celaleddin Manguberdi’s war for the homeland as the purpose of the novel. The novel includes fictional characters as well as historical figures. This Paper examines the image of historical figures in Yavuz Bahadıroğlu’s novel “Buhara is burning”.

Various materials are discussed in terms of the subject and the Paper compares and analyzes the imagery of the work with information obtained from

Shakhobiddin an-Nasavi's book titled "Details of the Life of Sultan Jalaluddin Manguberdi" and Ziyoyunov's book "Anushtegin - The State of the Khorezm Shahs". In addition, quotes from other literature were taken within the subject. To reveal the artistic texture and historical facts in the work, historical facts were examined and compared.

Keywords: Jalaliddin Kharezmshah, Mongols, Historical Personality, Fictional Character.

ORHAN ASENA'NIN "HÜRREM SULTAN" ADLI OYUNUNDA OSMANLI TARİHİNİN YANSIMASI

A DRAMATIC REFLECTION OF OTTOMAN HISTORY IN ORHAN ASENA'S HURREM SULTAN

Nurjahon AMİROVA*

Özet

Tarih, edebiyat ve sanatın kesif bir bütün oluşturduğu alanlarda tarihî olayların sanatsal ürünlere yansıtılışı, bireyler ve toplumlar için anlamlı bir köprü işlevi görür. Bu bağlamda, tarihî tiyatro eserleri, geçmişin karmaşık öykülerini modern izleyicilere ulaştırırken aynı zamanda tarih ile kurgu arasındaki çizgiyi yeniden çizme görevini de üstlenir. Orhan Asena, Türk tiyatrosunun önemli isimlerinden biri olarak, tarihi figürleri ve olayları dramatik bir çerçevede yeniden yorumlayan eserleriyle bu alana kayda değer katkılar sunmuştur.

Orhan Asena'nın "Hürrem Sultan" adlı oyunu, Osmanlı tarihinin çok boyutlu ve çelişkilerle dolu bir dönemini sahneye taşıyarak seyircilere tarihi kurgunun sanatçının bakış açısıyla nasıl yeniden şekillendiğini gözlemleme fırsatı sunar. Hürrem Sultan'ın Osmanlı sarayındaki siyasi etkisi ve bireysel öyküsü, tarihsel ve sanatsal boyutlarıyla bir arada ele alındığında, sadece bir tarihî figürün ötesinde, gücün, çıkar mücadelelerinin ve insan tabiatının derinliklerinin bir temsili olarak öne çıkar.

Bu çalışma, Orhan Asena'nın "Hürrem Sultan" adlı oyununun Osmanlı tarihi çerçevesinde nasıl bir yansıma sunduğunu incelemeyi amaçlamaktadır. Bu inceleme sürecinde, tarihsel gerçeklik ile sanatçının yarattığı kurgusal alemin kesif bir bütün oluşturup oluşturmadığı sorusu önemli bir çıkış noktası olarak ele alınmıştır. Ayrıca, oyunun tarihî olaylara getirdiği yorumlar ve bu yorumların Osmanlı toplum yapısını anlamaya katkıları değerlendirilmiştir.

Özellikle, Hürrem Sultan karakterinin bireysel ve siyasi boyutlarıyla ele alınması, kadının Osmanlı sarayındaki rolü ve gücünün çizgilerini anlamak

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Taşkent Devlet Şarkınsalık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan,
e-mail: nurjahonamirova926@gmail.com.

açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın hem tarihî hem de edebi bir analiz sunarak disiplinler arası bir yaklaşım sergilemesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Orhan Asena, Hürrem Sultan, Osmanlı Tarihi, Tarihî Kurgu, Türk tiyatrosu.

Abstract

History, literature, and art form a profound unity, where the depiction of historical events in artistic works serves as a meaningful bridge for individuals and societies. In this context, historical plays play a crucial role in conveying the complex stories of the past to modern audiences, while also redefining the boundaries between history and fiction. Orhan Asena, one of the prominent figures in Turkish theater, has made significant contributions to this field with his works that reinterpret historical figures and events within a dramatic framework.

Orhan Asena's play "Hurrem Sultan" brings to the stage a multifaceted and conflict-ridden period of Ottoman history, offering audiences a chance to observe how historical narratives are reshaped through the artist's perspective. The political influence and personal story of Hurrem Sultan, when analyzed from both historical and artistic dimensions, transcend the portrayal of a mere historical figure and emerge as a representation of power, political intrigue, and the complexities of human nature.

This study aims to examine how Orhan Asena's "Hurrem Sultan" reflects Ottoman history. The research will focus on whether the work forms a cohesive blend of historical reality and the fictional world crafted by the playwright. Additionally, the play's interpretation of historical events and its contribution to understanding the structure of Ottoman society will be evaluated.

The character of Hurrem Sultan will be analyzed in both her personal and political dimensions, offering valuable insights into the role and influence of women in the Ottoman court. In this regard, the study seeks to provide an interdisciplinary approach by presenting both a historical and literary analysis.

Keywords: Orhan Asena, Hürrem Sultan, Ottoman History, Historical Fiction, Turkish Theatre.

CAHİT SITKI TARANCI'NIN ESTETİK DÜNYASI: ŞİİR VE SANAT ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

THE AESTHETIC WORLD OF CAHİT SITKI TARANCI: REFLECTIONS ON POETRY AND ART

Sadoqat NIGMATULLAYEVA*

Özet

Cahit Sıtkı Tarancı, Türk edebiyatının önemli şairlerinden biri olarak bilinir. Şiirlerine sınıksız sarılan, şiirlerini bir aşık gibi seven, sadakatli olan Tarancı, şiirlerinde içsel bir derinlik, melankoli bir yalnızlık barındırmıştır; sanat ve şiir anlayışını da bu temalar etrafında şekillendirmiştir.

Cahit Sıtkı Tarancı'nın şiirlerinde genellikle bireysel duygular ön plana çıkmaktadır. Şiirlerinde, insanın yalnızlık, aşk, ölüm, zaman ve varlık gibi evrensel temalarla mücadelesini işler. Tarancı, insanın yaşamın geçiciliği karşısındaki çaresizliğini ve ölüm korkusunu, aynı zamanda aşk ve tutkularla birleştirerek ortaya koyar.

Cahit Sıtkı Tarancı, şiirlerinde oldukça sade ve anlaşılır bir dil kullanmayı tercih etmiştir. Şiirlerindeki dil yalın olmakla birlikte, her bir kelime derin bir anlam taşır. Bu anlam derinliği, okuyucunun zihninde çeşitli imgeler ve duygular uyandırmayı hedefler.

Kendi hayatını şiirleri adanmış şair olan Tarancı, şiirlerinde genellikle insanın içsel dünyasını ve bireysel psikolojisini konu alır. O, şiirlerinde geleneksel kalıplardan kaçarak, özgün bir dil ve üslup geliştirmiştir.

Şiirlerini bir teselli kaynağı olarak bilen Tarancı'ya göre bir şairin uyması gereken kuralları vardır. Kendisi şiirlerinde serbest ölçüye ve serbest mizaçlı bir anlatıma sıkça yer verir. Bu anlamda, geleneksel ölçü ve kafiyei sıkça kullanmak yerine, özgür bir söyleyiş tercih eder.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Taşkent Devlet Şarkınsalık Üniversitesi, Taşkent, Özbekistan, e-mail: sadoqatnigmatillaeva@gmail.com.

Biz Bildiride şairin düşüncelerini şiirleri vasıtasıyla öğrenmeye çalışacağız. Az kelimeyle çok şey anlatmak isteyen Cahit Sıtkı Tarancı sade dilde yazdığı şiirlerinde ne kadar biçim ve güzelliğe önem verdiğini tahlil edeceğiz. Şiirlerini daha derin öğrenmekte olacağız, hangi konular ağır bastığını tespit edeceğiz. Amacımız Türk edebiyatının güzelliğini Cahit Sıtkı Tarancı şiirleri vasıtasıyla öğrenerek, Özbekistan'daki öğrencilerle paylaşmak, onların da okumasını, tanımasını sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: Üslup, Ölçü, Kafiye, İmge, Sanat, Şiir.

Abstract

Cahit Sıtkı Tarancı is considered one of the most important poets in Turkish literature. A poet who embraced his poems with devotion and love, much like a lover, Tarancı's poetry is imbued with inner depth, melancholy, and loneliness. His understanding of art and poetry has been shaped around these themes.

In Cahit Sıtkı Tarancı's poems, individual emotions are often brought to the forefront. His poetry deals with universal themes such as loneliness, love, death, time, and existence, portraying humanity's struggle with the transience of life. Tarancı combines the helplessness of humans in the face of life's impermanence and fear of death with themes of love and passion.

Tarancı prefers to use a simple and understandable language in his poetry. While the language in his poems is plain, every word carries a deep meaning. This depth of meaning aims to evoke various images and emotions in the reader's mind.

A poet who dedicated his life to poetry, Tarancı often focuses on the inner world and individual psychology of humans in his works. He has developed a unique language and style by breaking away from traditional forms.

For Tarancı, poetry serves as a source of solace, and he believes that a poet must follow certain rules. In his poems, he frequently employs free verse and free-spirited narration. Instead of adhering to traditional meter and rhyme schemes, he opts for a more liberated form of expression.

In this Paper, we will try to learn the poet's thoughts through his poems. Cahit Sıtkı Tarancı, who aims to convey a lot with few words, will be analyzed in terms of how much he emphasized form and beauty in his poems, which he wrote in a simple language. We will delve deeper into his poems and identify the main themes. Our goal is to learn the beauty of Turkish literature through Cahit Sıtkı Tarancı's poetry and share it with students in Uzbekistan, encouraging them to read and become familiar with it.

Keywords: Style, Meter, Rhyme, Imagery, Art, Poetry.

YAPAY ZEKA VE TÜRK MÜZİĞİ: YARATIM VE KORUMA PERSPEKTİFLERİ

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND TURKISH MUSIC: PERSPECTIVES ON CREATION AND PRESERVATION

Zerbeliyeva NURLANA*

Özet

Yapay zeka (AI), geleneksel Türk müziğinin hem icrası hem de eğitimi açısından önemli bir dönüşüm süreci başlatmıştır. AI destekli sistemler, makam ve usul gibi karmaşık müzikal yapıları analiz ederek yeni besteler üretebilmekte ve geleneksel üslubu temel alan özgün kompozisyonlar ortaya koyabilmektedir. Google Magenta ve OpenAI MuseNet gibi projeler, bu alanda yapılan deneysel çalışmalara önemli katkılar sunmaktadır. Bunun yanı sıra, AI arşivleme ve koruma süreçlerinde de kritik bir rol üstlenmektedir. Tarihî ses kayıtlarının temizlenmesi, eski notaların dijital ortama aktarılması və yapay zekâ ile transkripsiyon teknikleri, kaybolma riski taşıyan müzikal mirasın korunmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, halk müziği repertuarının yapay zekâ destekli analizlerle sistematik hâle getirilmesi, bölgesel üslup farklılıklarının daha derinlemesine incelenmesini mümkün kılmaktadır. Türk müziği eğitimi açısından da AI çeşitli imkânlar sunmaktadır. Otonom eşlik sistemleri, öğrencilerin icra becerilerini geliştirmesine yardımcı olurken, AI tabanlı analiz araçları icradaki teknik hataları belirleyerek bireysel geri bildirim sağlayabilmektedir. Makam müziğine özgü doğaçlama yapay zekâ tarafından modellenerek, icracılara rehberlik edecek yeni nesil uygulamalar geliştirilmektedir.

Ayrıca, AI'nin dinleyici tercihlerini analiz ederek müzik öneri sistemleri oluşturması, geleneksel Türk müziğinin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayabilir. Yapay zekâ destekli beste süreçleri, müzik üretiminde yeni yaratıcı yaklaşımlar sunarken, icra estetiği konusunda da yeni tartışmaları gündeme getirmektedir. AI'nin müzik alanındaki ilerlemeleri, gelenek ve modernite arasındaki dengeyi gözeterek Türk müziğinin sürdürülebilirliğini sağlamada

*Azerbaycan Milli Konservatuvarı, Müzik Tarihi ve Teorisi Fakültesi, Bakü, Azerbaycan, e-mail: nlazarbaliyeva@gmail.com, ORCID: 0009-0008-9687-6133

büyük bir potansiyel taşımaktadır. Ancak, bu süreçte müziğin kültürel və estetik değerlerinin korunması öncelikli bir mesele olaraq ele alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Yapay Zeka, Türk Müziği, Makam, Usul, Müzik Analizi.

Abstract

Artificial intelligence (AI) has initiated a significant transformation in the performance, composition, and education of traditional Turkish music. AI-driven systems can analyze complex musical structures such as *makam* and *usul*, generating new compositions while preserving stylistic authenticity. Projects like Google Magenta and OpenAI MuseNet have contributed to experimental studies in this field, demonstrating AI's potential in music composition. Beyond creation, AI plays a crucial role in the preservation of Turkish music. Historical audio recordings can be restored, old manuscripts can be digitized, and transcription technologies can convert analog recordings into notated scores. AI-assisted classification of folk music repertoires facilitates the systematic documentation of regional styles, enhancing musicological research and accessibility. In the field of music education, AI offers innovative solutions. Autonomous accompaniment systems aid students in developing performance skills, while AI-based analytical tools detect technical errors and provide personalized feedback.

Additionally, AI can model improvisational techniques specific to *makam* music, offering interactive learning environments for musicians. Moreover, AI's ability to analyze listener preferences enables the development of recommendation systems, expanding the audience for traditional Turkish music. AI-supported composition tools introduce new creative possibilities while raising discussions about artistic authenticity and performance aesthetics. As AI continues to evolve in the field of music, it holds enormous potential for ensuring the sustainability of Turkish music while balancing tradition and modernity. However, the preservation of its cultural and aesthetic values must remain a priority in this technological transformation.

Keywords: Artificial Intelligence, Turkish Music, Makam, Usul, Music Analysis.

MEDYA KÜLTÜRÜ VE İDEOLOJİ EKSENİNDE KIZILCIK ŞERBETİ VE KIZIL GONCALAR DİZİSİ İNCELEMESİ

THE ROLE OF MEDIA CULTURE IN TELEVISION SERIES: A SEMIOTIC ANALYSIS OF KIZILCIK ŞERBETİ AND KIZIL GONCALAR

Zeynep AYDIN*

Özet

Televizyon gibi kitle iletişim araçlarının çıktıkları olan görsel ve işitsel ürünler, klasik sözlü kültür ve yazılı kültür ürünlerinin harmanlandığı yeni bir kültür icra alanı açmıştır. İkincil sözlü kültür ortamı olarak adlandırılan televizyon gibi medya araçlarıyla beslenen kültür alanında yazıdan söze, sözden görsele, görselden tekrar yazıya dönüşebilen kültür ürünlerini oluşturmuştur. Oluşan bu yeni dönem kültür alanının dizi ve film gibi ürünleri güncel içeriklere sahip olduğu gibi işlev yönünden ise folklorik ürünlerden de faydalanma ihtiyacını doğurmuştur. Bu nedenle dizi ve film sektöründe, her ne kadar sunumu, tekniği, aktarım kanalları farklı olsa da işlev ve içerik bakımından güncel hayattan, dönemin şartları ve imkanlarından tamamen bağımsız sayılamaz.

Dizi ve film ekseninde folklor unsurları çeşitli amaçlarla işlenirken toplumun içerisinde bulunduğu güncel ideolojik kaygılar da ele alınmaktadır. Belirtilen bilgiler doğrultusunda araştırmanın amacı medya kültürü başlığı altında günümüzde popüler olan Kızılçık Şerbeti ve Kızıl Goncalar adlı iki farklı dizinin karakterlerin ve dizi içerisindeki olayların altında yatan bilinçaltı mesajları tespit etmektir. Karakterlerin davranışlarındaki kalıpları ve bunların izleyicilerin bilinçaltına nasıl yansıtıldığını, ideolojik açıdan verilmek istenen mesajları, toplumsal değerler ve normların nasıl işlendiğini bunların yanında medyanın iktidar yapı içerisindeki rolü ve ideolojinin medya üzerindeki etkilerini tespit etmektir.

Anahtar Kelimeler: Medya Kültürü, Televizyon Dizileri, İdeoloji, Folklor, Güç Yapıları.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Sinop Üniversitesi, Türk Halkbilimi Bölümü, Sinop, Türkiye, e-mail: zynpayddn374@gmail.com.

Abstract

Visual and auditory productions, as outputs of mass media such as television, have created a new cultural performance domain, blending elements of traditional oral culture and written culture. This media-driven cultural space, referred to as a secondary oral culture environment, has given rise to cultural products that can transition from text to speech, speech to visuals, and visuals back to text.

In this evolving cultural landscape, television series and films not only reflect contemporary themes but also draw upon folkloric elements for functional and narrative purposes. Despite variations in presentation, technique, and transmission channels, these productions remain intertwined with the socio-political conditions and realities of their time. While incorporating folklore, television series also serve as a medium for current ideological discourses, shaping and reflecting societal concerns.

This study aims to analyze the underlying subconscious messages embedded in the characters and narratives of two popular contemporary Turkish television series, *Kızılık Şerbeti* and *Kızıl Goncalar*, under the broader theme of media culture. The research will examine the behavioral patterns of characters, their psychological impact on viewers, and the ideological messages conveyed. Additionally, it will explore how social values and norms are constructed, while also investigating the role of media within power structures and the influence of ideology on media narratives.

Keywords: Media Culture, Television Series, Ideology, Folklore, Power Structures.

İRAN VE TÜRK MASALLARI

IRANIAN AND TURKISH FOLKTALES

Zeynep AVCI

Özet

Masallar, insanlığın kültürel mirasının önemli bir bölümüdür ve genellikle çocukluğun unutulmaz birer parçası olarak hatırlanır. Ancak, masallar sadece eğlenceli ve hayal gücünü besleyici olmakla kalmaz aynı zamanda bir toplumun değerlerini, normlarını ve ideallerini yansıtır. Toplumsal cinsiyet normları, masalları eğitim işlevinde kullananlar tarafından genellikle göz ardı edilmiştir. Ancak, derinlemesine incelendiğinde, sözlü anlatı kültürünün önemli türlerinden biri olan masalların oluşturduğu cinsiyetçi dil, toplumsal cinsiyet algısının oluşumunda ve pekiştirilmesinde önemlidir. Dil, toplumun tarihi, değerleri, inançları ve davranışları gibi kültürel özelliklerini yansıtır. Ancak dildeki ataerkil üslup sorunu, toplumsal cinsiyet rollerini yaratırken kadınların ikincil konumda olduğunu da pekiştirir. Toplumsal cinsiyet, toplumda belirlenen ve kültürel olarak inşa edilen cinsiyet rolleri ve beklentileridir. Ve bu beklentiler masalların büyüğü ve sorgulanamayan olağanüstü yapısına ustaca işlenmiştir. Masallar genellikle çocuklara yönelik anlatılardır. Dolayısıyla çocuklar, masallar aracılığıyla toplumsal cinsiyet rollerine dair ilk öğrenimlerini gerçekleştirirler. Masalların, küçük yaşlardan itibaren toplumsal cinsiyet rollerinin ve normlarının öğrenildiği bir araç olarak kullanıldığı da söylenebilir. Masalların analiz edilmesi, toplumsal cinsiyet rollerinin erken dönemde nasıl öğretildiği ve şekillendirildiği konusunda ipucu sağlayabilir. Ayrıca masallar zaman içinde toplumların değişen değerleriyle evrim geçirebilir. Bu da toplumsal cinsiyet anlayışındaki değişimleri dönemler ve toplumlar üzerindeki farklılıkları incelemek için bir alan sunar. Bu çalışma kapsamında ele alınacak olan 'İran Masalları' ve 'Türk Masalları' toplumsal cinsiyet bağlamında değerlendirilecek ve masallarda bulunan toplumsal cinsiyet rolleri tespit edilmiştir. İncelenen masallarda toplumsal cinsiyetin nasıl inşa edildiği ve kadın-erkek tasvirlerinin nasıl ele alındığı toplumsal cinsiyet bakış açısıyla okunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk Masalları, İran Masalları, Toplumsal Cinsiyet, Kadın, Erkek.

Abstract

Fairy tales constitute a significant part of humanity's cultural heritage and are often remembered as an unforgettable aspect of childhood. However, tales are not only entertaining and imaginative; they also reflect a society's values, norms, and ideals. Gender norms have often been overlooked by those who utilize folktales for educational purposes. Yet, upon closer examination, the gendered language constructed by folktales—one of the essential forms of oral narrative culture—plays a vital role in the formation and reinforcement of gender perception. Language reflects the cultural characteristics of a society, including its history, values, beliefs, and behaviors. However, the problem of patriarchal discourse in language also reinforces the secondary status of women while constructing gender roles.

Gender refers to the socially determined and culturally constructed roles and expectations assigned to sexes. These expectations are intricately embedded within the magical and unquestionable structure of fairy tales. Since fairy tales are often directed at children, they serve as a primary medium through which children first internalize gender roles. Thus, it can be said that fairy tales function as tools for teaching and transmitting gender norms and roles from an early age. Analyzing tales may provide clues as to how gender roles are taught and shaped in early stages of life.

Moreover, tales can evolve over time alongside shifting societal values, offering a lens through which changes in gender understanding and differences across periods and societies can be examined. Within the scope of this study, Iranian folktales and Turkish folktales will be analyzed in the context of gender, and the gender roles embedded within these tales will be identified. The construction of gender and the portrayals of men and women in the selected tales will be examined through a gender-focused perspective.

Keywords: Turkish Folktales, Iranian Folktales, Gender, Woman, Man.

AHISKA ŞEHBENDERİ ASAF TALAT BEY'İN ÇALIŞMALARI VE AHISKA HALKININ DURUMU 1922-1923

THE WORKS OF AHISKA ŞEHBENDER ASAF TALAT BEY AND THE SITUATION OF THE AHISKA PEOPLE (1922-1923)

Nebahat ARSLAN

Özet

TBMM'nin açılışını takiben, yakın komşularıyla iyi ilişkiler kurabilmek için bu ülkelere temsilciler göndermiştir. Özellikle Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan bunların başında gelmektedir. Yakın komşularımızın başkentlerine ve önemli görülen şehirlerine açılan mümessillikler daha sonra şehbenderliklere ve ardından konsolosluklara dönüştürülmüştür. Ahıska'da ise 14 Ocak 1922 tarihli kararlar "Maverayı Kafkas Konfederasyonunun Teşkilatı Esasiye iktizasında Bakü ile Erivan'daki mümessillik bulundurmak lüzum kılındığı cihetle buralardaki Mümessillikler Baş Şehbenderliğe, Ahışha, Nahçıvan ve Gümrü'de bir şehbenderlik ihdası iktiza edilmelidir.

Bu çerçevede Kızıldordu tarafından Mart 1922'de işgal edilen, Ahıska'ya 25 Mayıs 1922'de Asaf Talat Bey mümessil olarak tayin edilmiştir. Ahıska bu yıllarda Türk ve Müslümanların yoğun olarak yaşadığı yerlerden biridir. Bu nedenle halk hem komünist rejim hem de Gürcülerin ve Ermenilerin baskısıyla burada yaşamının zorluğu karşısında Türkiye'ye göç etmeye karar vermişlerdir. Çünkü Ahıska'da kalmaları durumunda, Gürcü ve Ermeni Komünist propagandistleri tarafından ya komünist olmaları gerektiği veya yaşadıkları yerlerden sürülecekleri tehditleri ile karşı karşıya gelmişlerdir. Asaf Talat Bey buraya atandıktan sonra, Gürcü Hükümeti tarafından tanınmasa da, çalışmalarına başlamış ve Ahıska'nın durumunu Türk Hariciye Vekaletine ve Moskova Türk Büyükelçiliğine bildirmiştir. Burada yaşayan Türk ve Müslüman halkın durumu ve Ahıska'da yaşanan gelişmeler Dışişleri Bakanlığı arşiv belgelerine göre incelenmiş ve ayrıca telif eserlerden yararlanılarak bu çalışma hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ahıska, Ahışha, Asaf Talat Bey, Şehbenderlik.

Abstract

Following the establishment of the Grand National Assembly of Turkey (TBMM), representatives were dispatched to neighboring countries to foster diplomatic relations, with Azerbaijan, Georgia, and Armenia being among the primary destinations. Diplomatic missions established in key cities later evolved into consulates and trade offices (şehbenderliks). In Ahıska, a decree dated January 14, 1922, mandated the establishment of diplomatic offices, in line with the political structure of the Transcaucasian Confederation, which necessitated representative offices in Baku and Yerevan. Consequently, main consulates were established in these cities, while Şehbenderlik offices were planned for Ahıska, Nakhchivan, and Gyumri.

Within this framework, following the Red Army's occupation of Ahıska in March 1922, Asaf Talat Bey was appointed as a diplomatic representative to the region on May 25, 1922. At the time, Ahıska was a Turkish and Muslim settlement. However, due to the oppressive policies of the Communist regime, as well as pressures from Georgians and Armenians, the local population faced significant hardship. Many Turks and Muslims were forced to consider migration to Turkey, fearing either forced communization or deportation as threatened by Georgian and Armenian Communist propagandists. Although the Georgian government did not officially recognize Asaf Talat Bey's appointment, he actively reported the conditions in Ahıska to both the Turkish Ministry of Foreign Affairs and the Turkish Embassy in Moscow. This study examines the socio-political situation in Ahıska during this period, based on archival documents from the Turkish Ministry of Foreign Affairs, as well as secondary sources.

Keywords: Ahıska, Ahışa, Asaf Talat Bey, Şehbenderlik.